MANU CHAO: BARSELONA'DA RUMBA • CARL CRAIG • LIARS • JELLO BIAFRA & ICE-T • THE KILLS

ROLL

112480 **nisan** 2003/04
2 750 000 TL

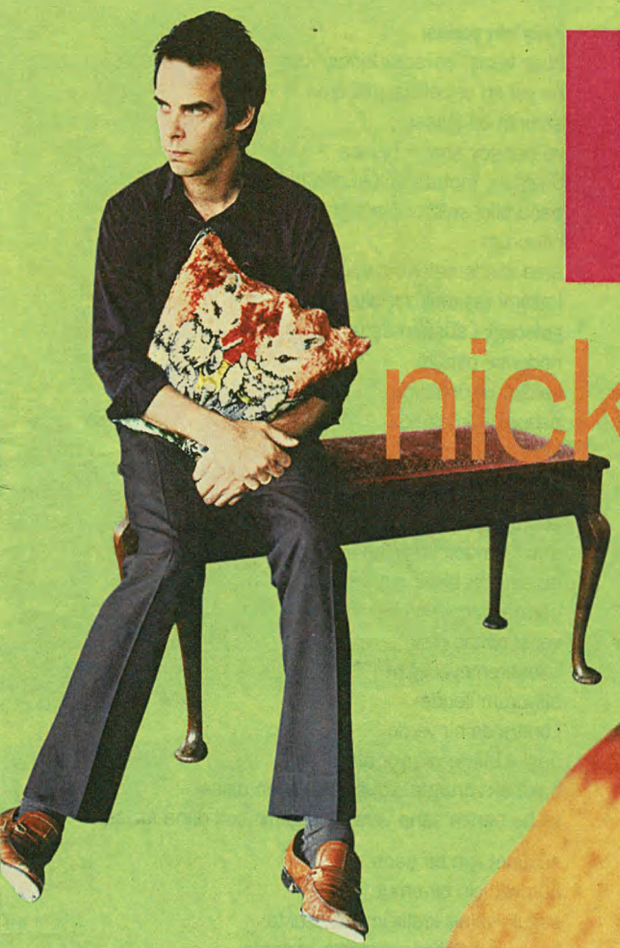

nick cave

ROLL 74

ben harper

placebo

IRAK'TA SAVAŞA HAYIR

YAVUZ AYDAR • RY COODER • GÖKALP BAYKAL • THOMAS BRINKMANN • ORHAN KAHYAOĞLU

red house painters

Grace Cathedral Park
nasılsa, yakıcı bir güneş vuruyor
grace cathedral park'ın üzerine
yanındayken o an, zamandan çok korkuyorum
hava yavaşça kararıyor
sen de bilirsin
böyle günler yaşamam kolay kolay
gençliğimin kuytularına takılı kalmış

neredeyse radarların sesi duyulacak
denizde gemiler belirecek
gürültüler, çığlıklar
neşeli bir müzik kutusunun sesine eşlik edecek

ama şu an, yere basarken halen
bunlardan çok uzağız
zaman bile daha yaşlı şimdi

tepeden aşağı yürümüşüz
yüzümde hissettiğim cılız güneş
ve eminim sen o değilsin
olmayacaksın
işte yaşadığımız yasak andır
zavallı kaçışımızı ateşe veren
ve sözün ötesinde bir tutkuya ket vuran

söylesene sen niye böylesin?
yoksa sen de diğerleri gibi misin?
kurtar beni bu hastalıktan ve söyle
bana niye böyle davranıyorsun?
yoksa sen de diğerleri gibi misin?
kurtar beni bu hastalıktan ve söyle
niye böylesin?

Katy'nin şarkısı
biraz kaçış, açılacak birkaç kapı
bu yol en çetrefillisi gibi ama
sanırım en kısası
ve her şey apaçık olunca
o acıtan, taptaze gülüşünün belireceğini
bana elini sallıyor olacağını
biliyorum
ama içinde neler olduğunu kestiremezken
kalbimi taşımak zor oluyor
geleceğini düşünmüştüm
nedense olmadı
kaldırımın üstünde
pabucumun altında
birkaç cam parçası
işte hayatım, sensiz

son bir uyku
sivri dilimden kulağına
bu seferlik hiçbir şey veya
parmaklarımdan ekşi yüzüne
vahşi birkaç çizik
iyileştiremeyeceğim
biliyorum ileride
Londra'da bir yerde
başka biriyle yaşıyor olacaksın
bakmak zorunda olduğun bir ailen olacak
ve bu benim sana verebileceğimin çok daha fazlası

sükûnet için bir şans
hürriyet için bir umut
soğuk, yalnız krallığımdan uzakta
baharda gittiğimiz ormanın oralarda
yürümüştün biraz
ve benden kanayan bir parça kalmıştı
boş ve rahatsız
suyu izlerken
sessizce köşede
dilini yutmuş ve dibe vururken
nedir hayatım, sensiz?

Hanımefendi
odadaki ışığın rengi
içeri sızan güneş
karasına karışmıyor
Azrail'in siluetinin
beni yatağa gömmeye çalışan
zalim bağrışmalar, isim zikretmeler
bıktım artık
asıl yaralarım içeriden
ebediyen
gururla paranı harcadığın küçük hediyeler
beni boğmaya çalıştığın
hiçbir anlamları yoktu
zaten istediğim çok daha farklı
senin kaldıramayacağın bir yük
ucuz hayatın
bir hiçe yaslanmış bana ne
bana daha gizemli biri lâzım
sevgili olmak için
hanımefendi olmak için

Kızböcekleri
bundan ilk kez bahsediyorsun
kara büyülü evinde
soğuk, rutubetli çatı katında
iki pencere, göz gibi bize bakıyor
arkalarında ise
aralığın karanlık
erken sabah havası
ve birkaç ölmüş ağaç
süs olarak da kendi yıldızları
düşündüm de
kafandaki sırrı çözmüşüm
düşündüm de
bedenindeki sırrı çözdüğümü sanmışım
şimdi lütfen anlamama yardım et
çünkü seni seviyorum
hem de herkesten çok
merak ediyorum bugün hangi kırlarda
kızböceklerini kovalıyorsun
benim küçük kayıp sevgilim

bundan ilk kez bahsediyorsun.

Türkçesi: Uğur Başar

09 Savaşa karşı şarkılar
10 Manu Chao
13 Ben Harper
16 Ry Cooder
18 Liars
20 Carl Craig
22 Thomas Brinkmann
24 Monika Kruse
26 The Kills
28 Placebo
30 Gökalp Baykal
32 Nick Cave
40 Jello Biafra & Ice-T
44 Orhan Kahyaoğlu
48 John Smolens
57 Yavuz Aydar

04 Ajans
36 Satırarası
38 Halkla ilişkiler
47 Kıraathane
50 Gayd
52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Arslan Eroğlu, Atilla Aydoğdu, Ayşegül Oğuz, Bahar Bağrucu, Baran Özdemir, Başar Uğur, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Derya Bengi, Doğan Ertener, Donat Bayer, Duygu Güner, Elçin Balkuv, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erbil Balta, Erdir Zat, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Hakan Dilek, Hakan Lokanoğlu, Halil Kılıçoğlu, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kaan Pamuk, Kerem Demir, Mehmet Ali Meram, Mehmet Uluşahin, Melih Katıkol, Merve Erol, Murat Meriç, Necati Sönmez, Nedim Yalgı, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özhan Binici, Reha Öztunalı, Salih Nazım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sid, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Tacide Kaya Güner, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Viki İzrail, Yasemin Yıldız, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen **baskı:** Stampa **dağıtım:** Bir-Yay **adres:** Büyükparmakkapı sok. Tuna Apt. No 21/4 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 293 94 80 **yıl** 7 **sayı** 74 **nisan** '03 **imtiyaz hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **sorumlu yazişleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11) - Orhan Esen (231 53 48)
AYDA BİR YAYINLANIR

ROLL OVER
OSCAR CAMUS MOORE

"Kurgulanmış günlerde yaşıyoruz. Kurgulanmış bir seçimle kurgusal bir başkanın seçildiği bir zamanda yaşıyoruz. Bir adamın bizi kurgulanmış sebeplerle savaşa gönderdiği bir zamanda yaşıyoruz. Biz bu savaşa karşıyız bay Bush. Utan bay Bush, utan." MICHAEL MOORE *("Benim Cici Silahım"la En İyi Belgesel Oscar'ı aldığı törendeki konuşması)*

O sesi unutmamak

Ben kendi hesabıma sanatım olmadan yaşayamam. Ama, bu sanatı her şeyin üstüne koymuş da değilim. Tersine, onsuz edemeyişim, onun beni herkesle bir etmesi ve olduğumdan başka türlü olmaksızın herkesle bir düzeyde yaşatmasıdır. Sanat, benim için tek başına tadı çıkarılan bir şey değildir. Sanat, bence, en büyük sayıda insanı, ortak acılar ve sevinçlerle coşturacak görüntüleri, biçimleri bulmaktır. Demek ki sanat, sanatçıyı insanlardan ayrılmamaya zorlar; onu, en gündelik ve en evrensel gerçeğe bağlar. Ve çok kez, kendilerini başkalarından ayrı gördükleri için, sanatı seçenler kısa bir zaman sonra anlarlar ki, sanatlarını ve başkalıklarını ancak herkesle benzerliklerini ortaya koyarak gösterebilirler. Sanatçı, kendini bu başkalarına gidip gelme ile yoğurur: Vazgeçemediği güzellik ve kopamadığı topluluk arasındadır. Onun için gerçek sanatçılar hiçbir şeyi küçük görmezler; yargılamaya değil, anlamaya çalışırlar. Ve dünyada tutacakları bir yer varsa, o da, Nietzsche'nin çok güzel söylediği gibi, yargıcın değil, işçi olsun, aydın olsun, yaratıcının başa geçeceği bir dünya olacaktır.

Buna inandık mı, yazarın rolü, ister istemez güçleşiyor. Sanatçı, tanımı gereği, bugün tarihi yapanların buyruğuna giremez: Tersine, ona katılanların buyruğundadır. Yoksa, tek başına ve sanatının uzağında kalır. Zorbalık milyonlarca adamıyla birlikte onu yalnızlığından ayıramaz, onlara ayak uydurmaya kalkışsa bile, hatta asıl o zaman. Ama, dünyanın öbür ucunda hapse girmiş ve hor görülmüş, bilmediğimiz bir insanın çıkmayan sesi, yazarı yalnızlığından kurtarmaya yeter, hiç değilse, özgürlüğün sağladığı olanaklar içinde, o çıkmayan sesi unutmamayı ve onu sanat yoluyla duyurmayı başardıkça. Hiçbirimiz böylesine büyük bir işin adamı değiliz. İster bütün ömrünce ünsüz ya da bir zaman için ünlü olsun, ister zorbaların zincirlerine vurulsun, ister bir süre dileğini özgürce söylesin, yazar kendini haklı ve canlı bir topluluk içinde duyabilir; bu da, yazarın, elinden geldiğince, sanatının büyüklüğünü yapan şu iki görevi yüklenmesiyle olur: Gerçeği ve özgürlüğü. Sanatçının işi en büyük sayıda insanı toplamak olduğu için, yalanla ve kölelikle uzlaşamaz, çünkü yalan da, kölelik de bulundukları yerde yalnızlıkları çoğaltırlar. Tek tek olarak sakatlıklarımız ne olursa olsun, soylu yazarlık sanatı, korunması güç olan şu iki ödeve bağlı kalacaktır: Bile bile yalan söylememek ve insanın insanı ezmesine karşı koymak.

Albert Camus, "İsveç Söylevi", *Denemeler*

Harp patladı, nüfus azaldı
Çehreler ufaldı
Toprağın üstü kan içinde yüzdü
Ölüleri yerleştirmekte
Aciz gökyüzü
BEHÇET NECATİGİL

Oğlunun mezarını arayan anaya soruyorlar:
– Sarışın mıydı, esmer mi?
SÜREYYA BERFE

Ne çok yalan söyleniyordu yeryüzünde;
sözle, yazıyla, resimle ya da susarak.
YUSUF ATILGAN, Anayurt Oteli

bütün üzümler çavuş
bütün karpuzlar diyarbekir
bütün şeftaliler bursa
ve bütün diktatörler yavşak
İDRİS ATMACA

kepçe
günlerimiz için çorba dök
gecelerimiz için uyku dök
çocuklarım için ömür dök
JOHN BERGER

Acil durumlarda şeytan bile sinek yer. *(Alman atasözü)*

"Tıpkı gördüğün gibiyim" der maske,
"ve korktuğun şey ardında."
ELIAS CANETTI

THE DOORS geri dönmesine dönüyor, ama mahkeme koridorlarından geçerek: Police'in eski davulcusu Stewart Copeland, Doors'un –şimdiki adıyla Doors 21st Century'nin– keyboard'cusu Ray Manzarek ve gitaristi Robby Krieger aleyhine 1 milyon dolarlık dava açtı. Birkaç konserde Doors'la çaldıktan sonra dirseğindeki sorun sebebiyle bagetlerini Ty Dennis'e bırakan Copeland, iki müzisyeni, albüm ve turnede beraber çalışacakları yolunda anlaştıkları sözlü kontratı bozmakla suçluyor. Eski Doors davulcusu John Densmore'un, Manzarek, Krieger, Copeland ve eski Cult solisti Ian Astbury aleyhine, Doors'un isim ve logo hakları hakkında açtığı dava da sürüyor.

Kanadalı ekip **RUSH** "The Spirit of Radio: Greatest Hits 1974-1987" adı altında 16 parçalık bir toplama albüm yayınladı.

MC5 bir konser için tekrar bir araya geldi. Grubun otuz yıl aradan sonraki bu ilk konserine Motörhead'den Lemmy, The Damned'den Dave Vanian, Stone Roses'tan Mani de katıldı.

Yeni albümleri "Elephant" ın hemen arifesinde, **WHITE STRIPES**'tan kötü haber geldi: Grubun davulcusu Meg White, New York'ta buzun üzerinde kayarak kolunu kırdı. Nisan başında yayınlanacak yeni albümdeyse altı değişik kapağın yer alacağı açıklandı: Plak ve CD formatı için ayrı ayrı düşünülen ve dünyayı değişik şekillerde tasvir eden bu kapaklar, aynı anda aynı yerde değil, dünyanın farklı bölgelerine has olarak yayınlanacak.

LED ZEPPELIN'in kuruluşunun 35. yıldönümü vesilesiyle, mayıs ayında eski kayıtlardan oluşan bir CD ve bir DVD yayınlanacak. "How The West Was Won" isimli CD, grubun 1972'de California'da verdiği iki konserin kayıtlarından oluşuyor; albümde "Dazed and Confused"un 26, "Whole Lotta Love"ın 23 dakikalık yorumları da yer alıyor. DVD'deki kayıtlarsa, Led Zeppelin'i ilk defa ekranda gözüktükleri 1969 tarihli bir Danimarka televizyon şovundan alıyor, John Bonham'ın ölümünden bir sene evvelki 1979 Knebworth Festivali'ne kadar götürüyor.

1997'den beri nadasta olan Amerika'nın meşhur gezici festivali **LOLLAPALOOZA** bu yaz yeniden doğuyor. 1991'den itibaren yedi sene boyunca düzenli olarak süren festivalin sorumluluğu, yine her zaman olduğu gibi **JANE'S ADDICTION** grubunda. Yeni albümleri "Hypersonic"i yayınlayan grubun bu seneki yol arkadaşları Queens Of The Stone Age, A Perfect Circle, Audioslave, Jurassic 5, Incubus ve The Donnas olacak.

THE STOOGES, önümüzdeki ay California'da düzenlenecek Coachealla festivali için tekrar bir araya geliyor. 1975 yılında ölen David Alexander'ın yerini Minutesmen basçısı Mike Watt alacak. **IGGY POP**'un yeni albümünde de yeni The Stooges'la kaydedilmiş dört şarkı yer alacak.

EMMYLOU HARRIS ve **MARK KNOPFLER** bir düet albümü üzerinde çalışıyorlar. Geçen nisandaki ilk buluşmalarından sonra, geçenlerde yine Nashville'de bir araya gelip yeni kayıtlar yaptılar. İkilinin albümü, Amerikan müziğinin temellerindeki İngiliz sedasına dokunan, bluegrass otlaklarında gezinen bir çalışma olacak.

FLAMING LIPS Amerika'ya mahsus yayınlanacak "Fight Test EP"sinde Radiohead'den "Knives Out"u ve Kylie Minogue'dan "Can't Get You Out Of My Head"i yorumluyor. Beck'e "The Golden Age" şarkısında yaptıkları eşlik de EP'de yer alacak. EP, ayrıca "The Strange Design Of Conscience" ve "Thank You Jack White (For The Fiber-Optic Jesus That You Gave Me)" isimli iki yeni şarkı ihtiva ediyor.

Eminem'in ve Dr. Dre'nin de desteğiyle, Amerikalı rap'çi **50 CENT**'in ilk albümü sadece ilk dört günde bir milyon sınırına dayandı. "Get Rich or Die Tryin", ulaştığı bu satış rakamıyla Amerikan müzik tarihinde bu kadar kısa sürede en çok satan ilk albümlerden biri oldu.

THE CORAL, Roll'un yıl sonu değerlendirmesinde ipi göğüsleyen ilk albümlerinin mürekkebi kurumadan ikincinin hazırlıklarına başladı. Liverpool'lu delikanlılar, yaptıkları açıklamada yeni albümün ilkine oranla daha akustik ve üzerine daha bir kafa yorulmuş olduğunu söylüyor.

ARAP VİLAYETLERİNDEN LULA'NIN MEMLEKETİNE

Halil İbrahim bereketi

Son günlerde Arap ve Ortadoğu müziği albümlerinde bir hareket, bir bereket var ki sormayın. Önce iki güzel toplamadan bahsetmek isteriz. İlki "Indestructible Arabian Beats –Future Sounds From The Souks": İçinde Rachid Taha, Souad Massi, Aisha Kandisha's Jarring Effects gibi ayılıp bayıldığımız sanatçıların yanısıra, Amina & Zohar, Clotaire K, Latif El Idrissi, Makale gibi isimlerden birer parça var. Ayrıca Aziza A'nın "Kim Dedi?"si, Groove Alla Turca'nın "Habibi"si, "Şımarık"ın Hakim yorumu "La Muchacha Turca" da bu albümde... Diğer toplama "Arabianights" adını taşıyor ve biri dans pistlerine, öbürü dinlemeye ve serbest kıpırdanmalara yönelik iki CD'den oluşuyor. "The Casbah –Club, Cabaret & Disco" başlığı altında Cheb Mami, Natacha Atlas, Ilham Al Madfai, Amr Diab, Orientronic remiksleri bir araya getirilmiş. "The Majlis –Chillout, Room & Lounge" başlıklı ikinci CD'deyse Salma & Ziad Rahbani, Siham Assif, Yuri Mrakadi, Murad Wajdi, The Natacha Atlas & Marc Eagleton Project'in yer yer rock'a uzanan cidden muhteşem şarkıları var... Bu arada, "Arabianights"ta "Harem" parçasıyla yer alan The REG Project'in "New Oriental" albümü de yeni yayınlandı. "Buddha Bar" serileriyle cebi dolu Avrupalılara etnik müzikler dinletme başarısını ve uyanıklığını gösteren DJ Claude Challe'in takdimiyle yayınlanan albüm, Beyrutlu üç diskcokeyin ortak kompozisyonlarından oluşuyor. Herkesin iyi bildiği Beliğ Hamdi bestesi "Zay Al Hawa" da albümün bir parçası... Buyurun dostlar buyurun, Halil İbrahim sofrasına.

Yarına nostalji

**Amado'nun, Pele'nin, Lula'nın memleketinden iki güzel albüm haberi. Brezilya'nın üç büyük starı Arnaldo Antunes, Carlinhos Brown ve Marisa Monte'nin ortaklaşa bestelerinden ve yorumlarından oluşan "Tribalistas" albümü yayınlandı. Carlinhos'un esrarengiz vurmalıları, Marisa'nın tahta gitarı ve üçünün kavgasız gürültüsüz vokali... Yıllarca rock'tan Bahia folkloruna, bossanovalardan sambalara uzanan üç eski dostun ezgilerine kulakları açık tutmak gerekiyor: "Biz tribalciler artık haklı olmak istemiyoruz / Emin olmak istemiyoruz / Sağduyu ya da din istemiyoruz / Biz geleceğe nostalji duyuyoruz..."
Bir diğer önemli albüm, Celso Fonseca'nın "Natural"i: Fonseca, bugüne kadar Gilberto Gil, Caetano Veloso, Milton Nascimento, Marisa Monte, Virginia Rodrigues, Bebel Gilberto gibi genç yaşlı büyük isimlerle çalışan bir gitarist, besteci ve aranjör. Bu ilk uluslararası solo albümünde zerafet yüklü sakin şarkılar yorumluyor... Bu albümler bizi karnavala çağırıyor.**

"Gelecek" ne demek?

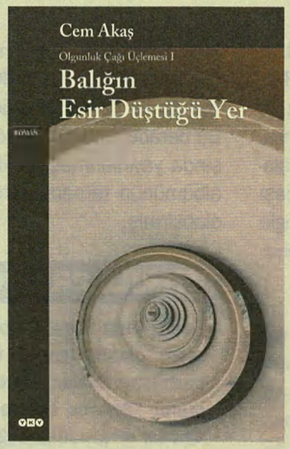

Balığın Esir Düştüğü Yer
Olgunluk Çağı Üçlemesi I
Cem Akaş
160 s.

Sönmemiş Kireç
Olgunluk Çağı Üçlemesi II
Cem Akaş
224 s.

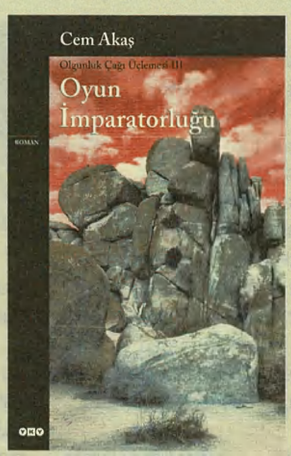

Oyun İmparatorluğu
Olgunluk Çağı Üçlemesi III
Cem Akaş
164 s.

Cem Akaş'tan bir gelecek tasarımı. Yeni bir uygarlığın, bir başka yazının sesleri... Bilimkurgunun ötesinde, polisiye ve siyasi romanın berisinde bir kurmaca... Her şeyin usulca birbirine bağlandığı bir sistem ziyafeti, dev bir yap-boz. Ve sinsice beliriveren, büyük bir soru işareti: Yoksa her şey bir oyun mu? **Olgunluk Çağı Üçlemesi**'nin yeni basımı – 3 ayrı cilt.

YKY
Yapı Kredi Yayınları

YAPI KREDİ YAYINLARI KİTABEVLERİ: İSTANBUL: 212-293 08 24 / 502 • İZMİR: 232-463 82 90 • ANKARA: 312-435 85 94
E-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr • Web Sitesi:www.yapikrediyayinlari.com • **Internet satış: www.estore.com.tr/bulvar/yky** •
www.teleweb.com.tr bilgi hattı: 0 212 473 0 444 • YAPI KREDİ KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK TİC. VE SAN. A.Ş. 212-293 08 24, 252 47 00

YAPI KREDİ
KÜLTÜR SANAT
YAYINCILIK

Adım adım bilgelik

Palomar
Italo Calvino
Çeviren: Rekin Teksoy
108 s.

Italo Calvino, **Görünmez Kentler**'den sonra **Palomar**'la YKY kitaplığında.

Bay Palomar, yaşamdaki yanlış anlamalar, kararsızlıklar, uzlaşmalar ve yarım kalmış işler kargaşasında ne yapacağını şaşırıyor. Sonunda tek bir çıkar yol buluyor: Kendini tanımak, içini keşfetmek. Bunu yapabilmek için evrenin bir ayna olarak kullanılması gerektiğine karar veriyor.

Calvino, **Palomar**'ı iki cümleyle şöyle özetliyor: "Bir adam, adım adım bilgeliğe ulaşmak için yürüyüşe çıkıyor. Hâlâ varamadı..." Demek ki okur dilediği an ona katılabilir...

Singer'dan "çılgın" bir kitap

Meşuga
Isaac Bashevis Singer
Çeviren: Aslı Biçen
202 s.

Yahudi edebiyatının en önemli yazarlarından, Nobel Ödüllü Isaac Bashevis Singer'ın toplu öykülerinden sonra en önemli romanlarından biri (yine Aslı Biçen çevirisiyle) Türkçede.
Adını, 'çılgın', 'üşütük' anlamına gelen Yidiş bir sözcükten alan kitap, 1950'lerin başında Nazi katliamından kurtulup New York'a yerleşen bir grup Yahudinin çalkantılı yaşamını anlatırken diğer yandan da dünyanın içine sürüklendiği çılgınlığa tanık olmaya çağırıyor okuru. Bir komedi havasında gelişen olaylar, dudağınızda donakalan gülümseme –

Meşuga: Singer'den müthiş bir kurgu daha

Para yoksa, yeryüzünde yapacak fazla bir şey kalmıyor. Ay gibi, kül ve taş. En iyisi uyumak, uyumayı becerebiliyorsan. Rüyalarda para iptal oluyor. Her yerde. Belki rüyanda para görürsün. Ama rüyada para ödemeyi görmezsin. Dünyada kimse rüyasında para ödemez. Uyanmanın korkunçluğu da burada. Bunun için uyanmak açlıktan da beter. İç biranı, uyu. **JOHN BERGER**, Leylak ve Bayrak

Adamın biri, aslan daha yaşarken postunu satmış, Sonra da aslanı avlamaya çalışırken ölmüş. **WILLIAM SHAKESPEARE**, Beşinci Henry

Çarp bakalım yürek efendi
Dayanamazsın
Duracaksın
SÜREYYA BERFE

Birinin görmemesini görmek, onun görmediğini görmenin en iyi yoludur. **ROLAND BARTHES**

İnsan uyurken gördüğü bir insandan bir daha asla nefret edemez. **ELIAS CANETTI**

New-wave ve post-punk döneminin ağır abileri **THE WIRE**, 13 yıllık bir teneffüsten sonra tam teşekküllü bir stüdyo albümü için nisan ayında stüdyoya girmeye hazırlanıyor. Yeni albüm "Send" Pink Flag etiketiyle çıkacak ve şimdiye kadar yayınlanmamış dört parçanın yanısıra, son çıkardıkları maksileri "Read & Burn 01" ve "Read & Burn 02"den seçilmiş üç parçayı içerecek.

JIMMY CLIFF'li kült film "The Harder They Come"ın yeniden çekilmesi planlanıyor. Ancak bu kez müzikleri reggae'den hiphop'a uyarlanacak.

Artık iyice alıştığımız metalci-rap'çi işbirliklerine bir yenisi ekleniyor. **JAY- Z**, "Rebels" isimli parçada **LIMP BIZKIT**'e eşlik edecek. Bu şarkının da yer aldığı Limp Bizkit albümü "Bipolar"ın mayıs ayında çıkması bekleniyor.

Uzun zamandır sesi soluğu çıkmayan İngiliz ska grubu **MADNESS** dönüş hazırlığında. Ama bir albümle değil, bir müzikalle! Grubun solisti ve lideri Suggs, "Our House" adını taşıyan ve İngiliz ska efsanesini yaratan hit parçalar üzerine kurulu bir müzikalde rol alacak.

"Nevermind"ın prodüktörü ve Garbage'ın kurucusu Butch Vig'in dediğine göre, **NIRVANA**'nın daha gün yüzü görmemiş pek çok şarkısı stokta bekliyor. Daha akustik yapıda takılmacaların da arasında olduğu bu parçaların ne zaman ve kim tarafından derlenip toparlanıp bir albüm haline getirileceği meçhul.

2004'te yirminci yılını kutlayacak olan **RED HOT CHILI PEPPERS**'tan şarkıcı Anthony Kiedis özyaşam öyküsünü derlemekle meşgul. "Scar Tissue" başlığını taşıyan kitaba, daha önce de Howard Stern'e otobiyografisini yazmasında yardımcı olan Larry Sloman katkıda bulunmuş.

Hayvanlar alemine sahip çıkan sanatçılara bir yenisi daha katıldı. Moby, Paul McCartney ve Prince'den sonra sıra Amerikalı rapçi **COMMON**'a geldi. Common bundan böyle kürklü hayvanların korunması için faaliyette bulunan PETA örgütü yararına çalışacak ve promosyon çalışmalarını vejetaryenlik üzerine kuracak. Sloganı: "Yemeden önce düşünün, yaşam için vejetaryen olun."

En son Queen Latifah ve Lil' Kim'le beraber "Chicago" filminde sesini duyduğumuz **MACY GRAY**, üçüncü albümü "Trouble With Being Myself"i bu ayın sonunda çıkıyor. Albümdeki "It Ain't The Money" adlı parçada Beck ile Gray'in düetini dinleyebileceğiz.

Şu sıralar Pio Levya'nın liderliğinde çalışan **BUENA VISTA SOCIAL CLUB**, Wim Wenders'ten sonra German Kral'ın da kamerasına takıldı. Arjantinli yönetmen, "Sons Of Buena Vista" isimli bir film çekmeye hazırlanıyor.

Starbucks marketlerinde satılan "Artists Choice" koleksiyonu için bir karışık albüm yapan **SHERLY CROW**, Fleetwood Mac, Pretenders, Crowded House, Marvin Gaye, Ryan Adams gibi isimlerden şarkılar seçti.

KATİL AMERİKA

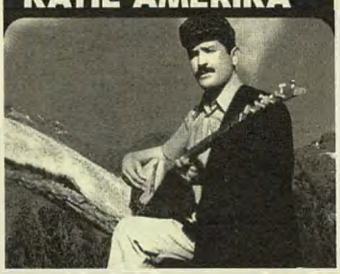

"Su diye yutturur buzu / Gafil düştük kuzu kuzu / Dünyanın en namussuzu / Amerika katil, katil." Hep bir ağızdan söylemek istemez miyiz şimdi bu türküyü?.. Aşık Mahzuni Şerif yıllar ötesinden sesleniyor... 30-35 yıl öncesinin politik heyecanını, anti-emperyalist mücadelesini –arada hümanist bir bilgelikten çıkıp milliyetçiliğin kucağına düştüğü olsa da– birebir eserlerine yansıtıyor ve yazdığı satırların büyük bir kısmı bugüne denk düşüyor. Geçtiğimiz yıl mayıs ayında kaybettiğimiz bu büyük aşığa layıkıyla bir saygı duruşunda bulunmanın zamanı geldi çattı. Mahzuni'nin uzun süredir baskısı bulunmayan kayıtları, yepyeni CD'lerle piyasaya sürüldü. Şah Plak, yaklaşık yirmi CD'lik serisiyle "Katil Amerika"dan "Erim erim eriyesin"e toplumsal içerikli türküleri bir araya toplarken, Yavuz Plak üç CD'lik bir seri yayınladı. Emre Plak ise "Yaz baharım", "Berçenek'ten yaya geldim" ve "İşte gidiyorum" adlı CD'leri tekrar piyasaya çıkardı.

Galler'in serin havasından kaçıp Los Angeles'ta stüdyoya giren **STEREOPHONICS** 2001'deki "Just Enough Education To Perform"dan sonra, dördüncü albümün kayıtlarına başladı ve çıkış tarihi mayıs ayının başı olarak açıklandı. Albümden ilk single "Madam Helga" nisan ayında piyasada olacak.

MASSIVE ATTACK'in şimdilik tek elemanı **3D** –gerçek adıyla Robert Del Naja– geçtiğimiz ay tatsız bir macera yaşadı. Çocuk pornosu kapsamında yürütülen bir operasyonda gözaltına alınan ve bilgisayar ekipmanına el konulan 3D, aradan birkaç hafta geçtikten sonra hakkındaki bütün suçlamalardan aklandı.

Fransızların emektar oyuncu-şarkıcısı **SERGE REGGIANI**'nin dilinden meşhur olmuş şarkılar, aralarında Jane Birkin, Renaud, Zebda, Bernard Lavillier'nin de olduğu 15 ayrı müzisyen tarafından yorumlanarak bir albümde toplandı. Bu tribute albüm "Autour de Reggiani" adını taşıyor.

Fairport Convention yıllarından bugüne Britanya folk'unun gizli efsanesi, şarkıyazarı **RICHARD THOMPSON** "The Old Kit Bag" isimli yeni albümünü geçtiğimiz ay içinde yayınladı.

Sevindirici bir yeni albüm haberi de **VIC CHESNUTT**'tan: Athens'lı şarkıyazarının "Silver Lake" isimli albümü mart ayında çıktı.

ROLLING STONES'un nisan başında Çin'de vereceği konserler ülkede başgösteren ölümcül zatürree salgını nedeniyle iptal edildi. Grubun Çin macerası zaten "sansürlü" başlamıştı. ilk kez Pekin ve Şanghay'da konser verecek olan Stones, sahnede "Brown Sugar", "Honky Tonk Woman", "Beast of Burden" ve "Let's Spend The Night Together" şarkılarını seslendiremeyecekti. Geçen yılki "Forty Licks" albümü de Çin'de bu dört klasikten mahrum olarak yayınlanmıştı.

Alternatif folk prensesi **ANI DIFRANCO**'nun yeni albümü "Evolve" mart ayında yayınlandı. DiFranco bu albümünde funk'dan Latin tınılarına ve hatta caza kadar uzanmış, ayrıca "Serpentine" isimli 10 dakikalık parçada uzun bir şiirini seslendirmiş.

THE STROKES, Radiohead'in prodüktörü **NIGEL GODRICH**'le New York'ta iki şarkı için stüdyoya girdi. Bu beraberlik, grubun sonbahar başında yayınlanması beklenen ikinci albümünün tamamı için de geçerli olabilirmiş.

THRILLER

Buena Vista Social Club'ın as elemanı olarak tanışıp bağrımıza bastığımız İbrahim Ferrer, yeni albümü "Buenos Hermanos"u Ry Cooder'ın prodüktörlüğünde yayınladı. Albümün konukları arasında Blind Boys Of Alabama, Chucho Valdes, Manuel Galban ve Cachaito Lopez var. Ry Cooder albüm hakkında şöyle konuşmuş: "Bence bu albüm Latin müziğinin 'Thriller'ı. Hem de kelimenin tüm anlamlarıyla."

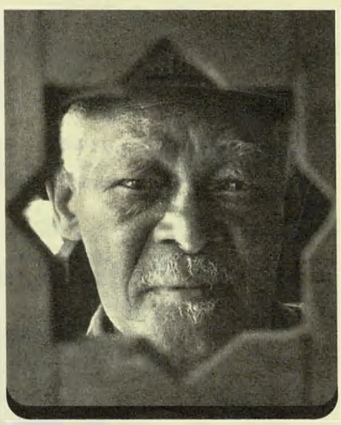

Fransız şarkıyazarı-şarkıcı **SAPHO** elektronik zeminli arabesk albümlerine bir yenisini ekledi: Geçtiğimiz ay içinde yayınlanan albüm "Orients" adını taşıyor.

MUSE, eylül ayında yayınlanması beklenen ve adı şimdilik "The Smallprint" olarak konan üçüncü albümlerini kaydetmek üzere İrlanda'da üslendi.

Boston'lu alternatif rock'çu **KRISTIN HERSH** bir yandan "The Grotto" isimli yeni albümünü yayınladı, diğer yandan Tanya Donelly'yle bir araya gelerek eski grubu **THROWING MUSES**'a yeniden hayat verdi. Grubun "Throwing Muses" adını taşıyan yeni çalışması ve Giant Sand'den Howe Gelb'in desteğiyle kaydedilen Hersh'ün solo albümü "The Grotto", 4AD şirketi tarafından geçtiğimiz ay peş peşe piyasaya sürüldü.

Uyuyan bir yüz hiçbir zaman uyanıkken olduğu yaşta değildir. **JOHN BERGER**, Kral

Şöhret denen şey sudaki halkalara benzer: Hiç durmadan genişler, genişler, genişler... Ta ki belirsizleşip yok olana kadar. **WILLIAM SHAKESPEARE**, Altıncı Henry

Saat 5'te üst katta çıplak ayak sesleri / Köşebaşında dükkanı olan / Çingene falcı / İşemeye gidiyor uzun bir sevişme gecesinin ardından. / Bir kez daha ağlayan bir çocuğun hıçkırığı / Öylesine yakındı, bir an / Ağlayanın ben olduğunu sandım. **CHARLES SIMIC**

'Zalim'e denk sözcük 'ömrüm' olmalı. **FÜRUZAN**

Güz ortasında bu olağanüstü ılık, esintisiz günde yaprakları kımıldamayan ama gergin, canlı oldukları belli çamların, mersinlerin, kasımpatlarının, güllerin, zambakların, adını bilmediği sık yapraklı, al çiçekli bitkilerin kök saldıkları, emdikleri toprakta kim bilir kaç yüzyıldır buraya gömülen ölülerin çürüyüp ufalanmış kemikleri, etleri, saçları, tırnakları vardı. **YUSUF ATILGAN**, Anayurt Oteli

Epeydir albümlerden çok filmlerde karşılaştığımız Fransız efsane sanatçı **JACQUES DUTRONC** sekiz yıl aradan sonra yeni bir albüm yayınladı: "Madame l'existence".

JIMI HENDRIX için yeni bir tribute albüm hazırlığı var: Katılımcılar arasında Santana, Earth Wind & Fire, Chaka Khan'ın isimleri geçiyor. Projede ayrıca Jeff Beck ve Seal, Bootsy Collins ve George Clinton düetlerini dinleyebileceğiz. Sürpriz isim ise Prince: Hendrix'in "Red House"ını "Purple House" adıyla öteden beri konserlerinde seslendiren sanatçı, bu yorumunu albümden de esirgemeyecek.

2001'de muhteşem ilk albümü "Raoui"ye imza atan "Cezayirli Tracy Chapman" namıyla maruf **SOUAD MASSI**, ikinci albümü "Deb"i geçtiğimiz günlerde yayınladı.

Billy Corgan'ın yeni grubu **ZWAN** bir değil, iki işlev görüyor. "Electric Zwan"la şu an zaten turnedeler. Grubun diğer versiyonu "Djali Zwan"da ekip değişmiyor, ama müzik değişiyor: Gelecek sene bir albümle çıkagelecek olan ekip, folk ve gospellerle barışık, tamamen akustik bir müzik yapıyor.

RAMONES için iki belgesel film birden: "Hey! Is Dee Dee Home?" ve "End Of The Century: The Ramones Story". İlk film geçen yıl aşırı doz uyuşturucudan ölen basçı Dee Dee Ramone'un hayatına ve kişiliğine eğilirken, diğer film 1968-2002 arasındaki New York rock'una odaklanıyor ve Blondie, The Clash elemanlarıyla yapılmış söyleşilere yer veriyor. Michael Gramaglia, Jim Fields ve Lech Kowalski imzalı iki film de mayıs ayında Tribeca festivalinde gösterim imkânı bulacak. Yönetmen Lech Kowalski 1992 yılında Johnny Thunders'a adanmış "Born To Lose: The Last Rock and Roll Movie" isimli bir belgesel hazırlamıştı.

"American Sapığı"nın yönetmeni **MARY HARRON**, Roll'da da sık sık başvurduğumuz "Please Kill Me: The Uncensored Oral History of Punk" (Punk'ın sansürsüz sözel tarihi) kitabından hareketle bir film çekmeye hazırlanıyor.

ELVIS COSTELLO ve **STING**, T Bone Burnett'ın prodüktörlüğünde, "Cold Mountain" filmine birer parçayla katkıda bulunacak. Ayrıca White Stripes'ın **JACK WHITE**'ı da 1800'lerin Amerikasını konu alan filmde Güneyli bir askeri canlandıracak.

SESSİZLİĞİN SESİ

22 Ocak 1967, New York Philharmonic Hall'da, bir gitar iki ses, Simon & Garfunkel konseri. İkilinin beraberliklerinin üçüncü yılı, henüz üç albümleri yayınlanmış. O gün "He Was My Brother", "A Church Is Burning" gibi politik baladlardan "I'm A Rock", "The Sound Of Silence" gibi hitlere, gelecek dönemin klasiklerine uzanıyorlar... Bu tarihe tanıklık etmek isterseniz, soz konusu konserin kayıtları "Live From New York City, 1967" adıyla yeni yayınlandı. Tomahawk'ların, Cruise'ların gümbürtüsü mü, yoksa "sessizliğin sesi" ve barış şarkıları mı, siz karar verin.

BLIXA BARGELD Bad Seeds'den ayrıldığını açıkladı. Nick Cave ve arkadaşlarıyla dostluğu baki kalsa da, grubun bir parçası olmayacağını söyleyen Alman gitarist, yarıda kalan projeleriyle ilgilenmeyi düşünüyor.

T-BONE BURNETT'in NBC televizyonu için hazırladığı yeni projesi, 60'ların şarkılarına selam niteliğinde. Bu ay yayınlanması düşünülen albümde Bob Dylan şarkısı "Buckets Of Rain"i Vic Chesnutt, Jimi Hendrix'in "The Wind Cries Mary"sini Cassandra Wilson, Donovan'ın "Season Of The Witch"ini Richard Thompson, Velvet Underground'un "Pale Blue Eyes"ını Joe Henry yorumluyor.

RADIOHEAD'in haziran ayında yayınlanması beklenen altıncı albümü için isim araştırmaları sürüyor. "2+2=5" ya da "Are You Listening?" gibi adayların elenmesinin ardından, şimdilik "Hail To The Thief" isminde karar kılınmış görünüyor. Bu ismin her şeyden önce "anti-Bush" bir mesajı var. ABD'de başkanlık seçimlerinde Demokratlar, George W. Bush'a hitaben "Hail To The Thief, Our Commander In Chief" (Selam olsun hırsıza, başkumandanımıza) sloganını kullanıyorlardı... Thom Yorke ve arkadaşlarının yeni albümden çıkacak ilk single ise "There There" olacak. Bu şarkı geçen yazdan beri Radiohead konserlerinin hitleri arasındaydı.

postexpress
ENTERNASYONAL SAYI

sayı 23

Ortadoğu'nun yumuşak karnı
Postexpress Kuzey Irak'taydı

Gücün kimyasal formülü
Perry Anderson'ın kaleminden ABD hegemonyasının dinamikleri

Mukavama, rezistans, direniş
Postexpress Paris'ten bildiriyor

Off yani off !
21. yüzyıl gençliğinin gözüyle savaş ve barış eylemleri

Stones'un avizeleri altında
Eski Çekoslovakya devlet başkanı yazar Vaclav Havel'in sicili

Dava varsa racon da vardır
8 Mart münasebetiyle feminist manifesto ve "sokaktaki vatandaş"

Like a rolling stone
Saatler Dylan vakti: "Rolling Thunder Revue" ve ötesi

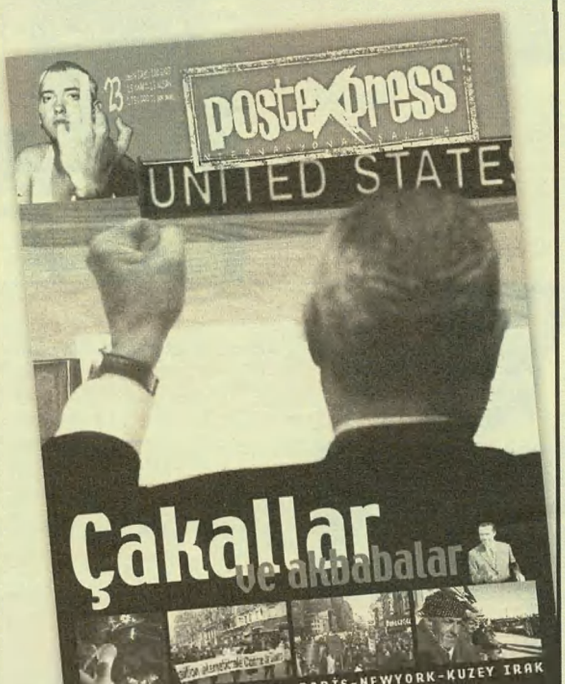

Her ayın 15'inden itibaren gazete bayilerinde ve kitapçılarda

babylon-ist.com
babylon@turk.net
T. 90 212 292 73 68
F. 90 212 243 45 27
Şehbender No:3
Asmalımescit-Tünel
Beyoğlu 80040
İstanbul/Turkey

babylon

2002 EKİM/OCTOBER — 2002 KASIM/NOVEMBER — 2002 ARALIK/DECEMBER — 2003 OCAK/JANUARY — 2003 ŞUBAT/FEBRUARY — 2002 EKİM/OCTOBER — 2002 KASIM/NOVEMBER — 2002 ARALIK/DECEMBER — 2003 OCAK/JANUARY — 2002 EKİM/OCTOBER

Nisan'03

rio de janerio → havana → bari → istanbul → zurih →

1 NİSAN
BLUE TRIBE presents
"THE AGENCY"

2 NİSAN
DEPECHE
MODE VERSUS
THE CURE PARTY

ZIP İSTANBUL

3 NİSAN
Zipistanbul Rock Günleri
DENİZ TUZCUOĞLU BAND &
SOUL STUFF

4 NİSAN
ATHENA
İstanbul

8 NİSAN
KAZIM KOYUNCU
İstanbul

9 NİSAN
Babylon 4 yaşında!
BABYLON JUKE - BOX

5 NİSAN
Millering the nite@Babylon
DJ KHAN & KID CONGO POWERS
Berlin - New York

12 NİSAN
Millering the nite@Babylon
SWAYZAK SOUNDSYSTEM
Londra

10 11 NİSAN
Garanti Caz Yeşili
TRILOK GURTU
Bombay

Garanti CAZ yeşili

15 NİSAN
NAAPJAZZ
İstanbul

16 NİSAN
NEV
İstanbul

17 NİSAN
J&B Drum sessions For Fun
HAREM
İstanbul

18 19 NİSAN
Mavi Müzik
ELEYO
Havana

mavi müzik

23 NİSAN
EBU / World Music Workshop Special
SABBAT AKKİRAZ VE EROL PARLAK
OKAY TEMİZ MAGNETİC BAND
BURHAN ÖCAL VE HÜSNÜ SESLENDİRİCİ

26 NİSAN
EBU / World Music Workshop Special
SCHAL SICK BRASS BAND
featuring Buzuki Orhan
Köln - İstanbul

GOETHE INSTITUT INTER NATIONES
radyo multikulti

24 25 NİSAN
Fujifilm Music Week-Ends
SPANISH HARLEM ORCHESTRA
New York

FUJIFILM RADIO XI-GEN FM 95.9 İSTANBUL

22 NİSAN
DENEYSEL MÜZİK
TOPLULUĞU
"SAYIKLAMALAR"
İstanbul-Ankara

29 NİSAN
AKADEMİ İSTANBUL
Müzisyenler ve Müzikal Serüvenleri
"YOLLAR VE DURAKLAR:
AYŞE TÜTÜNCÜ"

70's 80's

30 NİSAN
Get Connected with Nokia
OLDIES (70s - 80s)
BUT GOLDIES

get connected NOKIA

"Açık Radyo." 94.9 · Mimeray · Radikal · RADIO XI-GEN FM 95.9 İSTANBUL · shipshak · TURK•NET · Wall · ZEBRA DesignFactory

ROCK CAMİASINDA "SAVAŞA HİÇ GEREK YOK" CEPHESİ BÜYÜYOR

Şarkılar yazıldı, konserler düzenlendi, klipler çekildi, imzalar toplandı... Amerika'nın Irak'ı işgaline rock camiası kayıtsız kalmadı. Savaş karşıtı koronun gün geçtikçe genişleyen mücadele tutanağı şimdilik aşağıdaki gibi...

PEACE TRAIN

konserler

Pearl Jam'in Avustralya konserinde Eddie Vedder şöyle dedi: "Keşke başkan ben olsaydım. Sizleri savaştan uzak tutardım –dostlar bunun içindir." > Coldplay'in Chris Martin'i İngiltere'de karamsar bir tablo çiziyordu: "Bush'un yolunda ilerlersek, hepimiz öleceğiz!" > Neil Young, Rock and Roll Hall Of Fame'de verdiği konserde acı konuşuyordu: "Şimdi burada eğleniyoruz, ama bir hafta sonra insanları öldürmeye başlayacağız. Sarhoş bir şoförün sürdüğü bir petrol tankerinde gibi hissediyorum kendimi..." > Massive Attack, savaşın başladığı gün verdikleri konserde, seyirciyi, savaş sırasında zarar görecek Iraklı vatandaşlar adına bir dakikalık saygı duruşuna davet etti. > Savaş karşıtı konserlerin başında, 15 Mart'ta Londra'da düzenlenen One Big No konseri geliyordu. Konserde Paul Weller, Ian McCulloch, Faithless, Beth Orton, Travis'ten Fran Healy, Evan Dando, Ronan Keating ve Coldplay'den Chris Martin aynı sahneyi paylaştı. Chris Martin ve Ian McCulloch, Lou Reed'in "Walk On The Wild Side"ını beraber okudu. > Paris'te 20 Mart'ta "Savaşa Karşı Hep Beraber" konserine Zebda, Indochine, Jacques Higelin, Axelle Red, Sapho, Sergent Garcia, Miossec katıldı. > Bruce Springsteen, Melbourne konseri öncesindeki basın toplantısını "fikir beyan etmek ya da yanıtlar üretmek için çok kasvetli zamanlarda olduğumuzu" söyleyerek iptal etti. Konserdeyse, Edwin Starr'ın "War (What Is It Good For)" şarkısından önce, "Born In The USA"i tek gitarla yorumladı. > Youssou N'Dour, Kuzey Amerika turnesini Irak savaşını sebep göstererek erteledi.

demeçler

Dave Matthews: Tarihin geldiği bu nokta beni çok korkutuyor. Yönetim kademesinde bir artı bir eşittir on gibi bir düşünce hakim. Ya da, beş kere iki eşittir bir. Irak'la çatıştığımız takdirde öngördükleri sonuçlara varacağımız nereden akıllarına esti, bilmiyorum. Bu savaşın El Kaide'yi güçlendireceği çok açık. Kötücül bir duyguyla, asıl istedikleri de bu kargaşa, bu dengesizlik. Haritaya bakıp da, Irak'ı parçalamak Ortadoğu'daki pozisyonumuzu güçlendirecektir demek nasıl mümkün oluyor, anlamıyorum.

Shakira: Bombaların ve füzelerin kağıttan mankenlerin üzerine düşmediğini unutuyoruz; insanların üzerine düşüyorlar, çocukların ve annelerin üzerine. Liderler sevgiden yoksun, sevgi de onlardan. Dünyanın değerleri çarpıklaştı; sevginin ve hoşgörünün temel prensiplerine geri dönmemiz lazım. Kurtuluşumuzun tek yolu bu. Yeni liderlerin, sevgiden bahseden liderlerin ortaya çıkması gerek, Gandhi gibi, Martin Luther King gibi. Neredeler onlar? Bu kuşağın düşüncesini belirleyecek olan bu kuşağın düşünürleri, gazetecileri, sanatçılarıdır; gelecekteki felaketleri önlemek için bu fikirleri telaffuz edebilmeliyiz, insanlar böyle uyanacaklar. Bu meselede liderlerimizden barışçıl bir çözüm yolu talep etmezsek, bunun için pişmanlık duyma fırsatımız bile olmayacak.

Peter Buck (REM): Vietnam, bir savaşın neden çıktığını, bir savaşa neden girmemiz gerektiğini iyice bilmemiz lazım geldiğini bize öğretmiş olmalıydı. Bunu bilebilen tek kişiye dahi rastlamadım. Petrolü daha ucuza getirmek adına tek bir gencin bile öldüğünü görmek istemiyorum.

John Mellencamp: Öldürmeyeceksin! Bunu ben söylemiyorum, Tanrı söylüyor. Sanatçılar için nerede durmak gerektiğini bilmek zor. Uzun zamandır bir savaş tehdidiyle karşılaşmıyorduk. Herkesin derdi dar elbiseler giyen genç kızlarlaydı. Müzik bundan daha fazla şey ifade etmeli.

Tom Morello: Savaş başlatmak ve sivillerin ölümüne sebep olmak için hiçbir geçerli sebebin olmadığı çok açık. Mevcut politikaların ve bu Irak savaşının hedefi, toplumu alarm halinde tutmak. Bush yönetimi, zenginlik ve iktidarın yan sektörleri adına, halka ve gelecek kuşaklara saldırıda bulunuyor. Saddam Hüseyin de uzun bir saplantılar zincirinin son halkası.

Bombaların ve füzelerin kağıttan mankenlerin üzerine düşmediğini unutuyoruz. Sevginin temel prensiplerine dönmemiz lazım. Yeni liderlerin, sevgiden bahseden liderlerin ortaya çıkmalı, Gandhi gibi, Martin Luther King gibi. Nerdeler onlar?
Shakira

şarkılar

Yusuf İslâm (Cat Stevens) Irak savaşını protesto için 25 yıl sonra aslına rücu etti, "Peace Train"i ve "Angel Of War" adıyla "Lady D'Arbanville"i yeniden kaydetti. > Beastie Boys, "In A World Gone Mad" isimli yeni bir şarkı kaydetti ve internette yayınladı. > Blur'ün yeni single'ı "Out Of Time"ın klibi Körfez'deki bir Amerikan savaş gemisinde çekildi; klip, başka bir gemiye verilen asker kocasından ve memleketteki çocuğundan ayrı düşen bir kadın askerin bir gününü konu alıyor. > Zack de la Rocha ve DJ Shadow ikilisi, savaşı protesto etmek için hazırladıkları marchofdeath.com sitesinde "March Of Death" isimli şarkılarını koydular. > John Mellencamp'in yeni şarkısı "To Washington" da sanatçının internet sitesinden indirilebilir. Woody Guthrie'nin "Baltimore To Washington"undan esinlenen şarkının bir kıtası şöyle: "Herkesle savaşmak istiyor / Ama bunun petrol için olmadığını söylüyor / Gönderdi ulusal muhafızları / Bağdat'tan Washington'a kadar / Dünyanın polisliğini yapmaya..." > REM'in savaşı protesto etmek için kendi internet sitesinde yayınladığı "The Final Straw" şarkısının bir dörtlüğü şöyle: "İnanmıyorum bunlara / iki yanlışın bir doğru ettiğini hiç görmedim / Eğer dünya senin gibilerle doluysa / savaş başlatan asıl benim..." > Green Day'den Billy Joe Armstrong'un "Life During Wartime" ve Lenny Kravitz'in "We Want Peace" isimli şarkıları internetten indirilebiliyor. Kravitz, şarkıyı Iraklı popçu Kadim Al Sahir, Filistinli Simon Shaheen ve Lübnanlı perküsyoncu Jamey Hadded'la beraber kaydetti. > Lou Reed klasik şarkısı "Walk On The Wild Side"ı elden geçirip savaşa uyarladı: "Georgie orduya yazıldı / Biraz para kazanmak, ailesini de beladan uzak tutmak için / Şimdi petrol arıyor çölün ortasında / Aklından geçmemişti bir Iraklı kıçı tepemeyeceği / Diyor ki, hey, ne dersin vahşi yakada turlamaya..." > Ian Brown ve UNKLE, yeni şarkıları "R.E.I.N."i savaş karşıtı bir kulüp gösterisinde ilk defa yorumladı. Aynı gece Jarvis Cocker da DJ kabinine geçti ve Black Sabbath'tan "War Pigs"i, Status Quo'dan "In The Army Now"ı çaldı. > Paul McCartney, David Bowie, Michelle Branch, Celine Dion gibi isimlerin katılacağı, War Child organizasyonu yararına yayınlanacak bir albümde Avril Lavigne, savaşı protesto etmek maksadıyla, Dylan'ın "Knockin' On Heaven's Door"unu yorumladı. > System Of A Down'ın single'ı "Boom!"un klibini Michael Moore yaptı. Klip, SOAD elemanlarının Los Angeles'daki 15 Şubat gösterilerinde bizzat kendilerinin de yaptıkları kayıtlarla, dünyanın dört bir tarafından gelen başka eylem görüntülerinin birleştirilmesinden oluşuyor. > MTV yönetimi savaş karşıtlığı ve askeri görüntüler içeren klipleri gösterimini durdurdu. Mesela Outkast'ın "B.O.B. (Bombs On Bagdad", Radiohead'in "Lucky", Aerosmith'in "Don't Wanna Miss A Thing"i ekran yüzü göremiyor. > Çeşitli savaş karşıtı şarkılar, Thurston Moore'un açtığı protest-records.com sitesinde bulunabiliyor.

imzalar

Savaşı protesto etmek ve savaş gerekçelerinin inandırıcı olmadığını beyan etmek için bir araya gelen Savaşsız Çözüm İçin Sanatçılar Koordinasyonu bildirisinin altında pek çok imza yer aldı: *(Bildiri metnine ve tüm imzalara moveon.org adresinden ulaşılabilir)* Laurie Anderson, Autechre, Jackson Browne, T. Bone Burnett, Busta Rhymes, David Byrne, Cornershop, Rosanne Cash, George Clinton, Sherly Crow, Ani DiFranco, Steve Earle, Missy Elliott, Brian Eno, Fugazi, Peter Gabriel, Peter Garrett, Philip Glass, Emmylou Harris, Joe Henry, Natalie Imbruglia, Jagged Edge, Jay-Z, Angelique Kidjo, Kronos Quartet, Massive Attack, Dave Matthews, Natalie Merchant, Mobb Deep, Mogwai, Musiq, Nas, Outkast, Lou Reed, REM, Ryuichi Sakamoto, Sonic Youth, Bubba Sparxx, Sum 41, David Sylvian, Suzanne Vega, Caetano Veloso, Wilco, Lucinda Williams, The Youngbloods, Zap Mama...

→09

ROLL GİTTİ GÖRDÜ: MANU CHAO'YLA "SAVAŞA HAYIR" TURNESİ

"Hani Manu Chao İstanbul'a gene gelecekti?" diye birbirimize sorarken, Viki ve Meri İzrail, ana-kız, "madem o gelmiyor, biz gideriz" kararlılığıyla düştüler yola. Ve Barselona'dan harika anılarla döndüler. Önce "bunları yazarsak Manu bozulur belki" diye tereddüt yaşadılar, ama ikna ettik: "Asıl, yazmazsanız bozulur."

QUE PASO, QUE PASO? A POLICIA MATO!

George Orwell meydanı, Barcelona: Manu Chao "evinde"

"Bana bir yolculuk resmi yap / Hem çok uzak hem çok yakın / Bir meyve ağacı resmi / Bir akşam çiz bana / Ayı ve güneşi / Bana bir yıldız çiz / Renkler koy bol bol / Bana bir yolculuk resmi yap / Çarşafların ötesinde / Aşkı çiz bana..." Manu Chao'nun internet sitesinde, bir turnenin ardından yazılmış uzun bir metnin finalindeki dizeler bunlar. Muhtemelen yeni bir şarkının sözleri. Belki de, Manu'nun yüreğindeki bitmez tükenmez yolların kendisini tekrar çağırmaya başladığının bir işareti... "Desaparecido" (Kayıp adam) şarkısındaki gibi: "Yüreğimde bir yol var, asla varmamaya doğru giden."

Bizim yüreğimizdeki yolsa, tekrar kayıplara karışmadan önce, bu seyyahla yollarımızı buluşturmaya çağırıyordu bizi. "Asla varmama" tehlikesini göze alarak yollara düştük...

Kar fırtınası altında bıraktığımız İstanbul'a inat, bizi sıcacık bir güneşle karşılayan ve yer gök savaş karşıtı pankart ve yazılarla dolu Barselona'da gözlerimiz bir yandan hostel ararken, bir yandan da sokaktaki afişleri tarıyordu. Ama nafile! Afiş ve yazılarla dolu duvarlarda iki gün sonraki Manu Chao konseri hakkında en ufak bir duyuru yoktu! Neyse ki, başka bir etkinliğin afişi sayesinde, iki gece üst üste konser verilecek mekân olan Apolo'nun adresini edinebildik. Apolo adını da hayırsever bir Manu hayranı sayesinde biliyorduk. Birkaç gün önce, Manu Chao sitesindeki forum bölümünde, üç haftadır sürmekte olan İspanya turnesini duyurmuş, yer ve salon adlarını yazmıştı. Bu e-mail'in dışında koskoca sitede konserlere ilişkin en ufak resmî bir duyuru yoktu. Yollara düşmeye işte bu bilgi kırıntısı sayesinde karar vermiştik.

İşi çözdüğümüzü sanıp Apolo'nun kapısına dayandık. Ama burada da konserlere dair ipucu yoktu. Kapıları da, gişesi de kapalıydı. Son çare, Manu'nun peşine düştük. İstanbul'dan gelen arkadaşlarını konsere davet ederdi herhalde. Ama, turne için başka bir şehirde olduğundan ve Barselona'ya ancak konser sabahı döneceğini tahmin ettiğimizden ne telefonu ne de e-mail'i işe yarıyordu. Bunların dışında bütün bildiğimiz, evinin George Orwell meydanına yakın bir yerde olduğuydu. (Orwell, İspanya İç Savaşı günlerinde buralarda epey dolanmış ve yaşadıklarını "Katalonya'ya Selam" romanına dökmüş.)

Kolları sıvadık ve bir hafiye titizliğiyle iki gün sonunda muradımıza erdik. Meğer bunların hiçbirine gerek yokmuş. Gurur meselesi yapmayıp baştan George Orwell meydanında rastgele birine sormayı göze alsaymışız, her şey çabucak halloluverecekmiş. Tıpkı Manu'nun şarkıları gibi, Afrika, Arap, Magrip, Güney Amerika, Karayib ve Avrupa kültürlerinin harmanlandığı üçgen meydanın küçük çamaşırhanesinde çalışan Cezayirli Fevzi bizi dosdoğru hedefe ulaştırdı. Şehrin göbeğindeki bu küçük ama bir altkültür merkezi olarak önemli meydanın ortasında iki yabancı kadın olarak "Manu Chao'yu tanıyor musun?" sorusunun absürdlüğü altında ezilirken, Fevzi yandaki kafeye bir koşu gidip geldi. "Konsere hiç bilet kalmamış" dedi. Meğer konser biletleri çamaşırhanenin yanıbaşındaki Bahia kafesinde satılıyormuş. Yine hiçbir duyuru yapılmadan ve el altından. Oysa biz kaç kere, sokakları arşınlamaktan yorgun düştüğümüzde oraya sığınmış, kahve ve biralarımızı yudumlarken burada kendimizi evimizde hissettiğimiz bir mekân olduğunu konuşmuştuk. Boşuna değilmiş! Bahia'ya bizi çağıran Manu'ymuş meğer! Onun sürekli takıldığı mekân burasıymış...

"Ne oldu, ne oldu? Polis öldürdü!" şarkısında, yumruklar 2001 Cenova gösterisinde polisin öldürdüğü globalleşme karşıtı genç için kalkıyor.

Jai Alai Katumbi Express'in savaşa hayır turnesi hatırası

Israr etmekten başka çaremiz yoktu. "Anlatamadık galiba, biz taa İstanbul'dan konserler için geldik mutlaka girmeliyiz" deyince, Fevzi durumun vahametini anlayıp bizi "Manu'nun İstanbul'dan arkadaşları gelmiş" tezahüratıyla bağrına basan adrese yönlendirdi. İrili ufaklı Afrika eşyaları satan bir dükkanda davetiyelerimiz ayarlandı, kalacak yer sorunumuz olup olmadığı soruldu. Turneden yeni döndüğü için evinde uyuyan Manu ise "aman ha arkadaşlarıma iyi bakın, birazdan geliyorum" mesajı yolladı.

Gizli kapaklı konserler

Bundan sonrası artık bir rüyayı yaşamak gibiydi. Ama konserlere geçmeden önce, her şeyin neden bu kadar el altından yürütüldüğünü, neden bilet satış yerlerinin bile açıklanmadığını anlatmaya çalışalım. Bütün bunlar, Manu Chao'nun hem kişisel tercihi hem de müzik dünyasına ilişkin politik tavrının sonucuydu. Sokaklardan gelen Manu'nun, Mano Negra döneminin üstüne tek başına uluslararası bir şöhret olmasının, albümlerinin milyonlarca satmasının onu sokaklardan koparmadığı bilinir. Fırsat buldukça isimsiz bir müzisyen gibi müziğini meydanlarda, metrolarda icra etmeye bayılır. Onu en çok eğlendiren yerler hâlâ mahalle barları gibi küçük mekânlardır. Bir müzisyen olarak yükselmesinde, şöhrete ulaşmasında ve hatta şimdi bile müziğinin sınanmasında bu tür mekânların rolünü unutmaz. Ayrıca buraların müdavimleriyle doğrudan temas, onun için hayatın damarlarına nüfuz etmek, oksijen almak gibi bir şeydir. İşte, bir aylık İspanya turnesinin konser mekânları da böyle barlar ve kulüplerdi ve çoğu küçük kasabalardaydı. Manu daha önce de birçok ülkede benzer projeler gerçekleştirmişti.

Kendi internet sitesinde, turneye ilişkin, ancak konserler bittikten sonra yer alan ilk açıklamada da –ki bu yer darlığı nedeniyle bir özür metni– belirttiği gibi, bu mekânlar üstüne üstlük ekonomik zorluklarla boğuşuyordu. Mafya tarafından kurulan ve politik olarak korunan makro diskotekler karşısında gün gün azalan mahalle barlarını yaşatmak, oralarda yetişen sayısız ünlü müzisyenin boynunun borcu olmalıydı. Ama tabii bu tercih önemli bir sorunu da beraberinde

insan ritm makina

SIFIR

getiriyordu: Yer darlığı. İşte bu yüzden konserler tamamen sürpriz ve neredeyse gizliydi. Bu küçük mekânlar için duyuru yapmak, binlerce kişinin oradan oraya umutsuzca taşınması anlamına geliyordu. Oysa herkes için yer yoktu. Sadece kulaktan kulağa yayılan haberlerle bile özellikle büyük şehirlerde yüzlerce kişi kapılarda kalıyordu. Büyük konserler ve festivaller söz konusu olduğunda, "küçük yerleri ne çabuk unuttunuz, geldiğiniz yeri hatırlayın"; küçük ve gizli konserler verdiğindeyse "neden herkese yer olan büyük mekânlarda çalmıyorsunuz da, bir avuç ayrıcalıklı insana sesleniyorsunuz" eleştirileri arasında sıkışan Manu'nun bulduğu çözüm, turneden turneye mekân seçiminde değişiklik yapmak: En büyükten en samimi ortama, otobanlardan dar sokaklara, köşebaşlarından geniş meydanlara...

Manu Chao isimsiz bir müzisyen gibi meydanlarda, metrolarda müziğini icra etmeye bayılıyor. Onu en çok eğlendiren yerler hâlâ mahalle barları...

Jai Alai Katumbi Express

14 şehir ve kasabada savaşa karşı fırtına gibi 19 konser... Biz son dördüne katılma ayrıcalığına sahip olduk. İkisi Barselona'da, diğerleriyse Manu'nun daveti üzerine, kentin 100-150 kilometre yakınlarında iki ayrı kasabada. Biri kuzeydeki El Morell, diğeriyse güneyde Girona'ya bağlı Salt kasabası. Projenin adı Jai Alai, Katumbi Express. Jai Alai kelime anlamıyla Bask dilinde "mutlu festival" demek, ama aslında Baskların geleneksel bir spor oyununun adı.

Manu Chao, Basklı Negu Gorriak grubundan Fermin Muguruza'yla

Hentbol benzeri bu oyunun en önemli özelliği, dünyanın en süratli sporu olması. Konserler de aynen öyleydi: Son sürat, mutlu bir festival... Jai Alai'nin ikili anlamını bulduğumuzda farkettik ki, bu üç sözcük zaten Manu için hayatın bizatihi anlamı. "Keyfin, neşenin siyasetçisi, mutluluk kahramanı..." Manu'nun dilinden en düşürmediği ve dolu dolu hakkını verdiği sözcük "fiesta", yani bayram!

Manu Chao ve Radio Bemba bu turnede yalnız değillerdi. Proje, Bask'ın ünlü müzisyeni Fermin Muguruza'yla birlikte gerçekleştirildi. Negu Gorriak (Kırmızı Kış) adlı Bask grubunun lideri olan Fermin, Manu'nun gönlünde Mano Negra'nın son dönemlerinde taht kurmuştu. İki grup da benzer bir müzik yapıyordu: Rock, punk, ska, reggae, folk ve Latin ezgilerinden oluşan "melez" bir müzik... Dahası, gurubun militan tavrı, samimiyeti, verdiği mesajların hayat tarzıyla doğrulanması Manu'yu onlara daha da bağladı. İki sıkı dost, fırsat buldukça birlikte çalıştı, projeler geliştirdi. Manu, grubun albümleri için şarkı yapıp söyleyerek onlara destek verdi.

Sahnede yerinde duramayan ve kırk yıldır birlikte şarkı söyleyen iki kafadar gibiydiler. Önce Manu çıkıyordu sahneye. Normal yani stüdyo kayıtlarındaki temposuyla başlayan parçalar Manu'nun "sube" (yüksel!) komutuyla ateşleniyor, sakin reggae'ler, zıp zıp ska'lar, kıvrak rumbalar, masum folk ve latin ezgiler birden "punk" diye büyük bir gümbürtüyle patlıyordu. Kıvrak ritmiyle "Rumba de Barcelona"ya sıra geldiğinde, kalpleri bu Akdeniz kentinin ünlü Rambla caddesinde atan izleyiciler, "Rambla aşağı, Rambla yukarı" şeklindeki sözlere eşlik ederek bu kez göbek kalça kıvırıyordu. Kalabalık yükseldikçe yükseliyor, küçük dev adam büyüdükçe büyüyordu. Mikrofonu kalbine güm güm vurduğu an ise artık herkes için kopma noktası oluyordu. Durmaya izin yoktu!

Bir süre sonra sahneye Fermin fırlıyordu. Aynı tempo, aynı cümbüş, daha fazla punk... Birbirlerinin şarkılarını birlikte söylüyor, melez ritmlere İspanyol, Bask ve Katalan dillerinin kardeşliği ekleniyordu. Manu'nun 1999'da Fermin'in gurubu Negu Gorriak'ın albümü için yazıp söylediği "Maputxe" adlı Baskça parça patladığında ise izleyicilerin coşkusu had safhaya yükseliyordu. Bütün konserlerde karşılaştığımızdan artık arkadaş olduğumuz iki gencin –ki onlar turneye bizden önce başlamışlar– getirdiği birbirine dikilmiş Katalan ve Bask bayrakları sahneye çıkıyordu. Manu'nun bir çığlık gibi söylediği "Que paso, que paso? A policia mato!" (Ne oldu, ne oldu? Polis öldürdü!) şarkısında ise, "Cenova" diye bağırdığı anda, yumruklar globalleşme karşıtlarının 2001 Cenova gösterisinde polis tarafından öldürülen Carlo Giuliani adlı genç için havaya kalkıyordu.

Savaşa karşı kısacık ama özlü konuşması ve sloganlarla biten bölümün ardından, bu kez elinde akustik gitarıyla ozan-şarkıcı Manu Chao geliyordu sahneye. Biraz ne- →

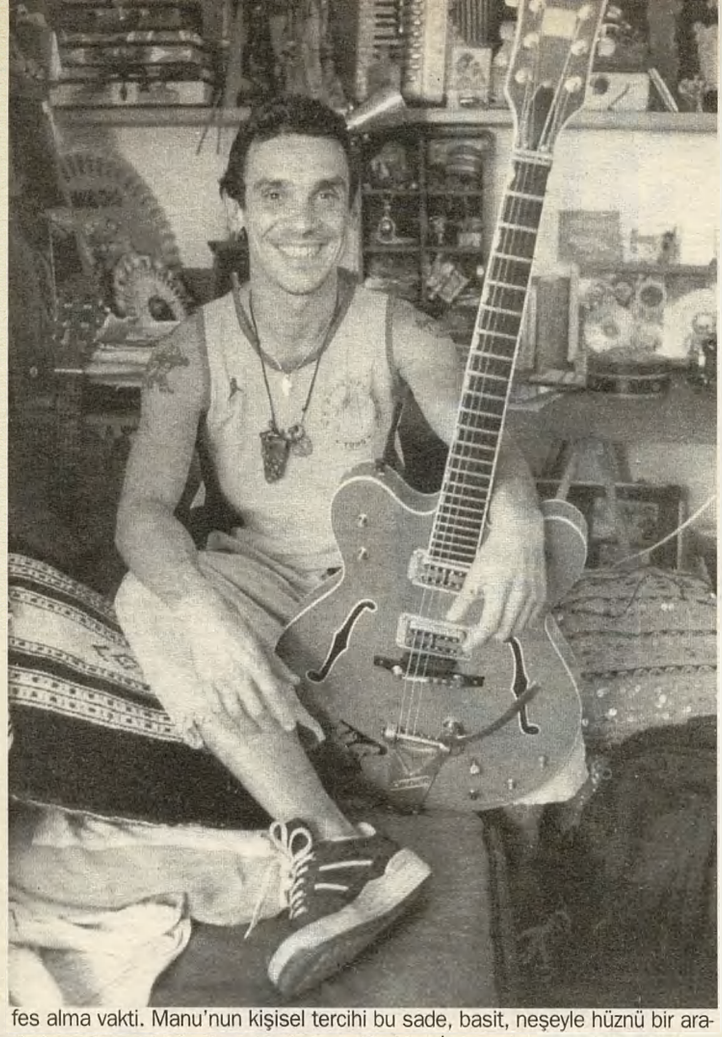

fes alma vakti. Manu'nun kişisel tercihi bu sade, basit, neşeyle hüznü bir arada barındıran şarkılardan yana bence. Nitekim, İspanyolca neşe (alegria) ile acı (mal) sözcüklerini birleştirerek türettiği "malegria" kavramı –ki bu aynı zamanda bir şarkısının adı– solo albümlerinin her yanından ince ince süzülüyor. Sadece müziği değil, basit ama bilgelik derecesinde derin şarkı sözleri de "malegria"nın uçucu ağırlığını taşıyor. "Fiesta"ların pîri, içinden incecik bir hüznün dışarıya sızmasını engelleyemiyor... Ama hüzne fazla zaman yok! İki kafadar yine gümbür gümbür bir müzikle sahnedeydi.

Konserler insanları en tepede bırakıyordu. Ama düşmeye izin yoktu yine! Gece uzun, şimdi parti zamanıydı. Önce, Manu'yu Mano Negra'dan bu yana terketmeyen basçı Gambit geçiyordu DJ makamına. Salon yeni müziğe alışırken, dev cüssesiyle Senegalli Dialo, yani grubun şoförü ve her şeyi sahnede top sektiriyordu. Top sahneyle izleyiciler arasında gidip gelirken, grup elemanları yavaş yavaş sahnede yerlerini alıyordu. Ve Manu ramazan davuluyla ortaya çıktığında ortalık çoktan kızışmış oluyordu. Salon enerji, adrenalin, bira ve marihuana kıvamında sallanmaya devam ediyordu.

Bu bölümde, hemen her seferinde tanınmamış yerel guruplara fırsat tanınıyor, çıkıp iki-üç parça çalmaları sağlanıyordu. Rap'çi kızlar, tahtadan ilginç müzik aletleri geliştiren gençler ve daha neler neler... Radio Bemba elemanları da hazır Manu mikrofonu bırakmışken şarkı söyleme heveslerini gideriyordu. Sonra DJ'lik sırası Manu'ya geliyordu. Gambit'in yarattığı hafif anglo-sakson hava, salsalar, rumbalar ve Arap ezgileriyle dağılıp yeniden "fiesta"ya dönüşüyordu. Beşinci saatin sonunda eh biraz yorgunluk hissediliyordu tabii... Bizim için konserler, grupla birlikte yola çıktığımız akşamüstü saatlerinde başladığı için, bu sefa yorgunluğu daha da fazlaydı. Ama, yol boyunca Manu'nun gitar çalıp kendini "malegria"nın kollarına bırakması bizim için ayrı bir "fiesta"ydı.

One love in İstanbul

Konserler ve derin uykulardan arta kalan dar zamanlarda Manu'nun misafirperverliği karşısında ezilip büzülüyorduk. Birlikte Bahia'ya gidiliyor, yeniliyor içiliyor, sohbetler ediliyordu. Savaş, hayat, özel yaşamlar derken söz dönüp dolaşıp İstanbul'a geliyordu. İstanbul'a vurulduğu kesindi. O kadar ki, döndüğünde bütün arkadaşlarının kafasını bu kentteki anılarıyla şişirmiş, şoför Dialo'nun bile. Hepsi bize İstanbul'u soruyor, Manu'nun kentten ne kadar etkilendiğini anlatıyordu. İstanbul'da tekrar çalmak sadece Manu'nun değil, grup üyelerinin de rüyası haline gelmişti.

Karşılaşmamızın daha ilk dakikalarında, gözleri parlayarak "o küçük bardaki geceyi hatırlıyor musun? Ne güzel çalıp söylemiştik..." diye sordu. Babylon'un karşısındaki Little Wing'de günün ilk ışıklarına kadar, Manu'nun elinde gitar, Ulaş'ın elinde saz, İspanyolca, Türkçe, hatta Hintçe şarkılar söylediğimiz geceyi kastediyordu. *(Bakınız, Roll'un 66. sayısı)* O gecenin bizim beynimize ve yüreğimize kaydolması doğaldı da, yıllarını yollara vermiş bir seyyahın, bilinmez köşelerde kaybolmaya giden bir "de-

İstanbul'a vurulduğu kesin. Döndüğünde arkadaşlarının kafasını bu kentteki anılarıyla şişirmiş. Yazdan önce buraya gene gelmek, Babylon'da çalmak var gönlünde.

saparecido"nun, turneden turneye bütün dünyayı dolaşan bir starın, bunu en güzel anılarından biri olarak saklaması içimizi bir hoş etti doğrusu. Bunu sırf gönlümüzü almak için söylemediği de belliydi. Birkaç dakika sonra, konser için Güney Fransa'dan gelen bir doktor hayranının bize yönelttiği "İstanbul'daki konserde kaç kişi vardı?" sorusuna, muzipçe araya girip "onu bilmem, ama o küçük barda yirmi kişi kadardık" diye cevap vererek herkesi kahkahalara boğdu. Heyecanlı ve coşkulu bir izleyici kitlesi karşısında verdiği konser, Boğaz'daki tekne turu, Beyoğlu'nun dar sokakları, hepsi onun için çok özeldi. Bir konser öncesinde kuliste hep birlikte sohbet ederken, yine en muzip haliyle çantasından birden Galatasaray formasını çıkarıverdi. "Sahnede bunu mu giyeceksin?" diye sorduğumuzda, "hayır, burası Katalan bölgesi ve bayrağının renkleri de sarı kırmızı. Giyersem çok yavşak bir tutum olur" dedi.

İstanbul'a tekrar gelecek gelmesine, ama ne zaman, henüz o da bilmiyor. Çünkü o kendisini "şimdiki zamanın vatandaşı" olarak tanımlıyor ve hayatı geldiği gibi yaşıyor. "Önümüzdeki günlerde ne yapacağımı bilmiyorum. Tek bildiğim, bir hafta dinlendikten sonra İtalya'ya gideceğimiz." (Globalleşme ve savaş karşıtı olduğu için Berlusconi hükümetinden ağır baskı gören bir din adamına destek için biri Roma'da olmak üzere iki konser verecek.) Ama güzel şehrimize yazdan önce gelmek ve küçük, samimi mekânlardan yana olduğu için, Babylon'da birkaç gece üst üste çalmak var gönlünde.

Manu farkında mı bilmiyoruz, ama İstanbul'da katıldığı festivalin adı "One Love in Istanbul"du ve İstanbul Manu için gerçekten "One Love" olmuştu. Bu şehir şimdi de onu geri çağırıyordu. Arkamızda bu İstanbul aşığını bırakırken biz de Barselona'ya tutulmuş olarak geri dönüyorduk. Bu kez Barselona'da bütün gördüğümüz neredeyse Bahia, George Orwell meydanı ve konser mekânlarıyla sınırlıydı ama, bol dostluk, bol müzik ve sürekli bir "fiesta" idi yaşadıklarımız. Turnenin son konserinden çıktığımızda gün ışımak üzereydi. Birkaç saat sonra uçağımız kalkacaktı. "Yorgun musunuz?" diye sordu Manu. Hayatımız boyunca unutamayacağımız anları üst üste yaşamaktan sarhoştuk sadece... Şimdi "malegria" zamanıydı bizim için.

Viki İzrail

SOKAKLARDAN ŞARKILAR

İşte bir deli, halinden belli

Manu Chao'nun kendi müziğini yapmak kadar vakit ayırdığı bir uğraşı da, başka müzisyenlerle birlikte projeler üretmek, desteğe ihtiyacı olanlara arka çıkmak... Bunun son örneklerinden biri, Barselonalı sokak müzisyenlerinin birer parçasından oluşan toplama bir albüm. Türünün nadir örneklerinden olan albümün adı "La Colifata". Bunun için Barselona sokaklarında çalıp söyleyen gruplar ya da şarkıcılar birer demo getirmişler. Kimi doğrudan doğruya sokaklarda, kimiyse derme çatma stüdyolarda kaydedilmiş. Parçalar uygun bağlantılarla birbirine eklenmiş, araya efektler atılmış ve ortaya Manu Chao'vari kolajlarla bütünleşen 21 şarkılık hoş bir albüm çıkmış.

Projenin fikir babası olan Manu, albüme bir reggae söyleyerek ("Put It On") de destek vermiş.

Parçaların çoğu grupların kendi besteleri. Ama arada, Sting'in "English Man In New York" şarkısının "Sin Papeles" (evraksızlar) olarak İspanyolcalaştırıldığı parça gibi cover'lar da var. Bu "clandestino" (yasadışı) albümün arka kapağında "bu CD mağazalarda satılamaz" şeklinde bir damga bulunuyor ve tabii el altından ya da sokaklarda satılıyor... La Colifata, Buenos Aires'te bir akıl hastanesinde, hastaların kurduğu ve yayınını tamamen üstlendikleri radyo istasyonunun adı. Albümün altbaşlığı olan ve CD'deki parçalar arasında sık sık tekrarlanan "Siempre Fui Loco" (Daima deliydim) sözcükleri de aslında radyonun cingılı. Radyo La Colifata türünün ilk örneği olarak, Latin Amerika ve Avrupa'da pek çok akıl hastanesine öncülük etmiş. Şimdi de öncülük etme sırası bu albüm etrafında birleşen Barselonalı sokak şarkıcılarında. Şimdiden Madridli ve İtalyan sokak müzisyenlerini harekete geçirmeye başlamışlar bile.

Ben Harper

Orson Welles'e, gelenek yanlısı mı, yoksa deney yanlısı mı olduğunu sormuşlar, "dayanacak bir gelenek yoksa, denenecek ne yeni bir şey, ne de deney yapma isteği olur" diye cevap vermiş. Ben Harper da sırtını sağlam geleneklere, sağlam duvarlara yaslayıp sürekli yeni deneylere açılarak rock dünyasındaki onuncu yılını tamamladı. "Diamonds On The Inside", Ben Harper'ın beşinci stüdyo albümü: Reggae'den funk'a, blues'lardan folk-rock'a, hatta şansonlara uzanan 14 hayat öpücüğü, 14 cihanda sulh çağrısı... Rock & Folk, Les Inrockuptibles, Guardian'dan derledik, Harper'ı huzurunuza getirdik.

Ben Bir Süngerim

Yeni albümünüz "Diamonds On The Inside"da, saf funk'la rock'un kökleri bir arada; gospel'le, reggae iç içe. Bu "kokteyl", kimilerini yadırgatan bir "eklektizm"...

Ben Harper: Bana müzikal haritanın her tarafında dolaştığım söyleniyor. Benim yadırgadığımşu: Başkalarının niye öyle yapmıyor? Ben öyle bir çevrede yetiştim, bu benim doğam. Duygularımın farklı farklı tarzlarla çakışması bana gayet doğal geliyor. Ama, sonuçta, folk yapıyorum. Folk, blues'dan reggae'ye bütün müziklerin kalbidir. Hepsi folkta buluşur.

En çok sevdiğiniz blues'cular ve reggae'ciler kimler?

Mississippi John Hurt, Son House, Robert Johnson, Blind Willie Johson, Skip James... Country'cileri de severim. Özellikle Lefty Frizzell ve Hank Williams'ı... Daha dün gece Hank Williams dinledim. Ve country'nin, soul'u ve rhythm and blues'u ne denli etkilediğini bir kez daha farkettim. Hank Williams, Ray Charles'ı etkilemiştir.

Chuck Berry'nin slide-gitar blues'unun meşalesini taşıdığımı düşünüyorum. R&B'nin Beethoven kadar etkili olduğunu kanıtlamak Chuck Berry'ye nasip oldu.

Reggae'ye gelince, elbette Bob Marley, Peter Tosh, Third World, Burning Spear, Steel Pulse, Jimmy Cliff... Jimmy Cliff harikadır.

Bu isimler, bu türler, hepsi folkta buluşuyorsa ve yaptığınız müzik de "sonuçta folk"sa, temsilcisi olduğunuz geleneği nasıl tanımlıyorsunuz?

Ben, 1920'lerde başlayan ve 50'lerde Chuck Berry'nin canlandırdığı slide-gitar blues'un meşalesini taşıdığımı düşünüyorum. Chuck Berry, cazın yegâne geçer akçe olmadığını, ruhî müziğin karmaşık olmak zorunda olmadığını gösterdi. Bütün bunlar 1920'lerde de söyleniyordu, ama yankısı olmuyordu. Rhythm & blues'un Beethoven kadar etkili olduğunu kanıtlamak Chuck Berry'ye nasip oldu. Sonra Beatles sökün etti ve dünya değişti. 70'lerin başı, aynı zamanda bir halk ozanı dönemiydi.

"Diamonds On The Inside" bir reggae'yle açılıyor; "With My Own Hands"in nakaratı "I can change the world with my own two hands" (dünyayı ellerimle değiştirebilirim) savaş yanlılarına seslenen bir mesaj mı?

Müziğin dünyayı değiştirmesine ihtimal vermeyenler ya müzik sevmiyordur ya da olayların değişmesini istemiyordur. İnsan neye inanıyorsa odur. İnancınızı kaybettiğiniz anda, kayboldunuz demektir. Hayatta olmaktan ve özgürlükten yararlanalım, allah aşkına! "With My Own Hands"in söylediği de bu. Karamsarlık çağında bir iyimserim ben. Bugünlerde insanın akıl sağlığını koruması için iyimserlik şart.

Barış yanlılığının naiflik olarak yorumlanmasına ne diyorsunuz?

Niye naiflik olsun ki?

"Realite başka türlü" deniyor...

Bu doğru değil. Barış, yaşamasına fırsat verildiğinde hemen filizlenir. Barış için uğraşmak, emek vermek lazım. Kendiliğinden olan bir şey değil ki barış. Ona inanmak lazım. İnanmazsanız, onu nasıl savunabilirsiniz ki?

Peki bu inancın ve barış bilincinin kaim olması nasıl sağlanabilir?

Bunun yolu yaratıcılıktan geçiyor. Yaratıcılık, insanoğlunun maneviyatıyla olan bağıdır. Yaratıcılık yara aldığında insanlık yara alır. Dünyanın her yerinde tanık olduğumuz şey de bu. Yaratıcılık öğretilmiyor, teşvik edilmiyor, esinlendirilmiyor... İnsanların kim olduklarını tayin eden şey neye sahip oldukları değildir. Ama insanlara öğretilen bu.

Tek cümlelik bir mesaj vermek isteseydiniz, ne söylerdiniz?

Toprak Ana'ya saygılı olun.

Peki müzik için ne dersiniz?

Müzik, insanlığın en güçlü esin kaynağıdır. Maneviyatın kaynağı müziktir. Müzik ruhtur, insanları harekete geçiren her şey ruhtur.

Müziğin toplumsal dönüşümlere önayak olabilme gücü var mı sizce?

Müziğin bilinçleri dönüştürme gücüne sahip olduğuna ve dolayısıyla olayların gidişatını değiştirebileceğine her zaman inandım. Ancak şu da var: Bob Marley'in albümlerini ele alalım, bu müzikle teması olmuş insanların sayısı milyonlarla ifade ediliyor. Bir de geze-

→13

genimizin içler acısı durumuna bir bakın. Benim için önemli olan, Bob Marley'in olayların gidişatını değiştirebileceğine olan inancıydı. Zaten müziği de bu nedenle o kadar güçlü. Bu tür şeylerin bana hatırlatılmasına ihtiyacım var, çünkü benim de kuşkularım var. İnancımın pekiştirilmesine ihtiyacım var. İki elimle dünyayı değiştirebileceğime kendimi de ikna etmem lazım.

İlk tanındığınız günlerden itibaren albümlerinizin bukletlerinde Bob Marley ve Jimi Hendrix'e selam durmanızın yanısıra onların şarkılarını cover'lamanıza bakılırsa, inancınızı pekiştirenlerin başında o isimler geliyor...

Onların müziği beni o kadar derinden etkiledi ki, onlara saygı duruşu yapmak benim için bir zevk. Onlara saygı göstermenin en iyi yolu şarkılarını çalmak. Kendi versiyonlarımı çalıyorum tabii ki, onların bana ihtiyaçları yok, onların müziği herkese ulaşacaktır zaten... Bob Marley, Joe Higgs ve Impressions'dan etkilenmişti; Jimi Hendrix, Robert Johnson'dan; Rolling Stones, Chuck Berry ve Slim Harpo'dan... Kuşaklar birbirini izliyor ve kaçınılmaz bir şekilde tanıklıklarını aktarıyor. Meşalenin sönmemesi, yolu aydınlatmaya devam etmesi için bu şart... Ve bu sürecin, devamlılığının lehine bazı eşsiz şeyler ortaya çıkıyor. Çağımız ve onun içinde yer alan her şey hiç kuşkusuz bir geçiş dönemine ait. Ancak bu kötü bir konum değil. Bazı müzikleri seviyorum ve sesimi onlara uydurmaya çalışıyorum.

Bugünlerde neler dinliyorsunuz?

Massive Attack'in "100th Window"u, Beck'in "Sea Change"i... Verve'ün son iki albümünü, "A Northern Soul"u ve "Urban Hymns"i yanımdan hiç eksik etmiyorum. Rock'un klasik formunu temel alarak ortaya müthiş özgün bir iş çıkarmışla. Hele "Urban Hymns"deki o yaylılar, aman allahım! Kitap gibi albümler, çevir çevir dinle. Ama elim yine de erken 70'lerin albümlerine –ve biraz daha öncelerine– gidiyor.

Nelere mesela?

Bob Dylan, Bruce Springsteen, Stevie Wonder, Otis Redding, Big Bill Broonzy, Woody Guthrie, The Allman Brothers...

Pearl Jam ve Nirvana cover'larınız da var...

Pearl Jam'in "Indifference"ının akustik versiyonunu çalıyorum. Nirvana'dan da "In Bloom"u... "In Utero"daki "All Apologies"ı da cover'lamak istiyorum. Bu iki gruba hayranım. Pearl Jam'le birlikte bir turneye çıkmıştık, harika herifler...

Son zamanların en önemli şarkı yazarı kim sizce?

Jeff Buckley... Hayattayken hak ettiği ilgiyi göremedi, ölümünden sonra takdir edilir oldu, ama zaten öyle olur genellikle. Yıllarca orada burada çaldıktan sonra 30'lu yaşlarının eşiğinde ilk albümünü yapmıştı. Birçokları beşinci, altıncı albümlerinde kendilerini bulur, Jeff, o aşamaları by-pass etmeyi başaranlardandı, doğrudan olayın kalbine yürüdü...

"Diamonds On The Inside" sizin beşinci albümünüz, kendinizi bulduğunuzu düşünüyor musunuz?

Artık "yapabilir miyim?", "yapmalı mıyım?" aşamalarını geçtim. Kendi potansiyelimin spekülasyonunu yapmıyorum, sanatsal hakikatimin kalbindeyim... Şarkılarımın bir takım ekollere ait olduğunu görmezden gelemem; bu hiç kuşkusuz benim müzikal ve zihinsel açıdan kendimi yeniden oluşturma tarzımla, kişiliğimin bütününü ve farklı yanlarını ifade etme şeklimle alâkalı. Birkaç yıl sonra, günün birinde, belki de tek bir geleneğe bağlı ya da yeni bir gelenek yaratmış olarak albümler yapacak düzeye geleceğim...

Bu albümün sound'u çok brüt, neredeyse "kirli"...

Müziğin dünyayı değiştirmesine ihtimal vermeyenler ya müzik sevmiyordur ya da olayların değişmesini istemiyordur.

Bugünün teknolojisiyle teknik anlamda kusursuz işler yapmak mümkün, ama The Band'in "Basement Tapes"ini ya da Faces'in "Ooh La La"sını dinlerken müziğin nasıl bir duygu vermesi gerektiğini farkediyorsunuz, o "kusurluluğu" kutsuyorsunuz... Her şeyi mükemmel hale getirecek teknolojik araçlara sahibiz, sound'u temizleme manyaklığı salgın halinde. Buna karşılık, ben doğaçlamanın anlamının hissedilmesini istedim. Stüdyoda bütün şarkılar tıpkı canlı performans gibi kaydedildi. Müzisyenler prova yapmadan şarkıları keşfediyorlardı. Kaçınılmaz olarak eklemeler, elemeler oluyordu. Örneğin, "Amen Omen"i sadece iki kere çaldık. En çiğ, işlenmemiş, kirli halini tuttuk. Bu albüm mümkün olan bütün çevrelere yakınlığı ve stereofonik sistemlerin çoğuyla akrabalığıyla prodüksiyon bakımından farklılığını gösteriyor. Sıcak, insanı çağıran, içine alan bir albüm. Bireyin en geniş duygusal ve duyarlı yüzeyine işlemesini istedim.

Albüme adını veren "Diamonds On The Inside" tamamen Dylan tarzında. Ne zaman birlikte çalışacaksınız?

O kadar çok kişi bunu bekliyor ki! Son olarak, geçenlerde Los Angeles'daki konserde gördüm onu. "Knockin' On Heaven's Door"u çaldı. Başta ben, herkes uçtu. Evet, onunla çalışmayı çok arzu ederim, dünyasına girmeme izin vermesi, "Nashville Skyline"da Johnny Cash'le yaptığı gibi bir diyaloğa girebilmemiz harika olur. Bu bir hayal. Becerebilir miyim, bilmiyorum.

"When She Believes", akordeon eşliğinde bir balad, nerdeyse bir gospel...

Birkaç yıl önce, Paris'te, Müzik Bayramı sırasında, Vogues meydanında bir akordeoncu çalıyordu. İnsanlar, genci yaşlısı, çoluğu çocuğu huşu içinde dinliyorlardı. Adamın adı Iouri'ydi. Tüylerim diken diken olmuştu. O olaydan kısa bir süre sonra, Edith Piaf'ın şarkılarını keşfettim, aylarca sadece Piaf dinledim. Kafayı yemiştim. Şarkılarımdan birinde akordeon kullanma arzum oradan doğdu. Sonra, bir şey daha var: Tanınmamda Fransa'nın çok büyük katkısı oldu. Ukala frankofon Amerikalılar gibi görünmek istemem ama, Fransa olmasaydı, bu noktada olamazdım!

Fransa'nın güneybatısındaki bir köyü mesken tutmanızın sebebi Fransa'ya duyduğunuz sempati mi?

Bu köyün sükûneti benim için çok kıymetli, halkına da büyük saygı duyuyorum. Atların gezindiği bir çayır, evin tam karşısında da bir kilise var. Sabahları çiftliğe gidiyorum, bir güğüm taptaze inek sütüyle taze yumurta alıyorum. Vücudumuzda, nerede bulunduğuna göre değişik tepki gösteren bir frekans alıcısı var bence, yani New York'ta başka, Paris'te başka türlü etkileniyorsun. Bu köyde, frekanslarımın dengelendiğini söyleyebilirim. Yıllardır stüdyo, turne, promosyon döngüsündeydim, artık daha fazla böyle devam edemezdim, Kendimi çok önemli bir şeyden mahrum bırakmıştım: Aylaklık. İnsanın varoluşunda değişiklik kadar coşku verici bir şey yoktur. Hayattayken dahi, fiziksel, zihinsel, ruhsal, çeşitli derecelerde ölümler söz konusudur; eğer kendindeki değişimle savaşmaya kalkarsan, bunlara yakalanabilirsin.

Şarkılarınızı nasıl yazıyorsunuz?

Belli bir tekniğim, kuralım yok, bazen sözler önce geliyor. Sırf bir başlıktan da bir şarkıyı geliştirebiliyorum. Bazen gitarı elime alıp oturmam yetiyor, şarkı gitardan çıkıyor, bam! Bazen zihnimde bir melodi doğuyor, çeşitli sözleri üzerinde deniyorum. Ya da kafamda bir müzik

oluyor... Bir dakika... *(kalkıyor, tertipli öğrencilerinkini andıran deri çantasını alıyor ve içinden arasına yığınla kağıt parçası tıkıştırılmış küçük bir defter çıkarıyor)* Bakın, bu kağıt parçalarının her birinin üzerinde bir şarkı fikri var. Aklıma bir melodi ya da bir fikir geldiğinde, hemen elimi çantama daldırıyorum ve bunu çıkarıyorum. *(gururla çantadan çıkardığı defteri havaya kaldırıyor)* Ne varmış içinde? Bu saçma, işe yaramaz. *(yeniden elini çantaya daldırıyor, başka bir defter çıkarıyor)* Hah işte, bakın bu bitirdiğim bir şarkı. *(bir fotoğraf albümüne bakar gibi notlarına bakıyor)* Bütün işlerim, hayatımın on yılı bu çantanın içinde. Bu defterden bir fikir alıyorum, sonra bir başkası aklıma geliyor, derken bir başkası ve böyle böyle şarkı ortaya çıkıyor. Rutin bir kural yok, bir fikre ihtiyaç duyduğumda, bu çantaya dalıyorum ve orada bulduğumu o anki ilhamla birleştiriyorum... *(cümlesinin ortasında kalkıyor ve küçük bir teyp ve birkaç kasetle geri geliyor)* İşte, turnedeyken benim stüdyom bu ve şu kasetler; iki haftanın fikirleri, sözler, müzikler... *(kasetlerden birini gelişigüzel alıyor)* İçinde ne olduğunu bilmiyorum, eyvah! *(kaset başlıyor, müzik müsveddeleri odaya yayılıyor)* Bunu evdeki telesekreterimde kaydetmiştim. Bu teyp yanımda olmadığında, eve telefon ediyorum ve telesekretere müziği ve sesimi kaydediyorum. Örneğin, 1996'da "Burn To Shine"ı da böyle kasede kaydedip bir kenara koymuştum.

"Burn To Shine"ın kapağının ve klibinin spaghetti western'lere göz kırpması manidardı.

Clint Eastwood filmlerini severim. Ama kapağın manidar olduğunu düşünmüyorum, "Sergeant Pepper"ın kapağı da manidar değil. Gösterdiğinden başka bir şeyi ima etmiyor, neyse o. Kapağın görüntüsü çok hoşuma gitmişti, harika bir mefhumdu.

Grubunuzun adının Innocent Criminals olmasındaki mefhum ne?

Onları tanısaydınız, niye "masum suçlular" olduklarını hemen anlardınız. Bazen sözcükler cuk oturur; Innocent Criminals da öyle...

Eski şarkılarınızdan birinde, "Burn One Down"da "toprağın bitkisel armağanı"ndan söz ediyorsunuz. Marijuana'nın yasallaşmasından yana olduğunuzu birçok defa beyan ettiniz. Bu konudaki düşünceleriniz ne?

Bu uzun uzadıya konuşulması gereken bir konu. Bazıları ot içip aydınlanır, bazıları kafayı sıyırır.

Ruhen aydınlanma nasıl bir şey sizce?

Aydınlanmanın sırrı, her gün yeniden aranacak bir şey olması; aldığınız her nefesin kıymetini bilerek aranacak bir şey... Benim ibadetim, her gün kendimi yeniden tanımlamak.

Bu müzikal anlamda da geçerli galiba.

Eğer günümüzün kendini yenileyen ve aldığımız mirası yeniden üreten sanatçılarının bir listesini yapacak olursak, barındırdıkları zenginlik ve çağımız üzerindeki etkileri bizi şaşırtabilir: Beck'den Joseph Arthur'a, Wilco'dan Radiohead'e, Roots'dan Missy Elliott'a... Yine de tarihte bazı "anlar" var, tepe noktaları, bir daha tekrarlanması mümkün olmayan bir lütuf. Nirvana, Doors değildi, Spin Doctors da Grateful Dead değil. 60'lı yıllar, doğası gereği ölmeye mahkûm bir olayın doğuşuna tanık oldu. Ölmeye ve yeniden doğmaya. Ve yine ölmeye... Bu döngülere bağlıyız.

"Diamonds On The Inside"da, o tarihî "anlar"dan, tepe noktalarından neşeli bir karışım yaratıyorsunuz.

Bir kutunun içinde kapalı kalmayı ya da ilânihâye aynı şarkıyı yapmayı sevmiyorum. Ben bir süngerim. Hoşuma giden bir şey olduğunda, onu kendime uyduruyorum. Beni heyecanlandıran müzik gıdam haline geliyor. Aynı zamanda, aldığım eğitimin de bir ürünüyüm ve o bambaşka müziklerden oluşuyordu.

Nelerdi onlar?

Dedem ve ninem Pete ve Peggy Seeger'la ahbaptı. Babamla ilgili ilk anım onun Stevie Wonder dinlemesiydi. Evde egzantrik ve cool bir müzikal atmosfer vardı. Ortak dilimiz müzikti. Bob Marley ve Marvin Gaye'i, Son House ve Elizabeth Cotton gibi delta blues'cuları, Dylan ve Cat Stevens'ı dinlerlerdi. Onların sayesinde kulağımda reggae'nin krallarıyla büyüdüm, Jimmy Cliff, Augosto Pablo... Annemle babam boşandıklarında, annemi en çok öfkelendiren şey, babamın gelip bütün plakları almasıydı. Hank Williams'dan Gregory Isaac'e, ne varsa alıp gitmişti.

Çocukluğunuzda dedenizin dükkanında gitar tamirciliği yaptığınız doğru mu?

12 yaşımdayken, hatta ne 12'si, daha altı yaşımdayken dedemin dükkanında çalışmaya başladım. Dokuz yaşımdayken de, bisikletle gazete dağıtıyordum. Müvezzilik cool bir iştir, ama ağır mesaidir.

Ergenliğinizde onların dinledikleri müziğe başkaldırdığınız olmadı mı?

O günlerden hiç unutmadığım bir hatıramı anlatayım: Mahallede punk rock-'çu çocuklar vardı, bayağı sert tiplerdi. Henüz sekiz-dokuz yaşımdaydım. Evde Bee Gees çalıyordu. Birden gümbür gümbür kapı çalmaya başladı. İçeri dalıp Bee Gees'i çöp tenekesine attılar, pikaba The Jam'in "This Is A Modern World"ünü koydular. O tipler mahalledeki müzik anlayışını bayağı etkilemişti. Elbette benim de isyan dönemim oldu. Hiphop'un ilk ortaya çıktığı günlerde The Sugarhill Gang ve Grandmaster Flash fanı olmuştum. Ama genlerimi değiştirmem mümkün değildi.

Aydınlanmanın sırrı, her gün yeniden aranacak bir şey olması, her nefesin kıymetini bilerek... Benim ibadetim, her gün kendimi yeniden tanımlamak.

"Live From Mars" isimli konser albümünüzdeki Marvin Gaye'in "Sexual Healing" şarkısının mükemmel yorumunu o genlere borçluyuz galiba...

Ailece Marvin Gaye fanıyız. Yaptığı her şey bende var, bir Lakers maçından önce söylediği millî marş kaydı bile... "Sexual Healing" benim için Motown'ın ve iyi sound'un hatırası. O şarkı ölçülerimize göre biçilmiş bir elbise gibi bize uydu. "Diamonds On The Inside"da bir rhythm'n'blues parçası yapacak olsaydım, çok büyük ihtimalle Stax ya da Motown tarzında olurdu, çünkü bu iki akım bu müzik tarzını tamamen sarmalıyor. Bugün, bütün yeni reggae grupları Bob Marley ve Wailers'ın "Could You Be Loved" ya da "Waiting in Vain" gibi şarkılarda geliştirdiği sound'a sarılıyor. Pırıl pırıl sound. Kimse de bundan rahatsız olmuyor... Gökyüzü altında hiçbir şey yeni değil!

Konser salonunun büyük ya da küçük olması seyirciyle kurduğunuz ilişkiyi etkiliyor mu?

İkiyüz kişilik salonlarda da çaldım ve kendimi çok rahatsız hissettim. Kahve makinası korkunç ses çıkarıyor, herifin teki bir kıza asılıyor, "nerde oturuyorsun, ne iş yapıyorsun?" falan filan... Bütün bunlar dinleyiciyle çok da yakın, mahrem bir ilişki sağlamıyor doğrusu. Bir yandan da, yirmi bin kişilik salonlar var ve akustik bir parça esnasında uçan sineğin sesini duyabilirsin. Bence mahremiyet, kalabalıkla kendi aranda kurduğun bir şey. Dört duvar arasında olmak illa mahremiyeti getirmiyor. Mahremiyet dinleyiciyle şarkı arasında oluşuyor.

Konserlerinizde kayıt yapıp, müziğinizi internet üzerinden yayan insanlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bunun normal olup olmadığını bilemiyorum. İnsanın tabii biraz elini kolunu bağlıyor, çünkü sahnede çalmayı arzu ettiğim bir sürü yeni şarkım var, ama çalamıyorum, çünkü albümü satın aldığınızda şarkıların yeni olması lazım –bir parçayı ilk defa dinlemek müthiş bir duygudur. Eğer yazdığımız bütün şarkıları sahnede çalarsam, hepsi Napster'da ve dolayısıyla binlerce kişinin elinde olacak. Öyle olunca da, albüm ortaya çıktığında hiçbir parça yeni olmayacak, albümün büyüsü bozulacak. Beni asıl sinirlendiren, Napster'ın reklamlarla cebe indirdiği paralara kimsenin bir laf etmemesi. Beş kuruş vermeden senin müziğini alıyorlar ve reklamlarla milyonlarca dolar kazanıyorlar. Servet edinmek için sanatçıları soyuyorlar. Üstelik, onlarla birlikte çalışmıyorlar, onların müziğine saygı göstermiyorlar. Tıpkı bir gangster gibi, ürettiğin ürünü elinden alıyorlar.

Bundan sonraki albümünüzde kimlerle çalışmak isterdiniz?

Kesinlikle Paul Simon, Willie Nelson, Bruce Springsteen, Bob Dylan ve Neil Young. Bu adamlar benim beş tanrım. Ama bu benim açımdan fazla küstahça olur, Bob Dylan'a telefon edebileceğimi düşünemiyorum bile.

Çeviren: **Siren İdemen - Yücel Göktürk**

Ry Cooder

Rolling Stones'un "Let It Bleed"inden "Paris, Texas" filminin müziklerine, Taj Mahal, Captain Beefheart, Van Dyke Parks, Ali Farka Touré gibileriyle ortak çalışmalardan Buena Vista Social Club mucizesine birçok güzellikte Ry Cooder'ın parmağı var. Belli ki gitarı ve kalbi Küba'da kalmış. Bu sefer de Küba'nın doowop efsanesi Los Zafiros grubundan Manuel Galban'la birlik oldular, gitar atışmalarından oluşan "Mambo Sinuendo" albümünü kaydettiler. Independent, Songlines ve Télérama vasıtasıyla Ry Cooder'ın dününe ve bugününe çeviriyoruz gözlerimizi.

"Mambo Sinuendo"nun yaratıcıları: Solda Ry Cooder, sağda Manuel Galban

KÜBA'YA MAHSUS BİR DUYGU

"Buena Vista"daki birkaç istisnaî an dışında, on küsur yıldır elektro gitar çalışınızı dinlememiştik, "Mambo Sinuendo" bu açıdan da güzel bir sürpriz...

Ry Cooder: Elektro gitar çalmam için bir sebep yoktu ki. Küba'da elektro gitar çalan çok az müzisyen var. Müziğe yaklaşımları çok farklı, ayrıca bazı geliştirilmiş estrümanlara ulaşma imkânları da yok. Küba, elektro gitarın hakim olmadığı birkaç ülkeden biri.

Elektro gitara yönelmeniz ve "Mambo Sinuendo"yu birlikte kotardığınız Kübalı müzisyen Manuel Galban'ı keşfetmeniz nasıl oldu?

Havana'da bir plakçıda Engrem *(Küba'nın ulusal plak şirketi)* antolojilerinden birinde, 60'ların doowop gruplarından Los Zafiros'un müziğine rastladım. Harikuladeydiler. Ve bu bana, bir zamanlar Küba'da "rhythm and blues Spanish Harlem" rüzgarının estiğini, ama şimdilerde kimsenin bunun farkında olmadığını düşündürdü. Biraz araştırınca Los Zafiros'un gitaristinin ortalıkta olduğunu öğrendim. World Circuit plak şirketinin sahibi Nick Gold bir gün beni aradı, Galban'ı bulduklarını söyledi. "Hâlâ gitar çalıyor muymuş" diye sordum, "bir bakıma" dedi. "O halde bir şansımız var" diye düşündüm. Ve epey ısrardan sonra Galban'ı Buena Vista ekibine dahil olmaya ikna ettim. İbrahim Ferrer'in ilk albümünde ve Cachaito'nun (Orlando Cachito Lopez) solo albümünde çaldı, ayrıca World Circuit, Los Zafiros'un en iyi işlerinden oluşan bir derleme yayınladı. Ama ben daha fazlasını istiyordum: Gaban'la enstrümantal bir albüm yapmak elzemdi.

Onu bu kadar çok istemenizin sebebi neydi?

Galban gerçek bir elektro gitarist, müthiş güzel şeyler yaratabilen bir müzisyen. Kabarık saçlardan ve hızlı hayat tarzından ibaret biri değil. Benim Los Angeleslı, onun Havanalı olmasına rağmen varisi olduğumuz miras ortaktı: 1950'lerin Amerikan-Kübano mambo cazı, Perez Prado'nun, Stan Kenton'ın çaldığı türden şeyler... Geleneği, geçmişle bağı olmayan bir müzik yaratmaya çalışmak yapılabilecek en kötü şey. Yaratıcılığın bağlamı devralınan mirastır bence.

Albümde Prado'nun "La Dolce Vita" filminin soundtrack'inde de yer alan "Patricia"sı ve "Monte a Dentro"su, hatta Doris Day'in "Secret Love"ı var. Albümdeki parçalar nasıl oluştu?

Albümün yarısına geldiğimizde hangi yönde ilerleyeceğimiz konusunda kararsız kaldık. Sonra 1950'lerin pop-cazının izinden gitmeye başladık ve her şey yerli yerine oturdu. "Ghost Riders In The Sky" ve "Route 66"in versiyonlarını çalmıştık, ama onları albüme almadık; uzun, doğaçlama jam'lerdi...

Albümün Küba'da kaydedilmesinin özel bir sebebi var mı?

Onu Küba'dan başka bir yerde yapmak mümkün değil. O sound ve o duygu Küba'ya mahsus.

"Buena Vista"yla kıyaslandığında bu albümün artısı, eksisi neler?

"Buena Vista", teybin düğmesine basmak gibiydi. Orasını burasını çekiştirmek, cilalamak yeterliydi. Kısa bir gezi, zevkli bir tecrübeydi. Bu albüm çok daha uzun ve yorucu bir mesai gerektiriyordu. İşin içine makina girince ve başka bir tasarım söz konusu olunca, daha fazla zaman gerekiyor. Üzerimizde müthiş bir zaman baskısı da vardı, saatin tiktakları aleyhimize işliyordu.

Neden öyle bir zaman baskısı vardı?

"Buena Vista", yarattığı bütün coşkuya rağmen hukukî sorunlara sebep oldu. Çünkü ABD'nin Küba'ya uyguladığı ambargo söz konusu. Hükümetin izni olmadan Kübalı müzisyenlerle plak yapamayacağım söylendi. "Mambo Sinuendo" için avukatlar vasıtasıyla Washington'a başvurdum, bürokratik süreç sonucunda reddedildim. Clinton'ın Beyaz Saray'daki son günlerinde doğrudan bir başvuru yaptım ve Başkan giderayak bir muafiyet belgesi çıkardı, böylece ambargodan muaf tutuldum. Ancak, bu muafiyet bir yılla sınırlıydı, bir yıl içinde albümü bitirmek zorundaydık. Galiba "Mambo Sinuendo" benim Küba maceramın sonu. Bush yönetiminin böyle bir anlayış gösterebileceğine ihtimal vermiyorum.

Geleneği, geçmişle bağı olmayan bir müzik yaratmaya çalışmak yapılabilecek en kötü şey. Yaratıcılığın bağlamı devralınan mirastır bence.

Küba müziğiyle ilgili başka projeleriniz var mı?

Başka Küba albümleri yapmak için çok güzel fikirler var aklımda, ama bu yönetim işbaşında oldukça, onları gerçekleştirmek mümkün değil.

Piyasada Küba müziğine bir doygunluk olmadı mı? O kadar çok ikinci sınıf örnekler sürüldü ki ortaya...

Orası öyle. Büyücek müzik marketlerinde Küba

bölümü neredeyse Afrika bölümü kadar büyük artık. Küba müziğine boğulmuş durumdayız ve insanlar yeter artık diyor. Ama bir de "Mambo Sinuendo" gibi albümler yapma imkânı var. Biraz çaba sarfedince devamlılık ve bütünlük arzeden işler yapmak da mümkün.

Galban'dan bahsederken "benim Los Angeles'lı onun Havanalı olmasına rağmen, aynı müzikal mirasın varisleriyiz" demiştiniz. Los Angeles'ta nasıl bir müzikal ortama doğmuştunuz?

Los Angeles büyük bir şehir. Ama ben Los Angeles'ın küçük bir sahil şehri olan Santa Monica'da doğdum ve orada yaşıyorum. 50'li yıllarda, küçük evlerin olduğu sakin bir yerdi. Zamanla, her yerde olduğu gibi, devasa inşaatların ve arabaların istilasına uğradı. Yine de, orada yaşamak hâlâ hoşuma gidiyor, çünkü hayat her şeye rağmen daha basit: İklim güzel, okyanusu çok seviyorum, her gün plaja gidiyorum. Ailemin ve benim basit bir hikayemiz oldu. Tek fark şu: Dört yaşından itibaren gitar çalmaya başladım ve çok fazla müzik dinliyorduk. Babam bir klasik müzik hayranıydı. Ben top oynamaktan hoşlanan bir çocuk değildim. Tek yaptığım plak dinlemek ve gitar çalmaktı. Hâlâ da aynı şeyi yapıyorum... O zamanlar hayat basitti. Uyanıyordum, okula gidiyordum, eve dönüyordum, yeni bir şeyler bulma umuduyla radyo dinliyordum ve gitar çalıyordum. En sevdiğim şey radyoydu, benim en iyi dostumdu.

Anne-babanız ne iş yapıyordu?

Annem ana okulu öğretmeniydi; babam bir giysi mağazasında çalışıyordu. Bazı elbiselerin nasıl olup da ortadan kaybolduğunu kontrol ediyordu. O dönemde, uçak sanayiinde ve California'nın güneyindeki askerî gemi tersanelerinde çalışmak üzere ülkenin en yoksul bölgelerinden insanlar geliyordu. Bu mavi yakalılar Batı yakası müziği, country dinliyorlardı. Ben de bu müziği yapmak için can atıyordum ama, annemle babam bunun kaba saba insanların müziği olduğunu söylüyordu. Babamın 78 devirli plakları ve babasından miras devasa bir pikabı vardı. Dedem ben doğmadan önce ölmüş; doktormuş ve piyano çalarmış. Bana hayaller kurduran Haendel'in melodilerine bayılıyordum. Sanki uçan halıya binmişim gibi beni seyahate çıkaran Beethoven'ın trio'larını da çok seviyordum. Çok erken yaşta, müzik benim için başka yerlere gitmenin bir anahtarı oldu: Gözlerini kapaman ve kendini görüntülere teslim etmen yetiyordu. Ayrıca, Vicente Gomez adında, 40'lı yıllarda Amerika'ya gelen Sevillalı olağanüstü bir flamenko gitaristini de dinliyordum.

Folk müziğine yönelmeniz nasıl oldu?

60'lı yıllarda, Los Angeles'da folk çok gözdeydi. En iyi blues, country, bluegrass müzisyenlerinin müzik yaptığı küçük bir gece kulübü, daha doğrusu bir kahve vardı. Büyük bir azimle buraya takılıyordum, bir gün mekânın sahibi hastalanan banjocunun yerine sahneye çıkmamı teklif etti. İstenen tek şey hata yapmamanızdı. Ailevî, dostane bir ortam vardı, insanlar müzisyenlerin yanıbaşında oturuyordu. Sahnede genç birini gördüklerinde orda burda ondan söz edip onu ünlendiriyorlardı. Müzik devasa bir endüstri haline geldiğinden beri bu tür şeyler artık imkânsız. Eskiden her şey daha basitti. Karşıma çıkan herkesle müzik yapmaya çalışıyordum. Los Angeles'a çok müzisyen geliyordu, çünkü orada iş bulmak kolaydı. Taj Mahal o kahveye geldi ve beraber çaldık. İngiltere turnelerinden birinde Rolling Stones'la çalışmış bir prodüktör-aranjör arkadaşım aracılığıyla tanıştım. Tanıdığım herkesten çok farklıydılar, başka bir dünyada yaşıyordu bu adamlar, hakiki pop starlarıydılar... Ben bütün bunlara çok yabancıydım. İlgimi çeken, işin sırlarını bilen yaşlı ustalarla çalmayı öğrenmekti; bu sırlara vakıf olmadığın zaman, asla içeri giremeden camın dışından seyreden bir seyirci olarak kalırsın. Benim en büyük şansım 16-18 yaşlarımda o kahveye gelen müzisyenlerle takılmak oldu, çünkü ancak çok gençken tam olarak öğrenebiliyorsun: Oturuyordum, onları seyrediyordum, bazen bana şu ya da bu akoru, bir vibratoyu göstermelerini rica ediyordum.

Beraber çalıştığım Galban gerçek bir elektro gitarist, müthiş güzel şeyler yaratabilen bir müzisyen. Kabarık saçlardan ve hızlı hayat tarzından ibaret biri değil.

World music'e nasıl bakıyorsunuz?

İlk zamanlar, world music kavramı pop müzikle aradaki farkı göstermek için kullanılıyordu. Ama bugün, Afrika popuyla Amerikan popu arasındaki tek fark dil ve derinin rengi. Tabii ki hâlâ kökenlerine bağlı müzikler var, ama bir yere televizyon girdi mi, anında geleneksel müzikler bir kenara bırakılıyor ve synthesizer'a geçiliyor. Kübalıların gücü, müziklerinin pop zihniyetinin dışında kalmasından geliyor, en azından, altı yıl önce Buena Vista Social Club macerası başladığında durum böyleydi. Hiphop, standardizasyonun güzel bir örneği, her ülkede aşağı yukarı aynı. Bana öyle geliyor ki, yakında dünyanın her yerinde müzikte aynı tempo hakim olacak, eski gelenekleri unutacağız. Artık geriye dönemeyeceğiz.

Çeviren: **S.İ. - Y.G.**

özel sayı 5

ROLL OVER 22. İSTANBUL FİLM FESTİVALİ VE ÖTESİ...

Billy Wilder
Bollywood
Claude Chabrol
Edward Yang
Karel Reisz
Yasujiro Ozu
William Wyler

Aşık
Bir, İki
El Bonaerense
Evvel zaman İçinde Hindistan
Francine'e Mektuplar
Küçük bir Kasabada Bahar
Geçmişi Olmayan Adam
Guguk Kuşu
Rus Hazine Sandığı
Madam Sata
Morvern Callar
Sağ Omuzumdaki Melek
Tanrıkent
Ve...

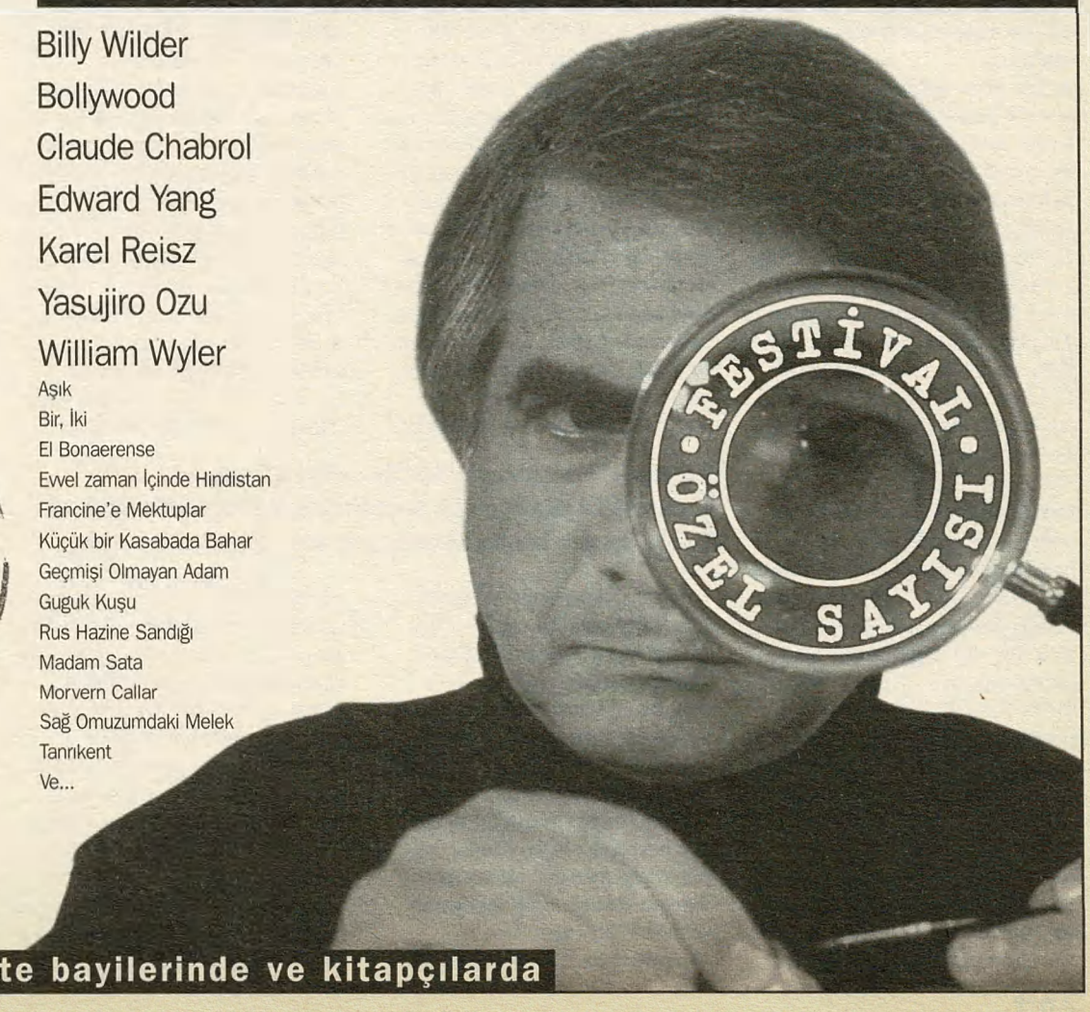

10 Nisan'da gazete bayilerinde ve kitapçılarda

Liars Gücünü New York'un kültürel cangılından alan yeni bir grup Liars. Yeni dediysek, ilk albümlerini 2001'de yayınladılar, büyük ilginin ardından aynı albüm bir sene sonra yeniden basıldı ve uluslararası dolaşıma çıktı... 2002'ye ait değerlendirmelerde, söz konusu "They Threw Us All In A Trench and Stuck A Monument On Top" (Hepimizi çukura yuvarladılar, üstümüze bir anıt kondurdular) albümü birçok derginin listesinde boy gösterdi... Merkezine "dans"ı alan bu funk-punk-rock havaları, insana new wave'cilerden no-wave'cilere, PiL'den The Music'e kadar eski-yeni hep güzel şeyleri hatırlatıyor... Popmatters ve Pitchforkmedia sitelerinden grubun dünyasına kapı aralıyoruz.

UYANIK KALMA YOLLARI

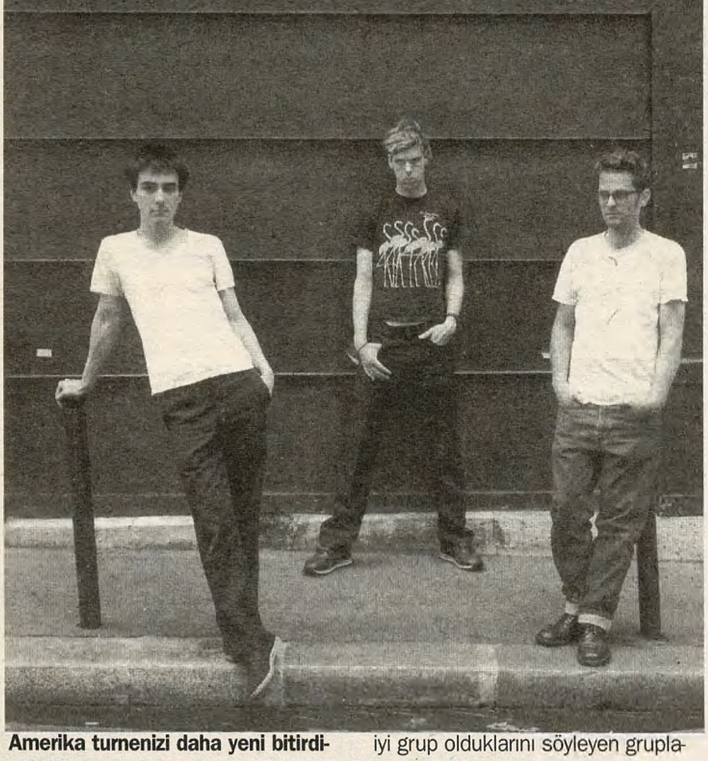

Amerika turnenizi daha yeni bitirdiniz. Bir keresinde Amerikalıları pek de matah bulmadığınızı söylemiştiniz...

Angus Andrews: Turne sırasında insanlar hep New York'un korkunç bir yer olduğundan bahsedip durdular. Halbuki Cleveland, Detroit, hatta Montana gibi tuhaf yerler daha ürkütücü. Amerika'yla bir aşk-nefret ilişkim var, herkesin de böyle olmalı. Fakat bir yabancı için bir nebze olsun saygı uyandıran bir tarafı da yok değil. Şüphesiz bu ülkede sevdiğim şeyler var, ama beni çok ürküten bir takım şeylerin olduğu da kesin. New York tuhaf, çünkü aslında New York, Amerika'nın en az "Amerikan" kısmı.

New York müzikte çok büyük bir çekim merkezi bu aralar...

Angus: Bunu asıl Brooklyn'e borçluyuz galiba. Şu ana kadar yaptığımız müziğin belirlenmesinde çok etkili oldu Brooklyn. Doğru zamanda burada olduğumuz için şanslı sayılırız. Şu an etrafta çok grup var, hepsi birbirinden farklı, hepsi arzulu. Ortam kızışıyor, çeşit çeşit müzik yapılıyor. Seattle'a ya da başka bir yere benzemiyor. İlham verici bir hava hakim. Nerdeyse her gece izlenecek bir grup çıkıyor.

Sizi diğerlerinden farklı kılan ne?

Angus: Müzik veya sanatta yarış mantığına karşıyım. Dünyadaki en iyi grup olduklarını söyleyen grupların zihniyetinden de nefret ediyorum. Biz şimdi doğru yerde duruyorsak, zamanlamadan ötürüdür. Müziğimizin bu kadar yaygınlaşacağı beklenmiyordu, rüzgar bizden yana esince mümkün olabildi. Bu kadar insanın bizi duymuş olması büyük şans. Bizse sadece eğleniyoruz, kendimizi o kadar ciddiye almıyoruz. Rock yıldızı filan olmaya çalışmıyoruz. Tüm düşüncemiz insanların kendi hünerlerini ortaya çıkarmalarını sağlamak. Müzik tekelimizde değil. Şiarımız, "bugün biz yapıyoruz, yarın siz yapıyor olmalısınız"... Asıl amacımız, dinleyicinin ihtiyaçlarını karşılamanın uzağında durmak ve bunu bir çeşit meydan okuma mertebesinde tutabilmek. Eğer herkes son albümümüzdeki basa ve davullara bayıldığını söylerse, o zaman biz de basın öne çıkmadığı, davulun bu kadar güçlü olmadığı güzel şarkılar yazmaya bakarız. Bu da bizi uyanık tutar, klişelere bel bağlamaktan iyidir.

Dinleyiciyi memnun etmek gibi bir derdiniz yoksa, müzik yapmanıza yol açan dürtü ne?

Aaron Hemphill: Sadece zevk. Sonic Youth, Suicide gibi büyük gruplarla çalmak... Bir albüm sahibi olmak da cabası.

Sonic Youth'la beraber çıktığınız turne nasıl geçti?

Angus: Harikaydı. Muhtemelen hayatım boyunca başıma gelebilecek en şahane şeylerden biri. Benim için çok anlamlıydı; yüzlerce albüm satmaktan daha önemliydi.

Size hiç nasihat verdiler mi?

Angus: Yok, hiç. Fakat takdir edersin ki, Thurston Moore'la aynı odada otururken, konuşmak isteyebileceğin son şey müzik olur. Ben de tenisten, havadan sudan konuştum. Böylesi daha iyi, fazla bulaşmadan. *(gülüyor)*

Jon Spencer Blues Explosion'la da turneye çıktınız...

Angus: Onlarla çalmak için bir kere Chicago'ya gitmiştik, gösteriden sonra Batı Yakası turnesi için teklifte bulundular. The Yeah Yeah Yeahs de onlarla gidiyor. Solistleri Karen sevgilim olur. Hepimiz aynı yolun yolcusuyuz.

Liars nasıl bir araya geldi? Daha önce ne yapıyordunuz?

Angus: Grup kurulmadan önce hepimizin boş işlerle uğraşmışlığı var, ama bir yandan da Aaron'la şarkı üstüne şarkı yazıyorduk. Los Angeles'taydık, ben sanat okuluna gidiyordum, o da müzik dükkanında çalışıyordu. Okulunu bitirince New York'a taşındık, şarkılarımız hazırdı. Çıkıp bir yerlerde çalmak için can atıyorduk, ama iki adama daha ihtiyacımız vardı. Bateri ve bas için ilan verdik. Bir araya gelişimiz şöyle oturaklı, ilginç bir hikaye olsaydı, kıyak olurdu. Ama el ilanı dağıtarak yeni birileriyle tanışmanın, böyle bir tanışıklıktan efsanevî bir grubun doğabileceğinin mümkün olduğunu bilmek, hevesli yeniyetmeler için çok daha ümit verici olabilir.

Guns N' Roses'ın gitaristinin yerine 16 yaşında, nasıl çalacağını bilmeyen bir çocuğu koysan, herhalde daha iyi olur. Bazıları kabiliyeti kutsuyor, ama hiç olmasa da olur.

Aaron: Grupların hepsi rastlantısal. "Biz şöyleyiz", "biz en iyi grubuz" makamından çalanlar, nasıl olduğunu kendilerinin de bilmedikleri şeyin insanlar tarafından bilinmesini isterler. Biz neyin nasıl olduğunu bilmiyoruz. Söylediğinde samimi olduktan sonra, herkes istediğini yapabilir ve yapmalıdır da. Guns'N' Roses'ın gitaristinin yerine 16 yaşında, nasıl çalacağını bilmeyen bir çocuğu koysan, sekiz kat daha iyi olur. Bazıları kabiliyeti kutsuyor, ama tersine, hiç olmasa da olur.

Angus: Yerinden kalkıp davranıyor musun, mesele bu. Yapmaya çalıştığımız şey, sadece diğerlerinden aşağı kalır bir yanımız yokmuş gibi davranmak... Bu da öyle tanrının lütfu falan değil. Kalkıp davranacak taşağın var mı yok mu, ona bakar.

Diğer grupların müzikal öncelikleri sizinkilerden çok farklı mı?

Angus: Grupların ne maksatla müzik yaptıkları açık: Boy göstermek istiyorlar, şarkılarının radyolarda çalınmasını ve hatırlanmasını istiyorlar. Albümü yaptığımızda, acaba radyoda çalınır mı, uzun şarkı isimlerini söyleyebilirler mi, bu isimler akıllarda kalır mı diye hiç konuşmadık. Şarkı isimlerini kimse hatırlamaz ki zaten.

Aaron: Bir tek Can şarkısının ismini bilmiyorum, ama Can dinliyorum. Er geç grubun adı, o kelimenin kendi öz anlamından sıyrılıveriyor. Müzik dinlerken çalan parçanın kime ait olduğunu bir süre sonra boşverirsin, sadece dinlersin.

Sözleri yazarken dinleyiciye meydan okuyan bir tavrınız mı var? Yer yer epey tuhaflıklara gebe parçalar var.

Angus: Mesele bir tohum ekmek. Tam olarak hangi tohumun ekileceği de şarkıdan şarkıya değişiklik gösterir. Öncülümüz insanlara başlangıç için bir şeyler vermek ve onları müzikle başbaşa bırakmak. Albümün kitapçığına şarkı sözlerini neden yazmadığımızı soruyorlar; aynı sebepten: İnsanlar kitaptan okur gibi sözleri takip edecek yerde, şarkıları can kulağıyla dinlesinler. E-mail'ler geliyor; şarkı sözlerini merak ettiklerini, sözleri doğru anlayıp anlayamadıklarını soruyorlar. Gönderdikleri sözler o kadar müthiş ki. Bizimkiler halt etmiş.

Aaron: Ayrıca, sözleri albümle birlikte verdiğinde, bak ben ne yazdım der gibi, sözlere fazla önem vermiş oluyorsun. Oysa ne için yazılmışsa yazılmış, bu ne ifade eder? Neden bir şey ifade etsin? Sırf bu sözlerin benim kalemimden çıktığını bilesin diye neden bunları albüme koyayım? Bir kez albümü yaptık mı, ar-

18→

tık bizden çıkar, herkesin olur.

Sahne performansınızın ölçüsü ne, iyi olduğunuzu nasıl anlarsınız?

Angus: Üzerinde çok düşünmüyoruz. Kendiliğinden bir durum oluşsun istiyoruz. Kimse dans etmiyorsa, "neyiniz var, hadi kalkın ve dans edin" diyecek halimiz yok, o zaman hapı yutarsın. Biz sadece hakiki olmaya özen gösteriyoruz, seyirciden daha fazla kaptırmamaya çalışıyoruz. Böyle olduğunda millet kendini koyveriyor zaten. On kişinin kös kös oturup öylece seyrettiği konserler de verdik, o zaman başka türlü çalıyorsun. Sahnedeki en ufak bir hareketinin bile dikkatli gözler tarafından takip edildiğini bildiğinde esaslı bir gösteri ortaya çıkıyor. Öbür türlü kargaşa oluyor ve müzik, eğlenmek için tali bir hal alıyor.

Bazı eleştirmenler müziğinizi elektroclash diye tanımlıyor. Sizce?

Angus: Sanırım, dans müziği. Hayır. *(gülüyor)* Bilmiyorum. Tam bir cevap verememekten nefret ediyorum. Bizi sürükleyen şey, kolay kategorize edilebilecek, tek tip bir müzik yapmama isteği. Ne tür müzik yaptığımızı sorduklarında, hiçbir zaman tek bir şeyle yetinmeyen bir müzik anlayışında olduğumuzu söylüyorum. Belki iki ay önce "dans müziği" uygun düşecekti ve bunu söylediğime memnun olacaktım. Ayrıca dans tarzı çok şey yapıyoruz. Ama şu anda daha yavaş ve yorgun bir şey yapıyoruz. *(gülüyor)*

"Elektroclash" senin için ne ifade ediyor?

Angus: Cool bir tabir bence. Aslında ne olduğunu bile bilmiyorum. Biraz synth, biraz da performans gibi galiba. Biz synthesizer tarzı şeyler kullanmıyoruz. Sadece davul, bas ve gitar kullanıyoruz, ama sapına kadar performansçıyız ve dans ettirecek malzememiz var.

Wire, Gang Of Four, ESG gibi 80'lerin gruplarının müziğinizdeki etkisi ne? Bir şarkınızın adı "Tumbling Walls Buried Me in the Debris with ESG" adını taşıyor.

Aaron: O şarkıda ESG'den sample kullandık, şarkının adında grubu anmak kadar doğal bir şey olamaz. O dönemin gruplarıyla aynı başlangıç hedeflerine sahip olduğumuzu zannediyorum: Bütünüyle organik bir dans albümü yapma arayışı. Ama yola koyulduğumuz sıralarda bu grupların tümünden haberdar olduğumuz söylenemez. Sonraları, özellikle Liquid Liquid ve ESG'yi üstüne düşerek dinledik, çünkü insanlar bizi onlarla karşılaştırmaya başlamıştı.

Müziğinizin kendine has bir rahatlığı var, istenince bırakılıp tekrar bir yerinden girilebilir sanki...

Angus: Evet, olay bu. Böylesi daha eğlenceli. Eğer pembeler giymek istiyorsam ya da C+C Music Factory dinlemek istiyorsam, yaparım. Siyaseten doğru olmak çok umurumuzda değil.

C+C'den başka neler dinliyorsunuz son zamanlarda?

Angus: Blonde Redhead'in "The Melody of Certain Damaged Lemons"ını aldım en son. Huşu içinde dinliyorum. Bolca hiphop de dinliyorum –Biggie Smalls, Kool Keith ve hatta Snoop Dogg. Son No Doubt albümünü de beğeniyorum. Cool değil diye insanların burun kıvırdıkları şeyleri arayıp buluyorum.

Epey pop müzik dinliyorsun ha?

Angus: Tabii. Britney Spears'ın bazı şarkılarını beğeniyorum. *(gülüyor)* Önemli olan, içinde sevecek bir şey bulmak, popüler müzik olduğu için kenara atmamak.

Sonic Youth'la çalmak, başımıza gelebilecek en şahane şeylerden biri. Bizim için çok anlamlıydı; yüzlerce albüm satmaktan daha önemliydi.

11 Eylül seni nasıl etkiledi?

Angus: Çok büyük bir olaydı. Çok üzücü bir deneyim olduğu açık, ama diğer yandan çok ilham vericiydi. Herkes için çok farklıydı. Tepkilerde yumuşak olmak gerekiyor. Olayın hemen ardından "böylesine ağır bir olaydan sonra sanat icra etmenin mümkün olduğunu düşünüyor musunuz" gibi sorulara maruz kalıyorduk. Bana ters geliyordu bu, olay bütünüyle ilham vericiydi. Büyük taarruzun göbeğinde yaşıyorduk. Uyarıcı etkisi yapmıştı.

Grubunuzun adını taşıyabiliyor musunuz, iyi yalan söyler misiniz?

Angus: Yalan söylemem ki. Olay bu zaten. Grubumuzun ismi dürüst olmakla ilgili; insan en çok yalan söylediğini kabul ettiğinde dürüst olabilir, herkes yalan söylüyor çünkü. Yalan söylememek için çok çabalıyorum, anlatabiliyor muyum? *(gülüyor)* Aslına bakarsan, kötü yalancılarızdır biz.

Son olarak, sizi sevenlerin şaşıracağı bir özelliğiniz var mı?

Angus: "Rambo –İlk Kan" en sevdiğim film. *(gülüyor)*

Öyle mi? Başka?

Angus: Bu yeter işte, daha ne olsun?

Çeviren: **Zeynep Nuhoğlu**

Vaat edilen romanlar diyarına hoş geldiniz!

Artemis

Artemis'te her kitap bir macera

Vlad Taltos Serisinin İkinci Kitabı Çıktı!

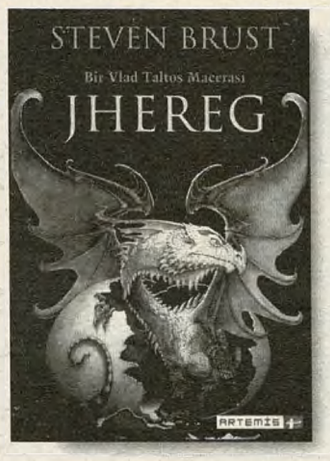

Dragaera İmparatorluğu, on sekiz ailenin sırayla hükümdarlık yapmasını sağlayan bir Döngü'ye sahiptir. Döngü'nün dışarıdan üye kabul eden tek ailesi Jhereg'in en yetenekli katili de kahramanımız Vladimir Taltos'tur.

Sıkı durun, Dragaera İmparatorluğunda çete savaşları başlıyor! Yendi'de Vlad Taltos'un geçmişine dönüyoruz. Bir fantastik kurguda olabilecek her şeyin daha fazlasını istiyorsanız Vlad Taltos serisi sizin için yazıldı.

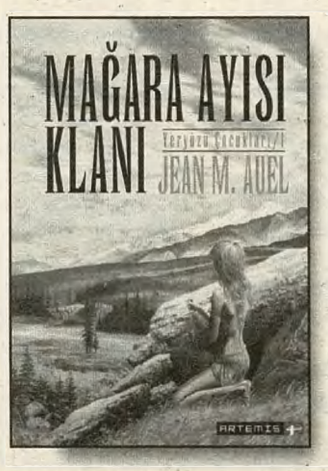

Dünyada 35 milyondan fazla satan Yeryüzü Çocukları Serisi nin bu kitabı, insanoğlunun başlangıcına dönüp olağanüstü bir dişi kahramanın harika dünyasında dolaştırıyor bizi.

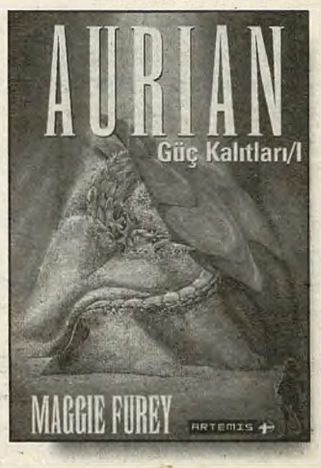

Büyücü-halkın, beyaz kulelerinden Ölümlülere hükmettiği Nexis şehrine genç bir Büyücü-kız gelir: Aurian. Annesinden Toprak-büyüsü, babasından ise Ateş-büyüsünün gücünü almıştır.

Çatalçeşme Sk. No:52/2 Cağaloğlu-İstanbul Tel: 0 212 513 34 20-21 Fax: 0 212 512 32 76
Web Sitesi: www.artemisyayinlari.com • e-mail: info@artemisyayinlari.com

ARTEMİS

Carl Craig

İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın, 30. kuruluş yılı vesilesiyle, Kod Müzik'le birlikte gerçekleştirdiği Phonem by Miller Elektronik Müzik Platosu, popülerleşen kulüp kültürünün alternatifsiz ortamından sıkılan elektronik müzik severlere ilaç gibi geldi. Bir hafta süren etkinliklerin üç ağır topuyla, Carl Craig, Thomas Brinkmann ve Monika Kruse'yle buluşup konuştuk... Bir yandan, aklımız Irak'ta, gözümüz ekrandaydı ister istemez... İlk misafirimiz Detroit'li efsane DJ-yapımcı Carl Craig... Miles'dan teknoya, Stüdyo 54'ten Bush'un kirli politikalarına kadar uzanan bir muhabbet...

Bir DUYGU inşa ETMEK

Elektronik müziğin farklı türlerine el atmanıza rağmen, müziğinizde bir süreklilik söz konusu, bunu neye bağlayabiliriz?

Carl Craig: Öncelikle sadece elektronik müzikle ilgilenmediğimi belirtmeliyim. Daha doğrusu, müziği çeşitli kategorilere göre algılayan bir müzisyen değilim. Müziğin her türlüsü istisnasız ilgimi çeker. Tabii boktan parçaları da sırf müzik olduğu için dinlemem. *(gülüyor)* Şaka bir yana, sürekli beslendiğim müzikler var, caz, tekno, house gibi. Bu değişik türleri dinlerken, bir taraftan insanın kendi anlayışı gelişiyor. Her zaman hissettiğim müziği yaptım. Dönemin tutulan modasını kovalamak gibi bir kaygım olmadı hiç, ama tek bir alana hapsolamayacak kadar ilgiliyim müzikle. İşin püf noktası, müziği, hayatı algılayışınızda yatıyor. Günümüzde insanlar her şeyi parayla ölçüyor. Kötü bir şey yapsanız da, para ediyorsa iyi kabul ediliyor. Para her şey; böyle bir dünyada gençlerin eğriyle doğruyu ayırt edebilmesi giderek güçleşiyor. Eğer bir yapıt çok beğeniliyor, çok satıyorsa kafadan kötüdür, çünkü beğenisi gelişmemiş, zevksiz bir kitlenin alım gücüne hitap ediyordur. Bu tip kaygılar gütmeden kafanızdaki seslerin peşine düşerseniz, ancak kendi müzik dünyanızı oluşturabilirsiniz.

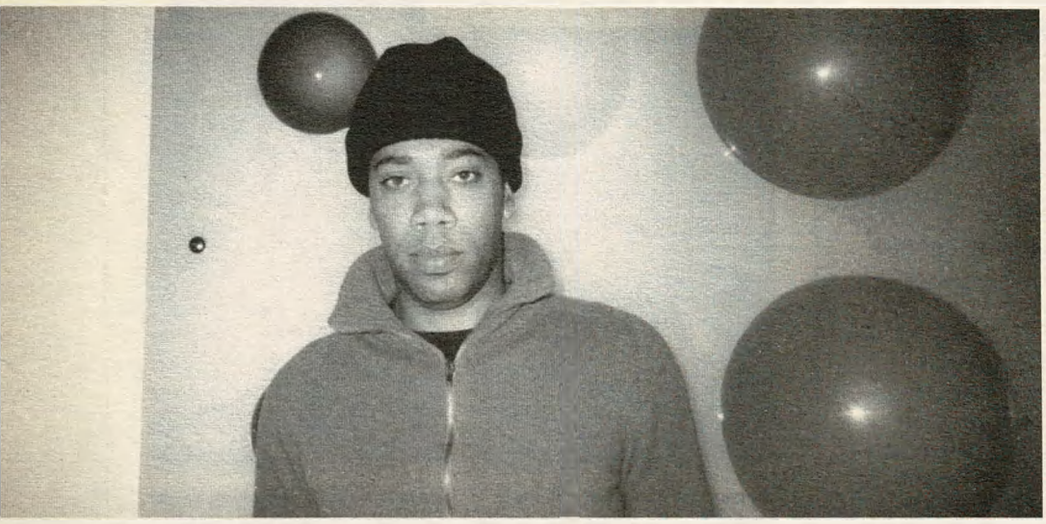

Foto: Erbil Balta

Miles Davis'in 60'ların sonunda, 70'lerin başında yaptığına benzer bir müziğin peşinde olduğunuzu söylüyorsunuz bir söyleşide.

Bunu söylerken kastettiğim, zaman ötesi bir müzik yapabilmek. Yıllar sonra dönüp de pikaba yöneldiğinizde gurur duyacağınız, dinlerken hâlâ farklı şeylerle karşılaşabileceğiniz bir müzik yapabilmek. Miles'ı Miles yapan da bu. Bence o dönemde yaptığı birçok parçayla tekno arasında paralellikler kurulabilir. Teknoyla cazın sanıldığı kadar uzak müzikler olmadığını düşünüyorum.

Yine de Detroit tekno müziğinin önde gelen isimlerinden biri olarak kabul ediliyorsunuz.

Detroit tekno hareketinin ikinci kuşak DJ'lerinden olduğum söylenir, oysa bu tip sınırlamalardan oldum olası hoşlanmamışımdır. Kuşak dediğiniz şey nedir ki? Sonuçta işimiz müzik; yaptığımız da birbirimizin fikirlerinden, deneyimlerinden etkilenip yeni şeyler yaratmak. Miles gibi bir sanatçıyı New Orleans cazına hapsedebilir misiniz? Harbi müzisyenler açık fikirli ve cesur olur, hayatları boyunca bir sürü dönemden geçerler. Ben de sadece Detroit teknosu yapan bir yapımcı olarak anılmak istemem. Cazla aram çok iyidir, bazı caz albümlerinin yapımcılığını üstlendim. Kendimi bir caz müzisyeni olarak gördüğüm zannedilmesin; daha çok, cazdan anlayan bir yapımcı olarak görüyorum kendimi. Quincey Jones'u düşünün mesela, adam her dönemde, yapılan müziğin en sıkı örnekleriyle karşınıza çıkmış. Eminim, bir tekno plağı yapsa, yine en kralını yapar.

Cazcılarla sıkça çalışıyorsunuz, Herbie Hancock'ın "Future 2 Future" albümünde "Kebero" parçası sizin eseriniz mesela. Başka müzisyenlerle nasıl ilişki kuruyorsunuz?

Müzik aleminin içindeyseniz, farklı farklı birçok insanla karşılaşıyorsunuz, herkesin de yığınla fikri var. Müzik anlayışınızın yakın olduğu insanlarla yavaş yavaş bir aile oluşturuyorsunuz. Bizim işlerde insan ilişkileri çok belirleyici oluyor. Herbie Hancock'la, ortak bir tanıdığımız (Bill Laswell) aracılığıyla çalışma fırsatım oldu. Bill, ikimizin de müzik anlayışını bilen, paylaşan bir dost. Sonuçta müziğini dinleyerek büyüdüğünüz, hatta o müziği dinleyerek müziği sevdiğiniz bir çocukluk kahramanınızla beraber çalışmak harika bir duygu. Tam anlamıyla çocukluk hayallerimin gerçekleşmesiydi Herbie Hancock'la çalışmak. İlk sevincim geçince kaygılanmadım desem yalan olur. Bill parçayı getirdi, ben de gerildiğim için zaman bulup da kafamı toparladığımda icabına bakarım diye bir kenara koydum. Zamanı gelince de oturdum, bir şeyler çıkarttım. Fena da olmadı sanırım, ama Bill ikide bir gelip "parçam ne alemde abi, parçam bitti mi?" diye sıkıştırmasa belki de bitiremeyecektim. *(gülüyor)*

Laurent Garnier, Ritchie Hawtin'in (Plastikman) müziğini beğenmekle birlikte, kendisine fazla beyaz geldiğini, Derrick May'in müziğini tercih ettiğini söylüyor...

Ritchie'nin mekanik bir yanı var, belki de onu kastetmiştir Laurent. Ama bence Ritchie Hawtin'siz bir Detroit teknosu düşünülemez, çok emeği geçmiştir siyah müziğine. Belki Derrick'in müziğininin daha funky olduğu söylenebilir. Ama burada da funky dediğimiz şeyin kişiden kişiye farklılaşabileceğini göz ardı etmemek gerekiyor. Örneğin Kraftwerk'in müziği bana kalırsa bir yanıyla son derece funky'dir. Ama mesajı alması gereken sınırlı bir kitle dışında birçokları, Kraftwerk'in müziğinin bu boyutunu ıskalamışlardır.

Her ikisini de yapan biri olarak yapımcılık ile DJ'lik arasında nasıl bir ilişki kuruyorsunuz?

Kendimi daha çok yapımcı olarak görüyorum. DJ'lik altyapımın çok da sağlam olmadığını söyleyebilirim. Son yıllarda çeşitli yerlerde çalmaya ağırlık verdim. Sanırım bu trafiğin DJ'liğime katkısı oldu. DJ, kitleyle iletişimi ön planda tutmak durumundadır. Bu açıdan bakıldığında, ben genelde kafama göre çalarım. Pikapların başına geçince kitle çok fazla kafamı kurcalamaz. Sevdiğim, etkilendiğim müzikleri, kendi parçalarımı çalarım. Bu sözlerimden dinleyicileri iplemediğim anlamını çıkarmayın, ben müzik çalarken kitleyi gaza getirmek yerine iletişim kurmayı, bir duyguyu, hissiyatı ağır ağır inşa etmeyi severim. Ya da DJ'likten anladığım bu. Tabii bu her zaman her yerde yapılabilecek bir şey değil. Başkalarından önce ya da sonra çalıyorsanız, süreniz de sınırlıysa, mesela iki saatse, işin rengi değişiyor. Öbür DJ'lerin hikayelerine ortak oluyorsunuz. Sınırlı bir sürede daha genel bir set çıkarıyorsunuz. Sevişmeye de benzetebiliriz çalmayı: On dakikada boşaldığınızı düşünün, bir de iki saat boyunca seviştiğinizi, karşılaştırılamaz bile. Ben iletişimi ku-

Herkes "abi tamam, bundan sonra müzik bu!" diyordu. Ama üç-beş seneye kalmadan drum'n'bass rüzgarı dindi. Detroit teknosunun şansı burada, hiç hızla tüketilmedi.

rabilmek için uzun çalmayı tercih ederim, altı, belki sekiz saat. Fazla kalabalık olmayan küçük mekânları hep daha çok sevmişimdir... DJ'likle yapımcılık arasındaki ilişkiye gelince; ikisinin farklılaştığı nokta belirleyici olabilir. DJ'lik, plakları miksleme yeteneğiyle, teknik hakimiyetle ve kitleyle iletişiminin yoğunluğuyla değerlendirilir. Yapımcıyı kalıcı kılansa müziğe dair fikridir, gerisine kulak asmaz.

80'lerin sonuyla günümüzü kıyasladığınızda, elektronik müzikte ne gibi değişiklikler olduğunu düşünüyorsunuz?

Teknolojinin hızla gelişmesi yapım sürecini kolaylaştırdı. Zamanında analog aletlerle deneye yanıla kurduğumuz ses dünyası, artık dünyanın her yerinde insanların bilgisayarları başında kafalarına göre sesleri kesip biçtikleri yeni bir dile dönüştü. Alet edevatın getirdiği bu zengin olanaklar, eskiden zahmetli olan birçok işlemin çok daha kolay ve kaliteli bir şekilde kotarılmasını sağladı. Artık fazla masrafa girmeden bir bilgisayar ve birkaç programla müzik yapmak mümkün. Bir de klasik bir müzisyen tipi düşünün, mesela bir saksofoncu. Adamın enstrümanı yaklaşık 3000 dolar. İnsanın bir araya getirmek için bayağı çabalayacağı bir tutar. Ama enstrümanla kurduğu ilişki de başka bir düzlemde. Uzun lafın kısası, müzik kadar müziğin yapılması süreci de hatırı sayılır bir şekilde evrildi son 15-20 yılda. Bunun dışında, müzik etrafında oluşan sosyalleşmenin daha sabit yanları olduğu söylenebilir. Bugün oluşan genelgeçer kulüp kültürüne, piyasa tarafından pompalanan, progressive ya da techouse gibi alt türlere baktığınızda, asıl müzik fikrinden uzaklaşıldığını düşünüyorsunuz. Oysa Stüdyo 54'te zehir gibi DJ'ler çok sıkı müzik yapıyorlardı, ama bunun müzikal olarak hiçbir anlamı yoktu. Çünkü oraya gelenlerin kafasından geçen tek şey, bu gece kimi götürebilirim, ne kadar uyuşturucu kullanabilirim oluyordu. İşin ucuz yanı her zaman varolmuştur, bugün de farklı değil.

Uyuşturucu ile müzik, özellikle 90'lı yılların sentetik uyuşturucularıyla elektronik müzik sıklıkla birlikte anılır, ikisi arasında nasıl bir bağ var?

Charlie Parker, Miles Davis'den tutun da her türlü rock yıldızına kadar çok insanın hayatında yer etmiş uyuşturucu. Bu kültürü uyuşturucusuz düşünmek mümkün değil. Bunu bir tespit olarak kullanıyorum, yoksa olumlu ya da olumsuz bir yargıya varmak için değil. Eğer uyuşturucu üzerine konuşacaksak, ilk söyleyeceğim, kötü ve zararlı olduğu. Bağımlılık bir süre sonra onarılması hayli zor bir beden bırakıyor, insanlar heba olup gidiyor. Ama bütünüyle olumsuz konuşmak doğru değil, bazen faydalı olabiliyor. Olayları normalde algıladığınızdan tamamen farklı bir şekilde algılamanız, size bir deneyim, zenginlik kazandırıyor. Paradise Garage'a ilk gittiğimde herkes kopuyordu. Ben müziğin gücü karşısında kendimden geçmişken çevremdekilerin de benim gibi müzikle uçtuğunu sanmıştım. Meğer sahnedekiler dahil herkes kokain kafasındaymış. İnsanların aradığı, belki de ortak bir tecrübe. Uyuşturucunun müzisyenlere yaptığı etkilerse, herhangi bir genellemeyi kaldırmayacak kadar oynak. New York'ta bir caz kulübüne gittim birkaç kere. İlk gittiğimde sahnedeki herkesin kafası iyiydi ve çok sıkı çalıyorlardı. Bir başka gidişimdeyse kafalar aynıydı, ama müzik berbattı.

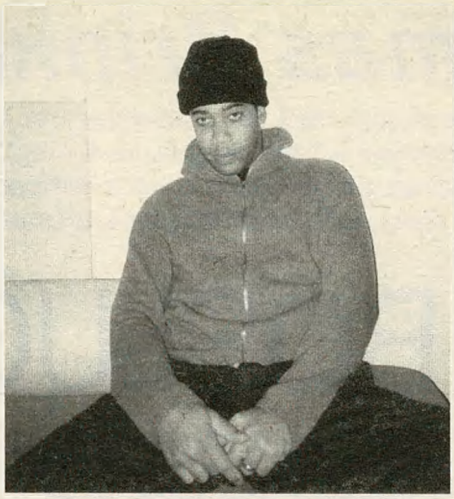

Detroit tekno müziği için neler söyleyebilirsiniz?

Detroit tekno müziği dediğimiz şey aslında soul'dan, blues'dan, disko ve house'dan etkilenmiş bir müziktir. Detroit tekno hareketinin daha sonra gelen drum'n'bass, jungle ya da garage gibi türlerden farklılaştığı nokta, sanırım o kadar popülerleşmemesi oldu. Bu noktada özel Detroit tekno kulüpleri açılmasına yönelik furyalar yaşanmadığını söylemek istiyorum, drum'n'bass ilk yıllarında tam bir çılgınlık halini almıştı. Herkes "abi tamam, bundan sonra müzik bu!" diyordu. Ama üç-beş seneye kalmadan drum'n'bass rüzgarı dindi. Detroit teknosunun şansı da burada yatıyor bence, hiçbir zaman hızla popülerleşip tüketilen bir meta haline dönüşmedi. Belki o kadar sarmadı etrafı, ama her gelen yeni bir şey koydu, müzik kendi içinde evrildi ve bugüne taze geldi.

80'lerin sonunda İngiltere'den de sıkı işler çıktı, yıllar sonra New Jersey'e yerleşen Manchester'lı Gerald Simpson mesela. O dönemden kimleri beğenirsiniz?

A Guy Called Gerald çok sıkı bir yapımcı bence. O dönemde beni en çok etkileyen parçalardan biri olan 808 State'in "Pasific State"iyle tanıdım kendisini. Ama İngiltere'de o dönemde müzik yapanların çoğu kayboldu gitti. Adamlar acid house'u kelime anlamıyla anlayıp evlere kapanıp asit çaktılar, tabii arkası gelmedi. *(gülüyor)* Ama Gerald ya da Goldie gibi müzisyenler zaman içinde kendilerini yeniden yaratmayı başardılar.

Şu anda ne üzerine çalışıyorsunuz?

Önümüzdeki hafta yayınlanacak bir albümü yeni bitirdim. Adı "Detroit Experience". Arada bir kenara bıraktığım 12 inch'ler var, onları da yoluna sokup yine caz prodüksiyonlarına kafa yormak istiyorum.

Bu toprakların çok yakınlarında savaş çıktı çıkacak, nasıl karşılıyorsunuz ABD'nin Irak'a müdahalesini?

Bush'un, ABD halkı tarafından aslında seçilmemiş bir başkanın, bu konuda bu kadar ısrarcı olması akıl alır gibi değil. Savaş korkunç bir şey. Sadece savaş değil, şiddetin her türlüsü, daha büyük acılara, baskılara yol açıyor. 11 Eylül'den sonra başkana iki laf etmek hiç de kolay değildi, bugün hâlâ bu baskıyı hissetmek mümkün. McCarthy günlerinden sonraki en baskıcı dönemden geçiyoruz. Geçenlerde Long Island'da alışveriş merkezinde hamburgerlerini yiyerek dolaşan iki kafadar, sırtlarındaki savaşa hayır tişörtlerinin anti-terör yasasına muhalefet oluşturduğu gerekçesiyle suçlanmışlar. Bu densizliği yapan güvenlik görevlisini ciddiye almayıp tişörtlerini çıkarmayınca, soluğu karakolda almışlar. Dikkat ederseniz, savaş aleyhtarı bir etkinlikten, toplu bir hareketten bahsetmiyoruz. Olabildiğince sıradan vatandaşların, olabildiğince sıradan hayatları söz konusu olan. İnanılmaz bir baskı var. Anlaşılan bize daha çok Michael Moore lazım.

Şiddetin her türlüsü, daha büyük acılara, baskılara yol açıyor. McCarthy günlerinden sonraki en baskıcı dönemdeyiz. Bize daha çok Michael Moore lazım.

Söyleşi: ***Alişan Çapan***

arşiv: AÇIKŞEHİR

AÇIKŞEHİR
www.aciksehir.com
SİNEMA • MÜZİK
RESİM • FOTOĞRAF
ve GRAFİK SANATLAR'dan
görsel bir dünya
İstiklal Cad. Elhamra Pasajı No: 258/14
Beyoğlu/İstanbul Tel: (0212) 244 18 11
e-mail: arslan@aciksehir.com

ROLL ve POSTEXPRESS'in eski sayıları AÇIKŞEHİR'de...

Thomas Brinkmann

Phonem By Miller Elekronik Müzik Platosu etkinliklerinin bir başka sıradışı konuğu minimal teknonun Kölnlü dahisi Thomas Brinkmann'dı. Tekno müziğin bu kendine özgü, görmüş geçirmiş şahsiyetiyle ekmek bıçağını kapıp plaklarına saldırdığı günlerden Ritchie Hawtin'le işbirliğine; İtalya'daki kilise çanlarından Kraftwerk hayranlığına uzanan bir söyleşi yaptık, konuştukça şaşırdık, aydınlandık...

O HAVA BOŞLUĞUNDA...

70'li yıllarda müzik çalışmalarınız olmakla birlikte, esas çıkışınızı 90'larda yaptınız. Arada 80'leri atlamanızın nedeni neydi?

Thomas Brinkmann: 70'lerin ilk yarısında, meraklı bir genç olarak müzik dinlemenin ötesinde, kendi çapımda müzik yapmaya da ilgi duydum. Ama o dönemlerde her şey çok farklıydı. Teknik olanaklar kafamdaki müziği yapmaya elverişli değildi. Ya da çok pahalıydı. O günlerin müzik anlayışı da farklıydı tabii. Benim yaptığım işler de müzikten çok gürültü olarak adlandırılıyordu. İşlerimi doğrudan doğruya müzik piyasasında değerlendirme şansım yoktu.

Yanılmıyorsak aynı dönemde görsel sanatlara da el atmışlığınız var...

Evet, işin görsel boyutu her zaman ilgimi çekmiştir. Zamanında Köln'de çalışan farklı alternatif sanat gruplarına takıldım. Bu topluluklar oldukça deneysel işler yapıyorlardı. Amaçları, varolan durağan sanat anlayışına yeni açılımlar getirmekti. Bu dönemde bazı tiyatro projelerinin içinde yer aldım. Kendimi oldukça rahat hissettim açıkçası. Çünkü onlar yaptığımı başlı başına müzik olarak algılamıyorlardı. Onlar için yaptığım, tiyatroları için tasarlanmış sesler anlamına geliyordu, bu da benim işime geliyordu, ne menem bir müzik yaptığımı anlatmak, tanımlamak zorunda kalmıyordum. Karşılıklı olarak birbirimizi kullandık uzun lafın kısası.

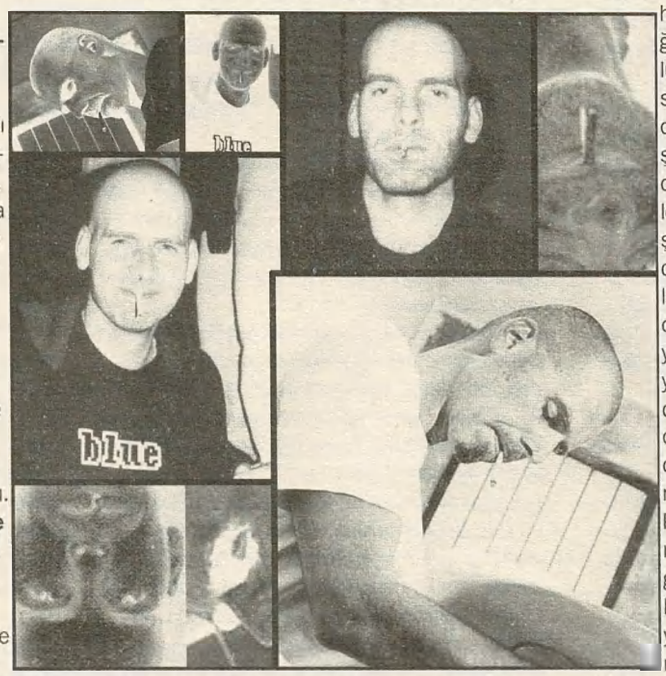

90'ların başında yeniden kendinizi müziğe vermenize yol açan Ritchie Hawtin, Mike Ink gibi isimler 80'lerden etkilenmişken, siz daha çok 70'lerden etkilenmişsiniz...

Bu 70'ler, 80'ler meselesine de, etkilenme hikayesine de hak ettiğinden fazla anlam yüklememek lazım. Etkilenmek, beslenmek dediğim şey, belirli bir müzisyenin, belirli bir yapıtının belirli bir yorumu; ne bileyim, Miles'ın trompeti ya da Charlie Parker'ın saksofonu değil. Bahsettiğim çok daha basit, insanî bir durum. Hani insan 13-14 yaşına gelir, bir parçaya takılır kalır. O parça artık onundur. Size ya da başkalarına ifade ettiğinden farklı bir anlama geliyordur. İşte bu noktada insanın kendi hayatı başlar. Böylece annenizin, babanızın çocuğu olmaktan çıkıp kendiniz olmaya başlarsınız. Ya da yıllar sonra geriye dönüp baktığınızda pek de öyle keskin bir kopuş olmadığını görürsünüz. Bir nevi, insanın ilk aşkı gibi. *(gülüyor)* İşte ben o aşkı 80'lerde kaybettim, benim için oldukça boktan yıllardı onlar, neyse ki 90'larda tekrar aşık oldum. Bunun ötesinde müziğin 70'ler, 80'ler gibi ayrımlara tabi tutulmasını saçma buluyorum.

Bir söyleşinizde tekno müziğin yapısının antik Yunan mimarisinden pek de farkı olmadığını söylüyorsunuz.

Evet, böyle bir laf yumurtladığımı hatırlıyorum. Bununla söylemek istediğim, bize karmaşık gözüken yapıların, aslında sandığımızdan çok daha basit olabileceği. Tabii bunun tersini de söylemek mümkün; ilk bakışta basit olarak algılanan bir yapı da, çok daha karmaşık bir doğaya sahip olabilir pekâlâ. Teknonun bildiğimiz baskın ritmik yapısı, birçoklarına basit gelebilir. Ama bu ritmlerin oluşturduğu düzlem de işi alabildiğine karmaşık hale getirebilir, o hava boşluğunu istediğiniz gibi doldurabilirsiniz. Ben o yapının üstüne birden "Let's go down to disco" gibi bir sample fırlatabilirim, böyle bir sample insana basit gelebilir. Belki de Goethe ya da Sokrates'ten yapabileceğiniz bir alıntıdan çok daha basit. Ama bu, onu öbürlerinden daha anlamsız ya da değersiz yapmaz. İşte teknonun bu basit görünen yapısıyla, antik Yunan mimarisi arasında, bana kalırsa pek de şaşırtıcı olmayan benzerlikler kurmak mümkün. Akropolis'teki yapıların kapılarını düşünün mesela; eni bir, boyu iki kapılar bunlar. Sonra dönüp bir de günümüzdeki metro kapılarına bakın, aynı şekilde bire ikilik kapılarla karşılaşıyorsunuz, nedeni gayet basit değil mi: Her ikisinden de insanların geçmesi düşünülmüş. Temel şeyler çoğu zaman tahminimizden daha basit sebeplere dayanabiliyor.

Plakların üzerine ekmek bıçağıyla attığınız çizgiler de aynı mantığa mı dayanıyor?

İşin mantığı bir yana, beni ekmek bıçağını kullanmaya iten asıl sebep parasızlık oldu. *(gülüyor)* Delikanlılık yıllarımda bir ara kafayı sesleri üst üste kaydetmeye takmıştım. Kaydı layıkıyla yapmak için bir sequencer'a ihtiyacım vardı. O zamanlar henüz her yerden digital alet ve edevat fışkırmıyordu. Analog günleriydi. Sonuçta sequencer yanından bile geçemeyeceğim kadar pahalıydı, ben de kara kara sequencer'ın işlevini daha basit ve ucuza halledebilecek bir yöntem aramaya koyuldum. Bir sabah aklıma bir fikir takıldı. Yatarken mutlaka bir plak koyup müzik dinleyerek uyumayı adet edinmiştim. Plak bittiğinde sondaki boş bölüm dönüp duruyor, periyodik bir cızırtı sesi çıkarıyordu. Sabah kalktım, yine aynı cızırtı. Plağın sonundaki boş kısmın yapacağım müdahalelerle bir sequencer işlevi görebileceğini düşündüm. Aldım elime bıçağı, boşluğa derince bir çizik attım. Bir anda iki sese sahip olmuştum. Sürekli duyduğum cızırtının yanına, yine loop mantığıyla çalışan ikinci bir ses eklenmişti. Birkaç çizik daha atınca ince çiziklerin tiz; kalın çiziklerin bas sesler çıkardığını gördüm. Karşımda olabilecek en iptidai haliyle bir sequencer duruyordu. Sonraki günler, plakların sonlarındaki boşlukları çiziklerle doldurarak geçti. *(gülüyor)* Seslerin görsel yanıyla ilgilenmem de bu döneme rastlıyor. Bahsettiğim boşluklara geometrik düzenleri takip ederek yaptığım çiziklerden düzenli sesler elde etmeye başladım. Zamanla belli belirsiz gürültüler, benim yönlendirebildiğim seslere dönüştü. Plak sonlarını yabana atmayın. Deneylerim gerekli hassasiyet gösterilirse, o kısa görünen araya küçük melodiler bile yazılabileceğini gösterdi bana. O zamanlar yaptığımıza gürültü diyorlardı, şimdi minimal tekno diyorlar. *(gülüyor)*

Yaratıcılık diye bir şey olmadığını, işin sırrının aynı hikayenin farklı anlatımlarında yattığını da söylemişsiniz...

Allaha da, reenkarnasyona da, yaratıcılığa da pek inanmıyorum. Sanat dediğimiz şey herkesin belli bir açıdan baktığı bir olguya bir adım farklı yerden bakarak yeni bir görünüm yakalamaktır. Küçük bir değişiklik, sanıldığından daha büyük sonuçlar doğurabiliyor. Tabii o küçük adımın sanıldığından daha karmaşık bir adım olduğunu eklemeliyim. Bu küçük gibi görünen farklılıklar benim sanata bakışımın da temelini oluşturuyor. Örneğin bir odaya girdiğimizde yönümüzü sadece gözlerimizle değil, kulaklarımızla, yani duyma hissimizle de bulduğumuzu düşünmüşümdür hep. İşte duyular arasındaki bu geçişler çok ilginç sonuçlara götürebiliyor insanı. Bir ara elime bir plak

Aldım elime bıçağı, plağın sonuna bir çizik attım. Bu gürültüler, yönlendirebildiğim seslere dönüştü. O zaman gürültü diyorlardı, şimdi minimal tekno diyorlar.

geçmişti. Tatile çıkan New York'lular taşranın sakin gecelerinde uykusuzluk çekiyorlarmış. Konuyu araştıran uzmanlar, uykusuzluğun sebebinin metropolde yaşayan insanların şehir gürültüsüne alıştığını, bu gürültünün eksikliğinin uykusuzluğa yol açtığını keşfetmişler. Böylece elimdeki plak ortaya çıkmış; bir yüzü çaresiz kentlilere ninni niyetine şehir gürültüsüyle dolu, öbür yüzüyse amorti niyetine dalga sesleriyle dolu.

Teknonun, genel kanının aksine, duygusal bir müzik olarak da algılanabileceği görüşüne katılıyor musunuz?

Tabii, bence tekno kesinlikle duygusallığa yatkın bir müzik. Daha önce değindiğim gibi, temel yapının oluşturduğu zemin üzerinde herkes kendi kişisel macerasını, duygusunu oluşturabilir. Benim gözümde teknoyu öbür türlerden ayıran en temel özellik de bu. Tabi bu açık alanı sadece duygularla doldurabilirsiniz diye bir kural da yok. Bir örnek vermem gerekirse; kızkardeşim cam kemik hastası olarak doğmuş. Hani insanın en ufak bir harekette kemiklerinin kırıldığı hastalık. Ben üç yaşımdayken onu kaybetmişiz. Wire dergisinden bir arkadaşa bunu anlattığımda, son derece duygusal bir yazı yazmıştı. Oysa anlatmak istediğim, bu kemik kırılma sesinin bir şekilde kafamda kodlanmış olduğuydu. Duygusal bir koddan çok, düşünsel, belleğe ilişkin bir koddu bahsettiğim.

Beyaz-siyah müziği hikayeleri bana hitap etmiyor, tıpkı 70'ler, 80'ler meselesi gibi. Sesler her şeyden önce iletişimi sağlar. Beyazmış, siyahmış, hikaye.

90'larda elektronikaya dönüşünüz nasıl oldu?

Fiilen müzik yapmamakla birlikte, müzik dinlemeye, kafama yatan şeyleri kovalamaya devam ediyordum. Bir gün Mike Ink'in "Studio 1 Concept" serisiyle karşılaştım. Benim için büyük bir sürpriz oldu. Kafamdakiyle bu kadar uyuşan bir müzikle karşılaşmamıştım. Evde bu müzikle çeşitli deneylere girdim, kestim biçtim, bir-iki arkadaşıma dinlettim, beğendiler. Tam o sıralarda Ritchie Hawtin'in işleri ilgimi çekti. 12 inch'lerini topladığı bir albümdeki parçaları yine kendi anlayışımla miksledim, sonra aldım miksleri koltuğumun altına, kaktım Kanada'ya gittim. Ritchie miksleri çok beğendi ve kendi şirketinden yayınladı. Daha sonra çeşitli işler arka arkaya geldi.

Carl Craig'e sorduğumuzu size de soralım: Laurent Garnier, Ritchie Hawtin'in müziğinin kendisine fazla beyaz geldiğini söylemişti.

Bu beyaz-siyah hikayeleri bana hiç hitap etmiyor açıkçası, tıpkı 70'ler, 80'ler meselesi gibi. Ona bakarsanız, Garnier'nin müziği Plastikman'den daha beyaz. Bütün bu ayrımların canı cehenneme! Ben iki yıl kadar İtalya'da, küçük bir kasabanın kilisesinde yaşadım. Kilise çanları kasabanın bütün iletişimini sağlıyordu. Kasaba halkını bilgilendirmek için farklı çan sesleri programlanmıştı. Adamlar kilisenin çanını, günlük, haftalık, aylık, hatta yıllık olarak programlayabiliyorlardı. Olağandışı bir gelişme olduğunda –doğum ya da ölüm gibi– araya girip onun da duyurusunu yapıyorlardı. Bu çan sesleri yüzyıllara yayılan bir süreç içinde kodlanmıştı ve her şeyden önce insanların iletişim aracıydı. Seslerden benim anladığım budur, her şeyden önce iletişimi sağlarlar. Beyazmış, siyahmış, hikaye.

Carl Craig, Krafwerk'in müziğinin pek az kişi tarafından anlaşılsa da kuvvetli bir şekilde funky olduğunu söylüyor. Bu tip kavramlara pek sıcak bakmasanız da, bu yorum hakkında ne düşünüyorsunuz?

Aradan yıllar geçtikten sonra Detroit'li tayfanın Krafwerk'in adını ağzından düşürmemesi ilginç geliyor bana. Bugünlerde herkesin ağzında bir Kraftwerk lafı dolaşıyor, birçoğu laf olsun diye konuşuyor kanımca. Kraftwerk'in müziğinin funky oluşuna gelince, size bir hikaye anlatayım. Bir zamanlar oturduğum yerin yakınlarında Soul Center adlı bir zenci kulübü vardı. Daha sonra orada dinlediğim müziklerden hareketle "Soul Center" adlı bir seri çalışma da yaptım. Kulübün özelliği, tahmin edebileceğiniz gibi, çoğunlukla zencilerin devam ettiği bir mekân olmasıydı. Çalınan müzikse popüler tabirle siyah müzikti. Hem de yüzde yüz, rap, soul, hiphop, ne olursa. Bunun bir tek istisnası vardı: Kraftwerk. O ağır zenci abilerin beyaz müziği olarak sadece Kraftwerk dinlemelerinin en büyük sebebi, işte o funky yönü hissetmiş olmaları. Herkes Kraftwerk hakkında atıp tutuyor dedim, ama Carl Craig Kraftwerk'le ilgili söylenebilecek en doğru sözlerden birini etmiş, 12'den vurmuş.

Hangi DJ'lerin setlerini beğeniyorsunuz?

Cenevreli bir DJ olan Sonja Moonear son dönemde dinleyip de setini beğendiğim biri. Onun dışında, her zaman zevkle dinlediğim bir başka DJ, Miss Kittin. Ama favori DJ'imi sorarsanız, kafadan Ricardo Villalobos derim. Bence harika çalıyor, ama maalesef Ricardo ve tayfası haddinden fazla uyuşturucu kullanıyor. Böyle gidersе, üç-beş sene içinde geriye pek bir şey kalmayacak o tayfadan.

Uyuşturucuyla müzik hep birbirine yakıştırılır, bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Uyuşturucuya kişisel olarak karşıyım, ama zaman zaman olumlu etkileri de olabiliyor. Karşı olmamın sebebi, uzun vadede kalıcı zararlar vermesi ve sonunda kaçınılmaz olarak insanı ölüme sürüklemesi. Avrupa'da bundan on yıl önce envai çeşit uyuşturucu kullanarak elektronik müziği tecrübe eden kitle büyük ölçüde dağıldı. Kimi öldü, kimi kaldıramayıp ortamdan uzaklaştı, kimileri de hâlâ on yıl önceki hissiyatı yakalama çabası içinde. Bana kalırsa, nafile bir çaba. Ben şahsen duman meraklısı değilimdir, pek sigara da içmem. Öbür uyuşturuculara ya da uyarıcılara gelince, hemen hemen hepsini kullandığım dönemler oldu. Sonuçta insan bir kere dünyaya geliyor, her şeyi tecrübe edebilmeli, farklı deneyimler yaşayabilmeli. Kokain de kullandım, uzunca bir dönem speed kullandım; laf aramızda, speed allahın belası bir madde. Kişisel tercihim LSD. Ayda yılda bir kullansam da, asit kullanırım diye düşünüyorum. LSD ile yaşadığım tecrübeler bambaşka kapılar açtı önümde. Yine de böyle konuştuğuma bakmayın, dört yılı aşkın bir süredir temizim, hiçbir şey kullanmıyorum. Müzik artık kafamı iyi yapmaya yetiyor.

Birkaç saat sonra, muhtemelen siz çalarken Bush'un Saddam'a tanıdığı süre dolacak. ABD'nin Irak'a müdahalesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bush çok aşağılık bir herif. Gerçi Saddam da sütten çıkmış ak kaşık değil, ama böyle bir müdahaleyi haklı gösterebilecek hiçbir neden olamaz. Sonuçta orada çocuklar, kadınlar, sıradan insanlar ölecek, bunun hesabını her iki taraf da veremez. Bence en iyi çözüm Bush'la Saddam'a asit verip bir odaya kapatmak, on saat sonra kapıyı açtığımızda kol kola çıkacaklarından eminim. *(gülüyor)*

Söyleşi: **A.Ç.**

Monika Kruse

Detroit teknosunun ağır isimleriyle başlayan Elektronik Müzik Platosu, teknonun ikinci diyarı Almanya'dan gelen konuklarla kapandı. Kapanış gecesinin önemli isimlerinden biri de Alman teknosunun kraliçesi olarak da adlandırılan Monika Kruse'ydi. Sert ortamların tecrübeli ismine teybimizi uzattık, ünlü Fuse kulübünden Berlin'e, Love Parade'den Sven Vath'a uzandık...

FUNKY TOWN

Foto: Erbil Balta

Uzun süredir Avrupa'nın önde gelen tekno kulüplerinden Fuse'un resident DJ'liğini yapıyorsunuz, Fuse'da çalmak nasıl bir şey?

Monika Kruse: Ne zaman Fuse'dan uzak kalsam özlüyorum. Yıllardır orada çalıyorum, müziğini dinlemekten büyük zevk aldığım birçok baba DJ'le Fuse'da birlikte çalma şansım oldu. Sven Vath, Laurent Garnier, Plastikman, Jeff Mills, Josh Wink gibi insanlarla aynı sahneyi paylaşma fırsatını bana verdiği için Fuse'un yeri her zaman ayrı. Fuse'un kitlesi de çok iyi. Bir aile gibi olduk artık. Bazen çalarken heyecandan ağlayacak gibi oluyorum, herkes parçaları biliyor, vokalli parçaları çalmaya başladığımda hep bir ağızdan söylemeye başlıyorlar, aniden konser havasına dönüyoruz.

Çalarken ağlayacak gibi oluyorum dediniz. Thomas Brinkmann'la yaptığımız söyleşide, teknonun genel kanının aksine oldukça duygusal bir müzik olduğunu söyledi. Siz de katılıyor musunuz?

Kesinlikle. Sonuçta müzikten bahsediyoruz. Müziğin olduğu her yerde duygusallığa yer vardır. Aslına bakarsanız, ben elektronik müziğe deep house ile merak sardım, daha çok vokalli parçalarla. Ama ilgim hiçbir zaman bununla sınırlı kalmadı. "Pomp up the base" gibi parçalardan tutun da sert teknoya kadar her yoldan geçtik. Bütün bu süreçte asıl olarak dans müziğine sadık kaldığımı söyleyebilirim. Tabii bunu söylerken farklı türlere soğuk baktığım sonucunu çıkarmayın. Sert tekno şüphesiz dans için biçilmiş kaftan, ama ben her tür müziği ilgiyle takip ediyorum. Sürekli bangır bangır tekno dinlemek bir süre sonra sıkabiliyor insanı.

DJ'lik dışında kendi şirketiniz Terminal M aracılığıyla prodüksiyon da yapıyorsunuz. Kendinizin ve başkalarının müziğinin yapımcısı olmak size ne ifade ediyor?

Yapımcılıktan çok, başkalarının müziğinin piyasaya sürülmesi olarak tarif edebiliriz oynadığım rolü. Yüzlerce yeni demoyla haşır neşir olmak güzel tabii, ama sorumluluk istiyor. Bazen parçaları dinliyorsunuz, güzel ama, bir şeyler eksik diye düşünüyorsunuz. Yayınlayacağınız parçanın mutlaka size farklı bir şeyler vermesi lazım. Çoğu zaman bize gönderilen demoları basamayacağımızı söylemek zorunda kalıyoruz, bu da tahmin edildiği kadar kolay olmayabiliyor. Sonuçta ben de prodüktörüm ve yaptığım parçanın bir şirket tarafından geri çevrilmesinin ne demek olduğunu bilirim. Ama her şirketin bir çizgisi olmak zorunda, biz de Terminal M olarak, parçaların öncelikle dans edilebilir olmasına dikkat ediyoruz. Yayınlayacağım müzik kesinlikle funky olmalı.

"Funky"den kastınız?

Eğer bir parçayla kıçınızı sallıyorsanız o parça funky'dir, bu kadar basit. Aslında bir yanıyla da açıklaması zor, çünkü sonuçta funky dediğiniz şey biraz da hissiyatla alâkalı.

Hem DJ'lik hem de prodüktörlük yapmak çalışmanızı nasıl etkiliyor, bu iki uğraşı birbirinden tamamen ayrı tutmak mümkün mü?

Sanırım mümkün değil. Yine de bazı farklı yanları olduğu muhakkak. DJ'lik yaparken insan bir rave kitlesinin hissiyatını, ne zaman nasıl bir beklenti içine girdiğini öğreniyor. Seti yavaş yavaş kurmayı, yeri geldiğinde yükseltip alçaltmayı, kısacası kitlenin nabzını tutmayı öğreniyor. Prodüksiyondaysa daha geniş bir alana el atabiliyorsunuz. Mesela prodüktör kimliğimle DJ'liğimden farklı olarak chill out, down tempo gibi alanlarda çalışma fırsatı buldum, bundan memnunum. Bu arada, tekno DJ'i olarak tanınmakla beraber, house çaldığım dönemler de olduğunu söylemeliyim. Zaten başlangıçta ağırlıklı olarak siyah müzik çalıyordum, soul, funk gibi. Süreç içinde, biraz da dinleyicilerin baskısıyla teknoya kaydım. House kulübü olan mekânlarda bile, insanlar gelip "niye house çalıyorsun, tekno çalsana" demeye başladılar. Artık house setlerini özel partilere, dost meclislerine taşıdım. Geçenlerde bir arkadaşımın partisinde chill out bile çaldım. Farklı şeyler çalmak insana heyecan veriyor.

Son dönemde sıkılıkla bahsedilen Alman tekno sound'u hakkında neler söyleyebilirsiniz?

> **Plak şirketinde yayınlayacağımız müzik kesinlikle funky olmalı. Eğer bir parçayla kıçınızı sallıyorsanız o parça funky'dir, bu kadar basit.**

Bu sound kendi içinde prodüktörden prodüktöre farklılık gösteriyor tabii. Ciddi yöresel farklar da var, örneğin bir Köln sound'uyla Berlin sound'u arasında. Köln sound'u funky, ama kuru bir sound olarak nitelendirilebilir. Kuru derken, minimal demek istiyorum.

Heiko Laux'u bu kategoriye sokabilir miyiz?

Evet, o da minimal işler yapıyor, ama tam olarak Köln sound'una oturmuyor yaptıkları. Zaten şu anda Berlin'de oturuyor, geldiği yer de Frankfurt. Bence harika işler yapıyor, ona hayranım.

Nasıl setler çıkarmaktan hoşlanıyorsunuz? Bazıları kısa çalmayı tercih ederken, kimileri de belli bir süreden az çalmaktan hoşlanmadıklarını söylüyorlar...

Bu nerede, kimlere çaldığınızla alâkalı. Eğer küçük bir mekânda, açık fikirli bir kitleye çalıyorsanız, seti yavaş yavaş kurup dinleyiciyle iletişime geçmek oldukça heyecan verici. Ama bazen de doğrudan doğruya suratlarının ortasına sert tekno yemek isteyen çılgın kalabalıklarla da karşılaştığınız oluyor. Bu gibi hallerde seti yavaş yavaş oluşturmak gibi bir şansınız yok. Geçtiğimiz Love Parade'in kapanışında bir buçuk milyon kişiye çaldık mesela. O da bambaşka bir deneyim.

"On The Road" serisinden çıkardığınız set oldukça başarılı bulundu, siz ne düşünüyorsunuz?

Yapmaya çalıştığım, eski parçalarla yenileri birbirine kaynaştırmak oldu. Yanımda hep eski baba şarkılardan bulundururum, ama bazen o günlerin hatırına bir-iki parça patlatırsınız, kitleden beklediğiniz tepkiyi alamazsınız, canınız sıkılır. Ben aynı zamanda yeni işlere de büyük bir merak duyduğum için, bu konuda pek problem yaşamam açıkçası.

Favori DJ'leriniz hangileri?

Saymakla bitmez. Funk D'Void'un prodüksiyonlarını çok beğeniyorum. Johannes Heil, Ricardo Villalobos, Jeff Mills, Laurent Garnier, Plastikman hayranlıkla takip ettiğim isimler. Bu arada Miss Kittin'in DJ'liğini de unutmamak gerek. Bu isimlerden Laurent Garnier'yi ayrı bir yere koymam gerek. Yıllardır tanışırız, defalarca beraber çaldık, işine olan ilgisine, heyecanına hayran olmamak elde değil. Hele arada benim parçalarımı çaldı mı, ayağım yerden kesiliyor. *(gülüyor)*

Sven Vath'ı unuttuk.

Sven hakkında söyleyecek fazla bir şey yok. O bizim ilahımız, hep orada, zirvede tek başına. Almanya'da kulüplerde gördüğü saygıya şahit olsanız, küçük dilinizi yutardınız.

Son bir soru: Son 48 saattir ABD ile İngiltere hemen yanıbaşımızda Irak'ı bombalıyor, bu müdahale hakkında ne düşünüyorsunuz?

İnsanlık adına, hepimiz adına çok utanç verici bir durum. On-yirmi yıl önce olsaydı, bir mantığı olabilirdi, ama bu süreçte Saddam'ı palazlandıranların başında bugünün müdahalecilerinin olduğunu düşününce, insanın daha çok tepesi atıyor.

Söyleşi: **A.Ç.**

24→

Başka dünyaların şarkıları...

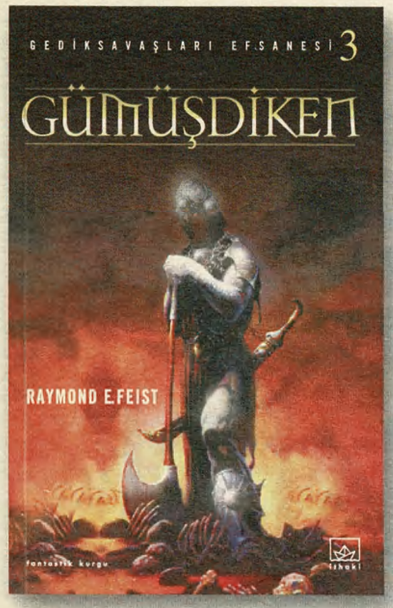

DRACULA/Bram Stoker

BEN, EFSANE!/Richard Matheson

GÜMÜŞDİKEN
Raymond E. Feist

Arutha ile sadık yoldaşları, her adımda büyüyen bir tehlikeyle karşı karşıya. Büyücü Pug ise en derin korkularının bile ötesinde bir düşmanla mücadele etmek zorunda...

GEDİKSAVAŞLARI EFSANESİ 3. CİLT

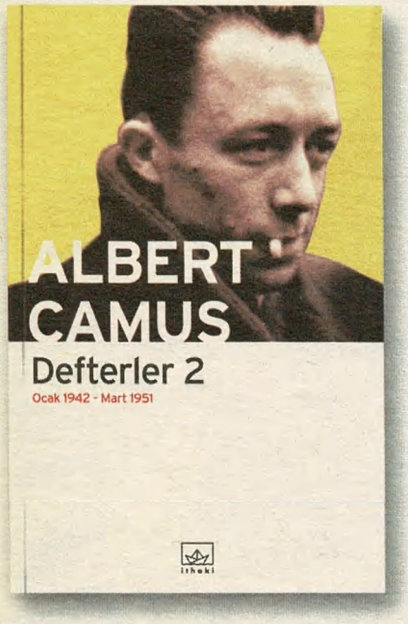

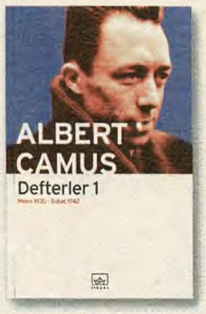

DEFTERLER 1/Albert Camus

Dünya Savaşı'ndaki ırksal temizlik, soğuk savaş, siyasal davalar, karmakarışık bir dünyanın bütün sarsıntıları... İnsan saçma bir evrende nasıl bir tutum benimsemeli? Başkaldırı mı, devrim mi? Yazınsal angajman mı, tanıklık mı, oyalanma mı?

Bu kitapta, yalnızca bir düşünürle karşılacağımızı sanıyorduk; oysa tüm kırılganlığıyla bir insanı keşfediyoruz.

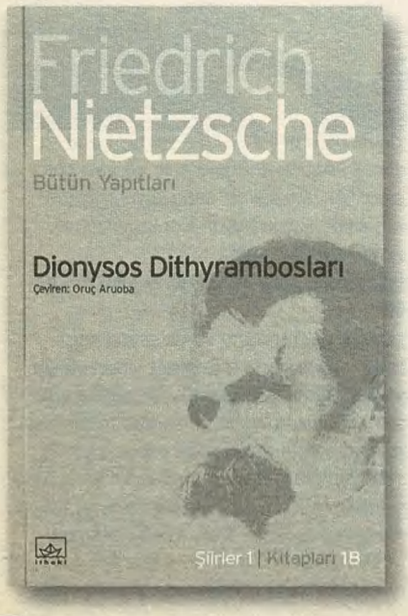

Bütün Yapıtları/Kitapları 16

DECCAL/Çev.: Oruç Aruoba

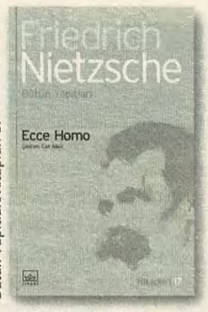

Bütün Yapıtları/Kitapları 17

ECCE HOMO/Çev.:Can Alkor

kayıp metnin izinde...

Türkiye'deki, Nietzsche ve Almanca'dan çeviri uzmanı olduklarını kanıtlamış kişileri biraraya getiren İthaki, Eleştirel Toplu Basım'ın Türkçe edisyonunu gerçekleştirmeye devam ediyor...

KARA BÜYÜLÜ UYKU
Vecdi Çıracıoğlu

Baktin'in 'karnaval' betimlemesine birebir uyan bir anlatı... Kahramanlarının söylemlerini onlar karşısında objektif kalarak çarpıştırabilen ender anlatılardan biri. Ve tabii ki yine 'öteki'nin izinde...

NEHİRLER DENİZE KAVUŞTUĞUNDA
Vecdi Çıracıoğlu

SOKAKLAR TEKİN DEĞİL
Altay Öktem

GULLIVER'IN GEZİLERİ
Jonathan Swift

Bir kara mizah başyapıtı... Swift'in, ak pak bir dünya özlemini, umarsız bir umutla dile getirdiği bu yapıtının, üzerinizdeki etkisinin sürekli olacağına inanabilirsiniz...

MAKASLAR BOŞA DEĞİL... İlgilendiğiniz kitap ya da kitaplarla ilgili bölümü kesip Penguen Kitabevlerine gelin, bu kitapları %20 indirimle satın almaya hak kazanın!
Şube 1: Bahariye Cad. Ünertan Pasajı 35/40 Kadıköy-İstanbul 216 349 14 35
Şube 2: Caferağa Mh. Muvakkithane Sk. (Postane arkası) 32 Kadıköy-İstanbul 216 414 61 73-74

ithaki

www.ithaki.com.tr

The Kills

Jamie Hince ve Alison Mosshart'tan (gruptaki kimlikleriyle Hotel ve VV) oluşan The Kills, on kişiye bedel iki kişilik rock'n'roll'cuların sonuncusu. Gitar, davul ve VV'nin "blues explosion" vokali, yetiyor da artıyor... Velvet Underground'dan PJ Harvey'e tüm "çiğ" seslerden nasiplenmişler, şarkılarına birebir yansıyan marazi ilişkileri için de Florence Rey-Audry Maupin çiftini örnek göstermişler. Sadece ve sadece 40 dolara mal ettikleri "Wait" klibini MTV'de gördüğümüzde gözümüz faltaşı gibi açılmıştı bir-iki ay evvel. Hemen araştırmalara giriştik, 2003 tarihli ilk albümleri "Keep On Your Mean Side"ı edindik, NME ve Les Inrockuptibles'e müracaat ettik, olayın boyutlarını kavrayınca sizle de paylaşalım istedik.

ŞİDDETLİ BİR YUMRUK ETKİSİ

Kills olarak nasıl, ne zaman bir araya geldiniz?

Hotel: 1999'da Londra'da tanıştık. Alison (VV), grubuyla turnedeydi ve benim evimde kalıyorlardı. Günlerce birbirimizle tek laf etmedik, sadece bakışıyorduk. Konuşmaya başladığımızda çok fazla ortak noktamız olduğunu gördük, müzik hakkında düşüncelerimiz, zevklerimiz aynıydı. O Florida'ya döndü ve birbirimize kasetler göndererek Atlantik-aşırı müzik yapmaya başladık.

VV: Jamie (Hotel) bana, eski grubum Discount'la çıktığım turnede kullanayım diye bir 4-track kayıt cihazı ödünç vermişti. Bütün Avrupa'yı kayıtlar yaparak dolaştım.

Hotel: Tanıştığımızda Alison tam olarak bir şey çalmıyordu, beste yapıyor ve şarkı söylüyordu. Gitar çalmaya başladığında, ortaya çıkan şey olağanüstüydü, çünkü yepyeniydi, kimse ona çalmayı öğretmemişti, tamamen içinden geldiği gibiydi. Müziğini doğru dürüst dinleyen ilk kişi ben oldum...

VV: Kendi kendime bir şeyler yazmaya başladığım zamanlardı. Jamie yazdıklarımı gösterdiğim ilk kişiydi.

Blues'un basitliği hoşuma gidiyor. Durmadan akan riff büyüleyici. Kendine has bir swing'i var. Bugünse artık insanlar yeteri kadar swing'li çalmıyor.

Neden öyle? Çok mahrem şeyler mi vardı yazdıkların arasında?

VV: Bazı konularda saplantılarım var. Aynı zamanda hem dipte hem de yukarılardaydım, çift kutuplu gibiyim. Kolay heyecanlanabiliyorum, bir dolu şeye kafamı takıyorum. Hotel kayıtlarımı ilk dinlediğinde her şeye silbaştan başlamaya karar verdik.

Hotel: Şarkı yazmak istediğinden o kadar tutkuyla bahsediyordu ki, uzun zamandır onun gibi birine rastlamamıştım. Doğru dürüst çalamadığı için kimselerin onu duyamayacağı yerlere kilitliyordu kendini. Böyle böyle başladık. Müziğimizin teknik ustalıkla, parayla, düzenlemelerle hiç alâkası olmaması fikriyle yola koyulduk.

VV: Ben müzik yapmaya ve turnelere 14 yaşında başlamıştım. Gruptaki herkes o zamanlar aynı yaştaydı ve kendi işimizi kendimiz hallediyorduk her yönüyle. Yedi yıl boyunca aynı ekiple aynı rutinin içinde olduktan sonra olaya ilgimi kaybetmeye başladım. 21 yaşındayken de zaten Discount'u bıraktım. Jamie'nin yaptığı her şeyi inanılmaz takdir ediyordum. Şimdiye kadar tanıştığım, çalışması en zevkli kişi diyebilirim. İlk tanıştığımızda, onunla çalışmak benim için rüya gibi bir şeydi... 2000'de Londra'ya taşındım, çünkü ondan uzakta olmaya artık dayanamıyordum. O sürede çok eğlendik, telefonları mikrofon gibi kullanıyorduk, birbirimizi ve kendi kendimizi tanımayı öğrendik.

Hotel: Birlikte hem müzik hem de mikrofon yapıyorduk. Şaka değil, eski telefonlardan kendi mikrofonlarımızı imal ediyorduk. Ve yine ev yapımı aletlerle kayıtlarımızı gerçekleştiriyorduk. Grup haline gelmek falan gibi bir amacımız yoktu. Biz sadece müzikal kaygılarla bir araya gelmiş, tartışan ve üreten tiplerdik. Hangi noktada kendimize dönüp baktığımızı ve bir süredir grup olduğumuzu idrak ettiğimizi hatırlamıyorum bile. Aslında, çok uzun bir süre, müzik yapmaktan ziyade tartıştık. Müzikten, sanattan konuşup duruyorduk. Gerçek anlamda ilk defa birlikte müzik yaptığımızda, zaten pek çok konuda anlaşıyorduk, sonrası çok kolay oldu. Tek istediğimiz sadece yüreğimizle çalmaktı; stildi, şuydu buydu gibi kaygılarımız, planlarımız kesinlikle yoktu.

Başlangıçtan bu yana müziğiniz değişti mi, gelişti mi?

Hotel: Başlangıçta piyano vardı, moog vardı, harmonyum vardı, ama müziğimiz yine çok çıplak, arınmış, sade, öze yakındı. İlk kayıtlarımızı yaparken kafamızda hiçbir sınır yoktu. Kendi yolumuzu bulmak için denemeler yapıyorduk. İş dönüp dolaşıp gitar, ayak temposu ve şarkı söylemeye dönüştü... Müzik zevklerimiz aynı: Velvet Underground, Royal Trux, low-fi deneysel şeyler... Müziğimizin her yöne doğru gitmesi söz konusu olamazdı, çünkü neyi çok sevdiğimize, bizi neyin uçurduğuna dair çok kesin fikirlerimiz var. Mesela Fugazi'nin etiğini seviyoruz.

Alison bu taraflara gelene kadar Londra hakikaten çok mânasız bir yerdi. Derken riot grrrl'cüler veya Fugazi gibi bize ilham veren Amerikalı grupları incelemeye başladık.

VV: Fugazi yeniyetme çağlarımın ilk grubuydu ve hâlâ da favorim. Ama mesela 60'lı yılların blues'unu da seviyoruz.

Hotel: Rock'ta blues her yere işlemiş durumda. 30'ların blues sound'u büyüleyici. Dijital kayıtların tam antitezi; o müzikte müthiş bir hayat var. Bugün artık kimse öyle kayıt yapmıyor. Blues'un basitliği hoşuma gidiyor. Ayak vuruşu ve habire tekrarlanan bir akor, başka bir şey yok. Bu basitlik, sadelik bizi etkiledi. Ama blues denince bugün akla gelen şeyden, 12 ölçüden hoşlanmıyorum, tek akorlu blues'u tercih ediyorum. Canned Heat'deki gibi, durmadan akan riff büyüleyici. Kendine has bir swing'i var. Bugünse artık insanlar yeteri kadar swing'li çalmıyor.

Gitar rock'unun geri dönüşünün üzerinizde etkisi oldu mu?

Hotel: İki yıl önce müzik yapmaya başladığımızda, gitarlı rock'un büyük dönüşü henüz gerçekleşmemişti. Her tarafta çok sıkıcı müzikler vardı: Dance müzikleri ve Travis gibi stadyum grupları. Bütün bunlara bir diyeceğim yok, ama beni etkilemiyorlar.

Bir bateristle ya da başka müzisyenlerle beraber çalışmayı hiç denemediniz mi?

Hotel: Baterisiz çalmak, alınmış bir karar sonucu değil. Deneysel işlere girişmek istedik, başkalarıyla daha kolay olacağını düşündük, ama bizimle birlikte çalacak kafamıza göre birisini bulamadık. Bekleyecek halimiz yoktu, dolayısıyla ikimiz başladık ve müziğimiz bu yönde gelişti. Klavyeci ve baterist aramaktan vazgeçtiğimizde biraz endişelendiğimizi itiraf etmeliyim. Nasıl yol alabileceğimizi kestiremiyordum. Ama daha ilk kayıtlarımızdan itibaren, aramızda iyi bir simya olduğunun ve böyle devam edebileceğimizin içten içe farkındaydık. Her şey basit tutulduğunda daha bütünlüklü bir hale bürünüyordu. Bugüne kadar böyle iki kişi geldiğimize göre, böyle devam etmemek için bir sebep yok!

Aldığınız olumlu ya da olumsuz tepkiler yönlendirdi mi sizi?

VV: İlk çıktığımız konserde çok gergindik, neyle karşılaşacağımızı hiç bilmiyorduk.

Hotel: İnsanlar drum-machine kullanmamızı yadırgadı önce. Şarkı aralarında da dinleyiciyle konuşmaktansa sample'lar çalıyorduk. Dinleyiciye bir kastımız yoktu, ama arada konuşmalar yapmak bizi geriyordu. Dinleyiciyle muhabbete girmek bazen konseri mahvedebilir. Billy Bragg'in dinleyiciyle muhabbet ettiği, onlarla neredeyse tiyatro oynadığı konserlerini izlemiştim. Bragg bu işi çok iyi yapıyor, ama kişisel olarak bu tür konserleri biraz zevksiz buluyorum. Bazı şeyler insanın hayal gücüne bırakılmalı. Konserde bir nebze röntgencilik vardır her zaman.

VV: Biraz da ne tür müzik yaptığınızla ilgili. Bizimki gibi bir müziğin arasında "hey millet, eğleniyor musunuz" diye bağırmak bütün atmosferin içine edebilir.

Hotel: Bu yüzden şarkıların arasında, rastgele kaydettiğimiz bir takım kayıtları kullandık. Sahnedeki ruh halimizle ilgili söylenebilecek çok şey var. Fazla dışadönük tipler değiliz. Sahnede kendini göstermek farklı bir iş, biz müzik yapmak ve başka şeylere pek bulaşmamak istiyoruz.

> **PJ Harvey'nin "Rid Of Me" gibi albümlerini seviyorum; gitar yola koyulur, davulun tımbırtısı devreye girer ve sigaralarını yakan insanların seslerini duyarsınız...**

Müziğinizin PJ Harvey'in ilk zamanlarını hatırlattığı söylenebilir...

Hotel: Bence, İngiliz müziğinde bir değeri olan tek şey PJ Harvey'ninki; Billie Holiday'le kıyaslanabilir tek sanatçı o. Hakiki bir deha. Hayatımda gördüğüm en güzel on konserin PJ Harvey'ninkiler olduğunu söyleyebilirim.

VV: İnanılmaz biri, ben de bağımlısıyım.

Hotel: Kills'in ilk zamanlarında, PJ Harvey'nin "4-Track Demos" albümünü sürekli dinliyordum, teknik bakımdan sınırlı ve aynı zamanda inanılmaz güçlü bir albüm. "Rid Of Me" gibi albümlerini de seviyorum; gitar yola koyulur, arkasında davulun tımbırtısı devreye girer ve sigaralarını yakan insanların seslerini duyarsınız...

Bu ilk albüm sizin için ne anlam ifade ediyor?

Hotel: "Keep On Your Mean Side" şubat ve kasım 2002 arasındaki Kills fotoğrafı gibi. O zamanlar yapmaktan hoşlandığımız şeylerin bir koleksiyonu. Şimdi artık müziğimizin daha farklı olabileceğini sanıyorum, ama tabii hep Kills hamuruyla. PJ Harvey ya da Royal Trux gibi: Onların albümleri de hep farklı sound'larda, ama hemen kendini belli eden bir yanları da var. Bizim müziğimizde sound geriden geliyor. Aramızdaki gerilim, vokal düet: İşte bizim alamet-i farikamız.

Aranızdaki gerilimden kastınız?

Hotel: Albüme "Keep On Your Mean Side" (Hırçın yanını koru) adını verdik, bu tam da söylemek istediğimiz şey. Ortalıkta dolaşan ve bizi etkisi altına alan elle tutulur bir gaddarlık veya hırçınlık var. Birbirimize karşı da oldukça merhametsiziz, çabuk parlayan tipleriz. Hiç de mülayim ve gevşek insanlar olduğumuz söylenemez.

VV: Ha ayrıca, biz bir çift de değiliz!

Sizin çok büyüyeceğiniz, önümüzdeki yılların en önemli gruplarından olacağınız gibi bir beklenti var. Üstünüzde, taşınması zor bir baskı hissediyor musunuz?

Hotel: İnsanların sadece müziğimize yönelmelerini, bunun reklamlar aracılığıyla değil de, kulaktan kulağa yayılmasını isterim. Bir çaba harcanmasını, gayret gösterilmesini tercih ediyoruz, sadece internete girip mouse'u tıklatmakla yetinilmesini değil. İnsanlar sırf NME'de yer aldığı için, albümleri büyük plak şirketlerinden çıktığı için bazı grupları dinliyorlar. Bu durum hoşumuza gitmiyor. Sözleşmesiz, menajersiz, parasız pulsuz, evde banyoda şarkı söylerken, sadece birbirimiz için çalarken müzik çok saf, katışıksız, sihirli. İnsanlar "next big thing" olduğumuzu söylediklerinde, makinayı durdurmak, kontrol etmek kolay değil. White Stripes'a aynı şeyi söylediler, ama onlar üçüncü albümlerinden sonra meşhur olmuşlardı. Kısacası, işin sanayi kısmı beni bunalıma sürüklüyor... Birazcık abartıyorum belki.

Uzlaşmaz tutumunuz yolunuzu tıkayabilir mi?

Hotel: Bence zor ve inatçı olmak bize itibar kazandırıyor şimdilik, bunu görebiliyorum. İnsanlar üzerinde şiddetli bir yumruk etkisi yaratmayı, "bunlar da kimin nesi?" demelerini istiyoruz.

VV: İnsanların bizden nefret edebilecekleri fikri hoşuma gidiyor.

Hotel: Bir grup ne kadar popüler olursa radikal duruşu da o kadar azalır diye düşünmüşümdür her zaman. Bana göre böyle bir durum onları daha önemsiz hale getirir. Ne olursa olsun, biz odamıza kapanıp müzik yapmaya devam edeceğiz.

Çeviren: **Siren İdemen - Kaan Pamuk**

EVEREST

www.everestyayinlari.com

Wladislaw Szpilman / *Piyanist* (Roman)

İkinci Dünya Savaşı yıllarını, Polonya'da bir Yahudi gettosunda, Almanlardan köşe bucak saklanarak geçiren ve mucize eseri hayatta kalmayı başaran yetenekli bir piyanistin gerçek yaşam öyküsü...

Zadie Smith/ *İmza Toplayan Adam* (Roman)

İlk romanı İnci Gibi Dişler'in ardından ödüle doymayan Smith'in Booker Ödülü adayı son romanında hayatını ünlülerin imzalarını toplayıp ticaretini yaparak kazanan Alex'in maceraları anlatılıyor...

Özcan Yıldırım/ *Namaste - Hindistan Yolculuğu* (Gezi)

Hindistan: Uçsuz bucaksız coğrafyası, çatışmaları ve uzlaşmaları, apayrı gelenekleri ve manevi dünyasıyla kadim bir uygarlık, ayrı bir âlem. Hindistan'a 'gidilir', ama Hindistan'ı bilmek zordur...

Sadık Yemni / *Amsterdam'ın Gülü* (Polisiye)

Eurotürk'ün tarihindeki ilk yerli dedektif tiplemesi Orhan Demir, Amsterdam'da yaşayan zengin Türk işadamının ortadan kaybolan kızını bulmakla görevlendirilir. Mizah yüklü, sıkı gerilimli bir polisiye...

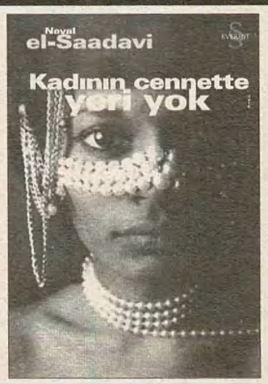

Neval el- Saadavi/ *Kadının Cennette Yeri Yok* (Öykü)

Dünyanın ünlü feminist kadın yazarlarından Mısır asıllı Saadavi'nin cinsellik, baskı, bürokrasi ve kadın erkek ilişkileri gibi temalara değindiği on sekiz öyküsü bu kitapta toplanıyor...

karga www.kargabar.org nisan03

01 sl	full moonless swing	taifu
02 çrş	independent	bahadır
03 prş	ahir zaman	elif izbırak
04 cm	groove zone radyo kozmos 92.3 gecesi	.....
05 cmts	Sizzle Does Matter; Communication Breakdown	sizzle
08 sl	full moonless swing	taifu
09 çrş	Electric Guitar Alternatives	sizzle
10 prş	monkey suite	deniz
11 cm	mainTIMEstream	bahadır
12 cmts	saltyspinzitfunky	saltuk
15 sl	independent	bahadır
16 çrş	~~film~~ music noir	bahadır
17 prş	Soul Jazz & R'N'B	sizzle
18 cm	db abstract/dub/jungle SESSION	da-frogg boggie
19 cmts	on the BEATen tracks	bahadır
22 sl	music for films	deniz
23 çrş	shaman w.m.c.	dj ömer
24 prş	~~mind~~ oil bomb	bahadır
25 cm	Video- İST partisi	bahadır
26 cmts	elektronik iyidir	(((emre)))
29 sl	free jazz	tolga korkut
30 çrş	cake for weekdays	burak-hüseyin şuşut
06-13-20-27	haleti ruhiye	berk
07-14-21-28	karga	bahadır

Kadife Sokak No: 16/B 1300 Kadıköy/ İstanbul
T: (+90) 0 216 449 17 25 F: (+90) 0 216 346 55 46

radyo kozmos 96.2 radyo eKSEN EFES DARK

alo! alo! alo! alo! alo!

Placebo

Adı üstünde, "ilaç niyetine": Placebo... Brian Molko, Stefan Olsdal ve Steve Hewitt'ten mürekkep üçlü, "Black Market Music"ten üç yıl sonra "Sleeping With Ghosts"la nisan havasına nazire yapıyor: Yağıyor, açıyor, kararıyor, tekrar yağıyor. Hüzne meylederken gürleyiveriyor; ısıtıyor, ıslatıyor, kuruluyor. Ekibin davulcusu Steve Hewitt'e alo dedik, havadan sudan hasbıhal ettik....

CHUCK D'NİN DEDİĞİ GİBİ

Yeni albümdeki favorimiz "Sleeping With Ghosts", o şarkıdan başlayalım mı?

Steve Hewitt: Harika şarkı, değil mi? Bu albüm için yazdıklarımızın ilkiydi o. Bence Brian'ın (Molko) bugüne kadar yazdığı en güzel şarkı, özellikle sözler açısından. Birkaç versiyonunu çalıştık, son halini vermemiz kolay olmadı doğrusu.

"Sleeping With Ghosts"un en azından çift anlamı var galiba; "hayaletlerle" uyumak veya yatmak...

Her şarkı çok çeşitli şekillerde yorumlanabilir, şarkıları anlamlandırmak çok şahsî bir şey sonuçta. "Sleeping With Ghosts"un birden çok mânası olduğuna şüphe yok. Gruptaki herkes için başka başka çağrışımlar, imalar, örtük mânalar söz konusu. Benim açımdansa, bir zamanlar birlikte olmuş, ama şimdi artık görüşmeyen iki insan hakkında bir şarkı. İnsanların geçmişle hesaplaşmalarını, geçmiş dediğimiz şeyin aslında geçmişte kalmayıp etkisini sürdüregelmesini, yakanızı bir türlü bırakmayışını anlatıyor.

Freudyen bir boyut da var herhalde, işin içinde "uyumak" ve "yatmak" olunca...

Duygusal tecrübeler derin iz bırakıyor, yaralar kolay kapanmıyor, bazen ömür boyu sürebiliyor. Arada illa aşk-meşk olması gerekmiyor, dostluklar için de aynı şey geçerli. Fiziksel anlamda beraberlik olmasa bile, apayrı hayatlar kurulmuş olsa bile, öyle bir geçmiş yaşanmış oluyor ki, ilişki ömür boyu sürüyor, duygusal bağlar kolay çözülmüyor; biçim, içerik, renk değiştiriyor.

"Protect Me From What I Want?" ister istemez eski şarkınız "Being Loyal Only To The Pleasure Zone"u akla getiriyor. "Yalnızca haza sadakat"le "arzulardan korunma" arasında nasıl bir ilişki var?

Hazza sadık kalabilmek için bazı şeylerden korunmak gerekiyor, korunmadığınızda, haz acıya dönüşebiliyor. Her şey dönüp dolaşıp ölçü meselesine geliyor.

(gülüyor) Evet, bir tezat var. Ama yine de birbirlerini dışlayan şeyler değil. Hazza sadık kalırken de insan kendine bir takım sınırlamalar getirebilir. Sınırsızlık diye bir şey yok aslında. Mesele şu: Sınırları toplum dediğimiz şey çiziyor. Ve bunlar tartışmaya açık sınırlar. Öte yandan, günümüzde arzular kışkırtılıyor, kamçılanıyor; bundan da korunmak gerekiyor. Bazı şeylerden kaçınmak kendi yararımıza. Aksi takdirde mutsuzluk başgösteriyor.

Bu söylediğiniz Epikür'ün "haz prensibi"nin tarifi gibi: "Sonradan elem verecek hazlardan kaçınmak gerekir"... Hazzı sürekli kılmanın koşulu, ifrattan ve tefritten

kaçınmak diye de özetlenebilir. Epikürüyen hazcılıkla hedonizmin arasındaki fark da bu değil mi zaten...
Tabii.. Hazza sadık kalabilmek için bazı şeylerden korunmak gerekiyor, korunmadığınızda, haz acıya dönüşebiliyor. Her şey dönüp dolaşıp ölçü meselesine geliyor.
Neticede "Protect Me From What I Want"la "Being Loyal Only To The Pleasure Zone" birbiriyle çelişen şeyler değil galiba...
Değil. Hatta birbirlerini tamamladıkları bile söylenebilir. Biri olmazsa, öbürü eksik kalıyor.
İlk kez davul çaldığınız şarkının Fleetwood Mac'in "Albatross"u olduğunu okuduk...
(gülüyor) Evet, öyle. Ortaokuldaydım, büyük çocukların gitarları vardı. Bana "sen davulu çal" dediler, ben de çaldım. *(gülüyor)* Abimin gitarı vardı, ama bana dokundurtmuyordu. Bizimkiler de herbirimize bir gitar alabilecek durumda değildi. Okulun müzik odasındaki davuldan başka bir seçeneğim yoktu. "Madem öyle, ben de davulcu olayım" demiştim.
Fleetwood Mac'le aranız nasıldı?
Çocukluğumda müzikle çevriliydim, Fleetwood Mac de sık sık çalınan bir gruptu. Onları ilk dinlediğimde herhalde beş yaşında falandım. Babam Buddy Holly hastasıydı. Oradan Elvis'e, Elvis'ten Bee Gees'e, Bee Gees'den de Fleetwood Mac'e gelmişti. Evde bir sürü erken dönem Elton John albümü de vardı. Abim hard rock'a takılıyordu, Led Zeppelin, Black Sabbath filan. Ben Thin Lizzy seviyordum. *(gülüyor)* Sonra büyüdüm, olgunlaştım. Smiths'e, The Wonder Stuff'a, Pink Floyd'a takılmaya başladım.
Bugünlerde kimleri seviyorsunuz?
Upuzun bir listem var, ilk üç sırayı söyleyeyim: Nick Cave & The Bad Seeds, Depeche Mode, Tom Waits.
Nick Cave & The Bad Seeds'le 1990'ların ilk yarısında bir turneye çıkmıştınız...
Evet, "Let Love In" turnesi... O zamanlar Breed adlı bir grupta çalıyordum.
O turne sonrasında greyder şoförlüğüne başlamanızın sebebi neydi?
Kız arkadaşım hamileydi, plak şirketi iflas etti, grup dağıldı, bunların hepsi bir hafta içinde oldu. *(gülüyor)* İki yakamı bir araya getirmem gerekiyordu. Chuck D'nin dediği gibi, yapman gerekeni yapacaksın. *(gülüyor)* Cephaneyi temin edeceksin, realiteden kopmayacaksın, ayaklarını yere basacaksın. kuzey İngiltere'den, işçi sınıfından geldiğim için hiç gocunmadım greyder şoförlüğü yapmaktan.
"Black Market Music" adlı albümdeki "Slave To The Wage" (ücrete köle) şarkısının arkasında gerçek bir tecrübe var yani...
Öyle tabii. O şarkı Bob Dylan'ın "Maggie's Farm"ına bir selam durusudur. Kimsenin kölesi olma, kendini diri diri mezara gömme. Sabah 9 akşam 5 düzeni berbat bir şey.
Siyasetle aranız nasıl? "Black Market Music"deki "Hameoglobin", "Spite and Malice" gibi şarkılar bayağı siyasi içerikliydi...
Çok içli dışlı olduğumu söyleyemem, grup olarak da öyleyiz, ama kafamıza uymayan şeyler olduğunda sesimizi yükseltip saflara katılıyoruz tabii.
Barış gösterilerine katıldınız mı?
Maalesef, çünkü stüdyoda hapistik, Londra'nın öbür ucunda albümü kotarmaya çalışıyorduk.
George W. Bush ve Tony Blair hakkında ne düşünüyorsunuz?
Blair büyük fiyasko, büyük iflas. İşçi Partisi onun yüzünden darmadağın oldu. Blair hükümeti son üç yıldır iyice ipin ucunu kaçırdı. Akli dengesini yitirdi resmen. Bush daha da beter. Acaip tehlikeli bir söylem geliştirdi:"Ya bizimlesin ya onlardansın, bizden değilsen bize düşmansın." Bu, bütün ülkeler için, ABD dahil, çok tehlikeli bir söylem. Blair'in bu zihniyetle işbirliği yapması büyük aymazlık. Kötü günler yaşıyoruz, ama kim bilir, belki de bu kötü günler bir takım pozitif gelişmelere gebedir, öyle olmasını umuyorum.

"Ya bizimlesin ya onlardansın..." Bu, çok tehlikeli bir söylem. Ama kim bilir, belki de bu kötü günler bir takım pozitif gelişmelere gebedir.

Manchester'lısınız; City mi, United mı?
United tabii ki. *(gülüyor)* Eskiden Liverpool'u tutardım ama.
Niye Liverpool?
Çünkü çocukken Liverpool'lu yapılmıştım, beş yaşındayken. Sonra aklım erince bu duruma isyan ettim. Klasik hikaye yani. *(gülüyor)*
Albüme dönelim; en çok sevdiğiniz şarkılar hangileri?
"Bitter End", "This Picture", "Plasticine"... "Plasticine"de biraz My Bloody Valentine havası var. Çok güzel bir orta yaş rock'u. "This Picture", ileri düzeyde bir rock bestesi...
Siz aslında Placebo'nun ilk davulcususunuz, demolarda davulu siz çalıyordunuz, ama ilk albümlerde yoktunuz, sonradan gruba katıldınız. Bu hikayenin aslı astarı ne?
Brian'la (Molko) Londra'ya taşındığımda tanışmıştım. Çok eski arkadaşız. "Birlikte müzik yapalım" dediğinde başka bir grupla çalıyordum, onun için teklifini kabul edememiştim. Sadakat önemlidir... Ama ilk demolarda onlarla çaldım, grubun oluşması için elimden geleni yaptım. "Bir sorununuz olursa beni arayın, yardıma hazırım" demiştim. Davulcularıyla anlaşmazlığa düştüklerinde davet ettiler, ben de boşta olduğum için gruba katıldım.
Lou Reed'in "Metal Machine Music"in kapağındaki "benim bir haftam sizin bir yılınıza bedeldir" lafının Placebo'nun tarifi olduğu söyleniyor.
(gülüyor) Onu bilmiyorum. Lou Reed'i severim, kıyak heriftir.
En beğendiğiniz albümü hangisi?
"Berlin" dönemindeki şarkılarını, o homurdanışını severim.
Kitaplarla aranız nasıl?
Iyi bir okuyucuyum.
Son günlerde neler okuyorsunuz?
Bugünlerde rock biyografilerine takılıyorum. Geçenlerde bir Keith Moon biyografisi okudum; bir Moon fanı değilim, ama Who'yu severim. Bir de tuğla gibi bir Jimi Hendrix biyografisini devirdim, çok ilginçti.

Başka neler okudunuz?
Michael Moore'un kitabı süper: "Aptal Beyaz Adamlar"... Yönetmenliği de şahane. "Benim Cici Silahım"a bayıldım, harika bir iş çıkarmış. Amerika'nın faşizanlığını çok güzel teşhir ediyor. Kitabı da, filmi de şok edici. Çok ürkütücü bir durumla karşı karşıya olduğumuzu belgeliyor.
Sean Penn'i nasıl buluyorsunuz, savaş aleyhine yaptığı kampanya epey ses getirdi...
Şapka çıkarıyorum. Önünde saygıyla eğiliyorum. Fakat doğrusunu isterseniz, filmleri bana hitap etmiyor, neden öyle bilemiyorum.
Doğrusunu isterseniz, vaktiyle biz de "Madonna'nın kocası" diye burun kıvırıyorduk...
Hayatta evrim diye bir şey var. *(gülüyor)* Hangimiz hata yapmıyoruz ki? Mühim olan hatayı farketmek, sürdürmemek, tekrarlamamak.

Söyleşi: **Yücel Göktürk**

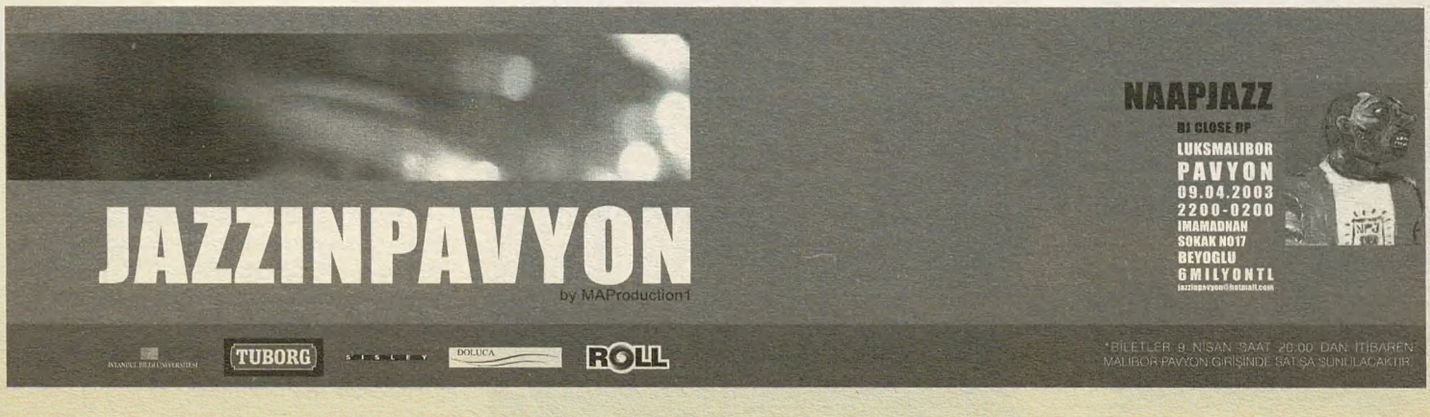

Gökalp Baykal

Gökalp Baykal, şaşılacak bir üretim faaliyetinde son zamanlarda: "Akustik Anılar"ın hemen ardından dördüncü stüdyo albümü "Her Zaman Bir Şarkı" yayınlandı, yeni bir Bob Dylan kitabı da yolda. Albümleri arasına yıllar koymayan, kendi –çok insandan daha hızlı– temposunda şarkılarını işlemeye devam eden Baykal'ın hediyesi, bir "tam albüm" hüviyetinde bu sefer. Kıvrak blues havalarıyla yüklü dingin bir rock, sorularla, sorgularla ilerliyor, adeta İsmet Özel'in "şehrin insanı, şehrin insanı, şehrin..." dizesini her şarkıda tamamlıyor. Baykal'la "şarkı" üstüne konuştuk...

SÖZCÜKLERDEN KAPILAR PENCERELER

Bir önceki stüdyo albümün "Yabancılar" gibi bu albümde de yeni şarkıların yanında eski tarihli şarkılar da var. Depo hâlâ dolu galiba...

Gökalp Baykal: Evet, bütüne uyacağını düşündüğüm bazı parçaları dahil ettim. Bir klasör var, ondan hep düşürüyorum bir şeyler. *(gülüyor)* "Yabancılar"ın aksine, bu albümde bir sözel bütünlük aradık. Şarkıların aslında farklı bir sırası var, öyle dinleyince albüm sanki bir günü anlatıyor. Tabii her şarkıda farklı duygular, düşünceler var; şarkılardaki bazı süslemeleri kaldırıp çok özüne bakınca, günün belli aşamaları, bir insanın bir gün içinde duyduğu, duyabileceği bir yığın duygu çıkıyor ortaya.

Sırf bir güne dair bir şarkı da var: "Sıradan Bir Gün".

Bir zaman benim de yaşadığım, şimdi bir sürü insanın yaşadığı sıradan bir gün... Sabah 9 akşam 5 günü; saatin sesiyle başlayıp saatin sesiyle biten bir şey...

Bütünlüklü bir albüm deyince insanın aklına şarkılar gelmiyor, ya da uzun şarkılar, rock operalar hatırlanıyor. "Her Zaman Bir Şarkı"nın adı da "şarkı"ya vurgu yapıyor. Standart uzunlukta şarkılar sence nasıl bir bütünlük yaratabiliyor? Mesela 45'liklerden oluşan bir albümden ne farkı var bunun?

O tabii daha farklı; orada bir sound bütünlüğü olabilir ama, anlatım bütünlüğü her zaman aranmaz. Bu albümdeki şarkıları ben hiç tek tek düşünmemiştim. Yirmi küsur şarkının içinden seçtik bu parçaları, bunlar bir arada iyi tınlıyor gibi geldi bana.

Sıranın aslında farklı olduğunu söylemiştin, bu niye albüme sirayet etmedi?

Kendi aramızda bir oylama yaptık, daha ziyade bir sound sürekliliğinde karar kılındı. Şarkılar birbiriyle ilgili olduğu için de, dinleyen herkes bunlar arasındaki bağlantıyı kurabilir diye düşündüm. Yer yer küçük geçişlerle parçaların birbirine göndermeler yapması gibi bir şey de var. İlk albümde de benzer göndermeler vardı; "Sevgililer Günü" parçası "Zor Bulunan" parçasının nakaratıyla bitiyordu mesela. Burada daha çok melodilerde göndermeler yaptık. Aslında bu albümün "Yabancılar"dan en büyük farkı, bunda düzenleme çalışması yapmamız. Daha öncekilerde girip çalıyorduk. "Yabancılar"ı, dört ayrı seansta, dört ayrı ekiple düzenleme kaygısı olmadan çalarak kaydetmiştik. "Her Zaman Bir Şarkı" için uzun uzun uğraştık. Albümün maketini önce evde bitirdik, sonra stüdyoda o düzenlemelere göre çaldık.

"Her Zaman Bir Şarkı" bir umut şarkısı. Bir şarkı mırıldanabiliyorsan, umut var demektir. İnsan sevdiği şeyleri söylüyor, mutluyken şarkı söylüyor.

Bir şarkıyı oluştururken dikkat ettiğin belli şeyler var mı?

Şarkıların birçoğunun ortasında "bridge" bölümleri var. Şarkıların en doğrudan anlatımlı bölümleri o bridge bölümlerine rastlıyor. Zaten benim sevdiğim bir şey o, şarkının gidişi içinde armoninin değişmesi mesela, üzerinde özellikle durduğum şeylerden biri. Şarkının tekdüzeliğini alıyor bu, kıtalar arasında bir köprü oluyor. Bir de sanki ikinci bir şarkıyı oraya katmış gibi oluyorsun; biraz müsrifçe bir davranış gibi, üç dakikada sanki iki şarkı... Sözlerde de bence bu bridge'ler çok önemli: Anlatımdan bir anlığına çıkıyorsun, belki bazen daha farklı bir şey anlatıyorsun, anlatımın tekdüzeliğini de kırıyorsun.

Senin asıl mesleğin mimarlık. Şarkıyı mimari gibi düşünür müsün?

Tabii, bir şekilde şarkının bir konstrüksiyonu, onu taşıyacak sağlam bir iskeleti mutlaka olmalı. Bu iskeletin üzerine sözcüklerden pencereler, kapılar, duvarlar yapılabilir.

Bridge dediğin kısımlar bir binada neye tekabül eder?

Alışmışız, bir bina tekdüze başlar ve devam eder. Halbuki neo-klasik yapılara falan baktığımızda, farklı katlarda farklı cephe tasarımları görürüz. Binanın tekdüze, iğrenç görüntüsünden çıktığı bazı hareketlerdir bunlar. Bazen büyük otellerde, ara katlardan birinde bir hareket yapılır, içine bir şey konur mesela, çok farklı şekillerde tezahür edebilir bu "köprü"ler.

Daha önce düzenleme mantığıyla kayıt yapmadığını söylüyorsun. Buna alışmak zor oldu mu? Sen aslında öylece çıkıp çalmaya mı eğilimlisin?

Evet. Dört-beş kişi çıkıp çaldığımızı stüdyoya yansıtmaya gayret ediyordum. Bir gün öyle, bir gün böyle çalınıyordu o zaman. İnsanın da huyu değişiyor herhalde, şimdi de bir yanım, sahneye çıkınca albümdekinin aynısını çalmak istiyor. Diğerindeki o rastlantısallık bazen rahatsız da ediyordu beni. Bir şeyi bir kere yakalamış oluyorsun, sonra bir daha aynısını çalamıyorsun. Ekip değişince, kafalar değişince, müzik de değişiyor. Böyle olmamalı, en azından bu tür bir müzikte bazı oturmuş şeyler olmalı. Sahnede her zaman çizginin dışına bazı çıkmalar olabilir tabii...

O rastlantısallık aynı zamanda işe heyecan katan bir şey değil mi?

Evet, öbür türlü belki risk azaltılmış oluyor. İnsanın çalarken serbest davranması hoş bir şey tabii, her seferinde belki daha keyifli, heyecanlı şeyler çıkabilir. Ama bunun için çok çok iyi müzisyenlere ihtiyaç var, bu müzisyenleri her seferinde bir arada tutabilmek lazım, bu da ciddi bir sorun. Bu şansa sahip olmak kolay değil. O yüzden bir şeylerin oturmasını tercih ediyorum. Bu yola biraz da mecburiyetten girdik yani. Emprovizasyon kolay değil çünkü. Herkes çalarım diyor ama, herkesin çaldığı da müzik olmuyor.

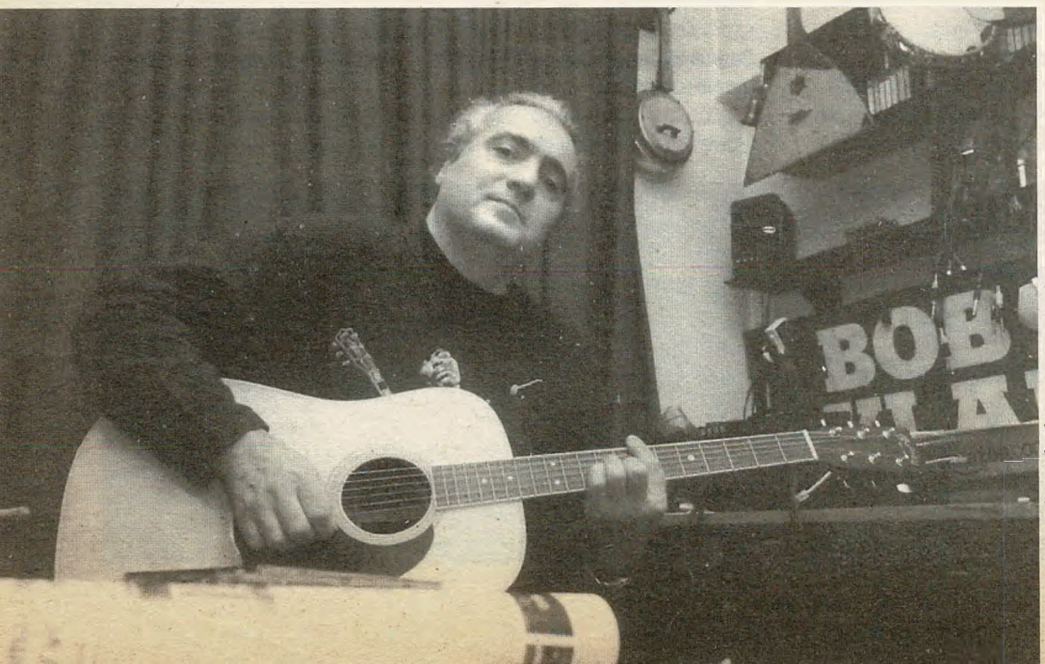

Foto: Şahan Nuhoğlu

Albümün adından başlayarak kapak içindeki yazında "önce şarkı vardı" ifadesine kadar, hep bir şarkı vurgusu var albümde...

Şarkıyı kafamda kurarken sağlam bir yapıya oturtmaya çalışıyorum, sonra dizayn eder gibi üstünde çalışıyorum. Bazen bir kelime yüzünden bir dize, bazen bir kıta çöpe gidebiliyor. Bir küçük anlatım değişikliği yüzünden bütün bir şarkının da çöpe gittiği olabiliyor. Ama kayda girmeden ya da sahnede çalmadan önce kafamda tamamlanmasını istiyorum. Şarkının, tek bir gitarla çalındığında bile oturmuş bir yapı olmasına gayret ediyorum. Eskiden belki bu kadar kararlı davranmıyordum. Yavaş yavaş buna döndüm: Tek başına da çalınması, tek başına çalındığında zayıf, banal görünmemesi... Ama aletler eklendikçe de şarkı zenginleşmeli. "Her Zaman Bir Şarkı"yı tek gitarla çaldım o yüzden; on enstrümanla çalınan şarkılardan daha farklı tınlamıyor bence...

Akın Eldes sonradan dahil olmuş şarkılara galiba, ama çok da iş başarmış...

Düzenleme çalışmalarında o gitar düşünülmüyordu, ama o gitara benzer bir hava düşünülüyordu. Akın'la da yirmi yıla varan bir dostluğumuz var, birbirimizin sound'larını iyi biliyoruz. "Yabancılar" albümünde bir şarkıda da vardı. Burada da gelip şarkıları izlemesi, duygularını yakalaması zor olmadı, rahatlıkla da çaldı, çoğunluğunu bir-iki take'te attı. Çok dominant bir gitar çalışı var Akın'ın. Şarkının melodisinden de uzaklaşmıyor; kolay gibi görünen, ama çok zor bir şey bu.

Daha eski tarihli şarkılardan bugüne, sanki yazdığın sözlerin tematiği de değişmiş, daha somut, gündelik şeyler anlatan sözler gelmiş. Bu söz yazarlığında vardığın genel bir çizgi mi, bu albüme özgü bir şey mi?

Herhalde bu dönemde kalemim oralara gidiyor. İnsan bunun üstünde çok fazla düşünmüyor. Şimdiki imgelerim ya da sözcüklerim daha gerçekçi; "Bir İş Bir Eş", "Sıradan Bir Gün", "Kaldırımda" daha gerçekçi imgeler barındırıyor içinde. Ama "Kapatıyoruz" gibi, daha önce hayal bile etmediğim bir imge ortamı da çıkabiliyor. Bir lokantanın ya da barın akşam kepengini indirmesinden bahseder gibi, ama başka şeyler anlatıyor şarkı.

"Sıradan Bir Gün" 1989'da yazılmış; "Bir İş Bir Eş"in tarihi 2000. Bu tarihler arasında yaşayışında ne gibi değişiklikler oldu, bu şarkılara nasıl etki etti kendi hayatın?

Şimdi sıradan günler daha da azaldı. Çok zamandır sabah 9 akşam 5 çalışmıyorum. Üniversiteye ders vermeye gidiyordum, ama o da haftada iki buçuk gündü. Haftanın beş-altı günü mesai baskısından kurtuldum, en azından 95'ten bu yana. Zaten ne zaman o işler bitti, albümler yayınlanmaya başladı, daha çok kitap çıktı. Ama o yıllarda "Bir İş Bir Eş"te anlattığım şeyleri aklımdan geçirmemiştim, hayatı o kadar ciddiye almıyordum belki de. Herhalde ancak o mesaiden kurtulduktan sonra yazılabilecek bir şarkıydı o. İki şarkı da benzer şeylerden bahsediyor gibi ama, farklı dönemlerdeki duyguları anlatıyorlar.

"Bir İş Bir Eş"te bahsettiğin adam sana ne kadar benziyor?

O ben değilim. O yaşlarda, artık emekliliğe yaklaşmış bir adamı anlatıyorum orada. Şarkıdakinin aksine, ben televizyon seyretmem hiç –maç hariç–, sallanan koltuğum da hiç olmadı. "Sıradan Bir Gün"ü yazdığım zamanlarda, o biraz daha bendim.

Yani o yaşayışına devam etseymişsin, "Bir İş Bir Eş"teki gibi olacakmışsın...

Büyük olasılıkla. Ama neyse ki öyle devam etmedi de, kurgusal olarak yazdım. Öyle devam etseydi ne müzik olurdu, ne yazı, hiçbir şey olmazdı. Hatta öğretmenlik bile olmazdı.

"Pişman Olacaksın"da geçkin bir kişinin yalnızlığından bahsediliyor. Yalnızlık genellikle buruk bir romantizmle anılır. Ama burada, sonunda pişman olacak olan kahraman, aynı zamanda mağrur, tepeden bakıyor...

Müzisyen Gökalp'le diğer Gökalp'in, mesela öğretmen Gökalp'in, ya da elalemin işinde çalışan Gökalp'in yaptığı bir diyalog bu parça. Birinin diğerine nasihat vermesi gibi. Hangisinin hangisine nasihat ettiğini kestirmek çok zor. Kendi içimde yaptığım bir itiş kakışın, bir kavganın neticesi o parça. Bunun bir aşk şarkısı gibi algılanmasından da çok rahatsız oluyorum.

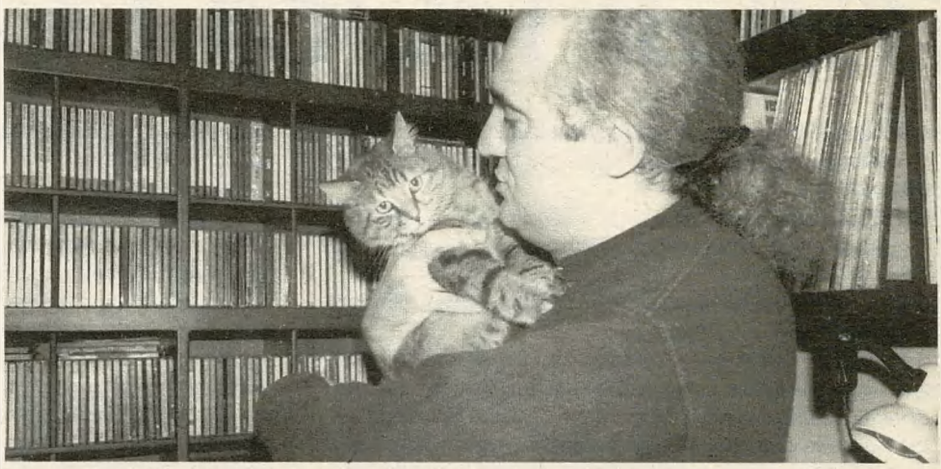

"Gizli Saatler"in de son kıtası ilginç: "Çok istedim yıllar boyu / Haykırmayı coşkuyla insanlara / Sonunda hep fısıldadım / Başbaşayken o gizli saatlerde / Gerçeği değil, aslında / Duymak istediklerini..." Niye duymak istediklerini fısıldıyor da, en azından coşkuyla anlatmak istediklerini fısıldamıyor?

Bunu çok farklı bir şey düşünerek yazmıştım. "Lili Marlen" filminden esinlenmiştim. Nazi Almanyasında, baskı altında insanların aşklar yaşamaları, bir yığın korku, istediklerini söylememeleri, ayrıca sadece dışarıdan gelen baskılar değil, kendi içlerindeki otosansür mekanizması yüzünden istediklerini fısıldayarak bile söyleyememeleri... Böyle bir duyguyla dile gelmişti o sözler. Biraz daha klasik bir blues parçası gibiydi önceden.

> **Onca savaş karşıtı şarkıyı Amerika gibi bir yerde yazabilmiş biri Dylan. "License To Kill" hele, bugünkü durumu en güzel dile getiren şarkısı olmalı.**

Yakın çevremdeki 100 kişi dinlese bana yeter diyordun. Rakam hâlâ aynı mı?

Herhalde epey genişlemiştir şimdi. Şimdi daha fazlasını istiyorum. Sadece kendi emeğim yok bu albümde. İlk albümü hemen hemen tek başıma yapmıştım, burada 13 kişi çalıştı. Bu 13 kişinin yarısından çoğunun her şarkıya çok büyük emeği var, emeklerinin karşılığını görmeliler.

Bu albümden, yani bir günün hikayesinden nasıl bir duygu kalıyor sence? Buruk mu, umutlu mu?

Bence umutlu. Son parça "Her Zaman Bir Şarkı" da bir umut şarkısı zaten. Halen bir şarkı söyleyebiliyorsan, mırıldanabiliyorsan, bir umut var demektir. İnsan sevdiği şeyleri söylüyor, mutluyken, umutluyken şarkı söylüyor.

Sen bir şarkıyı nasıl hallerde mırıldanmaya başlıyorsun, bir şarkının esinini nasıl zamanlarda alıyorsun?

Kafam rahatken, stres yokken. Başka bir şey düşünmemek lazım bunun için. Belki baskı altında da bazı şeyler yazılabiliyor ama, benim çok yaptığım bir şey değil. Şarkıları çalarken, kaydederken de çok eğlendik. Stüdyoda en zor olan şarkı söylemekti. İster istemez stüdyoyu "serin" bir yer gibi hissediyorsun, ama kayıt süreci çok komikti. Ben öyle komik bir insan değilim ama, çocuklar çok eğlendi. En çok şarkı söylemekte zorlandım. Alışmışım gitar çalıp şarkı söylemeye. Kayıtlarda, değil gitar çalmak, araya ses karışmasın diye parmağımı bile kımıldatmıyordum; insanı biraz geren bir şey bu. Sahnede bir seferde attırdığım, fena da olmayan bir şarkıyı orada bazen birkaç take almak gerekiyor. Sonra şarkı söylemeden gitar çalmak gerekiyor, o da garip bir duygu. Bir şarkıyı boş boş çalmak her zaman kolay değil.

Yolda giderken, bir şeyle uğraşırken en çok mırıldandığın şarkılar neler?

Johnny Cash'in "Understand Your Man"ini mırıldanırım mesela, çok eskiden beri. Bazen Pink Floyd, "pig men, pig men..." Bir de ismini çıkaramayacağım bir şarkı, *(mırıldanıyor)* "I love you too, I just want to make love to you..." İlginç, bu şarkıda da "bütün gün çalışmak istemiyorum" gibi bir dize var. *(gülüyor)* Neil Young'ın "Look Out For My Love"ını da çok mırıldanırım. Creedence Clearwater Revival'dan bazı şarkılar... Bulutsuzluk Özlemi'nin "Yine Düştük Yollara"sını da mırıldanırım, güzel bir şarkıydı.

Peki, 9'dan 5'e çalışmıyorsun, ne yapıyorsun?

Bilgisar kitapları sürüyor, yakında çıktı birkaç tane, bir tanesine de başladım. Esas, Bob Dylan kitabını bitirdim. Evvelkilerden farklı, yeni bir kitap bu. Aslında eski iki kitaptaki yeni bilgilerin tümünü içeriyor. Onlar 1989'da bitiyordu. Ondan sonraki 14 yılın, yeni albümlerin bilgileri, Dylan'la yapılmış röportajlar da var bu kitapta.

Dylan'ın son albümlerini seviyor musun?

"Time Out Of Mind" da, "Love and Theft" de çok iyi; "Time Out Of Mind"ı daha çok seviyorum galiba, ilk şarkıya girişi yeter herhalde. "Love and Theft"te de modern çalınmış acayip blues havaları var. Ama beni en çok mutlu eden 1975 konseri oldu, şahane bir albüm.

Tam savaş zamanı insanın aklına ister istemez bazı Dylan şarkıları geliyor...

"Masters Of War", "A Hard Rain's A-Gonna Fall", "License To Kill"... Bu tür savaş karşıtı şarkıları Amerika gibi bir yerde yazabilmiş biri Dylan. "License To Kill" hele, bugünkü durumu en güzel dile getiren şarkısı olmalı.

Söyleşi: **Merve Erol**

Nick Cave

Yirmiyedinci sayımızda aktarmıştık, Nick Cave, Viyana Güzel Sanatlar Akademisi'nde "aşk şarkısı nedir, nasıl yazılır?" konulu bir workshop düzenlemiş, ciddi ciddi öğretmenlik etmişti... "Nocturama" isimli son albümünü dinleyince bir kez daha gördük ki, sanki "şarkı nedir, nasıl bir aşkla yazılır?" konulu bir seminer dizisi, birer ders kitabı gibi onun albümleri... Bir keresinde, tüm amacının "Bridge Over Troubled Water" gibi bir şarkı yazabilmek olduğunu söylemişti Cave. Onu sevenler hiç merak etmesin, "Nocturama"dan da üç-beş "Bridge Over Troubled Water" çıkar. Nick Cave de, daimi orkestrası Bad Seeds de istim üstünde. BBC, Uncut, Word kılavuzluğunda Cave'i ve "Nocturama"sını mercek altına alıyoruz.

KIÇIMDAN ÇIKIYOR

Albümün adı "Nocturama", ama öyle bir şarkı yok, şarkı sözlerinde de kelime olarak bile geçmiyor. Albüme bu adı vermenizin sebebi ne?

Nick Cave: "Nocturama", albüme girmeyen bir şarkı. İsmi güzeldi. Kendisi de fena sayılmazdı aslında. Neden albüme giremedi, bilemiyorum, öyle oldu.

Albümü hazırlarken şarkıların arasında bağlantı kurmak gibi bir niyetiniz var mıydı?

Hayır, şarkıları belli bir hikaye çerçevesinde kurmak gibi bir niyetim yoktu. Tabii, şarkılar bir şekilde birbirini etkiledi, ama hep öyle olur zaten. Bu albümde benim için önemli olan, anlatım bütünlüğünden ziyade, ses ve doğrultu bütünlüğüydü; bu daha sakin şarkılar için bile geçerli. "Nocturama"nın hoşuma giden bir tarafı da bu. Şarkıları kaydederken kimse ne kadar sürdüklerine ya da sözlerin kaç dize olduğuna bakmadı. Birlikte çalmaya başladık ve sadece kaş-göz hareketleriyle anlaşarak kaydettik. Herkes sırası gelince çaldı. Bir noktada bir enstrüman için bir boşluk var gibi olduğu an, o enstrüman o boşluğu dolduruveriyordu.

Son albümlerinizde eskisine kıyasla daha az piyano çalıyorsunuz gibi. Piyano çalış tarzınızı etkileyen piyanistler oldu mu, yoksa tarzınızı kendiniz mi yarattınız?

Elimden geldiği kadar iyi çalmaya çalışıyorum, daha iyi çalabilsem, tarzımı değiştirirdim herhalde. Piyanoyu yalnızca gerektiğinde ve olabildiğince yalın kullanmaya çalışıyorum. Pek hissedilmemesini istiyorum. Bütün şarkılarımı piyanoyla yazıyorum, bütün şarkılar piyanodan çıkıyor, bazen böyle olmamasını tercih edebiliyorum.

Kayıtlar nasıl geçti? Elinizi çabuk tutmuşsunuz galiba...

Aşağı yukarı bir hafta sürdü; işin özünde eski günlerdeki gibi çabucak bir albüm çıkarma fikri vardı. Bir albüm yapıp sonra da onu tanıtmak için konserler vermek üretiminizi öylesine yavaşlatıyor ki, böyle işlere zamanınız olmadığını düşünmeye başlıyorsunuz. Bu albümü hazırlama yöntemim, bir melodi bulmak, parçanın sözlerini yazmak, sonra onu kenara koyup bir başka şarkıyı yazmaktan ibaretti. Şarkılar üzerinde uzun uzadıya düşünmedim, tekrar tekrar çalmadım. Yazdıktan sonra bir daha dokunmadım. Oysa önceki albümde, "No More Shall We Part"ta, kayda girmeden önce her şeyi hazırlamıştım. Fakat bu, grubun elini kolunu bağladı. Şarkılar hazırsa ve onlara sadece çalmak kalıyorsa, hareket alanları kısıtlanıyor. Bu albümde kendi anlayışlarını biraz daha öne çıkarabildiler, bu sayede daha iyi bir sonuç çıktığına inanıyorum.

İnsanlığın hali hiç hoşuma gitmiyor; dünyanın gidişatı içime kapanmayı tercih etmeme ve kendime müzik aracılığıyla alternatif bir dünya yaratmama yol açıyor.

Grup üyeleri her albüme aşağı yukarı aynı oranda mı katkıda bulunuyor, yoksa bazen bazıları daha mı öne çıkıyor?

Albümden albüme ve müzisyenlerin ruh hallerine göre değişiyor. Uzun zamandır birlikteyiz ve bence her bireyin yaratıcılık düzeyinin yüksek olduğu da oluyor, olmadığı da.

Bir keresinde Bad Seeds'den bahsederken "müziğimiz daha çok bir arayıştan ibaret" demiştiniz. Eğer öyleyse, bu arayışın sonunda nereye varmaya çalışıyorsunuz?

Bütün yaptığımız stüdyoya girip herkese heyecan veren bir müzik yaratmaya çalışmak. Bunu beceriyor gibiyiz. Bunun bir tür arayış olup olmadığını bilemiyorum. Neyi aradığımızı çıkartamıyorum. Ancak yaptığımız işte dinleyiciyle bir tür yakınlık kurma ve bir tür özgürlük hali var, belki de bu yönde ilerliyoruzdur. Bu biraz da özgüven işi ve galiba her albümde biraz daha artıyor.

Geçmişteki albümlerinizin biriken yükü sizi nasıl etkiliyor?

Kendi müziğimi dinlemiyorum. Zamanla bu konuda daha da katılaştım. "Nocturama"yı kaydettiğimizden beri dinlemedim. Dinlersem oyunun tadı kaçar, moralim bozulur ve toparlanmam zaman alır. Stüdyodayken, yaptığım işin o güne kadar yaptığım en iyi iş olduğunu düşünürüm, hep "vay anasını, işte şimdi olayı çözdüm" gibi hissederim. Ön kayıtları dinlediğimdeyse sanki başka bir albümle karşılaşırım. Bu çok moral bozucu bir şey. Yani felsefem geriye bakmamak ve yerinde saymamak.

"Nocturama"nın prodüktörlüğünü Nick Launay'la birlikte yaptınız. Onunla nasıl tanışmıştınız?

Yıllar önce "Release The Bats" adlı Birthday Party şarkısını o yazmıştı. Mick Harvey *(Cave'in kadim dostu, Bad Seeds'e intikal eden Birthday Party üyesi)* geçen yıl Nick'e (Launay) rastlamış, birlikte çalışmayı teklif etmiş. Gerçekten çok iyi bir iş çıkardı. Herhalde tekrar birlikte çalışacağız.

Albümdeki eski dostlardan biri de "Bring It On"da size eşlik eden Chris Bailey; Avustralya'daki punk günlerinden tanışıyorsunuz galiba...

Chris, The Saints'in üyesiydi, ben de onların fanıydım. Olağanüstü bir gruptu. Saints'in Bad Seeds üzerindeki etkileri anlatmakla bitmez. Melbourne'de konserlerini kaçırdığımız vaki değildi. Bizim için tanrı gibiydiler. Şimdi Chris'in bizimle şarkı söylemesi inanılmaz bir şey. Müthiş bir şahsiyet ve muhteşem

bir şarkıcı. Gerçekten de şarkı söyleyebiliyor; Saints gibi anarşik ve sert müzik yapan bir grubun sahiden şarkı söyleyebilen bir solistinin olması çok seyrek rastlanan bir durum. Chris'le uzun zaman önce Londra'da birlikte takılmıştık bir ara, hatta beraber şarkı yazmaya da kalkmıştık, ama olmamıştı nedense. O günlerden beri görüşmüyorduk, Avustralya'da "Nocturama"yı kaydederken tekrar görüşmeye başladık. "Bring It On"u bir Saints şarkısına benzetiyorum, epeydir Chris'in konserlerine gitmediğim için, sesinin üzerimdeki etkisini unutmuştum. Stüdyoya gelip şarkıyı söylemeye başladığında ikimiz de sürekli gülümsemekten kendimizi alamadık. Orada öyle elleri cebindeymiş gibi eğilmişti ve inanılmaz bir ses çıkarıyordu.

Kendi sesinizi nasıl buluyorsunuz?

Vaktiyle ünlü bir eşcinsel hocadan ders almıştım. "İşin sırrı, kıçına parmak atılıyormuş gibi söylemektir" demişti. 60 papeli toka ettim, bir daha da semtine uğramadım... İlk bir-iki albümden sonra sesimin bir niteliği olduğunu farkettim. Artık daha kontrollü söylüyorum. Kıçımdan çıkıyor. *(gülüyor)*

Albümün en "gürültülü" şarkısı "Dead Man In My Bed". Son günlerdeki ruh haliniz de öyle mi?

Hoşuma giden bir şarkı o. Hepimiz gürültü çıkartmayı severiz. Fişi takıp yüksek volümlü bir şarkı çalmak gibisi yok. Ancak, o tür şarkıları piyanoda yazmak zor oluyor, yoksa böyle daha çok şarkı yazmak isterdim. Yazdığım şeyle biraz daha oyalanmak istiyorum, zira bunu yaparken çok eğleniyorum.

"Dead Man In My Bed" bir kadının gözünden anlatılıyor. Şarkılarda kahramanın kadın olması pek yaygın bir şey değil, sizin şarkılarınızda da karakterler çoğunlukla erkek...

Bu pek doğru değil. Erkekler hakkında da, kadınlar hakkında da şarkılar yazıyorum, ama genelde kendimden yola çıkıyorum, ben de erkek olduğuma göre şarkılarımda daha çok erkeklerden bahsediliyor ister istemez. "Dead Man In My Bed"in (yatağımdaki ölü adam) ismini seviyorum, onu bir erkeğin ağzından söylemek istemedim; şarkıdaki durum, bir erkekten ziyade bir kadının duygularına uygundu. Dolayısıyla ben de durumu bir kadın gözüyle yansıttım.

"Nocturama"yı Melbourne'de kaydettiniz, bunun albüme nasıl bir etkisi oldu?

Pek bir etkisi olmadı. Tesadüfen konser için Melbourne'deyken, kafa kafaya verip birkaç şarkıyı çalıp deneyelim diye düşündük, baktık ki kayıt yapmaya başlamışız. Bir albüm kaydedelim diye işe başlamadık, hepimizin biraz boş vakti vardı, birlikte biraz çalalım derken ortaya bu albüm çıktı.

"There Is A Town" şarkısından biraz bahseder misiniz?

Çok basit, daha doğrusu sözleri basit, ama müziği oldukça karmaşık bir şarkı; melodi akışı çok yoğun... İnsanın büyüdüğü yere duyduğu özlem gibi yalın bir duyguyu anlatıyor.

Bu şarkılarınızda sık rastlanan bir durum, özellikle doğup büyüdüğünüz yere –Melbourne'ün 60 km kuzeyi– adını veren Wangaratta nehrine derin bir özleminiz var gibi.

Çocukluğum onun kıyısında geçti. Şarkılarıma sızması kaçınılmaz.

Melbourne'ü terkedip Londra'ya göç etmeye nasıl karar vermiştiniz?

1980'lerin başıydı, her gece aynı 200 kişiye çalmaktan bıkmıştık. Ama Londra da kucağını açmış bizi beklemiyordu. Bütün grup tek bir odada, boktan bir bodrum katında, kıçımız donarak oturduğumuz zamanlar oldu. Post-punk günleriydi, ortalığa ölü toprağı serpilmiş gibiydi.

1981'de "Release The Bats"le isminizi duyurdunuz, yükselen goth akımına takılan gençliğin gözdesi oldunuz...

Yanlış adresteydiler. Ama bizim tercih yapacak lüksümüz yoktu. İlgi, yanlış tarifle de olsa, ilgisizlikten iyiydi.

Londra'dan sonra Berlin'e yerleştiniz, ardından da Brezilya'ya, Sao Paola'ya göçtünüz, şimdi yine Londra'dasınız. Size en çok uyan yer Londra mı, yoksa başka bir yerde yaşamak ister miydiniz?

Yine taşındım. Londra'nın dışına, Brighton'a... Galiba bir yerde fazla duramıyorum. Bir süre sonra darallar geliyor,

"Bugünlerde MTV'deki klipler nasıl?" diye sordum. Yönetmen "bir takım siyahî kızlar kamera karşısında kıçlarını sallıyorlar" dedi. Öyle bir şey yaptık.

ama nereye gitsem kendi düzenimi kuruyorum. Ve durum fazla da değişmiyor. Şimdi yine evliyim ve evlilik bir ölçüde kapalı kapılar ardında yaşamayı gerektiriyor. Ayrıca bir bürom var, şarkılarımı orada yazıyorum. Bu iki yaşam alanımdaki kendine özgü durumu, şu çivisi çıkmış olan dış dünyada bulamıyorum. Bu yüzden de bu iki dünyamı nereye gitsem yanımda götürüyorum, nerede yaşadığım pek önemli olmuyor aslında.

"Çivisi çıkmış dünya" dediniz, son zamanlarda üzerinde çok tartışılan küreselleşme meselesi düşüncelerinizi ve müziğinizi etkiledi mi?

Doğrusunu isterseniz, uzağında durmaya çalıştım. O tartışma koyulaştıkça benim bu konudan uzak durma eğilimim de artmaya başladı. Ama bunu becermek zor. Sözlerimin dış dünyadan gelen etkilerle kirlenmemesini sağlamak kolay olmuyor. Yaratıcılığımı çevremde olan boktan şeylerden yalıtmaya çalışıyorum. Bu tür şeyler hayatımı etkiliyor tabii, insanlığın hali hiç hoşuma gitmiyor; dünyanın gidişatı içime kapanmayı tercih etmeme ve kendime müzik aracılığıyla alternatif bir dünya yaratmama yol açıyor, içinde yaşadığımız dünyadan farklı bir dünya... Elbette yazdıklarım olup bitenlerden etkileniyor, fakat dünyaya bakıp da gördüklerimi insanlara anlatmaya çalışmıyorum.

Bu albümdeki "Rock of Gibraltar"da olduğu gibi, şarkılarınızda mecaz kullanmayı seviyorsunuz. Bunu iyi söz yazma sorumluluğunu yerine getirmek için mi yapıyorsunuz?

Neden iyi söz yazmam bekleniyor ki? Albümün sözlerine çok emek verdim, fakat "Rock of Gibraltar"ı çok kısa bir süre içinde yazdığımı itiraf etmeliyim. Bu albüm beni gururlandırıyor, ama şarkı sözleri hakkında konuşmak sözlerin büyüsünü bozuyor gibi geliyor bana. Söz yazarken bir şarkıya neleri sığdırmak istediğimi hesaplamaya özen gösteriyorum, ki sözler biraz da gizem içersin, biraz muğlak olsun, kör gözüne parmağım olmasın. Şarkı sözlerinden bahsetmek dedikodu yapmaya benziyor, küçültücü bir şey gibi geliyor bana.

Başka şarkı yazarlarının sözlerini inceliyor musunuz?

Başkalarının şarkı sözü ve şiir yazma yöntemlerini inceliyorum. Çok şiir okuyorum ve bazı dizeler beni çok etkiliyor. Bu da önemli bir duygu. Ama oturup başkaları gibi yazmaya çalışmıyorum. Nadiren birkaç dize araklıyorum, bu daha çok kazayla oluyor aslında, ama başka yazarları onlar gibi yazmak niyetiyle incelemiyorum. Yazma tarzımı derinden etkileyen şairler var. Mesela Auden ve elbette Hardy'nin şiirleri... Onları okumasaydım, yazdığım şeyler böyle olamazdı. Aynı şey bazı şarkı yazarları için de geçerli. Van Morrison'ın ilk şarkılarından ve Bob Dylan'dan çok etkilendim.

Bir söyleşide Leonard Cohen ve Bob Dylan gibi ilahlarınızın, "hayatlarının sonbaharındaki" albümlerini tercih ettiğinizi söylemiştiniz.

En iyi işlerini mi çıkarıyorlar bilemiyorum, ama bu durum bana daha ilginç geliyor. Gençken herkes müthiş albümler yapabilir. Fakat yaş ilerledikçe şarkı yazmak zorlaşır. Zira bütün yaptıklarınızın ve hayatın yükünü taşımak durumundasınızdır. Bu yüzden Bob Dylan gibi birinin, "Love And Theft" gibi sözleri müthiş bir eser yaratmasını, hiç değişmeden ve bugüne kadar yaptıklarının çok dışında bir iş çıkarmasını görmek beni heyecanlandırıyor. "Love And Theft" en iyi işi olmayabilir, fakat yine de önemli bir albüm. İnsan yaşlandıkça başarısız olma ihtimali artıyor, üretmek için cüret gerekiyor. Rolling Stones gibi her zaman başarısız olup da bunu iplemiyorsanız, o başka mesele tabii.

"Nocturama'yı hazırlarken neler dinliyordunuz?

Galiba en çok Bob Marley ve Neil Young'ı... Üstelik çok sık dinliyordum –bütün Wailers ve Neil Young albümlerini elden geçirdim herhalde. Bunların "Nocturama"da izi var mı, bilemiyorum, fakat Bob Marley'in eski kayıtlarında tekrar tekrar hayran olduğum o ince ruh ve Neil Young'ın orta döneme yakın albümlerindeki müzikal özgürlüğü, çarçabuk kaydedilen müziğin sadeliği gerçekten çok çarpıcı.

Albümdeki "Babe I'm On Fire" birçok açıdan çok etkileyici, fakat kırk dizeyi geçen upuzun bir şarkı. Başlangıçtaki niyetiniz de öyle miydi?

Hayır. Fikir aniden geldi; bir sürü dize yazmaya uygun bir fikirdi. Yazması çok eğlenceli oldu. "O'Malley's Bar" ya da "Murder Ballads" albümündeki uzun şarkılar gibi bir duygu veriyordu. Şarkı yazmadığım sıralarda ortaya çıkan şarkılardan biri oldu, bilmem anlatabiliyor muyum? Aslında daha da uzundu, ama bir sonu da olması gerekiyordu. Sıkı bir şarkı. Aslında albüme koymak için yazılmamıştı, ama giriverdi işte.

O şarkının kayıt aşaması nasıldı? Kaç kez çaldıktan sonra kayıt tamamlandı?

Bir defa, daha doğrusu bir buçuk defa. Galiba beş-altı dakika kadar çaldıktan sonra özünü kavradık. Yani öğrendik, çaldık ve kaydettik, ama şarkıların çoğu böyle çıkıyor zaten. Nasıl çalacağımızı kestirmek yarım saatimizi falan alır, sonra çalıp kaydederiz. Ardından miksaj başlar, bu aşamada da çok değişik şeyler ortaya çıkabiliyor tabii.

"Babe I'm On Fire" şarkısında geçen onlarca karakter (ev kadını, Nick Cave'in goth hayranı, at, ayyaş, profesör, general, ABD başkanı, burka giyen kadın, polis, boksör, Bill Gates, eskimo, seri katil, IRA militanı, kasap...) klipte Bad Seeds üyelerince canlandırılıyor. Bu uzun klibi böyle çekmeye nasıl karar verdiniz?

Elimizde on altı dakikalık bir şarkı vardı. Biz de "bari bunu canlandıralım, sonra da çektiğimiz filmi hediye ederiz" dedik, çünkü bugünlerde hediyesiz, "bonus"suz bir albüm çıkarmamak olmuyor. Bu kısa filmi yaparken çok eğlendik ama.

Sizin sinemayla da aranız iyi, yeni projeleriniz var mı?

Bir film senaryosu bitirdim. Çekilecek gibi gözüküyor. Film müziği yapıyorum bir de, galiba son zamanlarda en çok film müziği yapıyorum. "Travelling Birds" (Göçmen Kuşlar) isminde bir Fransız filmine *(yönetmeni Bruno Coulais)* çok güzel bir şarkı yazmıştım, "To Be By Your Side" adında. Hem film hem de müzikler harikaydı filmde.

"Nocturama"nın ilk single'ı "Bring It On", albümde topluluğun sesini yüksek perdeden çıkardığı ilk şarkı. Bunun sebebi şarkının sözleri mi?

Şarkının "saklan güzelim, kalbime saklan" gibi bir mesajı var. Bu tür şarkılardan onlarca yazdım –"kadehinde zehir olsa, ben içerim, bana getir" gibi sözleri olan bir şarkı. Ama müzik sözlere iyi yakıştı doğrusu, bir de tabii Chris Bailey'le söylüyoruz. Şarkıyı onun sesi taşıyor. "Bring It On" gerçekten de güzel bir şarkı.

Şarkının klibi MTV'yle dalga geçiyor gibi.

MTV'nin klip göstermesi sanatçılar açısından faydalı bir şey, ama benimkilere pek itibar etmiyorlar.

Buna ederler herhalde. Klibin fikir babası kim?

Fikir benden çıktı. Yönetmen Johnny Hillcoat "nasıl bir klip istersin?" dedi. Ben de ona "bugünlerde MTV'deki klipler nasıl?" diye sordum. "Bir takım siyahî kızlar kamera karşısında kıçlarını sallıyorlar" dedi. Biz de sonuç olarak böyle bir şey yaptık.

Bir zamanlar MTV ödül töreninden "esin perimi kaçırır" diyerek affınızı rica ettiğiniz meşhur bir mektubunuz var. Hâlâ aynı duygu içinde misiniz?

George Michael'la yarışmak istemiyordum *(gülümsüyor)*, ona helal olsun diyorum. George'a bir fırsat verdim, o da ödülü aldı. Söz konusu mektup da ufak bir hileyle ödülü kabul etmemek için yazılmıştı. Kendimi küçük düşüreceğime, nazikçe işin içinden sıyrılmaya çalıştım.

Esin perinize çok ihtimam gösteriyorsunuz.

Hassas bir varlıktır çünkü. Onu incitecek dış etkilerden korumakla yükümlüyüm. O bana şarkılar armağan ederek geliyor, ben de ona hak ettiği saygıyı gösteriyorum. Dolayısıyla onu yarıştırmıyorum. Esin perim at değil, ben de jokey değilim. O yarış atı olsaydı bile, onu böyle bir yarışa sokmazdım.

Üç yıldan kısa bir sürede iki albüm çıkardığınıza göre, size cömert davranıyor galiba.

Çok bekliyorum ama. Gelmesini bekleyerek çok zaman geçiriyorum.

Beklerken ne yapıyorsunuz?

Durmadan yazıyorum. Yazmayı kesersem bir daha yazamam diye korkuyorum. Bu yüzden hiç durmuyorum. O da dayanamayıp geliyor

Disiplinli bir şarkı yazarı olmakla ünlüsünüz. "Nocturama"da da aynı disiplini korudunuz mu?

Diğer albümler gibi "Nocturama"daki şarkıları da büromda, piyano başında yazdım. Sözleri ve melodiyi yeterli gördüğüm anda bir kenara koyup yeni bir şarkıya başlıyordum. Önceleri şarkılarla çok oynar, tekrar tekrar çalar, sözleri değiştirir dururdum. Bu sefer sözleri fazla inceltmedim, bu yüzden bazı şarkılar biraz anlaşılmaz gibi duruyor. Bu da hoşuma gitmiyor değil...

Büronuzda çalışmadığınız zamanlar ne yapıyorsunuz?

Boşluğa bakıyorum. Ve sürekli piyano çalıyorum. Okuyorum. Fakat zamanımın çoğunu yazarak geçiriyorum.

Bir büroda çalışmak dış dünyayla yaratıcı dünyayı ayırmak açısından yararlı oluyor mu?

Kesinlikle. Hem esin perime hem de aileme karşı sorumluyum. Hayatıma giren deneyimlerden de sorumluyum. Başkalarını bilmem ama, yaşlandıkça benim için yeni deneyimlerin sayısı azalıyor. Bir aşamada gerçekten neyi istediğinizi, sizin için neyin önce geldiğini anlıyorsunuz. Ben şu anda ne istediğimi bildiğimi zannediyorum. Bu bir bakış açısı, odaklanma ve yoğunlaşma meselesi.

İnsan zamanla olgunlaşıyor mu?

Emin değilim, ama şu kadarını söyleyebilirim: Kendimi, on yıl öncesine kıyasla, daha iyi anlıyorum. Neler yaptığımı, yaptıklarımın bana neler kazandırdığını, bazı şeyleri yapmadığımda başıma neler geleceğini anlıyorum. Neyin beni daha iyi bir insan yapacağını kestirebiliyorum. Beni neyin yıktığını ve neyin onardığını da biliyorum.

Sizi daha iyi bir insan yapan ne?

Eşim, çocuklarım ve işim. En çok vakti işime vermem gerektiğini, çünkü çalışmazsam bozulacağımı, kötü bir eş ve kötü bir baba olacağımı biliyorum.

Auden ve Hardy'nin şiirlerini okumasaydım, yazdığım şeyler böyle olamazdı. Van Morrison'ın ilk şarkılarından ve Bob Dylan'dan da çok etkilendim.

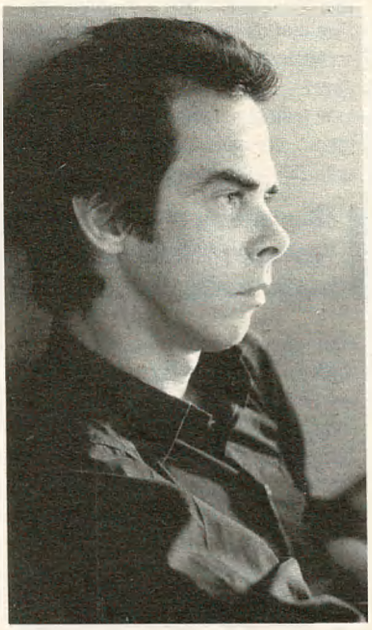

Yaratıcılık bir mecburiyet galiba sizin için...

Yaratmaya mecburum; bu hoşuma da gidiyor. Dünyaya bunu yapmak için gelmişim sanki. "Elinizdeki zamanın niteliği, onunla ne yaptığınıza göre değişir" denir. Bu bana tıpatıp uyuyor. Büromda akşam 6'ya ayarlı bir çalar saat var. Bu da paydos vakti demek, bir cümlenin ortasında olsam dahi kalkıp eve gidiyorum. Aileme karşı sorumluluklarım var. Saat aniden çalınca yerimden sıçrıyorum bazen, çünkü bana hiç dokuz saat geçmiş gibi gelmiyor.

Güne kaçta başlıyorsunuz?

Sabah 5'te kalkıyorum...

Hep böyle disiplinli bir insan mıydınız?

Hayır. Hep böyle değildim. Karmakarışık bir hayatım olduysa da, bu karmaşa içinde hep randevulara zamanında gitmeyi ve yapmam gereken işleri yerine getirmeyi becermişimdir. Her şeyden önce yaratıcılığa karşı sorumlu olduğumu düşünüyorum. Ama doğrusunu isterseniz, çalışma şeklim kötüydü. Her albüm benim için bir sürpriz oluyordu, nasıl oldu da kotardım diye. Esin önemli bir şey, ama tek başına bir işe yaramıyor. John Steinbeck'in esprisi hoşuma gider: "Haftada altı gün çalışıyordum ve buna tahammül edemiyordum. Şimdi yedi gün çalışıyorum." Benimki de öyle. Gerçi ben beş veya altı gün çalışıyorum.

Sizce disiplin önemli midir?

Başkalarını bilemiyorum, ama benim için önemli olan, kendi hayatımdan ne beklediğimi bilmektir.

Disiplinli bir baba olmak çocuklarınızın hayatını kolaylaştırır mı?

Çocukluk ve gençlik dönemlerinin kısıtlama içermemesi gerektiğini düşünüyorum. Cezalandıran baba durumuna düşmek istemem. Fakat dokuz yaşındaki oğlum kendini disiplin altına alıyor. Dört saat PlayStation oynadıktan sonra kendini suçlu hissediyor. Ne yaptığını anlıyor.

Sizin çocukluğunuz nasıldı?

Mutlu bir çocukluktu. Güvenlikli bir çevrede yaşayan insanların özgürlüğüne sahiptim. Ayrıca o zamanlar iyi ve kötü daha net bir şekilde tanımlanıyordu. Ergenlik bir meltem gibiydi. Kırlarda dolaşırdık, tavşan avına çıkardık, bira içerdik, kırsal bölgede yaşayan bir genç ne yapıyorsa onları yapardım.

Son birkaç albümünüzde dizelerinizde ince bir alaycılık ve dil sadeleşmesi dikkati çekiyor. Şarkıların sunuluş tarzı daha iyi. Sanki yazılarınızda artık şairane olmak zorunda değilsiniz gibi bir izlenim doğuyor. Galiba artık ne kadar yalın olursa olsun, istediğiniz metni sunma gücüne sahipsiniz.

Bunu duyduğuma sevindim. Babam İngiliz edebiyatı öğretmeniydi. İngilizceye yaklaşımı neredeyse saplantılıydı, bunu bana da bulaştırdı sanırım. Bundan sıyrılmam da uzun zaman aldı, bir metni karmaşıklaştırıp lûgat paralamak yerine birkaç basit kelimeyi bir araya getirip düşüncelerimi aktarabileceğimi kabullenmem kolay olmadı. Olayı şık bir tiyatro oyununa döndüreceğime, bırakıyorum kelimeler üzerlerine düşeni yapsın.

Put kırıcı, felaket tellalı gibi biri olarak algılanmak sizi rahatsız ediyor mu?

Beni böyle algılayanlar, Bad Seeds'i ve beni hiç dinlememiş olanlar. Benim kadar mizahla haşır neşir başka bir şarkı yazarını tanımıyorum. Mizah, Birthday Party'den beri şarkılarımda önemli bir yer işgal eder, bazı şarkılarım baştan aşağı mizahtır. Sırf mizahî bir şarkı yapmak için kolları sıvayan pek müzisyen yok etrafta. Bu yüzden böyle düşünenlere hayret ediyorum.

Pulp'ın "Bad Cover Version" single'ının B yüzünde "Disco 2000" parçasını yorumlamanız mizah doluydu...

Asıl öteki versiyonu dinlemek lazım. Bence yanlış versiyonu kullanmışlar. Punk rock tarzında bir cover yapmıştık;

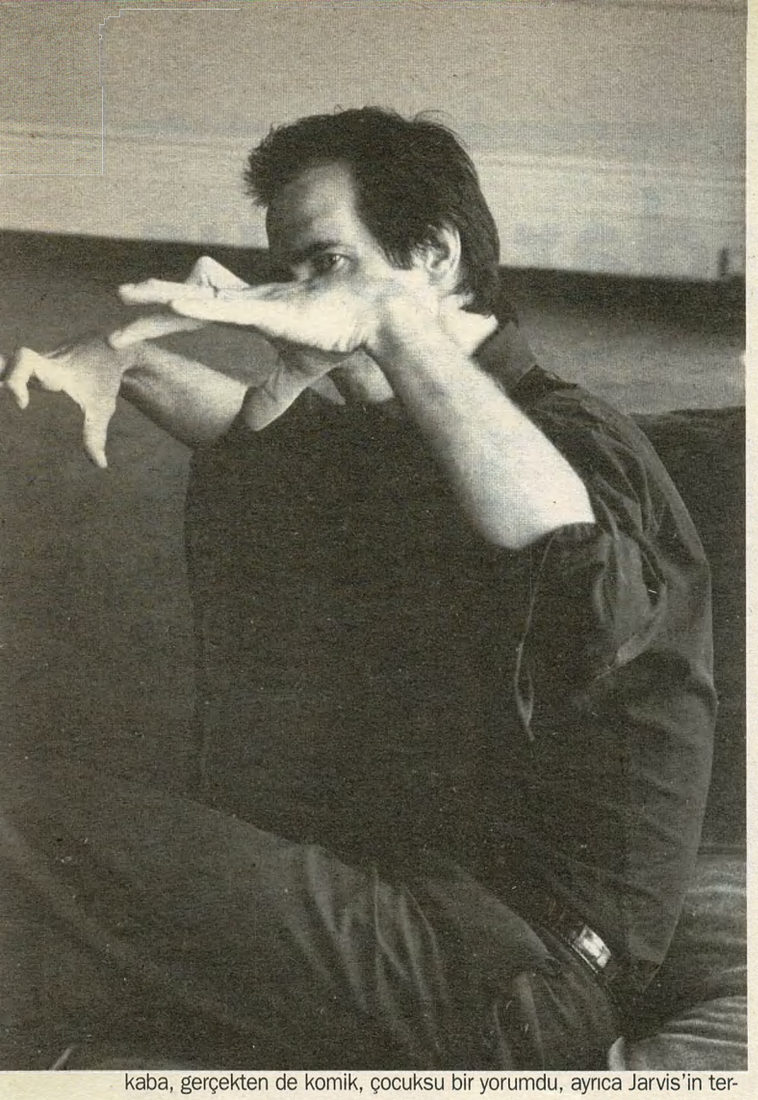

kaba, gerçekten de komik, çocuksu bir yorumdu, ayrıca Jarvis'in tercihi olan kasvetli vals tarzında bir cover daha var. Ama punk olanı bence daha iyiydi.

Johnny Cash'in sizin parçanız "The Mercy Seat"e getirdiği yorumu dinledikten sonra, onunla yeni albümü "The Man Comes Around"daki Hank Willams şarkısında, "I'm So Lonesome I Can Cry"da düet yapmak nasıl bir duyguydu?

Çok heyecanlıydı, bir kere yaşadıktan sonra kimsenin sizden geri alamayacağı anılardan biriydi. Rick Rubin aradı ve ertesi gün stüdyoya girip Johnny Cash'le bir şarkı söylemek isteyip istemediğimi sordu. Hemen "tabii ki!" dedim. Telefonu kapattım ve sonra "yahu bu-

Esin perimi yarıştırmıyorum. Esin perim at değil, ben de jokey değilim. O yarış atı olsaydı bile, onu böyle bir yarışa sokmazdım.

nun altından nasıl kalkacağım?" diye düşünmeye başladım. Kalktım ve don-gömlek yatağına uzanmış bir halde Hank Williams dinleyen Warren Ellis'in *(Bad Seeds'in kemancısı)* yanına gittim. Ona "Johnny Cash'le birlikte şarkı söyleyeceğim, hangi şarkıyı söyleyeyim?" diye sordum. O da "I'm So Lonesome I Could Cry" şarkısını çalan müzik setini işaret ederek "bu şarkıyı söyle" dedi. Şarkıyı iki kere tekrarladık. Birincisinde kaydı durdurdular ve "tekrar edeceğiz" dediler. Ben de içimden "hassiktir" dedim, "sesim kaydı değil mi?" diye sordum ve "hayır, Johnny'nin sesi kaydı" dediler. Johnny de bana "galiba doğru söylüyorlar Nick" dedi.

Yakın dostunuz Michael Hutchence'ın cenazesinde "Into Your Arms"ı çalmıştınız. "Müdahaleci bir tanrıya inanmıyorum" gibi bir dizesi olan o şarkıyı, dinî bir merasimde söylemeniz birçoklarına garip gelmişti. Tanrı'yla ilişkiniz öteden beri merak konusu oldu...

Tanrı'ya inanıyorum. Kutsal kitapları da okudum fakat belli bir dinî öğretiye bağlı değilim. Kiliseye gitmiyorum, dinî bir kurumla da herhangi bir ilgim yok. Bazen böyle olmadığına üzülüyorum. Şimdi kolayca "katoliğim" derdim, olur biterdi. Metafizik inançlarımı açıklamak zorunda kalmazdım, neden bahsettiğim anlaşılırdı. Bu yüzden bana sık sık dini inancım hakkında sorular soruluyor. Cevabım şu: Tanrı'yla aramızdaki sürekli değişen ve gelişmekte bir ilişki var.

Çeviren: ***Ali Yıldızalp - Yücel Göktürk***

YENİLER

645 YAYIN

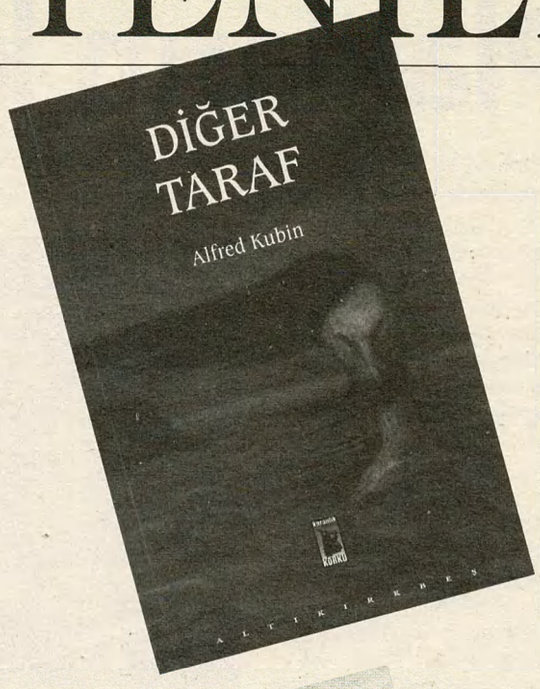

Şeytanın diyarı ancak bu kadar çekici, ancak bu kadar dehşet yüklü olabilir.

Kandinsky

Elric destanı devam ediyor:
yeni bir dünya yaratmak ve ölüm arasında bir seçim...

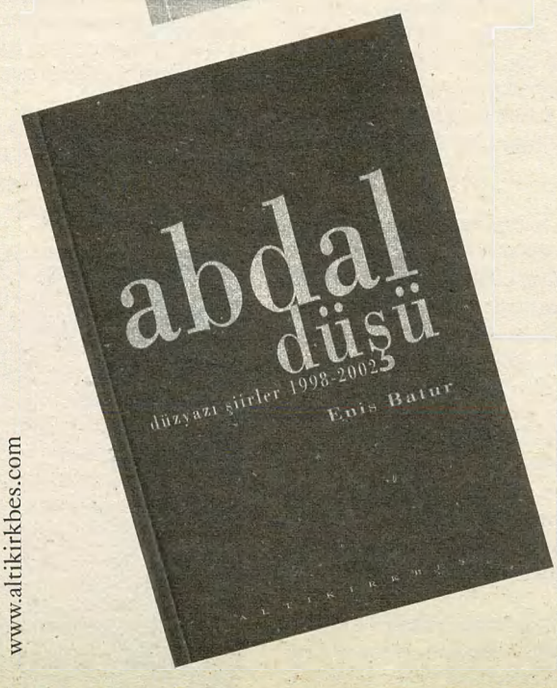

E.B.'den yeni bir kitap: 1998-2002düzyazı şiirleri bir arada...

www.altikirkbes.com

A L T I K I R K B E Ş

Derleyen: Ogan Güner

Plakların kadar konuş

Kim ne derse desin, DJ'lik zor zanaat. Müzisyen olmak ya da şöhretli olmak iyi bir DJ olmanın garantisi değil. Plakları uç uca ekleyebilmek, insanlarda bir etki yaratmak herkesin harcı değil. DJ olmayıp DJ'liğe soyunanların hikayelerine kulak veriyoruz...

Ben Watt > 90'ların başında, ölümcül bir hastalıkla mücadelesini anlattığı "Patient" adlı kitabını yazdıktan sonra ağır ağır müzik dünyasına geri döndü. Hem de bu sefer DJ olarak. Everything But The Girl dönemindeki folk etkilerini biraz geri iterek, LTJ Bukem türü cazımsı drum'n'bass'ı tercih ediyor. Lazy Dog adı verdiği gecelerinde kendine has bir tarzın öncülüğünü yapan Ben Watt, Londra semalarının en tutulan DJ'lerinden biri şu günlerde.

Shane MacGowan > The Pogues'un adamı Shane MacGowan, kariyerinin doruk noktaları da dahil olmak üzere, her daim sıradışı, beklenmedik işlere imza atmıştı. Alex Cox'un "Straight To Hell" filminde bir kovboy rolüne soyunmasından tutun da, kendini bir çizgi roman karakteri olarak kiralamasına kadar ("The Adventures of Little Shane MacGowan"). Müzik basınını içkiyi bırakmakla tehdit etmesi de cabası!.. Bu yüzden kendisinin BP Fallon ve Alan MacGee'nin hamiliğinde Edinburgh, Galway, Belfast ve Dublin'de düzenlenen bir seri partinin son ayağında DJ'liğe soyunması pek yadırganmadı. Dahası Shane, DJ kabinindeki yerini birkaç hafta önce kırdığı alçılı bacağı ve tekerlekli iskemlesiyle aldı. İki saat boyunca eski parçalardan daha eski parçalara uzanan şarkılar arasında dolandı ve sürekli yuvarladığı biralar yüzünden de zor anlar geçirdi. The Skatalites, Elvis, Thin Lizzy, Doors, David Bowie şarkılarının gırla gittiği gecenin konuklarından biri de Elvis Costello'ydu.

Shane MacGowan

Nigel Benn > Chris Eubank'le yaptığı ve kıran kırana geçen maçıyla boks tarihine adını yazdıran eski orta siklet dünya şampiyonu Nigel Benn, şöhretini yeni bir kapı açmak için kullanmayı denedi ve bir dönem DJ'liğe soyundu. Şöhreti sayesinde Londra'nın ünlü mekânlarından Ministry Of Sound ve Pacha'ya bile rahatlıkla kapağı attı. Ama DJ'liği bir kariyer olarak devam ettirecek kadar etkileyici olamadı. Nigel Benn'in gecelerine şahitlik yapanlara bakılırsa, miks aletini ellerinde hâlâ boks eldivenleri varmışçasına kullanıyormuş.

Irvine Welsh > İskoçya'nın en ünlü yazarı ünvanını hâlâ elinde tutan Irvine Welsh, "Trainspotting", "Porno" gibi romanlarıyla edebiyat –ve sinema– dünyasına bomba gibi düşmüştü. Adi suçlu ve kenara itilmiş karakterlerin yazarı olarak anılan Welsh, aynı zamanda disko sevgisiyle de tanınıyor. Yine Alan MacGee imzalı gecelerde, içki arkadaşı Kris Needs'le boy gösteren Irvine, Hibee Nation adında bir disko projesi yarattı. Bu listedeki çoğu ismin aksine, hiç de azımsanmayacak bir başarıyla, aralıklı da olsa DJ'liğe devam ediyor. Moby ve PiL, Irvine'in DJ setinin değişmez isimleri.

Irvine Welsh

David James > Spor dünyasından gelip de DJ'liğe soyunanlardan biri daha. West Ham ve İngiltere milli takımının kaleciliğini yapan David James de, tıpkı Ni-

Ben Watt

gel Benn gibi, şöhretinin rüzgarını arkasına alarak şık kulüplerde birkaç DJ'lik denemesine girişti. "Bana bakıp da 'iyi bir DJ, ama West Ham bizim takımı yenmişti' demelerini umuyorum" diyerek işe girişmişti. Bugünlerde West Ham hiçbir takımı yenemediğinden olsa gerek, David James'in DJ'liği de kısa ömürlü oldu.

Jerry Dammers > The Specials'ın adamı Jerry Dammers "Bay Ska" diye de tarif edilebilir. The Specials'ın yanısıra Madness ve The Beat gibi grupları da bünyesinde barındıran Two Tone Records'ın da ası. İngiltere'deki anti-apartheid kampanyasının öncülerinden olan Jerry, Free Nelson Mandela konserinin de organizatörüydü... Sonunda Jerry Dammers'ın DJ kabinine oturması pek de şaşırtıcı değil aslında. Tercihleri mi? Latin, reggae ve ska!

Courtney Love

Courtney Love > Shane MacGowan gibi, Courtney Love da Alan MacGee'nin organizatörlüğünü yaptığı gecelerden birinin DJ'liğini üstlendi. Ama "kötü ve şöhretli kadın" imajına ters düşeceğini düşündüğünden olsa gerek, miks aleti başında durmayı kendine yedirememiş yanında bir asistan getirmişti. The Hives ve Black Rebel Motorcycle Club gibi seçkin plakları asistanı çalarken, o sahnede dans etmek ve striptiz yapmakla yetindi.

Tim Burgess > The Charlatans'la beraber yüzlerce kez sahneye çıkmasına rağmen 1994'teki ilk DJ'lik denemesinde sahne korkusu yaşayan Tim, yanında getirdiği bir arkadaşının arkasına saklanarak, uzattığı plakları çalmasını rica etmişti. Birkaç gözde kulübün düzenli olarak DJ'liğini yapan Tim'in zevklerinin elektroniğe kaydığı söyleniyor iyice. "So Many Men So Little Time" isimle bir şarkıyla yeni atılım yapan sanatçı, vaktini DJ'lik ve yeni grubu arasında bölüştürmüş durumda.

Jarvis Cocker > Jarvis Cocker da önüne gelen her fırsatı iyi ya da kötü değerlendirmek isteyenlerden. Son olarak DJ'liğe soyundu. Partneri ise yine Pulp'tan Steve Mackay. Birlikte oluşturdukları Desparate Soundsystem ile gecelerde boygösteren ikili, hi-tech r&b'den 80'lerin trash-electro örneklerine uzanan bir yelpazede müzik çalıyor. "İnsanların dans edip etmeyeceğini merak ettik. Canımızın istediğini çalıyoruz, ama önemli olan insanların eğlenmesi. Daha önce hiç dinlemedikleri şeyleri dinleyeceklerini umuyoruz" diyen Jarvis, DJ'lik işine solo performanslarla da devam ediyor. Özellikle New York'lu rapçi Princess Superstar'la Pentonville hapishanesinde düzenlediği özel parti en kayda değer olanlarından. 200 tutuklunun katıldığı parti oldukça eğlenceli geçmiş.

Neremi neremi?

Madonna'ya 1985 yılında sormuşlar: Gençlik idolleriniz kimlerdi?

İlk pop idolüm Nancy Sinatra'ydı. Uzun çizmeler, mini etekler, sarı saç ve takma kirpikler... İlk sinema idolümse Marilyn Monroe. Onun Holly Golightly karakteriyle özdeşleştirmiştim kendimi... Ama özellikle Godard'ın "Le Mépris" (Hor görme) filmindeki Brigitte Bardot'nun ayrı bir yeri vardı. "Beni seviyor musun? En çok neremi?" deyip duruyordu. Ben de nasıl göründüğümle çok ilgili olduğum için bu hissi anlıyordum. Brigitte Bardot'ya benzemek istiyordum. Saçımın daha uzun ve sarı olmasını istiyordum, Roger Vadim'le çıkmak istiyordum. Gençliğimde ayrıca dinine çok bağlı bir insandım ve en büyük idollerimden biri İsa'ydı.

Sus ve titreşimi hisset

Buyrun size John Lennon'ın Brigitte Bardot'yla tanışmasının hikayesi:

John Lennon, Brigitte Bardot'nun Londra'ya geldiğini ve Beatles'la tanışmak istediğini duyduğunda o kadar heyecanlanmıştı ki, tanışmaya giderken acid atıp biraz rahatlama gereği duymuştu. Bardot, grup üyelerinin kendilerini daha huzurlu hissetmesi için kendisine tavsiyede bulunanları dinlemiş ve otel odasını Hint malzemeleriyle yeniden dekore ettirmişti. Lennon odaya girer girmez kendini yastıkların arasına bıraktı, lotus pozisyonu aldı ve yarım saat boyunca gözleri kapalı, hiç konuşmadan transa geçti. Bardot, Lennon'ın asosyalliğinden sıkıldı ve muhabbet açmak istedi, ama Lennon'ın tek cevabı "sus ve titreşimi hisset" oldu. Bardot sonunda dayanamayıp arkadaşlarıyla yemeğe çıktı. Lennon "sen döndüğünde senin için bir şarkı yazmış olacağım" dedi. Yemekten döndüklerinde, Lennon'ı yastıkların üzerinde, etrafında bir sürü boş bira şişesiyle sızmış durumda buldular. Şarkı mı? Hangi şarkı?

36→

ADA MART NİSAN 2003

Mart

Vasiliki
Vasiliki Gündoğarken Söylüyor

Serap Tamay
Canım Terkeyledi Beni

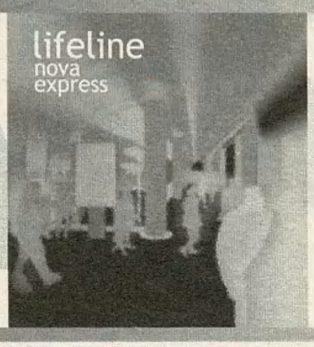

Nova Express
Life Line

Sıfır
İnsan Ritim Makina

Nisan

Zülfü Livaneli
Günlerimiz

Zülfü Livaneli
Atlının Türküsü

Ahmet Yakup
Gezgin

Oğuz Büyükberber
Canlı

ADA MÜZİK
www.adamusic.net

halkla ilişkiler

Hazırlayan ve sunan: Ayşegül Oğuz - Emin Ekşi - Duygu Güner

BEŞİKTAŞ İSKELESİ

Sertaç Karabatı, 20, öğrenci

Şu anda ne dinliyorsun?
98.0. Radyo Matrix.
Bir radyodan ne beklersin?
Az reklamı olan, ayrıca konuşma olmayan kanalları tercih ediyorum.
Ne tarz dinlersin?
Yabancı alternatif diyebilirim... Rock da dinlerim, teknoya kaçanlarını da.
Yerli müzik?
Bazen Türkçe pop dinlerim. Bence pop rahatlatıcı oluyor. Her Türk insanının Türkçe müzik dinlemeye ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.
Kimleri beğeniyorsun?
Candan Erçetin'i beğenirim mesela, Tarkan'ın bazı parçalarını severim.
En son kimin konserine gittin?
Geçen sene Muse'un konserine gittim. Çok tarzım olmamasına rağmen konser ortamı olduğu için güzeldi.
Savaş konusundaki düşüncelerin?
Pek yorum yapmak istemiyorum, ama iki taraf da haklı, savaşa girsek de haklıyız, girmesek de. Ama, girersek ekonomik açıdan yararımıza olacak.

Gaye Sağdıç, 18, öğrenci

Ne dinliyorsun?
Power FM dinliyorum, ama ne çalıyor bilmiyorum.
Neler dinlemeyi seversin?
Ne bulursam dinlerim, karışık diyelim. Ama en çok Santana'yı seviyorum.
"Shaman"ı nasıl buldun?
Fena değil. "Supernatural"I o kadar çok dinlemiştim ki, yeni bir şeyler bekliyordum Santana'dan. "Shaman", "Supernatural"ı aratıyor.
Savaş karşıtı şarkıları nasıl buluyorsun?
Mor ve Ötesi'nin yaptığı şarkıyı dinledim. Savaş karşıtı şarkı yapılması çok iyi, ama bu tip şarkılar birazcık daha güzel olamaz mı?

ANKARA - YÜKSEL CADDESİ

Meltem Aşçıoğlu, 21, öğrenci

Walkman'de ne dinliyorsun?
Yabancı karışık kaset; kendim doldurmuştum.
Hep yabancı mı dinlersin?
Genelde evet, iyi olanları dinlemeye çalışıyorum. En son Linkin Park var.
Eminem'i beğeniyor musun?
Evet, şarkıları bana melodik geliyor.
Türkçe şarkılarla aran nasıl?
Duman'ın son albümünü beğendim. Bir de Pentagram dinlerim, hâlâ orda kaldım ben.

Şu an yandaki kitabevinde Kardeş Türküler çalıyor; halk müziğiyle, sanat müziğiyle aran var mı?
Pek dinlemem, ama şurdan burdan hayatın içine giriyorlar.
Saklıkent'teki Duman konserine gidecek misin?
Evet, istiyorum, o günün sabahında da mitinge katılmak istiyorum.
Savaşa karşısın yani?
Tabii ki.

İlker Koçer, 21, muhasebeci

Şu an ne dinliyorsun?
Radyo On, ama genelde özgün müzik ve halk müziği dinliyorum.
Kimleri?
Kızılırmak, Laçin, Hüseyin Turan...
Yabancı müzikle aran var mı?
Pek yok. Kulağıma hoş geleni dinlerim, kim söylüyor, ne anlatıyor, bilmem.
Türkçe müzikte sözlerde bir anlam arıyor musun?
Sözlerde bir his, bir anlam bütünlüğü yoksa, sevmiyorum. İki kelimeyi bir araya getirip de aşk parçaları yapanları sevmiyorum. Şarkılar bir olay anlatmalı, illa aşk anlatmamalı.
Savaş hakkında ne düşünüyorsun?
İnsanî duyguları olan herkes hayır diyecektir savaşa.
Savaşa girersek ekonomi düzelecek diyenler var, buna katılıyor musun?
Milletin parasıyla bizim ekonomimiz hayatta düzelmez, o para nasılsa bir yerlere gidecektir, hiç anlamı yok.

BURASI ŞİRİNEVLER

Umut Kereşiroğlu, 31, yönetici

Şu an ne dinliyorsunuz?
Number One FM.
Ne çalıyor?
Bilmiyorum.
Ne dinlemeyi tercih edersiniz?
Güzel olan her şeyi dinlerim. Rock, pop, türkü, her şeyi dinlerim.
Kimleri mesela?
Türklerden Kıraç, Haluk Levent...
Eski türkülerin yeni aranjmanlarla tüketildiğini düşünenler var. Siz de öyle düşünüyor musunuz?
Doğru değil bence. Güzel olan her şey haklıdır. Talep var ki, bu kadar nostalji albümü yapılıyor. Mesela Haluk Levent her kasetinde bir tane türkü söylüyor, ama albümlerindeki diğer şarkılar ona ait özgün besteler.
En sevdiğiniz Haluk Levent şarkısı ne?
Valla hepsi güzel işte.

Özlem Bozkurt, 18, öğrenci

Ne dinliyorsun?
Süper FM. Çelik çalıyor.
En çok hangi müziği seversin?
Geceleri arabesk dinlerim. İbrahim Tatlıses, Orhan Gencebay, Ferdi Tayfur, Özcan Deniz, Cengiz Kurdoğlu...
Cengiz Kurdoğlu'nun en sevdiğin parçası?
"Liselim".
Hâlâ mı dinleniyor o parça?
Tabii ki.
İbo'nun en sevdiğin parçası?
"Derya".
Derya Tuna mı, Asena mı?
Derya Tuna tabii ki. O olgun bir kadın. Ben onların yine birleşmesini isterim. Asena kötü bir kadın.
Özcan Deniz demiştin, "Asmalı Konak"taki Seymen'i seviyor musun?
Tabii canım.
Öyle biriyle birlikte olmak ister misin?
Çok isterim. Çünkü her erkek kadınını kıskanmak zorundadır.
Seven erkek kıskanır mı diyorsun?
Seven kadın da kıskanır.

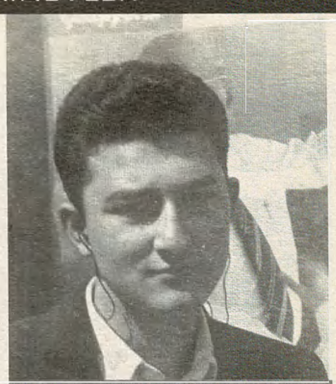

Ercan Ayca, 18, işsiz

Şu an ne dinliyorsun?
Radyoda Mustafa Sandal'ı.
Başka neler dinlersin?
Fantezi müzik dinliyorum. En sevdiğim Cengiz Kurdoğlu.
En sevdiğin şarkısı ne?
"Hain Geceler".
"Liselim"i sever misin?
Cengiz'in her parçasını severim. Sadece Cengiz dinlerim desem, yeri var.
Kadın sanatçılardan sevdiğin var mı? Mesela Seda Sayan?
Severim. Onun dobralığını seviyorum.
Hülya Avşar mı, Gülben Ergen mi?
Bir numara!
Hangisi?
Hülya Avşar.

Havva Büyükyalçın, 20, hemşire

Şu an ne dinliyorsun?
Kıraç dinliyorum. "Yıllar Sonra" çalıyor. Kıraç'ın en sevdiğim parçası.
Başka kimleri dinlersin?
Sezen Aksu, Nilüfer...
Yabancı müzik dinler misin?
Çok nadir, duygusal şarkılar olursa.
Her zaman walkman dinler misin?
Evet, asla yanımdan ayırmam.
Daha çok radyo mu dinlersin?
Evet. Radyoda daha çok olanak var; birçok radyo olduğu için, istediğiniz şarkıyı yakalayabiliyorsunuz
Hiç kaset almıyor musun?
Bazen alıyorum, ama çabuk sıkılıyorum. İlk çıktığında Tarık'ın kasetini almıştım, sonra sıkıldım.
Son zamanlarda konsere gittin mi?
Kıraç'a gittim. Ayna'ya da çok gitmek isterim. Eğer kaset alsaydım, Ayna'nın bütün kasetlerini almak isterdim.

AKIN ELDES

KAFİ

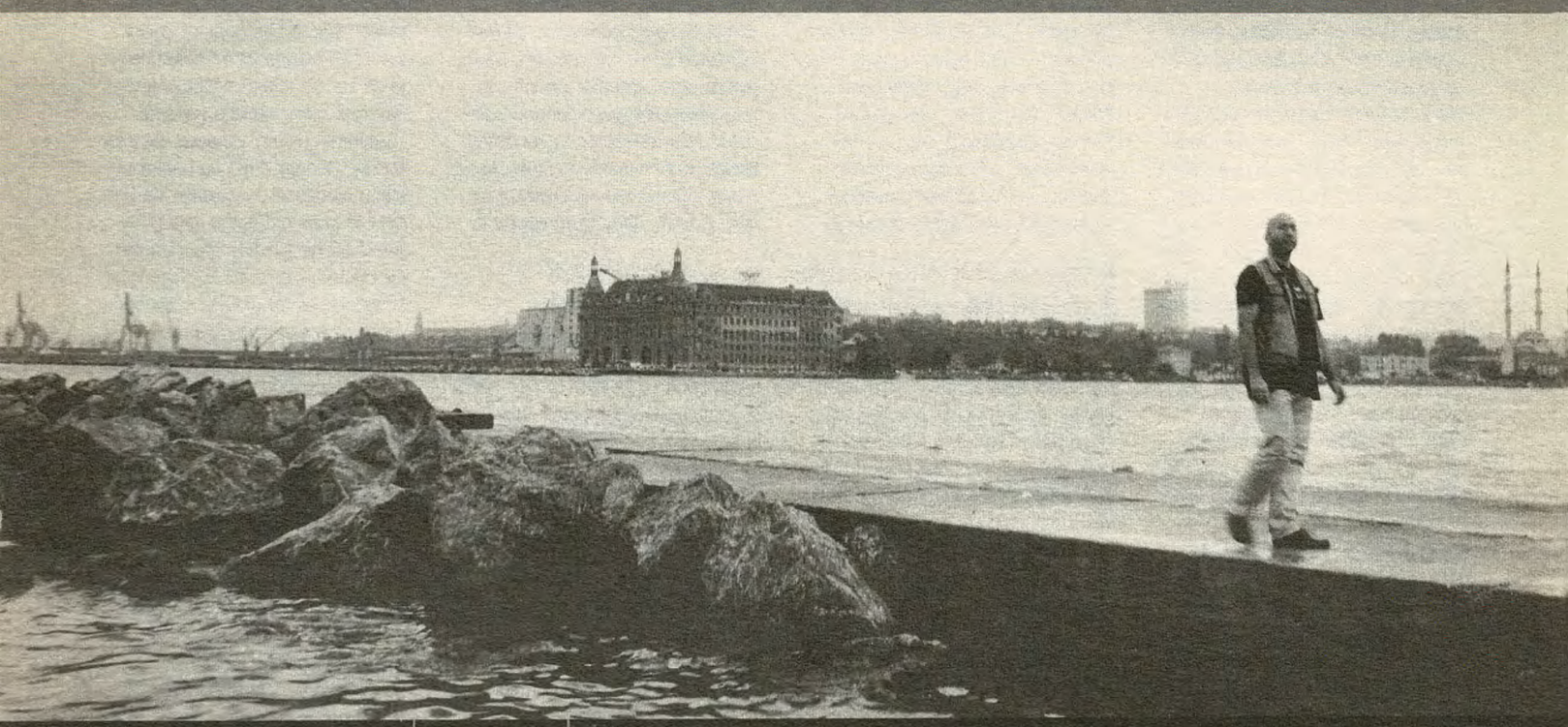

CEM AKSEL
PATRICK CHARTOL
GÜROL AĞIRBAŞ

MC & CD

©2002 Pb Müzik Yapım Ltd. Keskin KalemSokak 6/7, 80300 Esentepe - İstanbul TR / info@pbmusicworld.com
www.pbmusicworld.com Tel: 0212 272 10 55 / 275 39 77 Fax: 0212 274 11 66

BUGÜN 10 NİSAN, BİR TUHAF OLUYOR İNSAN: **JELLO BIAFRA & ICE-T**

Hafıza tazeleyelim: 91'de Rodney King adlı siyah genç, Los Angeles'ta dört beyaz polis tarafından kıyasıya dövüldü. Ama 92 Nisan'ında, mahkemede beyaz ağırlıklı jüri polisleri akladı. Bu kararın protestosu, önce Los Angeles'ta, sonra Amerika'nın diğer kentlerinde 53 kişinin hayatını yitirdiği bir siyah ayaklanmasına dönüştü... Sonunda faturanın bir kısmı geçmişte "Fuck Tha Police", "Cop Killer" gibi şarkılar yazan Ice-T'ye kesilmek istendi. Aşağıdaki söyleşi, Spin dergisinde 92 yılında, sıcağı sıcağına yapılmış. Amerika'nın iki uslanmaz muhalifi, punk'çı Jello Biafra ve rap'çi Ice-T karşılıklı muhabbet ediyorlar. Konu: Polisler. 10 Nisan Polis Günü kutlu ve mutlu olsun!

FUCK THE POLICE BAYRAMI

Jello Biafra: Evin çok kıyakmış. Dekorasyonu kim yaptı?

Ice-T: Ben yaptım. İnsanların nasıl dekorasyon yaptığını bilecek kadar çok eve girdim, hırsızlık için.

Biafra: Şimdi de bir iletişim biçimi olarak sanatı kullandığın için seni cezalandırmaya çalışıyorlar...

Ice-T: Amerika'da ya her şeyi söylersin, ya da hiçbir şeyi söylemezsin. "Bu plak tepeden tırnağa yanlış" diyebiliriz, "bu plak, polislerin öldürülmesini teşvik ediyor" diyebiliriz, ama yine de hâlâ bu plağı yapabiliyor olmamız lazım. Anayasa bunun için var, her şeyi söyleyebilme hakkını teslim eder. Bence bunlar Amerika'nın güzel zamanları, çünkü bu olay, sistemi analiz edebilmek için herkese bir şans sağlıyor.

Biafra: Hikayenin bizim tarafımızdan nasıl göründüğünü gizlemek istiyorlar, çünkü çok fazla insan uyanmaya başladı bunlara.

Ice-T: Amerika'da istediğin kişi hakkında istediğin şeyi söyleyebilirsin, hükümet hariç. Niye böyle bir sınır olduğunu anlayamıyorum. 4 Temmuz'u daha yeni kutladık; halbuki bu gün, Amerika için "fuck the police" bayramı gibi bir şeydir. Kraliçe'nin hükümranlığına 4 Temmuz'da başkaldırmıştık. Paul Revere etrafta "işte domuzlar geliyor, işte domuzlar geliyor" diye bağırıp çağırıyordu. "Star-Spangled Banner" da bir silahlı çatışma üzerine yazılmıştı. Yani bu ülkenin temellerinde savaş ve devrim var. Şimdi şehirlerden –insanların harekete geçmek için hazır olduğu yerlerden– yükselen "Cop Killer" gibi devrimci bir şarkıyı hemen susturmak istiyorlar.

Biafra: 1978'de Dead Kennedys'le "Police Truck" diye bir şarkı yapmıştık. O şarkının klibinde Rodney King'in dövülüşünün yer verdiğimizi düşünsene! Ne olurdu halimiz! "Fuck Tha Police", "Cop Killer" gibi şarkıların yapmaya çalıştığı şey, pek çok müzik fanının yüzlerine çarpılıncaya kadar farkında olmayacakları bir dünyanın pencerelerini açmaya çalışmak. Rodney King'in dövülüşü benim için sürpriz değildi –bu, Los Angeles Polis Departmanı'nın rutin işlerindendir.

Ice-T: "Cop Killer", bu polis vahşetine uzun zaman boyunca maruz kalmış insanlardan birinin perspektifinden yazıldı. Ve bunu duyunca çıldırdılar, sanki psikopatın biri ortalığı kasıp kavuruyor, polisleri öldürüyordu... Ciddiye alanlar için bu şarkı bir tehdit, çünkü belli koşullar altında birinin kafayı yiyebileceğini, çıkıp bu işi yapabileceğini gösteriyor.

Biafra: "Cop Killer", pek çok insanın paylaşabileceği cesur bir hışmın ifadesi. 1991'de, Lollapalooza'da, siz "Cop Killer"ı çalarken binlerce insanın "fuck the police" diye bağırdığını gördüm. İçlerinden bazıları belki de polis çocuğuydu. "Cop Killer" şarkısını sansürlemek, polis sorununu çözmeyecek. Seni susturmaya çalışan insanların Rodney King klibini de memnuniyetle yasaklayacağından eminim, bunu millî güvenliğe yönelik bir tehdit olarak göreceklerdir.

Ice-T: Bütün polisler bir araya geliyorlar şimdi, çünkü öldürülmekle tehdit edildiler. Ama onlar tarafından öldürülenler hakkında neden böyle gürültü kopmuyor? Polisin dokunulmazlığı var. İdama mahkûm edilmiş polis yok. Polisler tam mânasıyla kriminal bir şey yapabilir, hükümet de buna müdahale etmez. Polisler hizmet etmek ve korumak için buradalar, ama aynı zamanda kontrol da ediyorlar. Bir devrim daha olsun istemiyorlar, bu yüzden bu düşünce biçimlerini susturmak istiyorlar. Söylediklerime çok dikkat etmek zorundayım, çünkü kimsenin canının yanmasını istemiyorum, ama Amerika'nın sıfırdan başlamaya ihtiyacı olduğuna inanıyorum. Bu ülke yeniden kurulmalı.

Biafra: Beni tiksindiren şeyler konusunda ağzıma geleni söylüyorum, ama giderek daha fazla sayıda insanın benim sözlerimi ciddiye alması ve bana bir çeşit politik sözcü gibi bakmaya başlaması korkutucu bir hal alıyor. Yapıcı bir şeylerle ortaya çıkabilmem yolunda bir baskı oluşuyor üstümde. Oturup da başka birinin –başkanın, belediye başkanının, her kimin olursa– yerine geçince neler yapacağını düşünmek kimse için zor olmasa gerek.

Ice-T: Ben de çözümlerle ortaya çıkmaya çalışıyorum. Bütün gün dırdır eden bir adam olmak istemiyorum, ama şarkılarımın bazıları çözüm öneren şarkılar değil. Özellikle de grubum Body Count'la yaptığım şarkılar böyle. Body Count'u kurduğum zaman, bu grubun sadece öfkeli bir ses çıkaracağını söylemiştim. Bir öfke, tabandan gelen bir çığlık... Body Count, aynı zamanda cahil bir grup olacaktı –çok zeki olamayacaktı en azından. Ham, hatta bazen aptal bir grup olmasını istiyordum. Albümümüz, temelde, siyah olsun, beyaz olsun, insanlara ırkçılığı öğreten Ku Klux Klan'a ve zorba polislere yüklenmek için yapılmıştı. Body Count'un sözlerini duyduğun zaman "Ice-T bundan çok daha fazlasını biliyor" dersin. Ama kendim gibi söylemiyorum orada. Bir şey bilmeyen, ama olup biten her şeyin çılgına çevirdiği biri gibi söylüyorum. Ice-T daha ziyade bir analisttir. Ben olayları analiz ederim.

Biafra: Bence bütün bunları, insanların teslimiyete –hatta bu plakların ne söylediğini dahi düşünmemeye– mahkûm edilmesiyle birlikte ele almak lazım. "Cop Killer" pek çok insanın hislerine tercüman oldu. Polis, artık sadece "renkli" insanlara zorluk çıkarmıyor, özellikle de ölüm mangası gibi çalışıp bir sürü operasyon yapan Los Angeles polisi.

Ice-T: Ve onlarla birlikte olan bir kitle de var. Polislerin ağaçtaki kediyi indirmek için çağrıldığı yerlerde "Amerikan usûlü" yaşayan insanlar bunlar. George Bush'un harika bir insan olduğunu düşünenler de bunlar. CIA'in ne olduğunu dahi bilmiyorlar. Hiçbir şeyden haberleri yok. Amerika'nın zencefilli kurabiye gibi şeylerden ibaret olduğunu zannediyorlar. Çok şanslılar. Eğer ben de o insanlardan biri olsaydım, benim gibi bir adamı asla anlayamayacaktım. Kafayı yemiş olduğunu düşünecektim bu adamın. "Bu Ice-T de kim? Çıldırmış mı?" diyecektim. Onların bakış açılarını anlayabiliyorum, ama onlar benim gördüklerimi asla görmeyecek.

Biafra: Çete şiddetinden bahsedip duruluyor, ama kontrolden çıkmış katil polisler de devlet destekli çetelerden başka bir şey değil.

Ice-T: Aslında onlardan korkmuyorum, ama mesela dün akşam stüdyodan dönerken peşime bir polis takıldı. Dedim ki içimden, üzerime çullansalar, yasalara aykırı bir durumum yok, üzerimde hiçbir şey yok, ama beni oracıkta öldürüverseler, avucuma da bir silah yerleştirseler ve onu çekmeye çalıştığımı söyleseler... Beni vuran polisin arkadaşı da olayın böyle geliştiğini doğrulasa... Korkutucu. Normalde "polis geliyor, işler yolunda" diyebilmen gerekir, ama böyle değil işte. Los Angeles'taki insanların çoğu polislerden hoşlanmıyor. İnsanların polise neden saygı duymaları gerektiğini biliyorum, çünkü bu meslek, tanımı gereği, onurlu bir iş: "Hizmet etmek ve korumak..." Bunu böyle duyunca "vay canına" diyorsun, "ben de yapmak isterim bunu". Ama şahsî kan davaları yarattıkları zaman ipin ucu kaçıyor. Ayrıca ırkçılar. Kanunlara uymayan ahbaplarını yırttırıyorlar, bizim gibileri oyuyorlar.

Biafra: İnsanlar, değişik protesto kanalları tıkandığında, mucizevî bir şekilde yumuşayıp Cosby'nin çocuklarına benzemeyecek. Daha da

> **Beni oracıkta öldürüverseler, avucuma da bir silah yerleştirseler ve onu çekmeye çalıştığımı söyleseler... Beni vuran polisin arkadaşı da bunu doğrulasa. Korkutucu!**

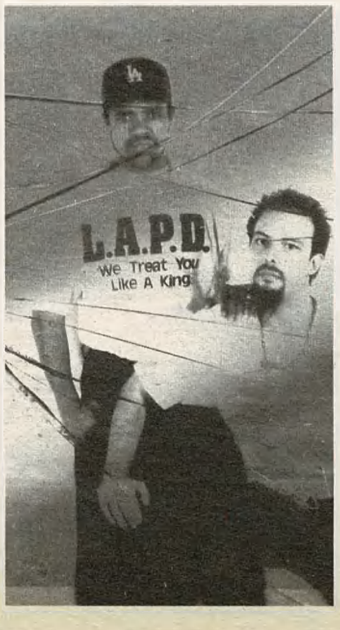

40→

Gazi Mahallesi, 1995 (Foto: Ahmet Şık)

İNSAN HAKLARI, ŞİMDİ!

10 Nisan Polis Günü'nü kutlayan emniyet güçlerine, son bir ay içinde basına yansıyan iki önemli davayı hatırlatmak izteriz... 1995'te İstanbul Gazi Mahallesi'ndeki olaylarda 17 kişi polisin açtığı ateşle öldürüldü. Dava sonucunda, 20 sanıktan 18'i delil yetersizliğinden beraat etti, sadece ikisi hapis cezasına çarptırıldı, bu cezalar da af kapsamında ertelendi... 1995'te Manisa'da 14-18 yaş arası ortaokul ve lise öğrencilerine işkence yapan on polis memuru, toplam 1020 aylık hapis cezasına çarptırıldı. Ancak memurlara gerekli tebligat hala yapılamadığı için cezalar uygulanamıyor. Haziran ayında davanın zamanaşımına uğrama tehlikesi var...

çıldıracak, çıldıracak, çıldıracaklar, bir şeyler infilak edene kadar... Sence niye bir sene önce, Lollapalooza konseri sırasında "Cop Killer"ın üzerine gelmediler?

Ice-T: Bence seçim yılı olduğu için öyle oldu. Ama şu noktada, isyanlardan sonra çok kızdılar ve herhalde "şu Ice-T'nin tepesine çökelim" dediler. Bu politikacıların başka tarafta olmak gibi bir seçenekleri yok. Polisin yanında olmak zorundalar, çünkü polis, hapishanelerdeki gardiyan demek. Polisler, onların çocukları. Bu yüzden onlara ayrılan bütçe hiç kesintiye uğramaz –polislerden evvel, okulların bütçesini keserler. Çok saçma bu. Çünkü eğer insanların okulu olsaydı, çıkıp da cinayet işlemezlerdi. Galiba insanlara politikaya atılmalarını söylemek lazım. Sen belediye başkanlığına aday oldun, neden bahsettiğimi anlıyorsun. Bir takım genç insanların orada olmalarını istiyorum. Politikaya atılanlar, sadece örümcek kafalı orospu çocukları galiba.

Biafra: 1979'da, San Francisco belediye başkanlığı için aday olduğumda, keçileri kaçırdığımı sanmışlardı, halbuki önerilerimin bazıları çok pratikti. Bunlardan biri, polislerin her dört yılda bir seçime tabi tutulmasıydı, devriye gezdikleri çevrelerde oturanlar bunun için oy kullanacaktı. Yönetimi kerameti kendinden menkul bir takım uzmanlara bırakmak iyi fikir değil. Savunmamızı Pentagon'a ve CIA'e bırakırsak, Roma İmparatorluğu gibi unufak olacağız. Bana belediye başkanlığı için yeterli niteliklere sahip olmadığımı söylüyorlardı, ben de dedim ki, "belki de en iyi nitelik budur, çünkü daha satın alınmadım".

Ice-T: Çocuklarımızın öğretmeni olmalıyız, böylece onlar da kendi çocuklarına öğretecekler. Umudumuzu diri tutmamız gerekir; "tanrım, hiçbir şey işe yaramıyor, hiçbir şey değişmeyecek, sıkmışım, herkesten nefret ediyorum" dememek gerekir. Ben böyle yaşayamam. Benim bütün istediğim, adalet. Kimseyi sallamam. Tepemde bir polis kokartı tutuyorlar diye dizlerimin üzerine çökmeyeceğim.

Biafra: Polis şiddeti davaları hakkında yapılmış bir çalışma var, polisin vahşetine maruz kalanlar 100 bin doların üzerinde tazminat almaya hak kazanmışlar. Bu davalara adları karışan emniyet görevlilerinin hemen hepsi görevlerinin başında kalmış; belediye ve hükümetse, 1986'dan 1991'e kadarki davalarda 192 milyon dolara varan bir para ödemiş. Bu davalara adı karışan 185 polisten sadece beşi işinden el çektirilmiş. Vergi mükelleflerinin parası neden profesyonel sadistleri sübvanse etmek için harcansın ki?

Ice-T: Polisler yüksek bir ahlâkî düzeyde olmalı –en azından bizim kadar ve o siktiriboktan kanunlara da en azından bizim kadar uymaları lazım. Çizgiyi aştıkları zaman, artık o görevde bulunmamaları gerekir. Birini öldürdüğümde yakayı sıyıracağımı bilerek sokaklarda yürümek benim de hoşuma giderdi.

Biafra: "Cop Killer"ın, Rodney King'i neredeyse öldürene kadar döven polislerin bu olayın ardından polis radyosundaki şakalaşmaları kadar korkutucu olduğunu hiç sanmıyorum. Bir sanatçının ağzına geleni söylemesiyle –plağı almazsın, olur biter– insanları şiddetle tehdit etmek için yasal izni olan görevliler arasında fark var.

Ice-T: Ben de o sokaklardaydım. Sokağa çıktığında, bir silahtan güç alıyorsan, çarpık bir zihin yapısına bürünürsün. Sokaklarda o koşuşturma içindeyken her gün silah taşıyordum. Kimse seninle aşık atamaz gibi çarpık bir zihniyetin oluyor.

Biafra: Hissiyatımızı –isterse cesur bir hışım olsun– ne kadar yansıtırsak ortaya, o kadar iyi. Hikayenin senin tarafından nasıl göründüğünü mümkün olduğu kadar göstermek gerek. Şu anda sen, Los Angeles polisi hakkındaki duygularını kamuoyuna ve izleyicilerin oturma odalarına götürecek bir pencere açmış durumdasın. Bu fırsatı kaybetmemek gerek. Yoksa seni bir polis katili gibi gösteren bir takım talk şov sunucuları kalacak ortada sadece.

Ice-T: Artık söyleşi yapmıyorum, çünkü bu haberler benim için eskidi. Başka şeyler düşünüyorum, yeni albümümü yazıyorum, ilerliyorum. İnsanların bunu plağım daha fazla satsın diye yaptığımı düşünmelerini istemiyorum. Yeterince kariyer yaptım zaten ben. Beastie Boys, Spin'e kapak olmak için polislere sövmek zorunda kalmadı. Yaptığım işleri bütün olarak alırsan, bu şarkı bir şey değil. Ama onların olayı bu, onların medya sirki. Ben ortaya bir mevzu attım, dedim ki, "fuck the police". Cool bir polissen bunu şahsî almazsın, ama tutup da abuk subuk konuşanlar kıçımı yalasınlar. Laf ağızdan bir kere çıkar. Benden hoşlanmıyorlar, ben de onların hayranı sayılmam. Bağış için de kapımı çalmasınlar, kimin nerede durduğu bilinsin.

Yönetimi kerameti kendinden menkul bir takım uzmanlara bırakmak iyi fikir değil. Savunmamızı Pentagon'a ve CIA'e bırakırsak, Roma İmparatorluğu gibi unufak olacağız.

Çeviren: **M.E.**

Kadife Sokak No: 16 Kadıköy İSTANBUL T: 0 216 330 31 51 F: 0 216 346 55 46 www.kargart.org www.kargabar.org kargart

JELLO BIAFRA'YLA "SATIŞ" ÜZERİNE

Biliyorsunuz, iki-üç sene önce Jello Biafra'nın yolu diğer "Ölü Kennedy"lerle ayrıldı. Çünkü arkadaşları tarafından fena halde "satış"a getirildi bizim Jello. Ne oldu, ne bitti, Dead Kennedys'in öyküsünü Popmatters'dan aktarıyoruz.

İHTİRAS TRAMVAYI

Dead Kennedys'in diğer üyelerine albümlerinizin telif hakları için dava açtınız. Bu dava süresince sizi en çok üzen neydi?

Jello Biafra: Bu davada, entelektüel mülkiyetin çalınması söz konusuydu. O albümlerin piyasada bulunabilmeleri için gereken paranın peşinde 22 yıl nasıl koşturduğum bahsine girmiyorum bile. Sadece bir takım koleksiyoncuların eşyası olmaktan bu sayede kurtuldular. Şimdiye kadarki satışlar da bizim sayemizdedir. Diğer üç üye hiç iş aramak zorunda kalmadı, ama yine de tatmin olmadılar. Diyalog kurmak yerine hemen yüksek kazançlı bir avukata başvurmaları zaten yeterince manidar. Dead Kennedys kataloğunun kontrolünü ellerine geçirdiklerinden beri yaptıkları her şey açgözlülük kokuyor.

Asıl dertleri neydi? Yeterince para almadıklarını mı düşünüyorlardı?

Evet. Tüm albümlerde çalmayan Peligro bile yılda 30 bin doların üzerinde kazanıyordu. Yıllar boyu her allahın günü çalışmalarına rağmen birçok insanın görüp görebileceği paranın toplamından fazla bu. Yine de en ufak bir minnet duyguları yoktu. Şimdiyse TV dizisi "The Courtship Of Eddie's Father"ın eski starı Brandon Cruz'la palavradan yeniden bir araya gelip konserlere çıkacak kadar ileri gittiler. Benim grupta olmadığımı gizlemek için çok uğraştılar, organizatörlere benim de içinde olduğum fotoğraflar gönderdiler, el ilanlarına da bunları bastılar.

Tüm bunların sırf para için olduğunu düşünmek çok şaşırtıcı.

Bu işlere bir kere bulaştınız mı, doymak bilmez bir hırs insanı sarhoş eder, kendi yalanlarınıza siz de inanmaya başlarsınız. Gayet iyi biliyorlardı ki, ortada onları telif haklarından mahrum etmek için hazırlanan 15 yıllık bir komplo filan yoktu. Yalnızca bir hesap hatası yapılmıştı ve biz –onlar değil, biz– bunu farkedince, paralarını ödedik. Ondan sonra da dava açtılar.

Yargıcın onların lehine karar vermesi de inanılır gibi değil.

Biz de bu yüzden jüri kararını temyize gönderiyoruz. O davada sağlam bir hukuk mantığına sahip çok az şey var. Onlarla geçirdiğimiz yıllar bazı husumetleri de getirdi maalesef, ama bu konuları herkesin önünde açmak istemedim, doğru olmazdı bu. Halbuki 1993'te East Bay Ray beni stüdyodan aradı ve bir saat boyunca, 12 yıl önce daha büyük bir firmayla anlaşmadığımız için hayatını nasıl mahvetmiş olduğumu söyleyerek bağırıp çağırdı. İşte bu davanın nedenleri de burada: Onlarla zaman geçiren insanların kafasında garip bir vehim var; ben –ki gruptaki aslî yaratıcı güç bendim– onları klas rock starları olmaktan mahrum bırakmışım... Her şey giderek çirkinleşti, "REM veya U2 gibi yıllarca ayakta kalabilirdik" bile dediler. Karınlarını tok tutmuş, onları rahat ettirmiş insanlara –Dead Kennedys dinleyicilerine– yıllar içinde tekrar tekrar saygısızlık ettiler, üstünde Dead Kennedys yazan ne versen satın alacaklarını söyleyerek. Şimdi de bu teorilerini test ediyorlar.

Onlarla neden beraber olmadığınızı soran Dead Kennedys dinleyicileri olmuyor mu?

Kasten oyuna getirildiklerini düşünenler var. Dead Kennedys ilanlarını görmüşler, olup bitenlerin de farkında değiller, bunun asıl grup olduğunu düşünmüşler. Bazı öfkeli organizatörler, Alternative Tentacles'ı aradı bu yüzden... Biraz olsun saygı göstermiyorlar. Tam tersi oluyor, hatta albümlerdeki sanat işçiliğini de buduyorlar. "Frankenchrist" albümünde öyle oldu, Winston Smith'in desenlerinin bir kısmını çıkarmışlar. Yayınladıkları konser albümü de o kadar kötüydü ki, ismimi yazmamalarını rica ettim. Ray'in "Police Truck"ta altı kez sırasını kaçırdığı –ki bu daha açılış parçası– bir şeyi sunarsan, yaptığınla nasıl gurur duyabilirsin? Bu yeni baskılar benim onayım olmadan yayınlandı, konser albümü için de izin vermedim, şu ana dek bu albümün satışlarından tek kuruş almış da değilim. Geçen ay avukatlar Dead Kennedys'le ilgili hiçbir şey için ödeme yapmayacaklarına dair bir belge gönderdiler bana. Beni dava etmek için ödedikleri faturadan payıma düşen 140 bin doları ödemeliymişim önce.

Geriye dönüp bakınca ne düşünüyorsunuz, Dead Kennedys şarkılarını dinleyebiliyor musunuz?

Yeni baskıları hiç dinleyemedim. Diğer grup üyeleri de, yeni firmaları Manifesto da benimle hiç temasa geçmedi. Manifesto'nun kontratını da hiç imzalamadım. İnsanların bu yeni baskıları almadan önce iki kere düşünmeleri gerekir. Kimse de bu yeni hallerini beğenmiyor zaten. Fazla parlak, yaltaklanan bir müzik gibiymiş. Asla bir mağazaya girip de beni beni ezen insanların cebini doldurmayacağım. Anlayacağınız, grubun ilkelerine bağlı kaldığım için cezalandırılıyorum.

Bu anlaşmazlıkların bir reklamda "Holiday In Cambodia" şarkınızı kullanmak istemeleriyle başladığını okumuştuk...

Söz konusu olan yalnızca en sevdiğim Dead Kennedys şarkısının büyük bir şirketin reklamında kullanılmasıyla ilgili bariz ahlâkî nedenler değildi. Bir reklamın içinde olmanın verdiği ağır tiksintiden ötürü kişisel ve duygusal bir durum da söz konusuydu.

Bir zamanlar Dead Kennedys

Evet. Ben olmaz dedim, Ray'se beni tehdit etti. Sonunda anlaşıldı ki, Klaus Fluoride –ki normalde işlerin buralara varmaması için araya girerdi– Levi's'la anlaşmakta kararlıydı. Onca yıl, bana Teksas'ta bağırıp çağıran Ray'i yatıştıran, ortamı sakinleştiren, diğer taraftan çekleri kontrol edip muhasebe dengesini tutturan Fluoride, o anda düştü ve ihtiras tramvayına atladı. En yakın arkadaşlarımı aradı ve beni bu iş için ikna etmelerini istedi. "Bunu kabul edersek, itibarımıza ne olur" diye sorduğumda bana şöyle dedi: "Neden bir basın toplantısı yapıp kazanacağımız parayı hayır işlerine yatıracağımızı söylemiyorsun?" Yüzde 5'i hayır işlerine, kalan para da bize... Benden istediği buydu.

"Holiday In Cambodia"yı nasıl bir reklam için düşünüyorlardı?

Söz konusu olan yalnızca en sevdiğim Dead Kennedys şarkısının büyük bir şirketin reklamında kullanılmasıyla ilgili bariz ahlâkî nedenler değildi. Bir reklamın içinde olmanın verdiği ağır tiksintiden ötürü kişisel ve duygusal bir durum da söz konusuydu. Ayrıca, reklam da çok kötüydü. İki gün çok sık gösterdiler, sonra birden yayından kalktı. Bir Pretenders şarkısı kullanmışlardı. Tavanarasında yaşayan iki genç yuppie var –ki San Francisco'da hassas bir durumdur bu–, birden bir fare koşuyor odada. Hollywood tiplemesi kız çığlığı basıyor, iri oğlan Dockers'ını giyiyor, daha da irileşiyor ve fareyi yakalıyor. Kız fare için üzülüyor ve fareyi yatağın yanındaki kafese koyuyorlar. Böyle bitiyor. Diyalog yok. "Holiday In Cambodia"yı bunun için istiyorlardı işte... Klaus bu işi yapmamız gerektiğini, onların iyi, sorumlu bir şirket olduğunu söylerken ironik bir şey oldu: Teksas'ta 6400 işçinin işine son verirken aynı anda emekli olan bir yöneticilerine 100 milyon dolar verdiler. Birkaç ay sonra da Çin'de imalat atölyeleri açacaklarını duyurdular.

Sizin şarkılarınızı, özellikle de "Holiday In Cambodia"yı kullanmalarının anlamsızlığını nasıl göremediler?

Herkesin satın alınabileceğini, herkesin bir fiyatı olduğunu düşünüyorlar. "Bütün kaykaycılar bol, salaş kıyafetler giyiyor, bazıları yaşlanıyor ve kenarda paraları var, öyleyse onlara kendi salaş kıyafetlerimizi satabiliriz, bunun için de çok sevilen bir punk rock şarkısı gerekli" diye düşünmüş de olabilirler. Bilemiyorum, bende reklamcı kafası yoktur.

Eski grup arkadaşlarınız böyle bir reklam için yirmi yılı nasıl heba ettiler?

Sadece reklam da değil. Eğlenceli, pop bir şey için, sadece para için yeniden kuruyorlar grubu.

İnternette dediğiniz gibi, "bir karaoke grubu haline getirerek."

Evet. Canımı sıkan, daha iyi bir albüm yapabilecekken bu kadar kötü bir konser albümü yapmaları değil sadece. Şimdi çıktıkları turnede de bu tavrı devam ettiriyorlar. San Francisco'da Klaus'un 13 yılda sadece iki kez prova yapmakla övündüğüne şahit olmuşlar. Denver'da bir radyocu, Brandon Cruz'un şarkı sözlerini bilmediğine dair bir soru sorduğunda, bunun komik olduğunu söylemişler.

Punk da böyle bir şey değil mi?

Bence değil.

Şakaydı...

(gülüyor) Bu işe hiçbir yaratıcı düşünce katmamaları utanç verici. Her şeyin bu kadar düzeysizleşmesi beni şoke ediyor. Bodrumda deli bir amcanın yeniden çocukluğuna girişini izliyoruz sanki...

Çeviren: **Elçin Balkuv**

BRONX

THE ONE AND ONLY ALTERNATIVE ROCK BAR

her cuma: VERSUS 23.00
SUITCASE 24.00

her cumartesi: GRİPİN 24.00

istiklal caddesi, terkos çıkmazı no: 8 Beyoğlu / İST
tel: (0212) 293 53 98 • 293 53 99

Orhan Kahyaoğlu

Orhan Kahyaoğlu müzikle ilgilenenlerin yabancısı değil. Yıllardır gazete ve dergilerde müzik üstüne kalem oynattı, Pink Floyd, Jethro Tull, Bülent Ortaçgil hakkında kitaplar yazdı... Ayrıca bir şair. İki şiir kitabının yanısıra Sombahar ve Ludingirra dergilerinde yayın yönetmenliği yaptı. Ama asıl Can Yücel'in taktığı isim bugünlerde ona tam uyuyor: "Cazcı". Kahyaoğlu'nun Everest'ten çıkan son kitabı bir caz yazıları derlemesi, "Caz ve Ötesi". Kendisiyle evinde buluştuk, cazdan, ötesinden, berisinden konuştuk.

YAŞASIN CAZIN GETİRDİĞİ FÜZYON

Foto: Şahan Nuhoğlu

Türkiye'de caz üzerine en çok yazanlardan birisin, şimdi bir de kitabın çıktı. Eskiden rock'çu bilirdik seni. Müzik dinlemeye nasıl başladın?

Orhan Kahyaoğlu: Rock dinleyicisi olarak başladım tabii. Ablam 67-70 arasında Kanada'da okudu. Okulu bitirip geldiğinde ben Maarif'te, hazırlık sınıfındaydım. Amerikalı hocalarımız sınıfta bize İngilizce şarkılar, Simon & Garfunkel'lar, Bob Dylan'lar okuturdu. Ablam da rock'n'roll dinliyordu. Bizim eve 71-72 yıllarında hep hippiler geldi, gitti; ablamın arkadaşları. İlk kaset dinlememi şöyle hatırlıyorum: Ablamın iki arkadaşı, Glenn ve Betty, minibüsle Londra'dan başlamışlar yolculuğa, Uzakdoğu'ya gidiyorlar. Bir ay bizde kaldılar. Minibüslerinde teyp ve kasetler vardı. O zaman daha kaset yoktu Türkiye'de. Anahtarı alırdım, kaseti koyardım, minibüsün arkasında yatardım, Elton John'ları filan dinlerdim. Bildiğimden değil, meraktan. Ama tanışma da böyle olur. Yine ablamın kitaplarını, Camus'leri, Sartre'ları, Faulkner'ları hatırlıyorum o dönemden.

Ablanınkileri saymazsak, evdeki plaklar nasıl şeylerdi?

"Zennube"nin bir 78'liği vardı, onu hatırlıyorum. Babaannem Üsküdar'da bir plakçıdan bana plaklar aldırırdı, mesela Nuri Sesigüzel filan aldığımı hatırlıyorum. Ama aynı zamanda evde "Twist Again" de vardı. Rakı masasına oturduğumda hâlâ Saadettin Kaynak dinlemeyi yeğliyorum; Türkiye'deki bazı fanatik rock'çılar benimle bu yüzden dalga geçerler. *(gülüyor)* Bilinçli plak almam 74 yılında başladı.

Hangi plağı aldın ilk?

Jethro Tull olabilir. Yes gibi senfonik rock'lara düşkündüm, King Crimson, Deep Purple... Stones ve Beatles da dinlerdim ama, daha çok art rock esprisi içindeki müzikleri severdim... Pink Floyd dersen, "Dark Side Of The Moon" öncesi dönemi anlarım. Jethro Tull'a bir bağlılığım var, ama 80'lerden sonra metal sound'una giden albümlerini aynı oranda sevemiyorum. O underground hava çok belirleyici benim için.

Seni çeken müzik mi oldu bu gruplarda, sözler mi?

İkisi de oldu. Herkes gibi ben de gitar aldım Orta 3'te, arkadaşlarımızla bir şeyler çalmaya çalıştık, gayet kötü bir şekilde. Böyle bir merak olunca, ister istemez müzik ön plana çıkıyor. Ama bir de o dönemde okulda, yoğun bir politikleşme gündeme geldi. İstanbul Üniversitesi, çok radikal hareketlerin de hakim olduğu bir okuldu. Ben de, hiçbir zaman militan olmadım ama, bayağı bir solcu oldum. Şöyle çelişkiler yaşadım: Yıl 1978-79, en yakın arkadaşını faşistler vurmuş, geliyorsun eve, plaklarına bakıyorsun, "bu burjuvaları mı dinleyeceğim" diyorsun. Plakları kırmayı aklımdan geçirdiğim zamanlar oldu. Kötü bir şey belki ama, hakikaten bunları yaşadım. Müzikten hafif uzaklaştım diyebilirim. Sonra yine dinleyici olarak devam ettim, sürekli plaklar aldım.

Müzik dinlediğin ilk yıllarda bir plağı kendini vererek hararetle mi dinlerdin, yoksa müzik sana başka bir iş yaparken eşlikçi mi olurdu?

Yok, iki işi birden hiç yapamadım hayatımda. Bizim buralar boş arsaydı eskiden, Halit diye meraklı bir arkadaşımın portatif bir pikabı vardı, bende de plak çoktu. Beraber giderdik bir ağacın altına, sabahtan akşama kadar plak dinlerdik... Hâlâ da iki işi beraber yapamam; kitap okurken müzik dinleyemem. O yüzden her şey böyle geç gidiyor. *(gülüyor)*

Caz olarak dinlediğin ilk şeyler nelerdi?

O da rock kökenli. Chicago, Blood Sweat & Tears o dönemden sevdiğim gruplardı, onlar sayesinde cazla bir tanışıklığın oluyor. Fusion olayı daha çok ilgimi çekti benim, Chick Corea'lar, Mahavishnu Orchestra'lar... Geleneksel cazla ilk elde tanışmadım. Yakın çevremde caza meraklı arkadaşlarım son on yılda filan ortaya çıktı. Festivaller etki yapmış olabilir. Caz festivali esprisinin patlaması 1985'teki Bilsak'tı. 1982 yılında Michael Brecker'lı Steps gelmişti, bomboştu Açıkhava. 1985'te, nasıl bir halet-i ruhiyeye, nasıl bir toplumsal duruma denk geliyorsa, Bilsak'la beraber iğne atsan yere düşmeyecek caz konserleri düzenlenir oldu. Özalizmin getirdiği bir yeni ideoloji, sektörün oluşması, albümlerin basılması...

Özalizmle nasıl bir bağ kuruyorsun?

Aslında korkunç bir baskı dönemiydi, askerî diktatörlük hegemonyasını kurmuştu. Onun akabinde gelişen süreçte, bir sürü gencin hapiste olduğu dehşet bir baskı döneminde, adam bir serbest piyasa ekonomisi getiriyor. Yeni kentli insan için cazip bir şey olabildi caz; müziğin kendisinde de biraz elitizm var. Pat Metheny geldiğinde, dört-beş bin İstanbullu Açıkhava'yı iki gece tıklım tıklım doldurmuştu, ama kaseti bin tane satmıyordu bütün Türkiye'de. Bu bir özenme, öykünme anlamına da geliyor, bir sınıfsal konumu da simgeliyor. Yeni üretilen beyaz yakalı kuşağa denk gelen bir müzik şeklinde düşünülebilir. Ama sırf bununla açıklamak, buna indirgemek mümkün değil. Beni sorarsan, kişisel bir tercih söz konusu, yoksa böyle bir kuşağa ait değilim. Kendimi bildim bileli çok fazla evden çıkan biri de değilim, konsere bile zor giderim. Evcimen bir tip olunca, hep müzik dinliyorsun. *(gülüyor)*

Fusion caz dinlemeye başlayınca, hiç şarkı sözü olmayan müziklere geçmiş oldun. Bu ciddi bir fark gibi gelmiyor mu sana?

Aslında öyle. Ben bir Jethro Tull kitabı yazmıştım, bence Ian Anderson önemli bir şair. Avangard, gerçeküstü imgelerle yüklü, metaforik bir şiiri var.

Can Yücel salıları bizi çağırıyordu, mezeleri de hazırlıyordu. Oturmuşuz, içiyoruz, müzik dinliyoruz. "Kağıt kalem, kağıt kalem!" dedi. "Yaşasın Cazın Getirdiği Devrim"i yazdı.

"A Passion Play" ya da "Thick As A Brick" bu anlamda korkunçtur. Senfonik rock gruplarında, sözlerin geri planda, müziğin ağırlıklı olduğu durumlar da oluyor, Yes öyledir mesela. Bu gruplar, bugünden baktığımda hakikaten "güzel sanat" yapar, underground ruhunu, rock'n'roll ruhunu tam anlamıyla simgeleyen bir şey değildir bu. Ama kendi kültürlerini, rock'la senfoniyi birleştirdiğin zaman da müzikalite çok önde oluyor.

Yes'ten, King Crimson'dan enstrümantal bir müziğe, caza geçmek daha kolay, ama Bob Dylan'dan geçmek daha zor diyebilir miyiz?

44→

Belki de. Bob Dylan şairdir sonuçta.

"Şairdir" derken, şairleri şarkı yazarlarından daha mı üstün tutuyorsun? "Şiir katında" gibisinden bir vurgu yapıyor musun?

Yoo, böyle bir derdim yok. Ama öyle bir vurgu bazen doğru olabilir. Şiirin ve dilin nasıl kendi içerisinde bir sorunsalı varsa, müziğin de kendi içinde var. Bir kere rock müziğinde önemli olan günübirlik hayattır ve bir anı, bir durumu saptayıp o durumdan hareketle söylenen sözler ağırlıktadır; müziğin kendisi onu başka bir hale sokar. Ama şiiri düşündüğünde, metnin dilsel anlamda kendi sorunlarıyla uğraşırsın. Aynı şartlarda üretilen şeyler değil bunlar. Bu ikisini karşılaştırmak da, şarkı sözüyle şiiri aynı şeymiş gibi düşünmek de mantıklı değil. Şiirin kendi musikisi, bir tonu ve rengi, kendine özgü bir ritmi var. Ama daha günübirlik, o tepkiciliği yansıtan, belki bir anda yazılmış bir şeyin konumu farklı. Ben şiir yazan biriyim, müzikteyse dinleyen, hakkında yazan biriyim. O yüzden ister istemez şiiri biraz kayırıyorum belki. *(gülüyor)*

Şiirinden söz açılmışken, daha ilk kitabın "Hoyrat Bir Ruhun Eksilme Tabloları"nın ilk şiirinde cazdan söz etmeye başlıyorsun: "...buz kaplı / caz korusunda hüznü dışlayan armoni karı / dorukta nota olmuş bir kağıt, yok yazısı." Bu kitabın diğer şiirlerinde de, ikinci şiir kitabın "Aşk ve Harf"in şiirlerinde de caza göndermeler sürüyor... Niye şiirlerinde rock'tan bahsetmiyorsun da, cazdan bahsediyorsun hep?

(gülüyor) Cazda doğaçlamanın getirdiği farklı bir özgürleşme alanı var. Benim şiir dünyamda böyle bir kuşatıcılık çok önemli. Aklına gelen her şeyi yazmak anlamında değil; sonuçta ben senede belki bir şiir yazıyorum. Benim şiirimde hep bir ses olayı, kendine özgü bir ritm var. Bazıları caz kalıpları, ritmleri içinde yazdığımı söylüyor. Bunu bilerek yapmıyorum ama.

Caz deyince ilk akla gelen şey doğaçlama mı?

En temel ögelerden biri o. Sonra senkopasyondur, tek bir ritme bağlı kalmamak, çoğaltıp yeniden getirmektir. En temel iki öge bu, daha sonra da stiller var, onları ben de çok iyi bilmiyorum.

"Geceyi okuyan bir caz mumyası" diye bir dize yazmışsın mesela. Burada caza yüklediğin anlam, sana caz kelimesini seçtiren şey ne?

Ses. Üç harfli sözcükleri seviyorum. İkinci kitabın başlıklarındaki gibi: "Aşk ve Arp", "Aşk ve Sus", "Aşk ve Lût"... Bunun da farkına başkaları söyledikçe vardım. O kelimeyi seçişim de, daha çok, yarattığı sesten. Bir de, burada direkt bir anlatımcılık yok. Benim kafamda şiir, daha çok bir epistemolojik mesele olarak var. Gündelik hayata, reel hayata gönderme yok denecek kadar azdır benim şiirimde. Bu bilinçli bir seçim.

Rock'un aksine, caz da bu günübirliklikten biraz uzak bir şey. Şiire yaklaşımın cazcıların müziğe yaklaşımına benziyor sanki.

Doğru.

Şiir ve caz deyince akla Can Yücel de geliyor. Ama onun şiiri günübirlik dile ve meselelere çok yakın bir şiir...

Can Baba'nın bana taktığı lâkap "Cazcı"dır, Cazcı geldi, Cazcı gitti... *(gülüyor)* Bizim samimiyetimiz de caz müziğinden dolayıdır. 1987-88 gibi, kafaya taktı, "beraber caz tarihi yazacağız" dedi. Böyle bir şey haddime mi benim o zaman? "Yok, yazacağız..!" Evlerimiz de yakındı. Güler hanım izin vermiyor, içki içirmiyor, Can Baba "işe gidince sen anahtarı verirsin bana" diyor, "senin evde çevirileri hallederim". *(gülüyor)* Evdeki caz kitaplarını okuyup düzenleyecek, çevirecekti, sonra ben de metni toparlayacaktım.

Amerikan cazına değil de, çokkültürlülük esprisine bakmak güzel geldi. Bu müziklerde caz çok önem arz ediyor ama, cazın ötesi de çok önem arz ediyor.

Caz sever miydi çok?

Seviyordu. Zaten kendi şiirini de cazla bayağı bir yakınlaştırıyordu. "Yaşasın Cazın Getirdiği Devrim" şiiri 1987 yılında yazılmıştı. Güler hanım salı günleri evde olmuyordu; Can Baba salı günleri öğlen bizi çağırıyordu, mezeleri bile kendi hazırlıyordu. Bir gün yine masada oturmuşuz, içiyoruz, müzik dinliyoruz. Oldukça sarhoş bir anda "kağıt kalem, kağıt kalem!" dedi, o şiir spontan bir şekilde öyle çıktı. Sonra unuttu, gitti, biz dergide basınca gördü. "Gece Vardiyası Albümü" kitabını bizim Korsan Yayınları'ndan çıkarmıştık, şiir seçimlerini de ben yapmıştım. Kitap o şiirle açılıyordu, ilk bölümde de müzikle ilgili şiirleri vardı. Caz, Can Baba için bir muhalifliğin sembolüydü.

Beraber cazdan başka müzikler dinlemez miydiniz, nasıl müzikleri severdi başka?

Aile anılarını anlattığında, meşklerden bahsederdi. Musikiyle içli dışlıydı. Bir ayrım yapmazdı, bu cazdır, Batı müziğidir şeklinde bir üstünlük kurmazdı. Batılılaşmacı bir sol zihniyetle de fazla alâkası olan biri değildi. En iyi hatırladığım şeyler, anıları. Çocukluğundan, İnönü zamanından öyle anekdotları vardı ki...

Var mı bir tane bize anlatabileceğin?

Can Baba henüz genç, yeni solcu olmuş. Babası vasıtasıyla da görüşülüyor İnönü'yle. Herkes el öperken, Can Baba tavır alıp İnönü'nün elini öpmezmiş, sadece sıkarmış. İnönü'nün zekasını örneklemek için bu hikayeyi anlatırdı. Hasan Ali Yücel öldüğü zaman Can Baba yurtdışında, paldır küldür cenazeye geliyor, tabii İnönü de orada... Herkes cenaze sonrası onun elini öpüyor. "Öyle bir kontrpiyede bıraktı ki beni, orada öptüm elini" derdi Can Baba. "Vallahi herif farkına vardı, öyle bir gözle baktı ki bana, 'böyle öptürürler adamı' der gibi..." *(gülüyor)*

Senin kendine en yakın hissettiğin şairler kimler? Aralarında Can Yücel var mı?

Can Baba'yı çok seviyorum, şiirini de seviyorum, ama benim meselem olan bir şair değil. Benim meselem olan şair, baştan beri Ece Ayhan. Şiirin sözel yapısı itibariyle epistomolojik bir sıçrama Ece Ayhan, kopuş hatta. Çok da ahbap olduk onunla, ondan da çok çektik. *(gülüyor)* İsmet Özel şiirini de çok severim. Ülkü Tamer'i, Edip Cansever'i de... Şairim deyince, aklıma Ece Ayhan gibi, Cemal Süreya gibi olmak gelir. Kendime şair demekten ürkerim. Kendimi iyi şiirler yazan insanlardan biri gibi düşünürüm. Onlar gibi olmak için çok kendine has bir yapın olması lazım, hem de bunu doldurduğun bir içerik olması lazım. O yapının bir şeye eklemlenmemesi lazım. Benim ilk kitabımda biraz Cemal Süreya, epey Ece Ayhan etkisi var, ama ikinci kitapta bunun olmamasına özen gösterdim. Bu şiirler çok mükemmel şeyler olmayabilir, ama benimdir; bir gün bunları benim yazdığım anlaşılsın da, varsın ben şair olmayayım.

Son yıllarda, hep kitabında bahsettiğin müzisyenlere mi takılıyorsun?

Şimdi en çok ne dinliyorsun diye sorarsan, hâlâ bu füzyon müziğidir. Ama bende şöyle bir şey var: Hem Türk popunu izlemeye çalış, rock izlemeye çalış, sonra buna caz eklensin... Bunların hiçbiri, bütünüyle hakim olabileceğim bir alana dönüşmüyor. Belki Türk popu biraz böyledir, Akademi İstanbul'da ders olarak verdiğim için, biraz daha başı sonu olan bir şey kafamda... Son za-

Filistinli çocuklar, 16 Mart 2003'te İsrail hükümeti eliyle, buldozerle ezilerek öldürülen Amerikalı barış eylemcisi Rachel Corrie'yi Amerikan bayrağına sarılı simgesel bir tabut taşıyarak anıyorlar.

ABD ve Britanya'nın misket bombalarıyla saldırdığı Irak'ta çocuklar ölüyor.

Dergiyi tanıtmaya elimiz varmıyor.

virgül,

manlarda, kitapta da anlattığım ECM firmasından hareketle, daha deneysel, folkla daha bir köprülü, bazen caz olabilen, bazen olmayabilen bir müziğe takıldım. Bu müzik ve ECM firmasının yayınladığı albümler Avrupa'da çok hakim. 80'li yılların başında tanıştığım, hoşuma giden isimler birdenbire bu firmadan albüm çıkarmaya başladılar. Tam tanımlanamamış, "bu şu müziktir" denememiş isimler oldu ya 70'lerden sonra, o çıkış süreci benim merkez eksenim.

Sonuçta kitap boyutuna ulaşmış kapsamlı yazılar bunlar. Jan Garbarek'ten John Surman'a, John Scofield'den Keith Jarrett'a...

Bazen bu kadar çok müzik arasında dağılışımı sorun ediyorum, "her şeye maydanoz mu oluyorum" diyorum. Ama sonuçta ben bir müzisyen değilim, bir dinleyiciyim. Kendime "eleştirmen" filan da diyemiyorum. Müzik eğitimi de görmedim, müzik üzerine yazı yazmakta hep bir kuşkum oldu. Ama sonra bir bakıyorum ki, özellikle popüler müzik ve türevlerinde araştırma yapanların bazısı antropolog, sosyolog... Bunlar arasında ciddi müzik bilgisi olanlar da var, olmayanlar da. Demek ki böyle de yazılabiliyormuş diyerek içimi sonra sonra rahatlattım. *(gülüyor)* Bizim yazdığımız, genel bir takım fikirlerdir. Kitaptaki yazıların bir kon-

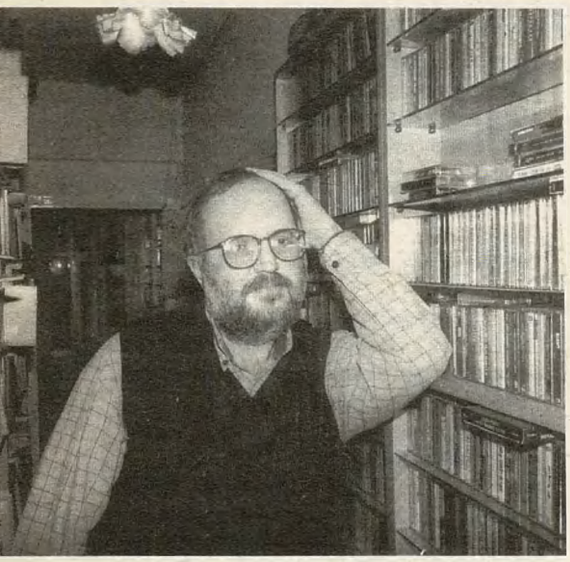

septi, seçilen isimlerin birbirine bir yakınlığı var ama, daha çok kişisel hazlardan kaynaklanan bir seçim söz konusu. Bu kitaptaki yazıların da işlevi bir anlamda bu isimleri tanıtmak, 70 sonrasının bir profilini çıkarmak...

Kitaptaki yazılara konu olan, ECM firması merkezli bu yeni cazı nasıl tarif edersin?

Mesela Herbie Hancock diyelim, funk halkasını alıyor, onu cazla birleştirip başka bir şeye götürüyor. Chick Corea, Latin formasyonuyla cazı karıştırıyor. Mahavishnu Orchestra daha çok Uzakdoğu, Hint müziklerine gidiyor. Bunun soul'u da var, country'den esinlenen bile var. Böyle bir fusion kapısı açılınca, ister istemez bir sürü malzeme giriyor işin içine. Afro bağ cazda zaten var, ama dünyanın başka coğrafyalarından etnik malzemelerin öne çıktığı bir takım caz formatları son dönemlerde oluştu. İş öyle bir yere geliyor ki artık, standart cazı müthiş yapan adamlar bile bu dünyaya açılıyorlar... Bildiğimiz Amerikan cazına değil de, onun dışındaki deneylere, çokkültürlülük esprisine bakmak bana güzel geldi. Bu müziklerde caz çok önem arz ediyor ama, cazın ötesi de çok önem arz ediyor. Rabih Abou-Khalil Lübnan'dan gelip, Dave Holland'larla buluşup burada albüm yapabiliyor, sırf kendi otantiğine bağlı bir şey de yapabiliyor.

Cazı hep "siyah müzik" olarak düşünürüz. ECM daha çok Avrupalı ve beyaz müzisyenlerin toplandığı bir firma, değil mi?

Evet, öyle denebilir. Daha çok Avrupa merkezli. Avrupa'nın çeşitli folklörlerinden, Arap folklöründen, İskandinav folklöründen bir sürü isim var bünyesinde... Müzikal altyapılarında zaten klasik müzik var, bir de caz var. "Bu bir caz albümü ve siyah müziği" diyebileceğimiz albümler de çıkıyor ECM'den, ama ağırlık böyle bir mecrada. Daha çok akustik müzikler ve çok rafine sesler bunlar. Ve bir mood müziği gibi, bir takım ruh hallerinin, arınmışlığa doğru giden bir yolun müziği; new age'deki huzur müziğine yer yer yaklaşan bir yanı var galiba. *(gülüyor)*

Ama caz deyince aklımıza o rafinelik gelmez aslında, değil mi? Tam tersine, daha kirli, pasaklı bir şey gelir.

ECM sound'unu dinleyen ve benimseyenlerde hakikaten böyle bir rafinelik var. Nedense böyle bir sound, süreç içinde benim merakım oldu.

ECM elit denebilecek bir müziğin temsilcisi mi? Cazın ilk yıllarına atfedilen bir muhalif damardan bahsedebilir miyiz burada? Ya da uyuşturucuyla eskisi gibi bir bağ söz konusu mu?

Yok, onu söyleyemeyiz, öyle bir alt kültür de değil. Bu bütün caz için böyle, ama biraz eşelesen, ECM içinde de istisnalar çıkabilir. Mesela bana sorarsan Keith Jarrett bir muhaliftir. Adam otuz yıldır sufi; inanç düzeyinde başka bir yerde duruyor, sahneye öyle çıkıyor, öyle yaşıyor. Mevlâna anma günleri için kaç defa Konya'ya gelmiş. Charlie Haden da mesela, caz ortamının en radikal solcularından biri. Onun da bir sürü ECM albümü var. Bir firmayı, albümü politik, ideolojik tanımıyla açıklayabilmek çok zor, ancak fikir yürütebilirsin. Söz de olmayınca, iş daha da vahimleşiyor. *(gülüyor)*

İster istemez "geleneksel caz" terimini kullanıyoruz ve mesela "Rabih Abou-Khalil geleneksel caza kendi topraklarından bir şeyler katıyor" türü bir cümle kurabiliyoruz. Böylece geleneksel cazı sanki sabit ve saf bir müzikmiş gibi tarif etmiş oluyoruz. Halbuki geleneksel caz dediğimiz şey de her müzik gibi bir füzyon değil mi?

Tabii. Gospel'ler, blues'lar, Avrupa müziği, Afro kökler... Öyle bir kuşatıcılığı var.

Joachim E. Berendt, Ayrıntı'dan yeni çıkan "Caz Kitabı"nda şöyle diyor: "Caz melezdir, başından beri böyleydi ve böyle de kalacak. Bugün saf olarak algıladığımız şey, o kadar uzun zaman önce ortaya çıkmıştır ki, başlangıçta ne denli eklektik olduğu artık kimse tarafından hatırlanmamaktadır..."

Hakikaten öyle. Ama sadece standart cazı "caz" sayanlar var. Yeni füzyonları cazdan saymıyorlar.

Sen okuyabildin mi "Caz Kitabı"nı?

Nefis bir başvuru kitabı. Çevirmeni de çok yakın bir arkadaşım, üç buçuk yıldır uğraşıyordu. Kütüphanede ansiklopedilerin arasına koydum kitabı. Yazarı galiba iki yıl önce trafik kazasında ölmüş. Çok ünlü de bir kitap, ilk baskısı 1953'müş, bu baskı 90'lara kadar geliyor...

Kitabında yerli müzisyenlerle ilgili de kalem oynatmışsın.

Türkiye'de de son üç-beş senedir bir tür fusion, kaynaşım müziği var. Müzisyen olabilseydim, ben de hep böyle açılımlara giderdim. Mesela Oğuz Büyükberber'in "Velvele" albümü, Ali Perret'in kurduğu grup, Sarp Maden'in Lodos grubu, Mahmut Yalay'lar, böyle deneysel, kendine münhasır sound arayışları oldu. Okay Temiz belki bunun ilk örneklerinden.

Kerem Görsev "DJ'leri, elektronik aletleri müziğime asla sokmam, arkamdan DJ'lerle çalıştı dedirtmem" mealinde bir şeyler söylemişti. Böyle püriten, muhafazakâr yaklaşımlar hâlâ –özellikle caz içerisinde– yaygın galiba.

Evet, yaygın. Bunlar bir tercih olabilir, insan akustik müzik yapmak ister, dünyasını bunun üzerine kurmuştur, bu olabilir. Böyle bir insana, çağın gündemini yakalayamıyor demek yanlış. Ama "o tür müzikleri müzikten saymam" demek de çok negatif bir şey. O işin ucu bucağı yok artık. Özellikle elit müziklere yakın duran çevrelere bunu anlatmak zor bir durum.

Bir gün Roll'a o cins bir cazcı gelmişti, o sırada teypte Patti Smith çalıyordu. "Bu da müzik mi, ben bunu beş dakikada yazarım" diye alay etmeye başladı.

> **Bana sorarsan Keith Jarrett bir muhaliftir. Adam otuz yıldır sufi. Charlie Haden da mesela, caz ortamının en radikal solcularından biri.**

Siz de ne biçim gıcık olmuşsunuzdur. *(gülüyor)* İnanılmaz bir şey tabii. Bir ufkun yoksa, müzikle ilgilenme daha iyi.

Biraz da "Bülent Ortaçgil" kitabından bahsedelim: Ortaçgil bir şarkıyazarı. Ne senfonik rock grubu, ne de bir fusion cazcısı. Sana onun kitabını yazdırtan duygu neydi?

Onun sözlerinde benim dünyama çok denk gelen şeyler var. Belki şiire olan ilgimde kurulan bir bağ. Bir takım temel izlekleri var, bir meseleyle uğraşıyor. Türkiye'de söz yazanların en iyilerinden biri olduğu kesin. İşin müzikal boyutu da ayrı. Erkan Oğur falan da devreye girdikten sonra, ciddi bir müzikal altyapı da çıkıyor ortaya.

En sevdiğin şarkısı hangisi?

Genellikle ilk albümden seçilir, benim de öyle galiba: "Dört Kişili Düş". Öğrendim ki, meğer ailesinden bahsediyormuş. Kardeş, anne, baba... Ama o şarkıyı öyle dinlemiyor insan... Başka bir dünya Ortaçgil.

Son dönem şarkılarından seçersen?

"Adam Sen de"... O humour, o eleştiri, bir anlamda politiklik... Anarko bir şey bence. Dünyada çok az insan öyle bir şarkı sözü yazar.

Galiba bir de Grup Yorum kitabı hazırlıyorsun...

Grup Yorum'u çok dinlemiyordum, ama onlara ilgi duymam, bu gruba yıllar yılı yapılan baskılar yüzünden oldu. Dünyada 15-20 yıl bu kadar baskıya dayanabilen grup yok... İçlerinde politik şeyler var, ama son kertede, etik olarak, şarkı söylüyorlar bu insanlar. Şarkı söyleme konusunda özgürler. Bir takım örgüt bağlantıları varsa ve bu sebeple yargılanıyorlarsa, hadi bunu anlayabiliyorum. Ama hiçbir neden olmadan yüzlerce konserin önünü kes, içeri at, işkence yap... Sonuçta devlettir, ama bu devlet, burada devlet olmayı aşıyor. Düzen düşmanını şarkının kendisi olarak alıyor, adamın baş takıntısı şarkı. Bu arada, "adam" dedim devlete, demek erkek olarak düşünüyorum. *(gülüyor)* Hazırladığım kitapta, Grup Yorum'u bir fenomen olarak düşünüyorum, insan hakları bazından hareketle ilerliyorum. Hem bu adaletsiz öyküyü anlatayım dedim, hem de müziğinin ayrıntılı bir değerlendirmesini yapayım... Fakat bu alanda yazılı belge yok denecek kadar az. Bunu da vesile ettim, Yorum'un hem müzikal hem politik anlamda hangi geleneğe eklemlendiğini daha iyi görebilmek için, Türkiye'nin son kırk yıllık sol tandanslı politik müzik tarihini de kısaca anlatmaya çalıştım.

Söyleşi: ***Derya Bengi - Merve Erol***

ROLL KİTAPLIĞI

Albert Camus Defterler II (İthaki)
Albert Hourani Arap Halkları Tarihi (İletişim)
Anthony Burgess Otomatik Portakal (İş Bankası Kültür)
Bülent Bozkurt Güneş Çarkında Gölgeler –Shakespeare'den Seçmeler (Dost)
Can Yücel Gece Vardiyası Albümü (Korsan)
Diogenes Laertios Ünlü Filozofların Yaşamları ve Öğretileri (YKY)
Dostoyevski Cinler (İletişim)
Immanuel Wallerstein Yeni Bir Sosyal Bilim İçin (Aram)
Michael Moore Aptal Beyaz Adamlar –Ve Ülkenin Berbat Durumu İçin Diğer Bahaneler! (Babıali)
Mustafa Sönmez İşte Eseriniz! –100 Göstergede Kuruluştan Çöküşe Türkiye Ekonomisi (İletişim)
Nuri Bilge Ceylan Mayıs Sıkıntısı (Norgunk)
Octavio Paz Çifte Alev –Aşk ve Erotizm (Okuyan Us)
Orhan Kahyaoğlu Caz ve Ötesi (Everest)
Perry Anderson Tarihten Siyasete –Eleştiri Yazıları (İletişim)
Peter Marshall Anarşizmin Tarihi (İmge)
Slavoj Zizek Kırılgan Mutlak (Encore)
Şükran Yiğit Ankara, Mon Amour! (İletişim)
Toni Morrison Caz (Can)
Ursula K. Le Guin Hep Yuvaya Dönmek (Ayrıntı)
Zeynep Sayın İmgenin Pornografisi (Metis)

...Ve prensle çoban kız kavuşur

Caz literatürünün başyapıtlarından biri, özenli bir çeviriyle Türkçeye kavuştu: İlk baskısı 1953'te yapılan kitap, sürekli güncellenerek 1990'lara kadar gelmiş. Altbaşlığındaki gibi "ragtime'den fusion ve sonrasına", tam bir başvuru ve güzel okuma kitabı...

Jimmy Smith veya Horace Silver veya David Murray bir blues çaldığında hem aranjman hem de doğaçlanan solo blues'un yarım yüzyıl önceki tarihinden yapısal öğelerle donanır. Klasisizmin müzisyenlerinin çaldığı her şey, Charlie Parker plaklarından alınma, kuşkusuz klişe olmayan, ancak klişeleşmeye müsait öğelerle doludur. Ya da Bessie Smith'in her üçüncü ya da dördüncü blues'unda, başka bir blues şarkıcısında başka bir bağlam içinde dinlenebilecek cümleler ya da dizeler vardır...
(...) Caz müziğinin tamamı böyle "model"lerden oluşur. Bir masalın başlangıcını andıran tumturaklı sözleri vardır, örneğin "Bir zamanlar" diye başlar, eski blues'un veya funk'ın aşağı doğru inen çizgileri de aynı türden bir model öğesidir. Nasıl masalda sembol haline gelen öğeler sonuçta içeriği "anlamlandırırsa", cazda da böyledir. Kötü cadı soylu prense büyü yapar, ve taş kalpli kral sevimli kaz çobanı kızı görünce yumuşar; böylece prens ve çoban kızı sonunda birbirine kavuşur ve kız prensese dönüşerek kozasından çıkar... Cadı ve prens, büyü ve taş yüreklilik, kral ve kaz çobanı kız... Bütün bunlar her bir yeni masala ilave edilen sonsuz çeşitlilikteki motiflerdir. Bu tür birimlerin model karakterinin belirgin hale getirilmesi postmodern cazın bir kazanımıdır. Batılı konser müziği giderek soyutlaşarak hemen hemen bütün eski modelleri ve birimleri kaybetmektedir. Tema ve çeşitleme, sonat formu, üç sesli akor vb. bütün yapı ve form öğeleri günün birinde kaçınılmaz olarak sorgulanacaktır. Zaten konser müziğinde kalıcı, yeni modeller ve öğeleri yeniden görme özlemi içindeyiz ve bunu ancak eski ve sınanmış model ve öğeleri yeniden irdeleyerek ve böylece tarihselleştirerek sağlayabiliriz. Oysa cazda bütün bunlar en doğal, en olağan ve en canlı şekliyle mevcuttur.
Model, öğe, birim, klişe sözlerde ve notada birbiriyle çakışabilir. Ancak klişe her türlü anlamdan yoksunken, model, öğe ve birim bir anlam taşır. Ne var ki sözlerde ve notada çakışabilmelerinden dolayıdır ki, model, öğe ve birimler sürekli klişeleşme eğilimi içindedirler. Caz müziğinin kendini sürekli yenileme eğiliminde oluşu özellikle bu yüzdendir. Cazın diriliği diğer bütün özelliklerinden daha çok hayranlık vericidir. Bütün akademikleştirme –büyük Avrupa müziğini kibar burjuvazinin tekelindeki bir ilgi alanı haline getiren o akademikleştirme– girişimleri cazla çelişir... Cazın diriliği, standartların sürekli bir kenara atılmasını da beraberinde getirmektedir; hatta eski modellerin ve birimlerin bağlayıcılığını koruduğu yerde bile. Böylece caz eleştirisinin konumu karmaşıklaşmaktadır. Caz eleştirisi, hiçbir standarda sahip olmamakla suçlanmaktadır. Gerçekte ise hayret edilecek kadar çok kriteri vardır. Genellikle gelişme, standart koymayı anlamsız kılacak kadar hızlı olmaktadır. Oysa Avrupa müziğinde, standartlar genellikle müziğin doğuşundan ancak bir ya da iki kuşak sonra oluşturulur. Caz standartları katı ve hoşgörüsüz olma eğilimi içindedirler. Bunun üzerinde durmak gerekli: Sorun standartlar yaratıp sanatı bunlarla sınamak değildir; sorun sanatı yaratmak ve standartları daima sanata göre yeniden oluşturmaktadır. Ancak

bu pek kolay olmadığından, genellikle kaçınılan bir iştir; cazda da, caz dışında da. Ancak caz kolaycı olan her şeye karşı bir ayaklanma müziği olduğundan, dinleyicilerden yıllar önce geçerli olan standartları değiştirmesini ve yenilerini bulmaya hazır olmasını her zaman isteyebilir.

Caz, doğuşundan yüzyıl sonra hâlâ doğduğu zamanki şeydir; bir protestonun müziğidir. Bu yanı da diriliğini oluşturan unsurların bir parçasıdır. Toplumsal, ırksal ve manevi ayrımcılığı, değersiz burjuva ahlâkının klişelerini, modern toplumun işlevsel örgütlülüğünü, bu dünyanın bireyselliği yok edişini, kendine uymayanları yargılayan standartların kategorize edilmesini protesto eder... Birçok Amerikalı müzisyen, özellikle de siyahlar, protestoyu bir ırk meselesi olarak anladılar. Kuşkusuz protesto aynı zamanda böyle bir şeydir. Ancak ırksal olan belirleyici olsaydı, caz, dünyanın her tarafında anlaşılan ve neredeyse bütün ırklardan, renklerden ve siyasal sistemlerden müzisyenler tarafından icra edilen bir müzik olmazdı. Burada –başka yerlerde de olduğu gibi– cazda ırksal olan uzun süredir kendini aştı ve evrensel hale geldi. bugün caz, tahakkümü sadece kendine ve yaratıcı üretkenliğine değil, aynı zamanda insanî ve insana yaraşır varoluşa karşı her yerde bir tehdit olarak gören –bütün ülkelerde ve sosyal sistemlerde, bilimcilerin, felsefecilerin, yazarların, müzisyenlerin, sanatçıların ve bütün alanların duygulu insanlarının, kısaca çağımızın resmini sonraki nesillerde iz bırakacak bir şekilde belirleyen herkesin katıldığı– dünya çapında bir protesto biçimine büründü.
Joachim E. Berendt, Caz Kitabı (Ayrıntı)

[John Smolens]

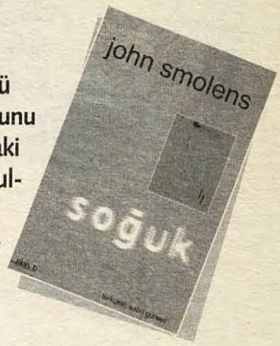

"Ardı arkası kesilmeyen kar tanelerine gözlerini kapadı. Sırtını ve omuzlarını soğuk kapladı. Kol ve bacakları sanki sırtüstü yüzüyormuş gibi açılmıştı; sıcak bir yaz günü öğleden sonra bir gölde yüzdüğünü ve tepede masmavi bir gökyüzü olduğunu hayal etmeye çalıştı. Ama olmuyordu, gözlerini yeniden kara açtı..." John Smolens'in "Soğuk"u kış boyu elimizin altındaki romanlardan biriydi. Bir kaçış öyküsü "Soğuk". Karakterlerin kimi hapisten, kimi ordudan, kimi evliliğinden kaçıyor, kurtulmaya çalışıyor... Yazar Smolens kitapta okuyucuyu öyle bir konumda bırakıyor ki, kimseyi suçlayamıyorsunuz. Belki de Gülten Akın'ın bir dizesinde saklı bunun anahtarı: "Kim masum kalabilirdi ki bu sinsi soğukta"... Türkçesi Plan B tarafından yayınlanan romanın yazarı John Smolens, soğuk temalı bir heykel ve fotoğraf sergisi kapsamında mart ayında İstanbul'daydı. Yazarla buluştuk, varoluştan, edebiyattan, müzikten ve haliyle soğuktan konuştuk...

KAÇAKLAR ÜLKESİ

"Soğuk"la ilgili düşünmeye nasıl, ne zaman başladınız?

John Smolens: Her şeyi başlatan, Marquette bölgesinde kullanılan bir terim oldu: Yürüyüp giden... Bu kelime, mahkûmlardan birinin, kasabanın dışındaki hapishaneden öylece yürüyüp gitmesini betimlemek için kullanılır; bu, zaman zaman olan bir şeydir.

"Soğuk"un yazı hayatınızdaki yeri nedir?

Gençken, hayranlık duyduğum yazarlar, hayatları boyunca bir "külliyat" yaratmaktan bahsederlerdi. Umarım "Soğuk"un benim külliyatıma bir katkısı olur. Bence "Soğuk", bir örgünün parçası. Bundan önce gelen kitapları yazmasaydım, "Soğuk"u yazamazdım, başarısız olan kitap ve hikayeler de buna dahil.

Diğer romanlarınız henüz Türkçeye çevrilmediği için onları okuma fırsatı bulamadık. Onlardan biraz bahsedebilir misiniz?

İlk romanımın adı "Winter By Degrees"di, 1987'de yayınlandı. Bazı açılardan konusu "Soğuk"a benziyordu. İki marangoz kardeşin öyküsü. Bu iki kardeşin birlikte çalıştıkları bir adam var ve bu adam bir gün ortadan kayboluyor. Kardeşlerden biri, diğerinin adamın kayboluşuyla bir ilgisi olmasından şüpheleniyor. Ana kahraman olan diğeriyse başta kardeşinden hiç şüphelenmiyor, ama bir süre sonra şüphelenmesi için bazı sebepler ortaya çıkıyor. Bu bir şüphe öyküsü, bir cinayet romanı değil... İkinci romanım "Angel's Head". Bu, Massachussettes'te, Cape Cod'daki hayalî bir adanın ismi. Ben çocukken yazları ailecek Cape Cod'a giderdik. Uzun bir süredir de annem orada yaşıyor. Burası güzel plajlar ve küçük kasabalarla dolu bir yer. "Angel's Head" de küçük bir adanın öyküsü. Bu adada yaşayanlar ikiye bölünmüş durumdalar. Yarısı, finansal olarak ayakta kalabilmek için anakaraya bağlanmaları gerektiğini düşünürken, yarısı buna karşı çıkıyor. Bu kitap yayınlandıktan sonra Kanada'da ve Amerika'da küçük adalardan birçok insan bana yazdı ve aynı çelişkiyi yaşadıklarından bahsetti.

Diğer romanlarınızda da görsellik ön planda mı?

Son yayınlanan kitabım "Invisible World"ün büyük bölümü Boston'da geçiyor. Boston, Amerika için çok eski bir şehir, tabii Türkiye şartlarında yalnızca bir bebek. Ama çok güzel bir eski mimarisi var. Karakterlerin şehrin sokaklarında dolaştığı bir hikaye yazmak benim için çok önemli. Mekânları okurun gözünde canlandırabilmek için elimden geleni yapıyorum.

Yarattığınız hayatların varoluş ve yokoluşlarını neye göre belirlediniz? Adalet sisteminizin temelinde hangi fikir yatıyor?

Karakterlerin bir şekilde hak ettikleri sonu bulduklarına inanıyorum.

Her şeye rağmen kitaptaki her karakterin masumiyetini korumaya alma çabanız söz konusu mu?

Ne kadar güzel bir soru. "Karakterin masumiyeti" lafına bayıldım. Bunu korumaya çalıştığımı umuyorum. Bazen bir roman veya hikaye okuyorum, yazarın karakterlere saygı duyduğunu hissedemiyorum. "Soğuk"u okuyan birinin böyle düşünmesi beni çok üzerdi.

Soğuğun sevgisizlik için bir metafor olduğunu söyleyebilir miyiz?

Evet, bu, hikayenin genelinde arka planda gibi görünüyor. Son sahneyi yazdığıma memnundum ve rahatlamıştım. Bu sahne kitabın geri kalanını az da olsa telafi etmesi için, yeteri kadar sevgiyle dolu diye umuyorum.

Liesl, kazadan sonra hayatını kurtaran şeyin kile dokunmak olduğunu söylüyor. Siz de "Soğuk" sergisinin katoloğundaki yazınızda, Liesl'in kile karşı hissettiklerinin, sizin yazmakla ilgili hislerinize yakın olduğunu söylüyorsunuz...

Evet, yazmak, heykel yontmaya çok benziyor, özellikle heykeltraşlığın genelde ekleme veya fazlalıkları almaktan ibaret olması açısından. Ortaya bir şekil çıkarmak için ya biraz daha çamur eklersiniz ya da çamuru veya tahtayı, içindeki şekli bulmak için yontarsınız. Yazı yazmasaydım kim olurdum, bilemiyorum. Varoluşumu anlamlandırabilmem için bildiğim tek yol bu. Amerikalı yazar John Cheever'ın dediği gibi, "kaosu, düzene sokmak için bildiğim tek yol yazmak".

Kitabınızda şöyle bir cümle var: "Amerika'nın her yerinde, özgürlükler ülkesinde, herkesin tek istediği, bir şeylerden kurtulmak..." Bu cümleyle altını çizmek istediğiniz nedir?

Bu cümleyi romanda Warren söylüyor. Romandaki beş karakter de bir şeylerden kaçıyorlar. Norman hapisten, Liesl geçmişteki mutsuzluklarından, Del Maki rutin yaşamının sıkıcılığından... Ama içlerinde en kötü durumda olan Warren. Yaptıklarının diğer insanlar üzerinde ne etki yapacağını düşünmeyen biri o. Bence böyle biri asla

48→

özgür olamaz.

İkiz kulelere saldırı düzenlendiğinde nerede olduğunuzu hatırlıyor musunuz?

Evdeydim. NPR radyo istasyonu için, mensubu olduğum üniversiteyi ziyaret eden yazarlara röportajları ben hazırlıyordum. Ne olduğunu hatırlamıyorum, ama bir ayrıntıyı konuşmak için radyodan birini aradım. Haber sunucusuyla konuştuk, "John, fazla uzun konuşamayacağım, çünkü Dünya Ticaret Merkezi'ne bir saldırı gerçekleşti" dedi. O anda hiç unutamadığım şey, adamın sakinliğiydi. Bir profesyonel olduğu için son derece sakin bir ses tonuyla konuşuyordu, tıpkı onu radyodan dinlemek gibiydi. Bu, John F. Kennedy suikastı gibi unutulamayacak bir gündü. O olay gerçekleştiğinde de herkes nerede olduğunu, ne yapıyor olduğunu hatırlar. Genç nesil de, yalnızca Amerika'da değil, tüm dünyada, Dünya Ticaret Merkezi saldırısı olduğunda nerede olduğunu, ne yapıyor olduğunu aynı şekilde hatırlayacaktır.

Amerika'nın Irak'a müdahalesine bakışınız nasıl?

Saddam Hüseyin olmasaydı, Irak tabii ki daha iyi bir yer olurdu. Ama ABD'nin bu noktada devreye girmesinin en iyi çözüm olduğunu düşünmüyorum. Bence en iyi çözüm Birleşmiş Milletler. Bu, dünya ülkelerinin birlikte vermesi gereken bir karar. Tabii şunu da eklemem gerekir ki, benim ABD dış politikasına hiçbir katkım olmuyor, dört yılda bir oy vermemi saymazsak. Yani kimse beni arayıp da ne yapalım diye sormuyor. Aslında bu konuların hiçbirini sormuyor.

Savaş olasılığı, yazma konsantrasyonunuzu bozdu mu?

11 Eylül 2001'den bu yana herkesin konsantrasyonu değişti. Özellikle o yıl her zamanki kadar yazamadığım zamanlar oldu, çünkü aklım başka yerdeydi. Okuduğum röportajlarda da başka Amerikalı yazarların benzer şeyler söylediklerini duydum. "Soğuk", Amerika Birleşik Devletleri'nde 13 Eylül'de yayınlanacaktı. O hafta Dünya Ticaret Merkezi'ndeki akrabalarımla bağlantı kurmaya çalıştım, neyse ki hiçbirine bir şey olmadı. Editörüm ve ajansım Dünya Ticaret Merkezi'ne çok yakın yerlerde çalışıyorlar. Bu olay konsantrasyonumu kesinlikle etkiledi. Bir yandan da yazmama yardımcı oldu. O dönemde "Invisible World"ü yazıyordum. Yazar olmanın güzel yanlarından biri de bu: Günlük kaygılardan uzaklaşabiliyorsunuz.

Yazarken ne tür müzik dinliyorsunuz?

"Soğuk"u yazarken iki albüm dinledim, Arvo Part'ın iki albümünü... Bu albümlerde özellikle insan sesleri, yazarken beni çok rahatlattı. Yazmadığım zamanlarda blues, eski rock'n'roll şarkıları dinlerim. Çok entelektüel bir müzik dinleyicisi değilim. Opera ve senfoniyle eşim sayesinde tanıştım. Oturup da kafamı dinlemek istediğim zamanlarda, otuz yıllık bir Rolling Stones albümü koyarım ya da bir Chuck Berry... The Band'i de severim. Genç bir Amerikalı blues şarkıcısı ve gitaristi var: Jonny Lang. Henüz 31 yaşında; 15 yaşından beri albüm yapıyor.

Peki siz bir müzik aleti çalıyor musunuz?

Evet, gitar çalıyorum, ama öyle kendi kendime, rahatlamak için.

"Amerika'nın her yerinde, özgürlükler ülkesinde, herkesin tek istediği, bir şeylerden kurtulmak." Bu cümleyi Warren söylüyor. Yaptıklarının diğer insanlar üzerinde ne etki uyandıracağını düşünmeyen biri. Böyle biri asla özgür olamaz.

Soğuk temalı Uluslararası Heykel ve Fotoğraf Sergisi'nden iki çalışma: Üstteki Mark Mitchell'dan, alttaki Kemal Tufan'dan

Eğer hayata yeniden başlıyor olsaydım, çok iyi blues çalmayı ve söylemeyi öğrenir, hayatımı bir müzisyen olarak geçirirdim. Ve mutlu olurdum, muhtemelen fakir, ama mutlu.

Bütün yapıtlarını takip ettiğiniz özel bir yazar var mı?

Birkaç yıl önce kaybettiğimiz Amerikalı bir yazar var, Andre Dubus. Yirmili yaşlarda ondan çok şey öğrendim. Oğlu da iyi bir yazar: Andre Dubus III. Bu iki yazarın yazdığı hemen hemen her şeyi okudum.

Bir başucu kitabınız var mı?

Bir sürü. Komodinimin üstünde birçok tarih kitabı var, edebî eserler var, kediler köpekler hakkında kitaplar... Dönüp tekrar okumak istediğim bazı yazarlar var, John Cheever, Flannery O'Connor... Gençken okuduğum kitaplar var. Yirmi yıl önce aynı kitabı okumak çok farklı bir tecrübeydi. Gençken Graham Green'in iki romanını okumuştum. Bunları tekrar okuyunca, gençken pek bir şey anlamamış olduğumu fark ettim. John Cheever'ın hikayelerini sık sık okuyorum. Roman kahramanlarımla ilgili fikirler genellikle okurken aklıma geliyor. Komodinimin üstündeki diğer şey de bir not defteri.

Çeviren: ***Bahar Bağrucu***

Babylon'da bu ay

1 Nisan, 21:30 **Blue Tribe Presents:** The Agency: Blue Tribe Music, elektronik müziğin alternatif kanalındaki müzisyenler için kurulmuş bir ajans. İlk partilerinde DJ Naki ve Yakuza çalacak; Mr. Pink, Yakuza, Mahmut Yalay, Richard Hamer ve İmer Demirer'den kurulu Tha Tribe ilk kez sahne alacak.

2 Nisan, 21:30 **"Depeche Mode vs. The Cure –Party"**

3 Nisan, 21:00 **Zipİstanbul Rock Günleri:** Gecede Deniz Tuzcuoğlu Band ve Soul Stuff çalacak.

4 Nisan, 23:00 **Athena** "Cover Project"

5 Nisan, 23:00 **DJ Khan & Kid Congo Powers:** Electroclash ekolüne gönül bağlamış iki müzisyen. DJ Khan –nam-ı diğer Can Oral– da, King Congo Powers da gitarlarıyla turntable'ları arasında gidip geliyor. İlk albümleri "No Comprendo"yu geçen sene çıkaran ikilinin ikinci albümleri "Bad English" de yolda.

DJ Khan & Kid Congo Powers

8 Nisan, 21:30 **Kazım Koyuncu**

9 Nisan, 19:30 **DJ Groove Selector:** Babylon'un dördüncü yılı kutlamasının konuğu, çeşitli Avrupa kulüplerindeki programlarının yanısıra, Amsterdam'ın Club Panama'sının ve Odessa'sının da sürekli DJ'i; işi, caz, funk, soul yüklü bir groove'la...

10 Nisan, 21:30 / 11 Nisan, 23:00 **Trilok Gurtu:** Bombaylı vurmalı çalgılar üstadı, enstrümanında bir milat olarak anılıyor. Don Cherry, Zakir Hussain, John McLaughlin, Pat Metheney, Joe Zawinul, Jan Garbarek gibi isimlerle bir sürü turneye çıktıktan sonra, 1988'de kendi grubunu kurdu. Asian Dub Foundation, Nitin Sawhney, Talvin Singh gibilerinin piri sayılır. Down Beat dergisinin beş defa "yılın sanatçısı" seçtiği Trilok Gurtu, funk'tan bhangra'ya, soul'dan raga-pop'a ilerleyen bir damarı ince işli bir rock-caz potasında eritti. Son albümü "Remembrance"daysa akustik Hint köklerine bir selam çaktı...

Swayzak Soundsystem

12 Nisan, 23:00 **Swayzak Sound System:** Bu ay electroclash'e kanı ısınanlar şanslı: James Taylor - David Brown ikilisi de gayet melodik, dansa yatkın bir elektronik pop icra ediyorlar. Ceplerinde hep deep house, modern dub, tekno var. 1998 tarihli ilk albümleri "Snowboarding In Argentina", Mixer dergisince yılın albümü seçilmişti.

Trilok Gurtu

15 Nisan, 21:30 **NaapJazz**

16 Nisan, 21:30 **Nev**

17 Nisan, 21:30 **Harem**

18-19 Nisan, 23:00 **Eleyo:** Havanalı grubun köprüsü, bir yakada rumba ve Yoruba müziğine, bir yakada hiphop'a uzanıyor. Rab Cubano'nun bu altı genci, Osishas'ın akrabası sayılır...

Eleyo

22 Nisan, 21:30 **Deneysel Müzik Topluluğu:** Elektro gitarda Sarp Maden, viyolonselde Reyent Bölükbaşı, vurmalılarda Lari Dilmen, divan sazı ve perdesiz bağlamada Cenk Güray'dan oluşan grubun konserinin başlığı "Sayıklamalar".

23 Nisan, 21:30 **Tribute To Okay Temiz**

24 Nisan, 21:30 / 25 Nisan, 23:00 **Spanish Harlem Orchestra:** Harlem'in doğu yakasının, İspanyol Harlem'inin emektarları ve gençleri, 60'ların, 70'lerin coşkulu salsasını diri tutuyor. Grubun lideri, piyanoda Oscar Hernandez. Soul ve cazla harmanlanan bir salsanın Buena Vistacıları gibi bir şey bu grup.

26 Nisan, 23:00 **Schal Sick Brass Band feat. Buzuki Orhan:** Daha önce de İstanbul'a gelip bakır nefesli bir coşku gecesi yaratan milletlerarası topluluk, Balkanlar'dan Küba'ya, funk'tan rock'a uzanan enternasyonal bir bando. Konukları da şahane...

29 Nisan, 21:30 **Ayşe Tütüncü** "Müzisyenler ve Müzikal Serüvenleri"

30 Nisan, 21:30 **"Oldies (70s-80s) But Goldies"**

İş Sanat'ta bu ay

2-3 Nisan **Kuzey Almanya Radyo Senfoni Orkestrası - Hamburg** (şef: Dmitrij Kitajenko; keman: Isabelle van Keulen; piyano: Rudolph Buchbinder)

10 Nisan **"Parlayan Yıldızlar"** (Hande Şeker, keman; Ayşen Ulucan, keman)

11 Nisan **Beck's Big Band** (projenin mimarı piyanist ve trombon sanatçısı Aycan Teztel. Konserin konuk sanatçıları arasında Fatih Erkoç, Neşet Ruacan, Tuna Ötenel, İmer Demirer, Sibel Köse ve Aşkın Arsunan var.)

17 Nisan **Efe Baltacıgil** (viyolonsel), **Anna Polonsky** (piyano) (İkili, Bach, Beethoven ve Chopin'in eserlerini yorumlayacak.)

22 Nisan **Lila Downs:** Başrolünde Salma Hayek'in oynadığı, altı dalda Oscar adayı olan –"en iyi özgün beste" dalında bu ödülü hak eden– "Frida" filminin adaylıklarından biri de "Burn It Blue" şarkısından ötürüydü. Şarkıyı Caetano Veloso'yla beraber yorumlayan Lila Downs, filmde de oynuyor. Güney Mexico'da, Sierra Madre dağlarında büyüyen Lila Downs, İskoç-Amerikan bir sinemacı-ressam baba ve şarkıcı bir Meksika yerlisi kadının kızı. Küçük yaşta mariachi şarkıları söylemeye başlamış, şan ve antropoloji eğitimi almış, genç yaşında yerel gruplarla turnelere başlamış. Güney Amerikalı müzisyenlerden oluşan grubuyla Amerika ve Avrupa'da pek çok konser veren Downs, Meksika'nın yerli dillerini kullanarak bestelediği kendi şarkılarıyla, üstelik popülaritesinin doruğundayken, İstanbul'da...

24 Nisan **İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası** (şef: Alpaslan Ertüngealp; keman: Maria Elisabeth Lott) (Paganini'nin keman konçertosunun yorumlanacağı konsere Tilbe Saran anlatıcı olarak katılıyor.)

26 Nisan **Terence Blanchard:** Geçen sene gelemeyen ünlü trompetçi Blanchard, altılısıyla beraber bu sene İş Sanat'ta. Downbeat'in 2000 senesinin en iyi sanatçısı seçtiği Blanchard'ı, "Mo Better Blues", "Malcolm X" gibi filmlere yaptığı müziklerden de tanıyoruz.

29 Nisan **Emmanuel Pahud** (flüt), **Jacky Terrasson** (piyano): (İkili, "Into The Blue" başlıklı bu konserde Faure, Ravel ve Debussy bestelerine farklı bir bakış getirecek.

Lila Downs

İTÜ Rock Günleri

Geçen sene ilki yapılan İTÜ Rock Günleri, bu ay söyleşi ve konserlerle daha da genişleyerek düzenleniyor. İTÜ Maslak Kampüsü Kültür Sanat Binası Oditoryumu'nda, 12:00-14:00 arasında düzenlenecek olan "Türkiye'de Rock Müzik" başlıklı söyleşilere 14 Nisan'da Güven Erkin Erkal, 16 Nisan'da Vega'dan Deniz Özbey ve Mor ve Ötesi, 17 Nisan'da Koray Candemir, 18 Nisan'da da duman katılıyor. Konserler birkaç güne yayılmış: 11 Nisan'a rastlayan ilk konser, 12:00-18:45 arasında İTÜ Maslak Kampüsü'nde, yemekhane önündeki spor sahasında, diğer konserler 15-18 Nisan günleri arasında, eski Fen-Edebiyat kantininin bahçesinde düzenleniyor. Kimileri İTÜ Rock kulübünden olan ve blues'dan rock'a, heavy metal'den progressive'e, Anadolu rock'tan punk'a yayılan koca bir skaladan seçilen, kimi cover yapan, kimi kendi bestelerine yaslanan gruplardan bazılarıysa şunlar: Asimetri, Battle Lost, Beyaz Sinek, Definitive, Dreamers, Electrocute, Fade, FX, Grief, Kekik, Lahit, Mistik Şeftali, Risk, S-Cream, Serhat-Zafer, Sironis, Turkuaz, Ütopya, West Coast, Yatay Zeka... İTÜ Rock Günleri'yle ilgili gelişmeleri www.rock.itu.edu.tr/iturockgunleri.htm adresinden öğrenebilirsiniz...

Jazz In Pavyon

Bilgi Üniversitesi Sahne ve Gösteri Sanatları Yönetimi öğrencilerinin enteresan bir projesi var. İki haftada bir yeni, belki de çok tanınmamış caz grupları, değişik pavyonlarda bir konser verecek. Organizatörlerin hedefleri arasında "pavyonları sürekli caz matineleri yapılan alternatif kültür mekânlarına dönüştürmek" de var. İlk konser 9 Nisan'da, saat 22:00'de İmam Adnan Sokak'taki Malibor pavyonunda, Naapjazz grubunun katılımıyla gerçekleşecek. Projenin yeni ayaklarını kurulacak internet sitesinden öğrenebileceğiz...

Tiyatroda ince saz

1999'da yayınladıkları "bir / Eski Nisan"dan sonra, "iki / Eylül Şarkıları"nı geçtiğimiz sene çıkaran, kadim sanat müziği sadasını bugünün kulaklarına uyarlayan İnce Saz grubu, 8 Nisan salı günü 20:30'da Oyun Atölyesi'nde bir konser verecek. Haluk Bilginer, Bülent Emin Yarar ve Şenay Gürler'in oynadığı Anthony Horowitz oyunu "Ermişler ya da Günahkârlar"ı veya "Dolu Düşün Boş Konuş" oyununu da bu ay izleyebilirsiniz. Programla ilgili ayrıntılar www.oyunatolyesi.com adresinde bulunabilir. Moda, Dr. Esat Işık Caddesi, 15 numara...

[etkinlik]

Aksanat'ta bu ay

1 Nisan, 14:00, laser-disc'ten konser **Mendelssohn** "Senfoni no.3-4, Keman Konçertosu"
2 Nisan, 14:00-18:30, laser-disc'ten konser **Berlioz** "Fantastik Senfoni"
3 Nisan, 20:00, canlı konser **Vladimir Ovchinnikov** (piyano - Çaykovski, Rahmaninov)
4 Nisan, 14:00, laser-disc'ten konser **Kiri Te Kanawa** (soprano - Mozart, Puccini ve Gounod'dan aryalar, "My Fair Lady"den şarkılar)
8 Nisan, 14:00, DVD'den konser **Sarah Brightman** ("La Luna" - Live In Concert)
10 Nisan, 14:00, DVD'den konser **Beethoven** "Keman Konçertosu"
11 Nisan, 12:30, laser-disc'ten opera **Mozart** "Figaro'nun Düğünü"

15 Nisan, 20:00, canlı konser **Toros Can** (piyano - Chopin, Brahms, Ligeti, Boulez, Crumb)
16 Nisan, 14:00, laser-disc'ten konser **Kathleen Battle** (soprano)
17 Nisan, 14:00, DVD'den konser **Yo Yo Ma, Meyer, O'Connor** "Apalachian Journey"
18 Nisan, 12:30, laser-disc'ten opera **Mussorgsky** "Khovanchina"
22-24 Nisan, 10:00, workshop **Lior Lev** (dansçı)
22 Nisan, 20:00, canlı konser **Özgür Tuncer** (piyano - Mozart, Beethoven, Ravel, Chopin)
25 Nisan, 12:30, laser-disc'ten opera **Puccini** "Turandot"
29 Nisan, 20:00, canlı konser **Burçin Büke** (piyano - Büke, Syzmanowski, Chopin, Busoni, Prokofiev)

[bar]

Uzo, raki, sirtaki

16 Nisan gecesi buzuki nağmeleri eşliğinde uzo-muzdan yudumlar, topikten birkaç çatal alacağız, sonra da kendimizi piste, sirtaki yapmaya atacağız. Mezeler bol, içki gani. Baraka'da Tarık Başoğlu'nun hazırladığı gecenin plak koleksiyonu da sağlam, Yunan plaklarından iki yakadan Ege şarkılarına yok yok... Baraka'da 30 Nisan da 80'ler Gecesi olarak belirlenmiş. Baraka, Taksim'den Galatasaray'a ilerlerken eski Mudurnu'nun üstünde. "Uzo, raki, sirtaki" gecesiyle ilgili bilgileri 0.212.292 94 16 no'lu telefondan alabilirsiniz...

Cool

On yılını dolduran Cool, müdavimlerinin öve öve bitiremediği bir kulüp. Kemer beldesinin Starlight barı, Cool'un abisi sayılır. İstanbul'da Arnavutköy'de açılan, daha sonra Levent'e taşınan Cool, daha ziyade 80'ler sound'uyla, Depeche Mode –ve The Cure, U2, bilumum new wave grupları– severliğiyle tanınıyor. Mekânın adının Depeche Mode'la özdeşleşmesinde yıllarca burada sahne alan Chantage'ın da etkisi büyük. Aylin Aslım, Athena, Kargo gibi isimleri de sahnesinde misafir eden Cool'un cuma ve cumartesi günleri konuğu yine Chantage. Aralarda ve performans sonrasında DJ XXXL'in house/tech-house programları var. Retronun altın anahtarı bugünlerde 80'leri açıyor –Cool'a bu yüzden takılmakta ayrıca fayda var. Yazın bahçesi de açılacak, ama bunu beklemek tabii şart değil. Cool'a giriş haftasonları dışında ücretsiz. Kalabalığa yakalanmayayım diyorsanız, Biletix'e bakabilirsiniz, sorularınız varsa www.coolbar.info'ya girebilirsiniz (bara giriş de bu siteden alınacak bir şifreyle mümkün –Semra Özal gibi yaparsanız ne olur, bilinmez). Cool, I. Levent'te, Levent Caddesi 15 numarada...

[festival]

Kısa film festivali

Maraton başlıyor, bir kültür merkezinden diğerine, her yılki zevkli koşturmacanın startı veriliyor. Avangard denemeler, kuvvetli senaryolar, amatör heyecanlar, dar alanda kısa paslaşmalar 3 Nisan'dan itibaren 15. Uluslararası Kısa Film Günleri'nde bizi bekliyor. Fransız, İtalyan ve Alman Kültür Merkezlerinde, uzun metrajlı filmlerden evvel, kısaların tadına varacağız. Ayrıntılar www.kisafilm.com adresinde...

Videoist Festivali

Video sanatı, son yılların rağbet gören sanat mecralarından, ifade alanlarından biri. Daha çok bienallerle tanıştığımız bu tür, Türkiye'de de sesini ve yaratıcılarını arıyor, bulmaya da başlıyor. Bir boşluğu doldurmak ve bir sanatı inşa edip yaygınlaştırmak vazifesini üstlenen Videoist Festivali, bu sanatsal imkânın Türkiye'deki birikimini derlemeye ve yeni kapılar açmaya çalışıyor. 23-30 Nisan tarihleri arasında gerçekleştirilecek olan festival, yerli-yabancı pek çok sanatçıya ev sahipliği yapacak. Festival, İstanbul'un iki yakasında, iki mekânda Taksim - Tünel'deki Galeri X'de ve Kadıköy - Kadife Sokak'taki Karga-art'ta düzenlenecek. Ayrıntıları www.galerix.org ve www.kargart.org adreslerinden öğrenebilirsiniz...

[sergi]

Demir Yol, Tren Çağı

Bugünlerde Galatasaray meydanının orta yerinde bir kara lokomotif duruyor. İnsanın içinden atlamak, aheste aheste yola koyulmak geliyor. Lokomotifin sebebi, hemen yanındaki Yapı Kredi Kültür Merkezi'nde, Vedat Nedim Tör müzesinde açılan bir sergi. Tren çağını mercek altına alan, trenin nasıl bir moderniteyi simgelediğini, karayolunun karşısında nasıl pratik –ya da ideolojik– anlamlara gebe olduğunu tartışan, dünyadaki gelişimine karşılık neden Türkiye'de bir kenara itildiğini araştıran sergi, "tren çağı"nı garlardan tren içindeki hayata, oyuncak ve maketlerden pullara, şiirlerden makalelere kadar geniş bir malzemeyle karşımıza çıkıyor. Sergiyi gezerken, düdükler ve buharlar arasından mırıldanırız belki: "Hayat katarının en arka vagonunda yolcuyum..." 24 Mayıs'a kadar...

[müsabaka]

Bilimkurgu öyküler

Son yıllarda bilimkurgu ve fantastik-kurgu kitaplarda büyük bir artış gözleniyor. Bu türlerin okuyucusu çoğaldıkça, pek çok yayınevi de seri halinde bu kitapları yayınlıyor. İthaki, bu alanlarda önde gelen yayınevlerinden biri. Jules Verne'in bütün eserlerinin yanısıra, pek çok fantastik kitapla da basbayağı kendine has bir kütüphane oluşturan İthaki, bu alandaki birikimini şimdi bir yarışmayla ilerleterek bu edebiyatın üretimini de desteklemeye çalışıyor. Bilimkurgu ve fantastik-kurgu dallarında düzenlenen bu öykü yarışmasına son katılım tarihi 30 Nisan. Yarışmaya katılmak için şimdiye dek yayınlanmamış en az üç, en az beş öykünüz olması gerekiyor. Oluşturacağınız dosyaya dair ayrıntıları, posta adresini, ödülleri, jüri üyelerini www.ithaki.com.tr adresinden öğrenebilirsiniz...

RAM-SES
MÜZİK ATÖLYESİ

Merkez:
İstiklal Cad. Aznavur Pasajı 212/6
Yapı Kredi Kültür Merkezi Karşısı Galatasaray
Tel: 0. 212. 245 02 21

Dersane:
İstiklal Cad. Toma Apt. Şanzelize Girişi Kat. 5
Tel: 0. 212. 245 32 94

www.ramisekinci.com / www.muzikatolyesi.com
bilgi@ramisekinci.com / bilgi@muzikatolyesi.com

Türk Halk Müziği ve Batı Müziği Konservatuarlarına, Müzik Eğitim Fakültelerine hazırlık kursları
• Ses eğitimi (şan) • Keman (Türk-Batı) • Viyolonsel - Viyola • Piyano - Klavye (org) • Klasik Gitar • Flamenko - Latin Gitar • Akustik Gitar • Elektro Gitar • Bas Gitar • Jazz Gitar • Davul - Perküsyon • Bağlama • Tambur • Ud • Kanun • Kemençe - Kemane • Flüt - Ney • Saksofon - Trompet • Kaval - Mey

OLAY KAMPANYALAR

Enstrüman alanlara
Enstrüman ve aksesuarlarını alana 3 aydan 4 aya kadar ücretsiz ders imkanı

Enstrümanını getirene
1 ay ücretsiz ders imkanı

Enstrümanını değiştirene
Değişen ve değiştirilen enstrümana göre 1 aydan 4 aya kadar ücretsiz ders imkanı

Stüdyo çalışmaları
Stüdyoda çalışma süresine bağlı olarak; % 10'dan % 40'a varan indirimler

Burslu sistem
4-6 ve 8 aylık dönemlerde; % 40'dan % 60'a varan burs imkanı

6-8 ve 12 aylık dönem indirimi
% 10'dan % 30' varan indirim

Ramis Ekinci'nin "Kopuşkılar" albümü Ada Müzik'ten çıktı. 2000 yılının en ilginç albümü (Kanal 6, Number 1)

Düşünüyorum, ama sadece ben var değilim. Düşündüğüm için asıl sizler varsınız; sizler ve içinde yaşadığımız dünya. **İHSAN OKTAY ANAR**, Puslu Kıtalar Atlası

İnsanlar birbirlerini tanımanın ne kadar güç olduğunu bildikleri için bu zahmetli işe teşebbüs etmektense, körler gibi rastgele dolaşmayı ve ancak çarpıştıkça birbirlerinin mevcudiyetinden haberdar olmayı tercih ediyorlar. **SABAHATTİN ALİ**, Kürk Mantolu Madonna

"Bu şarkının başlangıcı, devamı ve daha fazlası az sonra Number One FM'de." *(Bir radyo anonsu)*

Bonnie "Prince" Billy'nin Açık Radyo-Ahtapotun Bahçesi programındaki session'ında çaldığı parçaları dinlemek isteyenler için adres: http://www.acikradyo.com/yayin/program.asp?ID=12&yd=16

PLACEBO
Sleeping With Ghosts
(EMI)

İlk iki albümlerinin tıpkı basımı "Black Market Music"in üzerinden geçen üç yılın sonunda, Brian Molko ve ekürisi "Sleeping With Ghost" ile tekrar piyasada! Bu süre içinde bol bol hayal kurmuşlar, kurdukları düşlere gömülüp kendilerini dışardan da görmüşler. İyi olmuş. Silkelenmişler, kendilerini geçip başa dönmüşler, üstelik geçirdikleri yılların derinden çizgilerini albümlerine kazımışlar. Sevindirici olduğu kadar şaşırtıcı bir gelişme. Bunda albümün prodüksiyon masasında yer alan ve kariyerinde The Music, UNKLE ve DJ Shadow gibi isimleri barındıran Jim Abbiss'in payı büyük olsa gerek!

Öncelikle belirtelim, "Sleeping With Ghost", "hidden track"siz ilk Placebo albümü. Dinlediğimiz kadarıyla bize kalıyor, artmıyor. Hayalet'tiğimiz kadar var oluyor. Bir uyku süresinde yüzebildiğimiz kadar açılıyor, inebildiğimiz kadar derinleşiyor.

"Sleeping With Ghosts", enstrümantal ve kısa bir parçayla başlayan ilk Placebo albümü aynı zamanda. "Bulletproof Cupid", geride bıraktığı barut izleriyle albümün seyrini de belirtiyor sanki: Kısa, ancak kaygan bir zemin... Ardından gelen "English Summer Rain", beklemediğimiz, ancak karşılaşınca ne kadar özlemiş olduğumuzu fark ettiğimiz bir Placebo'yu getiriyor bize...

Albümün isim kaynağı "Sleeping With Ghosts", "Without You I'm Nothing" kategorisinden bir şarkı; melankolik ve sarsıntılı. "The Bitter End", ilk single olarak seçilmesine karşın, albümün belirgin şarkıları arasında yer almıyor. Gitarların kapıp koyverildiği, dizginleri tutmayan bir parça olmuş. Ikinci round'un başlangıcı "Plasticine" de öyle keza! Muhtemel ikinci single adayı bu şarkı galiba. Bir sonraki "Special Needs", Placebo adına önceki albümlerde ne yaşanmışsa, temize çekmiş. "Dındırı dındırı" bir gitar sayıklaması, hayal'et(tik)lerimizle aramızdaki mesafede dönenip duruyor. Sonlara gelirken muhatap kaldığımız "Second Sight" kazasının ardından "Proteck Me From What I Want"da gözlerimizi açıyoruz. Arka planda yer alan kılçıklı Tindersticks sound'u, albümün en müstesna anlarını yaratmış bize kalırsa. Dördüncü Placebo albümünün 12'nci ve son şarkısı "Centrefolds" ise, piyanoya akord edilmiş, "güzel fakat aşina" bir şarkı. Sonuçta bu yargı, albümün tamamı için de geçerli sayılır. Gene de yanlış anlaşılmasın diye bağlacı değiştirelim: "Sleeping With Ghosts", güzel ve aşina bir albüm olmuş. Daha ne olsun? *Atilla Aydoğdu*

ED HARCOURT
From Every Sphere
(Heavenly)

Ed Harcourt'u bir cümlede özetlemek gibi bir iş, ola ki gerekse nasıl yapılırdı? "Müzik alemlerinin son yıllarda gördüğü en çok gelecek vaat eden genç ozan" denilebilir herhalde, her ne kadar "gençlik" ve "ozanlık" kavramları yelpazenin iki zıt ucunda bulunsa da. 23 yaşında "Here Be Monsters" gibi her şey olmaya çalışıp, öykündüğü şeylerden birçoğu olmayı da başaran bir albüm yayınlamak kolay iş değil. Kimi zaman caz, kimi zaman rock, bazen pop, bazense folk olup esasında bunlardan daha fazla bir şey ortaya koymak. Mercury Ödülü'ne aday olup, kazanamasa da kazanmış gibi olmak...

"From Every Sphere" albümünü ilk albümle art arda dinleyince, hayalperest öykücümüzün basit bir tuzağa düştüğünü söyleyebiliriz. Harcourt, konvansiyonel olandan sıyrılıp yepyeni bir şey ararken kendi adıyla özdeşleşecek bir alt-janr yaratmaya girişmiş, ama bu alt-janrın sınırlarını belirleyeyim derken kendini bir hücreye sıkıştırmış. Başka bir eleştiri, albümü dinleyince elle tutulur bir duygu tortusu kalmaması olabilir. Esasında çoğu şarkı içinde baş döndürücü bir derinlik barındırıyor, ama Harcourt şarkıları sıralarken bu derinlikleri sabote etmiş. "Bir gün hepimiz öleceğiz ve ben seni çok özleyeceğim" temalı buhranları "beraber güneşin doğuşunu izleyelim ve buradan uzaklara kaçalım sevgilim" neşesi izliyor ve bu döngüye tekil şarkıların içinde bile rastlanıyor. Kısacası Harcourt, bir duygu kuyruklu yıldızının peşine takılıp süzülmenize imkân bırakmıyor. Ama yine de çok takılıp kalmamak lazım bu noktaya, kolaylıkla düzeltilebilecek bir öz-biçim çatışması sadece bu... "Genç ozan"ımızın dehası birçok şarkıda ortaya çıkıyor. "All Of Your Days Will Be Blessed" ve otobiyografik "Ghostwriter" parçalarındaki neşeli pop duyarlılığıyla "Undertaker Strut" ve "Fireflies Take Flight" parçalarındaki karamsar hava, Harcourt'un birçok farklı akıntıdan etkilenen bir duygu denizinde yüzdüğüne işaret. Ölüm döşeğinde hemşiresine aşık olan bir hastanın son sözlerini söylediği (Harcourt da yakın geçmişte ağır bir hastalık geçirmişti) "Sister Reneé" favorimiz. "Sadece piyanomun başında huzurluyum" sözünün arkasında durmuş Harcourt bu şarkıda. Albümün genelindeki enstrümantal zenginlik de dikkat çekici... Bütün bu güzelliklere rağmen ilk albüm "Here Be Monsters" daha iyiydi sanki, örneğin bir "God Protect Your Soul" ya da "Beneath The Heart Of Darkness" yok bu albümde. Ama aradaki fark da dağ gibi değil neyse ki, bir-iki tane daha kaygan melodi, birkaç tane daha sivri çengel ve daha iyi dizilmiş bir-iki vagon sözcük, hepsi bu. Dev grupların, örneğin Coldplay'in bile ikinci albüm sorunsalı altında ezildiği bir ortamda Harcourt'un alnı beyazötesi. Camı kırıp içinde sıkıştığı hücrenin duvarına ilk balta darbesini vurunca her şey çok güzel olacak. *Yiğit Atılgan*

TURIN BRAKES
Ether Song
(EMI)

Müzik piyasasında "ilk albüm"ünüz bir şekilde tutarsa, yolunuz yokuş demektir. Eğer çok satarsanız, sizi bekleyen, "daha çok satış" çıkmazı, yok eğer eleştirmenlerin iltifatlarına maruz kalırsanız, "ruhsal daralmalar" olur. İlk albümleri "The Optimist"le Mercury Prize'a aday olan, 2001 değerlendirmelerinde her derginin listesinde kendine yer bulan Turin Brakes için de farklı bir yol yokmuş doğrusu. Tıpkı Radiohead ya da Coldplay ya da Muse gibi, ikinci albümleri, büyük olasılıkla kariyerlerinin en "depresif" albümü sayılacak ileride. Tabii bu durum, çok satan ilk albümden sonra gelebilecek "tıpkıbasım" ikinci albüm gibi ortaya "hilkat garibesi" bir yapıt çıkarmıyor. Tersine, genelde o grubun "başyapıtı"yla karşılaşıyoruz. Turin Brakes'de de öyle olmuş. Yukarıda isimlerini andığımız gruplarda olduğu gibi.

"Ether Song", ismi gibi kimyevî bir atmosferde hayat bulan bir albüm. Albümde yer alan 12 sarih, bir örtülü şarkının tamamı aynı meridyende konuşlandırılmış. Bazıları kutup ayazı, bazıları ekvator buhranı, ama hepsi aynı ruh çıkmazlarına açılıyor. "Self Help" olsun, "Falling Down" olsun, ilk single "Pain Killer" ya da albümün doruk noktası "Panic Attack" olsun, hepsi sonuçta, hep aynı no(k)taya varıyor. Hadi, Edip Cansever'in dizelerinden ilham alarak devam edelim: Davet edildiğimiz mevki, parkların bizi çağıran tarafları... Biliyorsunuz oraları, insanın gizli karanlık köşeleriyle oranlı. Ne kadar gözüpek, donanımlı ya da tedbirli olursanız olun, sonuç her zaman sizi bekleyen bir "bilinmez"e endekslidir oralarda. "Ether Song" da, insanın gözleri alışıncaya kadar belirsizliğini muhafaza etmeyi başarıyor. Sonrasıysa, daha çok ortamın müsait olmasına kalmış. Ayaküstü muhabbet de edebilirsiniz, yeni keşiflere çıkmak için daha loş taraflara da yönebilirsiniz. *Atilla Aydoğdu*

1971 kışıydı, Stockholm'deydik. İki konser vermiştik. Salondan çıkarken iki oğlan durdurdu beni. Çılgın bir fikirleri olduğunu, onlara katılıp katılmayacağımı sordular. Küçük kardeşleri Hannes, ertesi gün okulu olduğu için ikinci konsere gelememişti. Birlikte eve gitseymişiz, ben Hannes'in odasına girip "sen bana gelmeyince ben sana geldim" diyerek onu uyandırsaymışım. Peki dedim, şehrin 20 kilometre dışındaki evlerine gittik. Hannes'i uyandırdım. Tahmin edilebileceği gibi, çok şaşırdı. Annesiyle babası da yataktan kalkıp geldiler. Çok hoş insanlardı. Sabah 5.30'a kadar mutfakta oturup politika konuştuk. **FRANK ZAPPA**

Dünya gitgide yoksullaşırken, insanlar kendilerine sürekli şunu tekrarlıyor: bir sonraki dönemecin ardında para var. **JOHN BERGER**, Kral

Bir kitabı okurken geçen iki saatin ömrümün birçok senelerinden daha dolu, daha ehemmiyetli olduğunu fark edince, insan hayatının ürkütücü hiçliğini düşünür ve yeis içinde kalırdım. **SABAHATTİN ALİ**, Kürk Mantolu Madonna

ASIAN DUB FOUNDATION

Enemy Of The Enemy

(EMI)

11 Eylül, ABD ve müttefiklerinin Irak'a savaş açması, savaş/küreselleşme karşıtı hareketler tazeliğini koruyan politik gündem maddeleri. Protest müziğin, bu tür çalkantılı siyasi ortamlarda ivme kazandığı malûm. Müzik dünyasında politik olmanın anti-"cool" addedildiği 90'ların ortasından beri öfkeli söylemleri, sağlam politik duruşlarıyla "Asyalı Clash", "Britanya'nın son öfkeli grubu" gibi sıfatlar yakıştırılan Asian Dub Foundation'ın yeni albümü "Enemy Of The Enemy"nin zamanlaması, içinde bulunduğumuz ahval ve şerait düşünüldüğünde, mükemmel. Grup, bu dördüncü stüdyo albümüyle zamanın ruhunu kayda geçiriyor adeta...

Albüm, grubun gencecik MC'si Master D'nin (Deedar Zaman) zamanını tamamen politik aktivistliğe ayırmak üzere gruptan ayrılmasından sonra çıkardığı ilk albüm. Master D'den boşalan vokal görevlerini büyük ölçüde, Spex ve Aktarvata isimli, grubun sponsorluğunu yaptığı Community Music ve Adfed adlı eğitim projelerinden yetişmiş iki genç rapper almış. "Global düşünüp, yerel hareket eden" grubun sosyal çalışmalarının canlı meyveleri adeta bu iki genç. Britanya'nin dub reggae duayenlerinden Adrian Sherwood'un prodüktörlüğünü yaptığı albümü açan ve ilk single olarak yayınlanan "Fortress Europe", Avrupa'daki göçmen karşıtı hareketin ve politikaların eleştirildiği, Hint kadın vokali ve yaylıların sağlam jungle altyapısıyla, Chandrasonic'in alamet-i farikası kaotik gitar riff'leriyle desteklenen, hem kafaya hem bedene hitap eden, en başarılı ADF şarkılarından biri. Albümün en büyük sorunu da bu şarkıda gün yüzüne çıkıyor: Yeni MC'lerin korkutucu derecede Linkin Park, Rage Against The Machine gibi nu-metal, rap-rock gruplarını andıran vokalleri. Master D'nin kendine özgü, sevimli Cockney-ragga vokalinin yerini dolduramayıp, grubun orjinal tınısına kısmen gölge düşürüyor bu vokaller. Müziğin iyileştirici gücünden dem vuran "Rise To The Challenge" ve 1996 tarihli epey ses getirmiş Mathieu Kassovitz filmi "La Haine" için geçen yıl canlı olarak kaydettikleri "La Haine" adlı şarkılar bu sorundan muzdarip olsalar da, incelikli gitar işçiliği ve başarılı prodüksiyonla kurtulmayı beceriyorlar.

İngiltere'de ikamet eden Zoora Shah adlı Pakistanlı kadının, kendisine şiddet uygulayan kocasını öldürmesi ve müebbet hapse mahkûm olmasını konu alan "1000 Mirrors" konuklar yönünden zengin. Sinead O'Connor'ın vokalde, ADF'in ünlü fan'larından Radiohead gitaristi Ed O'Brien'ın gitarda yer aldığı şarkı, grubun ismindeki "dub"ın hakkını veren, ADF'den duymaya pek alışık olmadığımız kadar dokunaklı, O'Connor'ın Massive Attack'ın son albümünde söylediklerinden kat be kat iyi bir şarkı. Albümün zirve noktalarından biri.

Brezilya'da 1992'de yüzlerce mahkûmun polis tarafından öldürülmesini ve faillerin cezasız kalmasını protesto eden mahkûmların 2001'de 19 hapishanede aynı anda isyan başlatmasını konu alan "19 Rebellions", 11 Eylül'e yol açan Amerikan dış politika manevralarının masaya yatırıldığı "Blowback", başlayan yeni Körfez Savaşı ışığında daha bir anlam kazanan, albüme de adını veren kapanış şarkısı, (Düşmanın düşmanı dosttur / Tekrar düşman olana dek), ADF'nin isminin çağrıştırdığının aksine "enternasyonalist" oluşunun göstergesi. Bir gün F Tipi cezaevleriyle ilgili şarkı yaparlarsa, şaşırmayalım.

Büyük ölçüde enstrümantal olan şarkılar, albümün diğer zirve noktalarını oluşturuyor. "Dhol Rinse", bhangra ritmleriyle albümün en Asyalı parçası. Grubun anti-globalizm marşı olarak lanse ettiği "Basta", nefis üflemelilerin şarkıya kazandırdığı Latin müziği tadıyla albümdeki en ayrıksı parçalardan. Ah bir de MC'lerin katılmasıyla bir nu-metal şarkısına dönüşmese!

"Enemy Of The Enemy", Asian Dub Foundation'ın politik duruşlu gruplar (The Clash, Public Enemy vs.) geleneğindeki yerini sağlamlaştırmakla birlikte, müzikal açıdan "Rafi's Revenge" ve "Community Music"le yakaladıkları benzersiz tınının üzerine fazla yenilik ekleyemedikleri bir albüm. Yine de, piyasada "benim" diyen pek çok albüme nal toplatacak, gayet parlak şarkılar içermesiyle dikkati hak eden, kalburüstü bir çalışma. Buradan, savaşı protesto gösterilerinde soundtrack olarak kullanılmasını teklif etmek, boynumuzun borcu. *Halil Kılıçoğlu*

Saklıkent

Slow Food

Anne yemeği lezzetinde

Ev yemeği ederinde

Aheste çek kürekleri

Mehtap uyanmasın

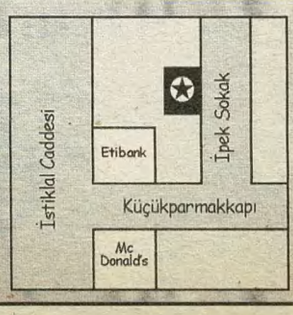

İstiklal Cad. Küçükparmakkapı İpek Sok. No:18 Kat: 2 Tel: 292 38 89

"Irak göklerinde apaçi dansları yaşanıyor." *(Mehmet Ali Birand, CNN Türk'te Amerikan helikopterlerinden bahsediyor)*

Bush okul çocuklarına bomba yağdıracak kadar alçaldığına göre, okul çocuklarının da siyaset yapmaya hakkı vardır. *(Londra'da ortaokul ve liselilerin katıldığı bir savaş karşıtı gösteride bir öğretmenin konuşmasından)*

Ne zaman anadan doğma olacaksın / Ne zaman bakacaksın mezarlıktan Amerika? **ALLEN GINSBERG**

Arkadaşımız Diler Koltaş'ı yitirdik. Onu Johnny Cash'in "I Walk The Line" şarkısıyla anmak istiyoruz.

Gitardan çıkarken tın tın sesleri / Beni yeniden adam edecektir / Havada havva olan bir adem / Ve yaklaşırken bütün güzellikleri baharla birlikte / Arkadaşlarım olan cazcılar / Elbette bulacaklar bir acıbadem / Ve biz yaşamayı yeniden kuracağız / Bu zıkkım denilen ritim / Ve stringtin / Hepimiz yaşamaktaki inkılâp içinde değiliz / Yaşasın cazın getirdiği devrim! **CAN YÜCEL**

GROOVE ARMADA

Love Box

(EMI)

Groove Armada mı sık sık albüm çıkarıyor, yoksa bize mi öyle gelmeye başladı acaba... Önceki albüm "Goodbye Country (Hello Nightclub)"ın dumanı hâlâ tüterken vakit kaybetmeksizin "Lovebox"ı yayınladılar. Groove Armada, "ille de danset" diye tutturmayan bir elektro-ikili! Yanlarında birbirinden kıymetli muhterem isimler de eksik olmuyor. Bu albüm de klasik formülle damıtılmış tabii ki... Geçen albümlerinde yer alan Richie Havens'ın yanına bu kez Neneh Cherry ve Sunshine Anderson gibi isimler eklenmiş. Albümün ilk single'ı, açılış şarkısı "Purple Haze". Adına aldanmayın, bu bir Jimi Hendrix cover'ı değil. Ardından funky bir şarkı olan "Groove Is On" geliyor. Üçüncü şarkı "Remember", trip-hop kıyılarına vurmuş bedbaht bir şarkı. Benzer sularda gezinen "Think Twice"da Neneh Cherry vokal yapıyor. Groove Armada, piyanonun sürüklediği bu şarkının ardından gelen "Final Shakedown"da, geç de olsa groove'luğunu sergilemeye başlıyor. Albümün en sıkı dakikaları, 70'li yılların Giorgio Moroder bestelerini anımsatan "Easy"de yer alıyor. Sunshine Anderson'ın vokalde yer aldığı "Easy"nin bu ay single olarak yayınlanacağını da not düşelim. Groove Armada, önceki albümde düştüğü tuzaklara bu kez düşmemiş. Eli yüzü düzgün, kuralsız ve belki de bu nedenle dağınık kalmış bir işe imza atmış. İlk etapta heyecanı eksik bir çalışma olarak görülse de, içindeki kıpırtılar dinledikçe ortaya dökülüyor. İlk albümleriyle "chill out" kapsamına girmiş, "I See You Baby" gibi internet amipi bir şarkı yaratmış bir gruptan, daha derli toplu, daha az çarpık bir çalışma bekleyen de yoktur herhalde. *Atilla Aydoğdu*

T.A.T.U

200 km/h in the Wrong Lane

(Universal)

Julia Volkova ile Lena Katina'dan oluşan t.A.T.u., Rusya'nın pop müzik alanındaki en büyük ihracatı herhalde. Daha 18'lerine yeni basmış olan grup üyeleri, Avrupa'da şimdiden 2 milyonun üstünde albüm satmış, ilk single'ları "All The Things She Said" İngiltere'de üç hafta boyunca liste başı kalmayı başarmış. Smiths'ten "How Soon Is Now" cover'ları Morrissey ve Johnny Marr tarafından takdir edilmiş, Dr. Dre ileride birlikte çalışmak istediğini belirtmiş, Elton John duyduğu hayranlığı kızları evlatlık edinmeye çalışarak göstermiş. t.A.T.u. ile ilgili başka bir özellik, kızların lezbiyenliği şarkılarında ve kliplerinde kullanmaları. "All The Things She Said"in klibinde gizli aşklarını lise kıyafetleri içinde, yağmurun altında öpüşerek ve çevrelerine meydan okuyarak haykırmış, bir sonraki klipleri "Not Gonna Get Us"taysa birbirlerine duydukları aşkı engellemeye çalışanlardan Thelma ve Louise gibi kaçan sevgilileri oynamışlar. Bu yüzden de bir sürü tepki toplamışlar. Lezbiyenliğin kullanılmasındaki en büyük neden sansasyon yaratmak, çünkü zaten sansasyon show business'ın önemli bir kısmı. Lezbiyen çağrışımlı klipler Britney Spears, Christina Aguilera, Holly Valance'a listelerde az başarı kazandırmadı. t.A.T.u.'nun sunuluşundaki fark, Madonna'nın Erotica döneminden beri lezbiyenliğin müzik endüstrisinde bu kadar doğrudan ifade edilmemiş olması. Bu imajlarının işlerine fazlasıyla yaradığı da kesin. Yine de pop albümü olarak "200 km/h in the Wrong Lane", liginin ilerisinde, kaliteli bir albüm. 1980'lerde Grace Jones ve Frankie Goes to Hollywood gibilerinin prodüktörü olan Trevor Horn, t.A.T.u.'nun bir sene evvel Rusça yayınladığı albümün İngilizce versiyonunun prodüktörü ve aranjörü. Horn, gayet sıradan ve sıkıcı olabilecek bu şarkıların üzerinden tekrar geçerek iyi bir iş çıkarmış, elinden geldiğince klişelerden kaçmaya çalışmış. Asıl can alıcı nokta, kızların sesleriyle aksanlarının etkileyici bir şekilde kullanılmış olması. Kusurlu İngilizceleri, anlatırken zorlandıkları duygularına daha bir acizlik katıyor. Sesleri konuşma ve haykırma arasında gidip geliyor. Albüm, ikisi de single olmuş "Not Gonna Get Us" ve "All the Things She Said"le açılıyor. "Not Gonna..." The Auteurs'ün "School"unun hızlandırılmışı, yeni jenerasyon için yapılmışı, ama rahatsız etmiyor. Zaten sözlerdeki liseli romantizmiyle "kaçalım buralardan" türevi şeyler söylemelerini dinlemek eğlenceli. Sevgiliden ilgi beklediği "Show Me Love" ve hoşlandıkları çocuğun eşcinsel olduğuna üzüldükleri "Malchik Gay", Mylene Farmer'ın disko parçaları tadında. The Smiths cover'ı ise müzikal olarak orijinalinden çok uzak değil. Albümün en iyi parçası "annecim, babacım, beni bağışlayın" diye başlayan, saat sesleri ve kızların kahkahalarıyla devam eden "30 Minutes". t.A.T.u.'nun pazarlanma stratejisi ne kadar doğru, tartışılır, fakat listelere uzun zamandır bu kadar iyi bir pop albümü girmemişti, biz ona bakalım. *Mehmet Uluşahin*

ÖZÜR

Geçen ay ajans sayfamızda Liz Phair'in 1999 albümünü "Exile In Guyville" olarak zikretmişiz. Doğrusu "Whitechocolatespaceegg" olacak... İki ay önce ADF söyleşisinde Primal Scream'in yeni albümünün adı "Rise" olarak geçiyor. Doğrusu "Evil Heat".

HATIRLATMA

Sheffield radyosunda pazartesi geceleri bir rock programı vardı. Sunucu, bir programın başlangıcında şöyle dedi: "Sayın dinleyiciler, hiç merak etmeyin, bu programda punk-rock denilen şeyi duymayacaksınız, çünkü o gerçek müzik değildir." Ben de o an istasyonu değiştirdim, frekanslar arasında gezinirken BBC 1'e takıldım. Saat gecenin on buçuğuydu, John Peel'ın programıydı. Galiba bir Elvis Costello şarkısı çalıyordu. O günden sonra iki-üç yıl ibadet eder gibi John Peel'ın programını dinledim. Benim müzikal zevkimi etkilediği gibi, bir grup kurmaya da yüreklendirdi. **JARVIS COCKER**

Hep bir ağızdan şarkı söylemesini / Sevmez mi acaba gaz maskeleri / Ay ışığında? / Ve tüfeklerin merhameti yok mudur / Biz insanlar kadar olsun?
ORHAN VELİ

BONNIE "PRINCE" BILLY

Master and Everyone

(Domino)

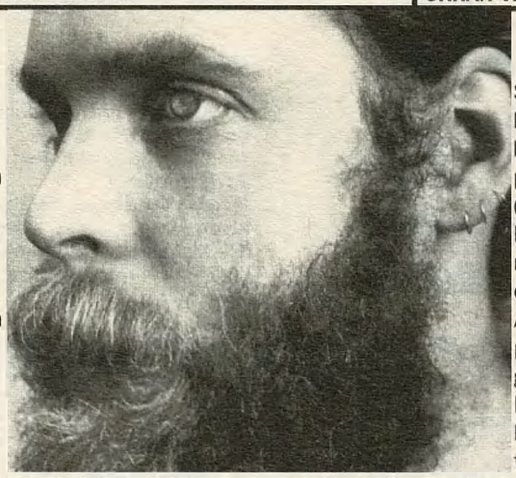

Hani bazı filmlere "kadın filmi" denir ya, Bonnie "Prince" Billy'nin son albümüne de bir kategori bulmak gerekse, bu kategori "erkek albümü" olurdu. "Kadın filmi" nasıl kadın duyarlılığına, kadınların erkeklerle ilişkilerinde çektiklerine dairse, "Master and Everyone" da erkek duyar(sız)lığına, kadınların nasıl "hayaletlere", aslında olmayan ama sonuna kadar güvenilmeye ve sevilmeye muhtaç olan erkeklere aşık olmalarına dair. Nasıl da boğar o kadınlar erkekleri, karşılık bekleyerek! Sevilmeden sevmek çok mu zordur?

İlk şarkı "The Way"le ilişkinin çerçevesi çizilmeye başlıyor. Çocuk yetiştirmeyeceksek niye evlenelim; beni benim seni sevdiğim gibi sev diye başlıyor albüm ("Without children to grow / I can't marry you, you know / Love me the way I love you"). İkinci şarkı "Ain't you wealthy, ain't you wise"da açıkça kadının işlevi belirtiliyor: "Ain't you made to give to me?" –"erkeğe vermek" için yaratılmış olduğu hatırlatılıyor kadına.

Albüme adını veren parça "Master and Everyone"da güvenilir biri olmadığını ve bununla gurur duyduğunu söylüyor şarkının kahramanı. İlişki bitince de kendini kafesten bırakılmış bir kuş gibi özgür hissediyor. Zaten aşkta süreklilik beklemek komik ("And constancy in love is a joke") değildir de nedir?

"Wolf Among Wolves"da "beni sev" diyor şarkıcı, ama "senin beni görmek istediğin gibi, yani bir insan olarak değil, bir kurt olarak" sev beni. "Maundering" de aynı havada sürüyor. Kadın yine adamdan başka birisi olmasını beklemektedir ("Well, I never wanted to be / What you wanted to see" –Hiç olmak istemedim / Görmek istediğini).

"Three Questions", içinde "elhamdülillah" geçen ilk Amerikan pop şarkısı olarak tarihe geçecek. Kadına cevaplaması gereken üç soru sorar erkek. Özetle, sonuna kadar adamı savunacak ve her şeyini onunla paylaşacak mıdır kadın, erkekten hediye olarak aldığı bir taş parçası olsa bile...

Son parça "Hard Life"ta, "Belki beni öldüreceksin/ Seni suçlayamam/ Yerinde olsaydım / Belki ben de aynı şeyi yapardım" diye kadına hak verir erkek, ama yine de ilişkide boğulmakta olan kendisidir ("But I ain't breathing, let me breathe / Let me go, let me leave" –Nefes alamıyorum, bırak alayım / Bırak gideyim, terkedeyim).

Yakışıklı prensler günümüzde böyle oluyor işte.

Şarkı sözleri müzik ve kapak fotoğrafıyla da bir bütünlük içinde. Kapakta Will Oldham'ı (Bonnie "Prince" Billy'nin asıl adı, yazmamış olmayalım) profilden görüyoruz, 19. asır Alman filozofları gibi bir pozda. Ama gözleri bir garip, donuk donuk bakıyor. Cansız gibi.

Parçaları Lambchop'tan tanıdığımız Mark Nevers kaydetmiş. Kayıtta da üslûp bütünlüğü sürüyor. Yani o donukluk, o yalnızlık hissi albümün bütününde var. Ürkütücü bir yalnızlık, çıt çıksa duyulan cinsten. Zaten fazla enstrüman da yok, temelde gitarı ve sesiyle Will Oldham; bazen bir kadın vokali (Marty Slayton) ve biraz çello, hemen hemen hepsi bu.

"I See A Darkness" gibi bir başyapıt olmasa da Bonny "Prince" Billy'nin bu üçüncü albümü de sıradanın çok çok üstünde. Ne bekliyordunuz ki?

Son söz: "Lessons From What's Poor" adlı şarkıda BPB "servet ölümdür / bundan eminim" ("wealth is death / of that I'm sure") diyor. Servetin sahip olanın ruhen, olmayanınsa cismen ölümü anlamına geldiği şu günlerde değinmeden geçmeyelim. *Cüneyt Cebenoyan*

CIWAN HACO

Derya

(Ses)

Ölmez sağ kalırsak, bundan yirmi-otuz sene sonra da aynı şaşkınlık ve heyecanla, aynı baş dönmesiyle dinleyeceğimiz evladiyelik bir albümle karşı karşıyayız. Ama açıkçası, "ezber bozan" bir albüm bu. Tepeden tırnağa bir "elektronik türküler" albümü. Ciwan Haco'nun bağlaması yanında değil, ama sesi gümbür gümbür yerinde elbette. İçinde bulunduğumuz "zaman"a o kadar meydan okuyan bir albüm ki, uzaydan düşmüş desek yeri var. Hayır efendim, pekâlâ buralı, dünyalı bir albüm "Derya". Bir kere, son derece insanî bir tasavvurla dokunulmuş synhesizer'ların tuşlarına. Haco'nun memleket havaları, Shakespeare tercüme eden bir Can Yücel serbestliğinde elektronikçeleştirilmiş –eksiltmeden, bozmadan, arttırarak, katarak. Ve sonra, bu dünyadan uzaya fırlatılmış...

Ciwan Haco, Norveç'te ikamet eden Suriyeli bir Kürt sanatçı. Yıllardır, yaşadığı ülkenin zirvesindeki müzisyen kolektifiyle birlikte kaydediyor yazdıklarını. Mesela "Bilûramin" albümünde piyanist Bugge Wesseltoft, gitarist Stein Bull-Hansen, davulcu-vurmalıcı Paolo Vinaccia, basçı Audun Erlien ve saksofoncu Bendik Hofseth çalıyordu takır takır. Ortada, tamamen organik bir sound, rock-caz-Ortadoğu kırması harika bir müzik vardı.

"Derya"da ise, adı "soğuk"a çıkmış elektronik cihazlar yaratıyor aynı güzelliği. Cayır cayır yanan bir "soğukluk" bu. İlk elde, fotoğrafı kabaca "okumaya" kalkıştığımızda, Steve Hillage'ını bulmuş bir Rachid Taha –yani ateşini bulmuş barut– görüntüsü çıkıyor. Haco'nun yanıbaşında, eski kadrodan arkadaşı basçı Audun Erlien ve davulcu Anders Engen bulunuyor. "Derya", Haco haricinde bu iki kişinin, gerçek bir davulcu ve gerçek bir basçının ürettiği, bir nevi "drum'n'bass" albümü.

Bu ikilinin, özellikle de Audun Erlien'in adına birçok kayıtta rastlamak mümkün: Norveç nu-jazz hareketi plaklarından blues-rock'çu Vidar Busk'ın ekibine kadar. Hatta

Nils Petter Molvær'in "Khmer" projesi kapsamında, 1999'da, İstanbul Caz Festivaline de katılmışlığı var Erlien'in. "Bilûramin" ve "Derya"ya çok emeği geçen Bendik Hofseth ise birçok solo albümü olan, bir ara Steps'te (sonraki adıyla Steps Ahead) Michael Brecker'ın yerini dolduran bir saksofoncu.

Genellikle ECM ve Jazzland Records'dan yayınlanan İskandinav usulü yeni caz işlerine (Bugge Wesseltoft, Beady Belle, Wibutee, Nils Petter Molvær vesaire) az buçuk aşina sayılırız. Biraz fazla Avrupai, zerafetten çatlayan, güzellikleri "ay, ne hoş"tan ibaret müziklerdir hepsi –haksızlık mı ediyoruz acaba? İncedirler, iki-üç kere çekilmiş köftelik kıyma gibi. Oysa "Derya"da kemikli, kıkırdaklı, sinirleri alınmamış bir sound, tam da ihtiyacımız olan bir hamlık var. O incelikli müziğin göbeğindeki iki müzisyen nasıl böyle "kalın" sesle bağırmış diye sual ediyoruz, –biraz üçüncü dünyacılık yapmamıza müsaade var mı?– Ciwan Haco ve Mezopotamya mirasının tam bu noktada devreye girmiş olmasından başka cevap gelmiyor aklımıza. Attilâ İlhan'ın "olmayacak şey bir insanın bir insanı anlaması" dediğine bakmayın, Hillage-Taha veya Erlien-Engen-Haco müzikal ahbaplığı bu dizeyi yalanlıyor.

Bir de "şarkı"ya "sahip çıkmak" diye bir şey var tabii. Erlien-Engen ikilisi bunu yapıyor. "Derya" bazı tekno plaklarıyla veya sözün geriden geldiği 70'lerin Alman deneysel müzik ortamıyla karşılaştırılabilir, ama bunu ısrarla yapmayacağız. Çünkü albümde 11 tane taş gibi şarkı var ve herbiri mesela Björk'ün "Human Behaviour"ı, Nazan Öncel'in "Zor Dünya"sı, Tom Waits'in "Clap Hands"i, Talk Talk'un "Life's What You Make It"iyle aynı ruhta, aynı yolda, aynı sıklette, aynı mertebede.

Söz ve müzikleri Ciwan Haco imzalı Kürtçe aşk şarkıları... Kürtçeyi bilmeseniz de, aşkı ve şarkıyı biliyorsunuzdur. Biz kendi bilgimiz, görgümüz elverdiği kadarıyla, bu acayip albümü acayip sevdik. *Derya Bengi*

→55

ON ŞARKI

Ahmet Kaya Şiddet
Aşık Mahzuni Şerif Katil Amerika
Athena, Aylin Aslım, Bülent Ortaçgil... Savaşa Hiç Gerek Yok
Cengiz Kurdoğlu Liselim
The Clash Straight To Hell
David Bowie DJ
Jacques Dutronc Hippie Hippie Hourrah
Norah Jones Come Away With Me
Sex Pistols God Save The Queen
U2 Stay (Faraway So Close)

ROLL DİSKO OTUZ

YİRMİ ALBÜM

Asian Dub Foundation Enemy Of The Enemy
Ben Harper Diamonds On The Inside
Charlie Haden The Ballad Of The Fallen
Ciwan Haco Derya
The Fall Code: Selfish
Feeder Comfort In Sound
Gökalp Baykal Her Zaman Bir Şarkı
Idir Identité
Kardeş Türküler Hemâvâz
Laurie Anderson Big Science
Lou Reed The Raven
Mehmet Güreli Odamda Yolculuk
Metin & Kemal Kahraman Meyman
Metropolis Makine
Nick Cave & The Bad Seeds Nocturama
Patricia Barber Verse
Radio 4 Gotham!
The Roots Phrenology
Turgut Berkes Kara Kutu
"24 Hour Party People" (Soundtrack)

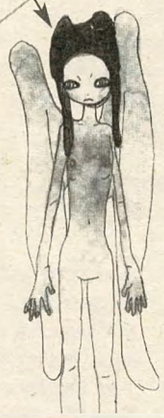

MOTORLU ŞARKILAR

Always Crashing In The Same Car - **David Bowie** • Araba Yok - **Cartel** • Back Of A Car - **Big Star** • Big Yellow Taxi - **Joni Mitchell** • Black Limousine - **Rolling Stones** • Buick Is Red - **Pixies** • The Bus Stop Song - **The Four Lads** • Cadillac - **Erkut Taçkın** • Car Car - **Bob Dylan** • Car Crash - **The Avengers** • Car Jamming - **The Clash** • Cars - **Gary Numan** • Cars Are Cars - **Paul Simon** • Cars and Girls - **Prefab Sprout** • Chevrolet - **ZZ Top** • Crazy 'Bout An Automobile (Every Woman I Know) - **Ry Cooder** • Drive - **The Cars** • Drive My Car - **The Beatles** • Driving - **Everything But The Girl** • Fast Car - **Tracy Chapman** • Ford Mustang - **Mick Harvey** • Getaway Car - **Audioslave** • Gimme The Car - **Violent Femmes** • Harley Davidson - **Serge Gainsbourg** • He Thought Of Cars - **Blur** • Hey Taksi - **Fatoş Balkır** • The Highway - **Willie Nelson** • Highway Song - **System Of A Down** • I Stole Your Car - **Red Snapper** • I Will Drive Slowly - **Lambchop** • I'm In Love With My Car - **Queen** • Kadın Şoför - **Bayan Semiha** • Little Red Corvette - **Prince** • Magic Bus - **The Who** • Mercedes Benz - **Janis Joplin** • Otomobil - **Timur Selçuk** • Siyah Araba Çalarım - **Baba Zula** • Taxi - **Bryan Ferry** • Taxi Ride - **Tori Amos** • Took The Car - **John Mayall** • Traffic - **Bernard Lavilliers** • Truck Drivin' Man - **Lynrd Skynrd** • Used Cars - **Bruce Springsteen** • The Wheels On The Bus - **Jonathan Richman** • Woman Driving, Man Sleeping - **Eels** • Workin' At The Car Wash Blues - **Jim Croce**

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Norah Jones** Come Away With Me
2. **Coldplay** A Rush Of Blood To The Head
3. **Daniel O'Donnell** Daniel In Blue Eyes
4. **Christina Augilera** Stripped
5. **Paul McCartney** Back In The World
6. **Boyzone** Ballads - The Love Song Collection
7. **Red Hot Chili Peppers** By The Way
8. **Danii Minogue** Neon Nights
9. **Avril Lavigne** Let Go
10. **Justin Timberlake** Justified

İNGİLTERE SINGLE'LAR

1. **Gareth Gates ft. The Kumars** Spirit In The Sky
2. **Mis-teeq** Scandalous
3. **Richard X vs. Liberty X** Being Nobody
4. **Blue** U Make Me Wanna
5. **Junior Senior** Move Your Feet
6. **Jennifer Lopez ft. LL Cool J** All I Have
7. **Simply Red** Sunrise
8. **Delta Goodrem** Born To Try
9. **50 Cent** In Da Club
10. **Linkin Park** Somewhere I Belong

AMERİKA ALBÜMLER

1. **50 Cent** Get Rich Or Die Tryin'
2. **Norah Jones** Come Away With Me
3. **R. Kelly** Chocolate Factory
4. **"Chicago"** (Soundtrack)
5. **Evanescence** Fallen
6. **Kid Rock** Cocky
7. **Dixie Chicks** Home
8. **Fabolous** Street Dreams
9. **Sean Paul** Dutty Rock
10. **"8 Mile"** (Soundtrack)

=16 *Dört kere dört onaltı: Plakçılarda hangi albümler satıyor, kulüplerde hangi parçalar çalıyor?*

KÖSTEBEK / Aznavur
1. **Ben Harper** Diamonds On The Inside
2. **Massive Attack** 100th Window
3. **Calexico** Feast Of Wire
4. **Nick Cave & The Bad Seeds** Nocturama

ZİHNİ / Akmar
1. **Ben Harper** Diamonds On The Inside
2. **Amon Tobin** Out From Out Where
3. **Massive Attack** 100th Window
4. **Sneaker Pimps** Bloodsport

TRIP / Kadıköy
1. **Death In Vegas** Hands Around My Throat
2. **Pixies** Is She Weird
3. **Jonathan Richman** Roadrunner
4. **Death In Vegas** Scorpio Rising

MELEK / Taksim
1. **Massive Attack** Special Cases
2. **Beck** Loser
3. **Duman** Herşeyi Yak
4. **Asian Dub Foundation** Blow Back

DECODED / Atlas
1. **Godspeed You! Black Emperor** Yanqui UXO
2. **INK** Reagent Specs
3. **Massive Attack** 100th Window
4. **Console** Reset The Preset

KARGA / Atlas
1. **Massive Attack** 100th Window
2. **Calexico** Feast Of Wire
3. **Asian Dub Foundation** Enemy Of The Enemy
4. **Spiritualized** Let It Come Down

SHAFT / Levent
1. **Robben Ford** You Cut Me To The Bone
2. **Ben Harper** With My Own Two Hands
3. **Etta James** Innercity Blues
4. **Toto** Sunshine Of Your Love

KARGA / Kadıköy
1. **Ben Harper** With My Own Two Hands
2. **Robert Wyatt** Maryan
3. **Daniel Lanois** Tension Black
4. **Harold Budd & Hector Zazou** The Aperture

Yavuz Aydar

Yavuz Aydar bir radyocu. 25 yıldır TRT'de Stüdyo FM'in yapımcısı. Roll'daki "40'ına merdiven dayamışlar" grubu olarak, pek çok akranımızdan farksız biçimde, onun elinde büyüdük sayılır. İlk rock kasetlerimizi onun programlarından doldurduk, dev toplulukları ondan öğrendik, Steely Dan'den tutun da Springsteen'e kadar bir dolu insanla o programlar sayesinde tanıştık... Stüdyo FM hep yerinde kaldı, ama hayat hepimizi farklı limanlara, farklı zevklere sürükledi. Yine de konakladığımız her yerde iyi biliyorduk ki temelimiz sağlam atılmıştı!.. Aydar'la görüşmek için Ankara'ya gittik. İlkokul öğretmenimizin elini öpmeye gider gibi.

DALLAS'I BIRAK STÜDYO FM'E BAK

Doğma büyüme Ankaralısınız galiba?..

Yavuz Aydar: Doğum yerim Isparta aslında. Babam teknik ressamdı, su kanalları yapımı için orada çalışıyormuş. Üç-dört yaşlarımdayken Ankara'ya gelmişiz. Sonrası hep Ankara'da geçti.

Müziğe ilgi duymanızda ailenizin payı var mı?

Rahmetli babamın sekiz lambalı kocaman bir salon radyosu vardı, ailede müzikle ilgili en önemli olay odur. Öyle herkesin evinde bulunur bir radyo değildi. Hem gücü, hem de dinlenebilen istasyon sayısı bakımından üst düzeyde bir radyoydu. Şık, ahşap bir ambalajı da vardı, babam ara ara bakımını yapar, gözü gibi bakardı radyoya. Benim yaptığım, çevire çevire istasyonları dolaşıp müzikleri keşfetmek oldu. Avrupa istasyonlarını dolaştıkça değişik değişik müzikler duyuyorum, ama sadece duyuyorum, neler olup bittiğini daha bilmiyorum. Ortaokul 1'deyken, evimize bir pikap girdi. O zaman pikaplar radyonun hoparlörüne bağlanır, sesler ordan çıkardı. Aşağı yukarı on plakta bir iğne değiştirilir, öyle dinlenirdi.

78 devirli plaklar...

Tabii, taş plaklar. Evimizde galiba Muazzez Türing'in birkaç türkü plağını hatırlıyorum, sonra tango ve Zeki Müren plaklarını da. Derken günlerden bir gün bir İtalyanca şarkı çıktı: "I found my love in Portofino..." *(mırıldanıyor)* Bir anda o kadar meşhur oldu ki, babamla Ulus'ta bir mağazaya gidip evimizin bu ilk Batı müziği plağını aldık. O zaman bizim radyolarda Batı müziği olarak Fransızca, İtalyanca, az da olsa İspanyolca şarkılar çalıyordu. Favorim, Little Tony diye bir İtalyan şarkıcısıydı.

Arkadaşlarınız arasında sizin gibi meraklılar var mıydı?

60'larla birlikte derslerden kaytarıp müzik dinleme zamanını artırmaya başladım. O 78'lik plaklarla arkadaşlar arasında uydurma partiler düzenlerdik, yaşgünleri gibi.. Anneleri, babaları evden kovalamak için... Her gelen koltuğunun altında birkaç plakla gelirdi, sonra aramızda değişirdik. Bu partilerde müziğe iyice ısındım. Lise sonlarına doğru Ankara Radyosu'nda Batı Müziği İstekleri diye bir program vardı, oraya yazıp şarkı istiyordum. O sıralar İngiltere ve Amerika'da farklı bir popüler müzik başlamıştı, ama buralarda pek yaygın değildi. Mesela Elvis Presley 56'da ismini duyurdu, ama bizde flaş değildi. Aslında onun öncesinde, rock tarihinin başlangıcı sayılacak Bill Haley And The Comets'in "Rock Around The Clock"u dillere dolandı, fakat nedense arkası gelmedi. Bana göre rock tarihinde ilk başta bu grubun adının yer alması gerekirken, ilk rock starı olarak Elvis Presley'in adı geçer. Elvis'in bizde tanınmaya başladığı sıralarda bu sefer İngiltere'den bir başka ses çıktı, o da Cliff Richard... Zamanın gençleri bizim FB-GS gibi Elvis'i veya Cliff'i tutardı.

Siz hangisini tutardınız?...

Güzel sözler, harika melodiler...

Jethro Tull'ın Ankara hatırası: Ian Anderson ve Yavuz Aydar

Rolling Stones, Jethro Tull, Led Zeppelin, Black Sabbath, Pink Floyd, 70'li yılların süper rock grupları... Bakın, anlatırken bile gözlerim yaşarıyor...

Ben ikisine de eşit yaklaşırdım.

O zamanın Ankarasından bahsedelim. Müzik ortamı, gençliğin buluşma yerleri?..

Öyle aman aman bir müzik ortamı yoktu. Yeni yeni diskolar vardı, ama bugünküler gibi değil, bodrum katlarında izbe ortamlardı hepsi. Mesela Sakarya'da bir apartmanın altında, "66" mı ne, öyle bir yer vardı. Karanlık, kötü kokulu filan... Yine de oralarda bizim istediğimiz müzikler çalınırdı. Sahipleri veya disk jokey'leri müziği takip ediyorlardı mutlaka. En önemlisi de, Kızılay'dan Meşrutiyet'e doğru hat boyunca, boşluk bırakmaksızın açıkhava kahveleri açılmaya başlamıştı: Angora, Yaprak, Parizyen, Hülya... Hem Ankara hem de Türkiye için yepyeni bir şeydi bu. Hepsinde mutlaka 45'lik çalan bir jukebox bulunurdu. Meşrutiyet'in köşesindeki Parizyen'in jukebox'u en sevdiğimdi. İstediğim şarkıların yerini ezbere bildiğim için makineye bakmadan seçer, havalı havalı paramı atar, çekilirdim.

Neydi jukebox favorileriniz?

Four Tops'un "Reach Out, I'll Be There"i mesela... Aman allahım, o ne şarkı öyle!.. Cliff Richard, Elvis Presley'le başladık bir farklılık hissetmeye, bir yandan soul müzik akımı bambaşka bir renk getirdi müzik dünyasına. Blues vardı belki ortada, ama pek bilinmezdi. Sonra blues'un kilise korolarından taşan seslerle ve güçlü ritm duygusuyla birleşip meydana getirdiği rhythm and blues dalgası geldi. Aile grupları, vokal grupları, Partridge Family, Jackson 5... İnsanlar bu soul ve r&b gruplarıyla dansetmeye başladı. Otis Redding, Wilson Pickett... Temptations'ın çok daha zengin bir orkestrasyonu vardı. "Papa Was A Rolling Stone" mesela... Onlardan bahsederken tüylerim diken diken olur hâlâ.

Okul nasıl gidiyordu bu arada?

Liseyi bitirmiş, üniversiteye gitmeyi düşünüyordum, ama iki sene kaybettim lisede. İyi bir öğrenci değildim. Üniversiteye geç başladım, 66'da. Puanım ona yettiği için Ankara İktisadi Ticarî İlimler Akademisi'ne yazıldım. Adım 11. listede çıktı. Bir liste asılır, sonra katılmayanlar olur, ikincisi asılır... Derken onbirincisinde çıktı adım.

Radyoya üniversitedeyken mi girdiniz?

Devam mecburiyeti olmadığı için bir yandan da çalışsam mı diyordum. Uzun yıllar Amerika'da yaşayıp dönen bir amcam vardı, kadın doğum uzmanı... Çevresi genişti. Israrlarıma dayanamadı, beni Ankara Radyosu'ndaki arkadaşı Faruk Güvenç'e gönderdi. Babamın da arkadaşıymış Faruk Güvenç. Beni hemen tanıdı. O da tıp öğrenimini bırakıp Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda viyola sanatçısı olmuş. Aynı zamanda radyoda Batı Müziği bölümü-

nün müdürlüğünü yapıyordu. "Bant muayene memuru" olarak benim işe alınmamı o sağladı. Şimdi hasbelkader Çoksesli Müzikler Müdürü olarak, bir bakıma onun yerinde oturuyorum.

Müzik programı hazırlamak için girmediniz radyoya yani?

Hayır. Faruk bey beni işe başladıktan bir-iki gün sonra odasına çağırdı, ilk iş, her hafta CSO konserlerine gitmemi istedi. Radyoda da, bant halindeki klasik müzik programlarını diskotekten alıp dinleyecek ve yayın fişlerini kontrol edip listeyi hazırlayarak yayına verecektim. İşe giriştim. Meğer bir haftalık işi bir günde yapmışım. Bana kimse bir şey söylememişti ki. Klasik müzik benim için yepyeni ve çok yabancıydı. Ama o konserlerden o kadar çok şey öğrendim ki, inanamazsınız.

Pop müzik programlarına nasıl geçtiniz?

Bir sene sonra Faruk Bey'e gidip "ben pop seviyorum" dedim. Tam o sırada istek programı yapan arkadaşlarımızdan biri hamileydi, uzun süre gelmeyecekti. İtalyanca şarkılar programını hazırlayan arkadaş da, bursla İtalya'ya gidecekti. Bana o iki programı verdiler: İtalya'dan Müzik ve Dinleyici İstekleri... Olur da becerebilirsem programda bir yenilik yapmayı düşündüm ve dinleyici istekleri arasına kendi istediklerimi de eklemeye başladım. O sıralar Türk pop müziği de kıvılcımlanmaya başlıyordu zaten. 69-70'ler, Fikret Kızılok, Cem Karaca, Hümeyra, Selda... Çaldıklarımı bunlardan seçiyordum. Genellikle yabancı parçalar istenirdi tabii, ama arada Türkçe parçalar isteyen de çıkardı. Selda çalışım olay olmuştu mesela. Tanınmayan bir isim değil Selda. Eskiden Alpay'la bir parça yapmış ve epey tanınmış, ama unutulmuş. Sonra "Mapusane İçinde Mermerden Direk" de dahil, dört şarkı yapıp TRT'ye göndermiş ve hepsi de denetimden geçmiş. Selda o kadar etkili geldi ki bana, tam bizim dinleyicinin dikkatini çekecek bir ses. O hafta çaldım bu parçayı. Bir mektup yığını oluştu, inanamadım. Sel gibi... Ertesi hafta "madem çok istediniz, buyrun bir tane daha" diyerek "Katip Arzuhalim"i çaldım. Yine dünya kadar mektup... Satışları da o kadar yükselmiş ki, Selda'nın bile dikkatini çekmiş, apar topar radyoya geldi, nasıl oldu böyle diye... Onunla o zaman tanıştık ve dost olduk. Ama esas olay sonra oldu, beni TRT müfettişlerinin çağırdığını söylediler. Gidince öğrendim ki, Selda'yı çaldıkça satışlarını artırıyorum diye soruşturmaya başlamışlar. Allahtan bu konuya bakan müfettiş beni iyi tanıyan biriydi de, olay kapandı. Yoksa "ticarî işbirliği" zannedip işimi bitireceklerdi.

Eserler denetimden geçtikten sonra ulaşıyor size, öyle mi?

Başka türlü olamaz zaten. Denetimden geçmiş sanatçılar da neredeyse TRT önünde kuyruğa giriyor, röportajlar yapmak, programlara çıkmak için... TV desen, daha anca günde bir-iki saat yayın var. Alpay'lar, Fikret Kızılok'lar, Barış Manço'lar, aklınıza ne kadar isim gelirse, hepsiyle beraber yatıp kalkıyoruz.

Hem İtalyanca, hem istekler programı devam ediyor... Arkası nasıl geldi?

Üstüne 60 dakikalık Hafif Batı Müziğinden Seçmeler diye bir program daha verdiler bana. O zamanlar, Ankara Radyosu dışında, Ankara Radyosu Üçüncü Program adı altında sadece Ankara'da dinlenen bir ikinci program postası açıldı. Bir taraftan Ankara Radyosu'nda eğitim, kültür, kırsal kesim vb. programlar yayınlanıyor, öbür tarafta da bu ikinci posta açılıyor. Yayın dalgası da UKW, ya da İngilizce deyimiyle FM... Radyo 1, uzun dalgadan yayınlanıyor. Dalga boyu ne kadar kısalırsa, kalitesi o kadar iyileşiyor, biliyorsunuz. Bu ikinci postada pop ve klasik Batı müziği programları yayınlanacağı için, ayrıca bütün dünyada da böyle olduğu için, FM bandından yayına başlıyor. Ama o zaman sadece Ankara'da dinleniyor. Başlangıçta Ankara İl Radyosu olarak biliniyor, sonra 68 veya 69 gibi adı Ankara Radyosu Üçüncü Program olarak değişiyor.

Hayatımıza FM bandı böyle girdi demek.

Evet, TRT 3 veya şimdiki adıyla Radyo 3 işte o zaman doğmuş oldu. Benim o bir saatlik program da burada yayınlanıyordu.

Başka kimler var o dönem radyoda sizinle birlikte?

Kimler yok ki... "Transkripsiyon" denen, yani il radyolarına program çoğaltan serviste, benden altı ay önce işe başlayan İzzet Öz, spiker Çetin Çeki'nin eşi Yüksel Çeki, Nazan Çulha, Betül Kartay, Leyla Çakmakçı... İzmir'de Sebla - Bülent Özveren, Ümit - Hülya Tunçağ, Akın Aslan Aksel... İstanbul'dan Ünal Üzmen, Nejat Çetinok ve daha nice arkadaşım...

İzzet Öz'le tanışıklığınız ta o zamanlara dayanıyor, birlikte program yaptınız mı hiç?

Elvis'in bizde tanınmaya başladığı sıralarda İngiltere'den bir başka ses çıktı, o da Cliff Richard... Zamanın gençleri bizim FB-GS gibi Elvis'i veya Cliff'i tutardı.

Ankara Radyosu'nda yayınlanan Gençler İçin diye bir programımız vardı. O zamanki radyo müdürümüz ikimizi yayına çağırdı, stüdyoya girip gençlere yönelik ve canlı yayınlayacağımız bir müzik programı hazırlamamızı istedi. O ana kadar canlı yayın yapmamıştık hiç. Kendimiz de konuşmuyorduk, spikerler anons ediyordu. İzzet'le radyoya girdiğim zaman tanışmıştık zaten, ben Batı Müziği servisindeydim, o Transkripsiyondaydı, aslında birer "memur"duk ve prodüktörler gibi program hazırlıyorduk. Sonra biz de prodüktör olmak istediğimizi söyledik. O da sınavla mümkündü. Sonuçta derslerini aldık, sınavlara girdik ve 70 yılında prodüktör olduk. İşte o sıralarda İzzet'le birlikte bu canlı programı hazırlamaya başladık.

Hâlâ görüşüyor musunuz?

Çok yakın arkadaşımdır İzzet... Onunla çok güzel zamanlarımız oldu. Kendisine de çok söyledim, bence televizyona geçmemeliydi. Radyodaki gibi müzik programları yapamayacaktı orada. Orası televizyon. Nitekim programlarında fotoğrafçılar, ressamlar, dansçılar vardı hep, yani görsel unsurlar. Televizyona geçince, bütün o güzelim şarkıları, bunların arkasında fon olarak çalabildi. Görüntü kısa şarkı uzun diye, yedi dakikalık bir parçayı bölmek olmaz ki... Radyoda teknisyen, araya haberler girecek diye şarkının sonlarını kestiğinde birbirimize girerdik, ama orada kendisi yapmak zorunda kaldı. Bunları hatırlattığım zaman geçiştirirdi hep. Bir yayıncı olarak ben de bir televizyon programı yapmak isterim, ama bunlarla uğraşmak istemem... İzzet çok iyi televizyon programları yaptı, ama hiçbir zaman dinleyicileriyle kendi zevki çerçevesinde paylaştığı müziği orada kullanamadı. Çok fazla Türk pop müziğiyle ilgilenmezdi, semtine bile uğramadığı sanatçılarla televizyon programlarında içli dışlı olmak durumunda kaldı.

80'lerde bir ara siz de televizyon programı yapmıştınız.

Yaptım, yine isterim, radyoda çaldığım müziği görüntülü olarak da dinleyicilerle paylaşmak isterim, ama önemli olan şu: Bizim burada bir materyali daha kolay bulabilme ve anında programa yansıtabilme şansımız varken, televizyonda bu asla mümkün değil. Kurumun görüntülü materyale bu kadar para ayırması imkânsız... Benim 1986'da yaptığıma gelince... Unesco o yılı Gençlik Yılı ilan etmişti. Genelkurmay Başkanlığı, TRT'den bu kapsamda bir gençlik programı hazırlamasını istemiş. Aralarında nasıl bir protokol vardı, bilmiyorum. O zaman Çocuk ve Gençlik Programları müdürü Tekin Özertem

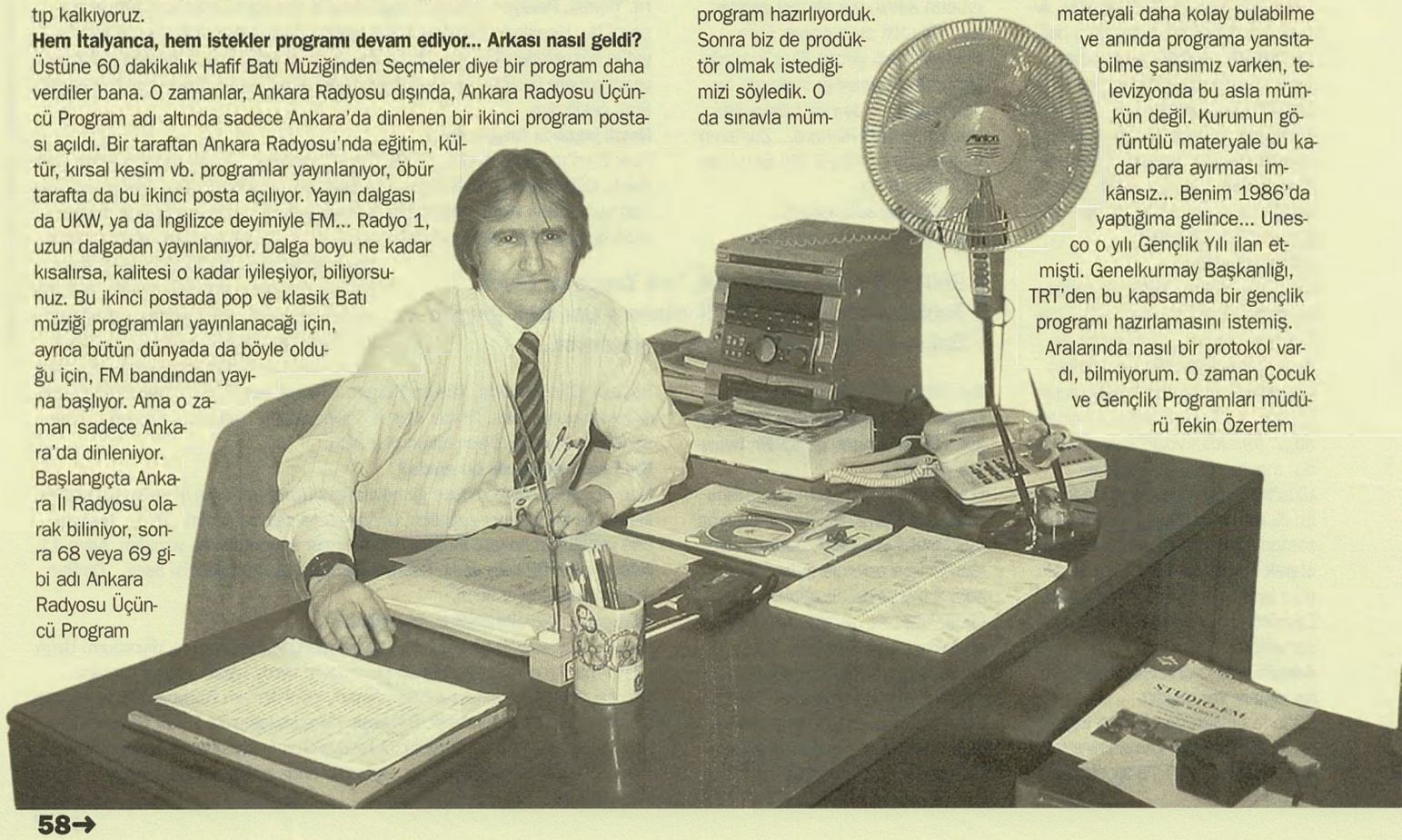

böyle bir program hazırlayacaklarını, bir köşesini de bana vereceklerini söyledi. Açıkçası burada istediğim şeyleri çalamayacağımı, pek kolay materyal bulamayacağımızı söyledim. "Hayır, ne istersen bulunacak" dediler. Önce yirmi dakikalık bir köşem vardı, Rod Stewart'lar, Tina Turner'lar çaldım... Plak şirketleri tek tük video bantları gönderiyorlardı, onlardan seçiyordum. Sonra baktım, bana ayrılan süre kısaldı, bantları da bulamıyorlardı, zaten rica üzerine yapıyordum, bıraktım. Bir çizgim var, onun altına inmek istemedim.

Yine 70'lere dönelim... Ankara'daki müzik ortamını merak ediyoruz. Apple efsanesini duyarız hep.

70'lerin başlarında Kızılay, Ziya Gökalp caddesinde bir binanın altında Club M veya Club Modern mi, şimdi tam adını hatırlayamadığım bir diskotek vardı. Sakarya'da da böyle bir yer vardı. Pek kayda değer diskolar değildi. Sonra Kavaklıdere Cinnah Caddesi'nin hemen başında Apple açıldı. Orası gerçekten Avrupaî standartlarda, girer girmez değişikliği farkedilen bir mekândı. Hem büyüklüğü, hem de dekoruyla çok dikkat çekiciydi. Biz de o sıralar az çok tanınan DJ'ler olduğumuz için oranın DJ'leriyle de tanışıyorduk, onlar da arada platoyu bize bırakıp plakları bizim çalmamızı istiyorlardı. İzzet'in de yakın arkadaşıydı sahibi. Oranın ilginç tarafı, insanlar sadece dans etmeye gelmezdi oraya. Müzik dinleme seansları da yapılırdı. Saatler ilerledikçe insanlar danstan yorulup köşelerine çekilir, sohbet ortamları oluşurdu. O esnada birimiz çıkar, hangi plağı dinlemek istiyorsak onu baştan sona çalardık koca diskoda. Gerçi periyodik çalınan bir konser mekânı değildi, ama zaman zaman Oksijen grubunu seyrederdik orada. Mazhar'lar da aynı şekilde gelip müzik yaparlardı.

Kaygısızlar olarak mı, Mazhar ve Fuat olarak mı?

O zaman Özkan yoktu daha. 70'lerin ortalarında "Türküz Türkü Çağırırız" albümlerini programlarımızda çalardık, yakın arkadaştık zaten. Birlikte tatillere, özellikle Bodrum'a giderdik. "Bodrum" şarkısı da o zamanlarda bestelenmiştir. Bütün şarkılarını daha o yıllardan ezbere bilirdik. Hatta arada Mazhar'a takılırdım, "kardeşim, bu kadar güzel şarkılar yazıyorsunuz, ama kendi kendimize dinleyip duruyoruz, ne zaman dinleyecek insanlar bunu" derdim. Hiç umurunda olmazdı, "boşver abi yaa" diye geçiştirirdi.

O zaman çaldığınız yabancı plakları nasıl temin ediyordunuz?

Plak bulmak başlı başına bir olay. Yıllar geçtikçe müziksever çevreyle dostluklarımız arttı, her yurtdışına giden bize haber verir, istediğimiz plakları sorar, getirirdi, sağolsunlar. Ayrıca radyoya da Bilboard düzenli olarak gelirdi, hatta cumartesi yayınlandığı halde bize iki gün öncesinden gelmiş olurdu. Listedeki şarkılar da Kavaklıdere'deki Amerikan Haber Merkezi'ne, Voice Of America'dan bantlar halinde gelmiş olurdu zaten. Böylece cumartesi günkü listedeki ilk on şarkıyı, ben cuma akşamından çalabilirdim. O şartlarda Türkiye için büyük lükstü. Amerikalıların sadece bize değil, bütün dünya radyolarına yaptığı bir hizmetti bu. Sonra herhalde bütçe azaltıldı, bu materyal gelmemeye başladı.

Zaman geçtikçe listelerin ağırlığı azaldı galiba... O zaman ilk yirmideki şarkıların çoğunu iyi biliyor olurduk. Şimdiki Billboard "top twenty" eskisi gibi çekici değil sanki.

Müziğin değişimiyle paralel giden bir şey bu... 1970'de Beatles'in dağılmasıyla başlayan ve 1976'ya kadar süren dönem rock müziğin altın çağı olarak geçmiştir literatüre. 1963 yılında o güne kadar görülmemiş bir müzik çıkıyor ortaya. Hürriyet gazetesinin arka sayfasında okuyorum: "Beatles diye bir grup"... Kimdir, nedir bilmiyoruz. Bir süre sonra "Love Me Do" 45'liğini duyuyoruz. Bu dört oğlanın çıkardığı ses, armoni olağanüstü bir etki yaratıyor hepimizde. Söyleyişleri, her şeyleri bambaşka... O sıralarda Rolling Stones'un da bir 45'liği çıkıyor. Bir onları, bir bunları dinliyoruz. Stones da iyi, ama Beatles'la bambaşka bir şeyle karşı karşıya olduğumuzun farkındayız. Harçlıklarımızı buna yatırıyoruz haliyle. Her plak listebaşı, her plak 2.5 Lira... Savaş bitmiş, yokluklar, kıtlıklar bitmiş, insanlar dünyaya farklı bir pencereden bakmaya başlamışlar. 1940'lı yıllarda doğmuş insanların üzerindeki birikimler müzik yoluyla açığa çıkmaya başlamış. Bir protesto gibi. İngiltere'de bir dörtlü çıkıyor, ortalığı kasıp kavuruyor, derken Amerika'ya sıçrıyor, ama biz Türkiye gibi bir ülkede aynı canlılığı, heyecanı yaşıyoruz. Saçlarımızı uzatıyoruz, elbiselerimizi değiştiriyoruz, görüntümüzü hırpanileştiriyoruz. En önemlisi, ebeveynle olan ilişkilerimiz farklı bir bir boyuta geçiyor, her söylediklerini kabul etmiyoruz, evet demiyoruz, bir anda daha asi bir hale geliyoruz. İlişkilerimiz, dünya görüşlerimiz değişiyor. Böyle bir efsanenin yok olabileceğini kimse düşünemiyor, ama 1970'de bu da gerçekleşiyor.

Altın çağ böylece başlıyor, öyle mi?

O güne kadar Beatles yüzünden varlık gösteremeyen rock toplulukları, Beatles'tan boşalan tahta göz dikiyorlar. Kimler bunlar, Rolling Stones, Deep Purple, Led Zeppelin, Jethro Tull, Black Sabbath, Pink Floyd, 70'li yılların bütün süper rock grupları... Bunlar bir anda pıtrak gibi ortaya çıktılar. Fakat bu gruplar birbirlerinden o kadar farklıydı ki, bir baktılar, birbirleriyle yarışarak o zirveyi yakalamaları mümkün değil, bu sefer kendileriyle başladılar yarışmaya. İşte altın çağ o zaman başladı. Her yeni albüm bir öncekinin ötesinde patlamalar yapıyor, biz onların arasında boğuluyoruz artık. Boğulma ki ne boğulma, bakın, anlatırken bile gözlerim yaşarıyor...

Hep gruplar mı etkiliyordu sizi bu "altın çağ"da?

Bunlarla beraber başı çeken iki isim daha var o dönem, Bob Dylan ve Joan Baez... Onlar da iki asi ruhlu genç. Ben onlara farklı yaklaşıyordum. Tamam, bunların dedikleri doğru da, mesela Dylan'ın inanılmaz kötü bir sesi var, bu adam müzik yapmasa, kitap yazsa diyordum. Sonra ne kadar yanıldığımı anladım. İlk albümlerinde, dikkat ederseniz, tek başına çalar ve söyler Dylan. Tıngır tıngır, tatmin etmeyen bir gitarın üstüne o berbat sesiyle şarkı söylüyor, dayanılmaz bir şey... O dönem böyle bir etki yarattı, ama biraz daha müzikalitesi değişip orkestrasyonu da geliştirdikten sonra müthiş bir Dylan müziği çıktı ortaya...

Dylan'ın hangi albümlerinde hissettiniz bunu?

"Planet Waves" ve sonrasında...

Stüdyo FM'e gelelim artık isterseniz... İlk programı 1978'de yaptınız, Şebnem Savaşçı ilk programınızdan beri yanınızda... Nasıl doğdu Stüdyo FM fikri? Hep canlı yayınlanmış bir programdı, değil mi?

1976'da askere gittim, 1978 ortalarında da döndüm. Yılın son aylarında bir sonraki dönem için toplantılar yapılır, program prototipleri belirlenir. İşte o toplantıda "ben canlı program yapacağım" dedim. Nerden çıktı bu dediler. Yurtdışında nasıl oluyorsa öyle olacak dedim. Bir plato buraya, bir tane de yanına koyacaksınız, ortasında mikser, bana da bir kulaklık vereceksiniz; öyle montaj filan değil, plağı biz çalacağız, o anda üzerine konuşacağız... Beklemedikleri bir şeyle karşılaştılar yani. İlk başta nerden bulacağız iki plato filan dediler, ama ısrar ettim. Yılbaşından itibaren haftada bir akşam, bir saatlik bir süre verdiler. Verdiler, ama yılbaşına dünya kadar zaman var. Sonra bir öneri hazırlamamı istediler, daha erken başlayabilmek için. İsmini belirlemem de gerekiyordu. Uzun süre isim gelmedi aklıma. Baskı yapıyorlardı, ama bir türlü bulamıyordum. Sonunda tamam dedim. FM kanalından ve stüdyodan canlı yayınlanacağı için "Stüdyo FM" olacak!.. Müdürümüz biraz burun kıvırmadı değil, ama sonuçta kabul edildi ve 3 Eylül 1978 günü Şebnem Savaşçı'yla beraber ilk Stüdyo FM'i sunduk. Ha, şunu ekleyeyim, daha önceki bant programlarımda sunucu olarak yüzde doksan Şebnem Savaşçı olurdu, programlarımı benim istediğim gibi sunabilen en iyi sunuculardan biriydi Şebnem.

TRT programcıları olarak tavrımız donuktur, ciddidir, ama Stüdyo FM canlı olunca "pop müzik programları böyle olmalı" diyen bir mektup bombardımanıyla karşılaştık.

İlk programda neler çalmıştınız? Hatırlıyorsunuzdur herhalde...

Hatırlamaz mıyım!... Stomu Yamachta, Airto Moreira, Weather Report, Wings, Supertramp, Omega, Jethro Tull, Rolling Stones, Bee Gees...

Neden canlı yayın olsun istediniz?

Öncelikle bir metin olsun istemedim. Yazarsak okuyoruz, haber bülteni gibi oluyor çünkü. Bu okunacak değil, sunulacak bir şey, müzik programı. Bunun da canlı olması lazım. Notlarını, çalacaklarını yazarsın ufak bir kağıda, olur. Tabii sonra, sadece ilk programımız için bir metin hazırlamadan edemedik, ama sonrakilerde hiç olmadı. Sonuçta program çok beğenildi. Olağanüstü güzel mektuplar yağmaya başladı. Şebnem'le kendimizi uzayda gibi hissediyorduk. Demek ki insanlar susamıştı böyle bir programa.

Beğenildiğinizi bu mektuplardan öğreniyorsunuz herhalde... Başka bir "rating" bilgisi geliyor muydu size?

Sadece bu mektuplar. TRT programcıları olarak tavrımız, esprimiz, sunuşumuz filan donuktur, ciddidir, hiçbir zaman şimdiki radyolar gibi gırgır şamata yapamayız biz, ama canlı olunca dinleyiciye hitap şeklimiz kendiliğinden değişmiş ve biz konuşmuşuz onlarla. "Pop müzik programları böyle olmalı" diyen bir mektup bombardımanıyla karşılaştık. Bir dönem yayın saati tam Dallas'a denk geliyordu, ama "bakın biz Dallas'ı izlemeyip sizi dinliyoruz" diyorlardı... İlk yıl pazar akşamları yayınlanıyordu, ertesi yıl Stüdyo FM'i haftada yedi gün hazırlamak üzere öneride bulundum. Ses almak yok, montaj yok, kolayca yapıyoruz programı. Materyal bulmakta zorlanmadık değil, ama yapıyorduk. Toplantıda yanımda Ümit Tunçağ vardı, "yedi gün"ü görünce şaşırdı ve "sen deli misin" dedi, "sağda solda koşturup plak bulmaya vaktin kalmayacak"... Haklıydı. Hemen düzeltme yaptım ve "haftada beş gün" olsun dedim. 1979 başından itibaren haftada beş gün yapmaya başladık. Lokomotif gibi. Ama ekim-kasım gibi yelkenleri indirdik suya. İstediğim kalitede materyal bulamıyordum artık. Hostes arkadaşlar olsun, yurtdışına gidenler

Yavuz Aydar ve Şebnem Savaşçı, 25 yıldır aynı stüdyoyu paylaşıyor. Stüdyo FM Çarşamba ve Cuma günleri, 18:00-19:00 arası TRT Radyo 3'te

olsun, oradaki eş dost olsun, hepsi getiriyor veya gönderiyordu plaklarımızı, ama yetmiyordu.

Plaklar TRT için mi geliyordu, sizin adınıza mı?

Hayır, bize geliyor, kendi imkânlarımızla satın alıyorduk plakları. Yavaş yavaş Türkiye'de de bizim çaldığımız gruplar tanınmaya başladıkça, İstanbul ve Ankara'daki plakçılar plak ithal etmeye başladılar. Mesela Soysal Pasajı'nın altında Cemil Plak, Kızılay'da bir pasajın girişinde Tansel Plak veya başka kullanılmış plak satan plakçılar... Sonra bize danışmaya başladılar, neleri, kimleri getirelim diye... Bunun dışında plak şirketleri de paketler halinde İstanbul, Ankara veya İzmir'deki radyo programcılarına plak gönderiyorlardı.

Çok iyi arşivi olan Ankaralıların olduğunu da duyarız hep... Sizin arşiviniz nasıl?

Kesinlikle doğrudur. Kendi arşivi için alan arkadaşlarımız da plaklarını bizimle paylaşır, hatta bazen kendileri bile dinlemeden bize verdikleri olurdu. Benim arşivim o kadar da büyük değil. Aşağı yukarı 600 tane long play, 300 kadar CD, 1500'e yakın da kaset var...

Dinleyicileriniz de programlarınızı kaydederek arşiv oluştururlardı...

Evet, mektuplarda yazarlardı hep. Ama bazen çok konuştuğumuzu veya şarkı aralarında konuştuğumuzu, bu yüzden doğru dürüst kayıt yapamadıklarını söylerlerdi. Burası kaset kayıt stüdyosu değil, radyo istasyonu, mecburen böyle olacak.

Stüdyo FM'in rekoru var bir de... 2500 programı geçtiniz, 3000'e yaklaşıyor. Ama hâlâ Roy Plomley'in "Desert Island Discs"i görünüyor Guinness kitabında...

Bu konuda pek fazla konuşmak istemiyorum, ama anlatayım size... Guinness kitabına Plomley'in programı 1791 rakamıyla "en çok yapılan canlı pop müzik programı" diye geçmiş. Ama öldükten sonra başka birisi programı devam ettirmeye başlamış. Biz 1800'lere gelince, bir yazalım, bildirelim bakalım dedik. Tatminden uzak bir cevap geldi. "Sizinki rekora girmez, çünkü o program devam ediyor" dediler. İyi ama, başkası devam ettiriyor. Anladık ki başka hesapları var. Açıkçası pek umurumda da değildi... Aradan zaman geçtikten sonra bir de baktık ki, bizim program 2500 olmuş. Genel müdürümüz bize bunun için plaket verdi, bir kokteyl düzenledi. Ardından tekrar bir başvuralım dedik. Karşı taraf yine tatminden çok uzak bir cevap verdi. Türkiye'nin pop müzikle alâkası olmaz, bunlar ne çalar, Arap müziği falan çalıyordur, bu da bizim kategoriye girmez diye düşünüyorlardı herhalde.

İngiltere'de BBC Radio 1'da, John Peel 60'lardan beridir mikrofonun başında. Onun programlarını dinleme fırsatınız oldu mu hiç?

İsmini sıkça duyduğum bir yapımcı, ama yabancı radyoları pek dinleme olanağımız yok burada. Yurtdışına da pek fazla çıkmadım, hiç dinlemedim kendisini.

Başından beri aynı cingılı kullanıyorsunuz, hiç değiştirmeyi düşündüğünüz veya o değil de keşke bu olsaydı dediğiniz oldu mu?

Evet, Bob James'in "Bizet" yorumu, o da programımız kadar tanınıyor artık... Değiştirmeyi hiç düşünmedim.

Senelerdir süren bir canlı program... Hiç yayındayken zor durumda kaldığınız oldu mu?

Olmaz mı, hem de kaç defa... Özellikle yeni çaycı geldiği zamanlar sık olur bu. Adam yeni başlamış, yayında olduğumuzu farketmiyor, pat odaya dalıyor, biz de dilimiz kurumuş, arada bir şeyler istiyoruz içmek için. Hop, aman, sus, sesini çıkarma diye işaret ediyoruz adama... Şebnem'le de arada olur, bizi çok güldüren bir dil sürçmesi veya başka bir şey, şarkıyı yayına verip kendimizi zor dışarı atarız...

Bende hiç olmayanlar: Bir, punk, ikincisi, disko sound'u dahilindeki şeyler... Punk, birikimi, kapasitesi, yaratacak bir şeyi olmayanların yaptığı bir müzik...

Bir keresinde Elton John'un bir BBC kaydını dinlemiştik sizin programda. Böyle plak olarak yayınlanmamış kayıtlara nasıl ulaşırdınız? Diğer radyolardan da materyal gelir miydi?

Avrupa Yayın Birliği'ne üye olduğumuz için bütün radyolarla program alışverişimiz var. Bu çerçevede BBC'den gelen bantlar vardı epey. Diziler yapmıştım o bantlar sayesinde. Birkaç program süren Who ve Rolling Stones dizileri... En önemlisi de 11 saatlik bir BBC belgeseliydi.

70'lerin ilk yarısı için rock'ın altın çağı demiştiniz... Stüdyo FM'de o dönemin albümlerine, ayrıca pop caz, caz rock gruplarına bolca yer verdiniz... 70'lerin sonlarına doğru ortaya çıkan punk'ı veya sonrasında punk'ın ortaya çıkardığı akımları, grupları programınızda hiç göremedik.

Bende hiç olmayanlar: Bir, punk, ikincisi, disko sound'u dahilindeki şeyler... Tabii disko daha olağanüstü bir sound... Neden yer almadılar derseniz, bakın: 1976 sonrasında rock müziğinin altın çağı bıçak gibi kesildi. Neden? İşte bu disko sound'u yüzünden. Peki, disko sound'u niye çıktı? Rock müziğin 70'lerdeki o büyük patlaması, zaman geçtikçe müzikseverlerde bu müziği daha yüksek ve tatmin edici teknolojiyle dinleme ihtiyacını doğurdu. Müzikler o kadar geniş hacimlere ulaştı ki, daha iyi duyulan, daha güçlü sesler veren aletlere gereksinim duyuldu. Kabinler büyümeye başladı, watt'lar yükseldi, evlere sığmaz hale geldi. İnsanlar bunu paylaşmak arzusu içine girdiler ister istemez. Diskotek endüstrisinin doğuşu buna dayanıyor. 70'lerde diskotek endüstrisi çığ gibi yayıldı. En çok soul müzikle dansedilir, ama zamanın müziği buna yetmiyor. Bütün eski şarkıları aldılar, elektronik aletlerle dakikada 75 vuruş ekleyip yepyeniymiş gibi sundular. Öyle bir noktaya geldi ki, insanlar şu an duyduklarını dünya popüler müziği sanıyor. Onun hangi aşamalardan geçtiğini bilmiyor. Bunun için onları kınamıyorum. 70'li yılları yaşayan bir müziksever olarak çok çaresiz olduklarını düşünüyorum.

Punk'a ne diyorsunuz?

70'lerde rock'ın altın çağı bitti, sonrasında disko da bir yerlerde tıkandı. Yine bir şeyler yapılması lazımdı, ortalık boş kaldı. Beğenilen bir şeylere benzemeliydi, belki oralardan bir şeyler kapılabilirdi. Yeni bir tür yaratmak, kabul ettirmek o kadar kolay değil. Ne yapıyorlar, bir isim takıyorlar hemen. Ne dediniz demin, "punk" mesela... Veya birileri de hiç sıkılmadan o kelimeyi kullanıp "alternatif rock" diye bir laf çıkarıyor ortaya... Şimdi "punk" dediğimiz şeyin içinde ne var? Birikimi, kapasitesi, yaratacak bir şeyi olmayanların yaptığı bir müzik... Roger Waters neden öyle şeyler yazdığını, yazabildiğini, nelerden, ne kadar çok şeyden etkilendiğini anlatmadı mı? Bunların anlatacak bir şeyi yok ki... Ama dikkat edin, görüntüye çok önem verirdi onlar. Görüntüyü değiştirebilirsin, ama önemli olan, yaptığın şeyin değeri.

70'lerin ortalarından sonra hiç dikkate değer kimse çıkmadı mı peki?

1976'dan bu yana çıkan tek bir önemli grup var, o da Dire Straits... Yıl 1978. Altın çağın üzerinden iki yıl geçmiş, disko sound'u bütün dünyayı kasıp kavuruyor ve 1978 yılında bir gitar sesi duyuyorum, ama bu gitar sesi bugüne kadar duyduklarımdan çok çok farklı. O an hiç tanımadığım Mark Knopfler'ın parmaklarının o gitarla cebelleştiğini hissettim. Daha önce onu ne gördüm, ne duydum. Bütün bunları ilk defa "Sultans Of Swing"de duyuyorum...

İlk şarkılarıydı zaten.

Evet, sonra izlediğimde hakikaten gitarıyla cebelleştiğini görünce, doğru hissettiğimi anladım... Aynısını bir de Miles Davis'te yaşadım... Plaklarını dinlerken, bu adam şimdi bir köşeye çekilmiş, çalıyordur derdim... Buradaki konserinde de öyle yaptı, ortada synthesizer'ler, klavyeler, baslar, kan gövdeyi götürüyor, o köşesinde sakin sakin çalıyor...

Başka hangi konserler var sizde iz bırakan?

O kadar çok ki... 84'te Paco de Lucia var mesela. Geniş bir ekiple gelmişti, perküsyonistler, gitaristler, şarkı söyleyenler... Nasıl bir konsantrasyon, nasıl bir ritm duygusu, takip edemiyorsunuz yaptıklarını... 1998'de "bu bir Eric Clapton konseri değildir" diye anons ettikleri konser de olağanüstüydü... Marcus Miller, Joe Sample, David Sanborn, Steve Gadd'le birlikte... Yıllarca beraber çalmış gibiydiler. Sonra bizim küçücük Arı Stüdyosu'ndaki Jethro Tull konseri de öyle... Wembley'de Pink Floyd'u izlemiştim bir de... Yıl 1988. Konsere gittiğimde beni ilk şaşırtan ne bir kuyruğun, ne de sıranın olmasıydı. Herkes konsere az zaman kala gelip giriyordu içeri. Biz tabii epey önceden gittik. Konser muhteşemdi. Stadın bir ucundan bir ucuna bir çelik tel gerilmişti. Sonra ekranda o "A Momentary Lapse Of Reason"ın kapağındaki yatak göründü, görüntü yaklaştı, yaklaştı sonra görüntüden fırlayan dev, can-

lı bir yatak, çelik tel üzerinde bir ucundan öbürüne ilerledi. Müthiş bir görsellik vardı konserde. Işıklar, lazer şovlar... İki tane dev, şişme domuz da vardı tabii...

Daha o zaman Türkiye'ye böyle bir süper grup gelmemişti hiç...

Nerede! Türkiye'ye gelen ilk büyük rock grubu Omega'ydı bana göre. Bir Macar grubuydu, iyi bir rock grubuydu. Rolling Stones'lar, Elton John'lar, Jethro Tull'lar hayaldi o zaman bizim için. Ama hep söylerim, İstanbul Festivali çok büyük bir festival. Dünyanın sayılı büyük festivallerinden.

Pink Floyd'un burada konser vermesi için imza kampanyası anons etmiştiniz bir programda.

Birkaç öğrenci vardı bu girişimi başlatan. Gerçi sonra kendileri de dağılmışlar, farklı farklı şehirde okudukları için... Yapabileceğimiz tek şey, o zaman şöyle binlerce imza toplansa, bu imzaları festivali düzenleyen arkadaşlarıma verip onların sponsorlarla görüşmesini sağlamak olabilirdi belki, ama olmadı... Patara'da bu müziksever arkadaşlardan bazıları dolaşırlarken David Gilmour'la karşılaşmışlar. Bir yatla dolaşıyormuş Gilmour. Hemen koşup yanına gitmişler. Şaşırmış, nasıl tanıdınız beni diye. Bu olaydan bahsetmişler. Bi-

Billboard Hot 200'dekilerin 150 tanesini tanımıyorum, tanımak da istemiyorum. Gözümü dört açmış, Tina Turner veya Rod Stewart'ın yeni albümünü bekliyorum...

zim belli standartlarımız var, onlar yerine geldiği takdirde neden gelmeyelim demiş.

Özellikle 80'li yıllarda, programlarınızla hem iyi bir dinleyici oluşmasını sağladınız, hem de dolaylı yoldan, ileride müzisyen olacak insanları teşvik etmiş oldunuz... Vega grubu ilk albümlerinde TRT 3'ün radyo programcılarına teşekkür ediyordu.

Çok memnun oldum. Aynı şeyleri bazı müzisyen arkadaşlarım da söylüyor bana, gerçekten çok onur verici bir şey.

Bir kuşak için bir "radio star"ısınız sonuçta... Ama bir de "Video Killed The Radio Star" durumu var... 80'lerle birlikte MTV de yayına başlıyor.

Türkiye'de radyo starları Avrupa veya Amerika'daki gibi olmuyor. Sonuçta birer devlet memuruyuz. Böyle bir star formatında olmadık, ihtiyaç da duymadık açıkçası. Müzikle ilgili bir toplantı veya konser olduğu zaman, müzikseverler çevremizi sarar, en fazla o olur. Tabii eskiden daha çok olurdu bu. Bir ara o kadar çok basında yer aldık ki, yüzümüzü de tanıdılar.

Yeni "Stüdyo FM"lere gelelim... 80'lerdekinden çok daha fazla bir çeşitlilik var çaldıklarınızda... Punk'a prim vermediğinizi söylemiştiniz, ama Lou Reed, Patti Smith gibi isimleri çalmışsınız. Sonra Bon Jovi, Madonna, Michael Jackson... Hatta Fazıl Say, Pekinel'ler bile var bu seneki programlar içinde...

Bon Jovi son yıllarda dikkat çeken rock gruplarından biri. Madonna ve Michael Jackson'a gelince, açıkçası fazla itibar etmediğim starlardan ikisidir. Ama ikisinin de albümlerinde beğendiğim şarkılar olabiliyor. Bu durumda, bakın bu sanatçılar böyle farklı şeyler de yapabiliyorlar diyerek çalarım. Patti Smith'i de eskiden duyduğum, dinlediğim gibi buldum konserde. Fazla değişmemiş, bütün klasını koydu ortaya. Lou Reed de öyle. Konsere geldikleri için yer verdim programda. Arada biraz formatın dışına da çıkabiliyorum tabii. Fazıl Say ve Pekinel'lerin albümü öyle. Benim için de dünyada iki tür müzik var: İyi müzik ve kötü müzik... Ben iyi müziğin her türlüsüne yer verebiliyorum.

Ama daha çok eskiden beri çaldığınız isimlerin yeni albümlerine yer veriyorsunuz.

Evet, çoğunlukla öyle... Elime Billboard'u alıyorum, önünü arkasını çeviriyorum, Hot 200'e bakıyorum, 150 tanesini tanımıyorum, tanımak da istemiyorum. Çünkü artık az çok ne olduğunu biliyorum. Bunun için gözümü dört açmış, Tina Turner, Elton John veya Rod Stewart'ın yeni albümü ne zaman çıkacak diye bekliyorum...

Bir noktadan sonra belki artık plaklara ulaşma imkânı arttı, ama bu sefer de sevebileceğiniz müzikler bulmakta zorlanmaya başladınız.

80'lerin sonrası müzikte teknolojinin fazlalaştığı, synthesizer kullanımının çok arttığı bir dönem. O bakımdan yeni çıkan plakların pek beğenilerimize hitap etmediğini görüyorduk. Müzisyenlerin kendisinden duyuyordum artık. Müzik yapmak için insanın nota bilmesine, müzik dinlemesine, müziği sevmesine bile gerek yok diyorlardı. O makinanın başına geç, sen de müzik yapabilirsin... Hayretler içinde kalmamak mümkün değil.

Elektronik müzik bahsine hiç girmeyelim o zaman.

Müzik insanoğlundan çıkan bir şey. İnsan ya kendi sesini çıkaracak veya enstrümandan bir ses çıkaracak. Eric Clapton'a niye "slowhand" demişiz? Makinayla olmaz ki bu.

Söyleşi: ***Gökhan Pamuk***

DOUBLEMOON
www.doublemoon.com.tr

BabaZula

Ruhani Oyun Havaları

Psyche-belly Dance Music With Mad Professor

Baba Zula'nın üçüncü albümü "Ruhani Oyun Havaları" Doublemoon etiketiyle Mayıs ayında müzik marketlerdeki yerini alıyor. Topluluk, bu albümle yeni bir türün temellerini atıyor ve bu türe de "oriental dub" adını koyuyor !

Kendine has "psychedelic" sound'unu, Türkiye kaynaklı müzik formlarıyla birleştiren Baba Zula ile Jamaica'ya has dub türüyle özdeşleşmiş prodüktör DJ Mad Professor bu albümde grubun ilk serbest çalışmalarına ortaklık yapıyor. Şarkılar, uzun hava, gazel, taksim, bozlak gibi geleneksel ögeler, sample, dub ve groove gibi evrensel kavramlarla bütünleşiyor ve yepyeni ve güncel bir anlayışla yorumlanıyor.

Baba Zula:

Murat Ertel (saz ve telli çalgılar, pikap, askılı davul, ses) **Levent Akman** (kaşık, def, bendir, vurmalılar, makine ve oyuncaklar, gong) **Emre Onel** (darbuka, klavye, el zili, vurmalılar, sampler) **Oya Erkaya Ayman** (bas gitar)

Konuk Sanatçılar:

Brenna MacCrimmon, William Macbeth, Okan Özpoyraz, Fehmi Gören, İzzet Kızıl, Hüsnü Şenlendirici, Demir Kerem Atay, Okan Yılmaz, Serkan Ayman

....O Divanın Üstündeki Baygın Bakışın / Kısaltmalar / Tilki Dansı / Fayiman Cüneyt / Cecom / Şu Dağları Sardı Feryadım / Tek Kürek Yalova / Nöbetçi Felsefeci / Ser Ver Sır Ver (Dub Mix) / Seksek / Biz Size Aşık Olduk (Dub Mix) / Seks Sinemasının Esrarı / Urfa Beşiri Hoyratı / Kısaltmalar (Dub Mix) / Zerrin Öz'ün Odasına Girdim....

RH POZİTİF
Rh Pozitif Müzik Yapım
Havyar Sok. No:54 80060 Cihangir/İstanbul
Tel: (212) 292 97 71-72
Faks: (212) 292 97 73
e-mail:

EMI
Türkiye Dağıtım: EMI-Kent
Tel: (212) 514 16 22

"Otoportre", Victor Brauner, 1931

yazdığı her şeye bir derinlik kattı. 1999 yılında, 62 yaşındayken evinde ölü bulundu...
Edebiyatın tek Dubus'u o değildi: Oğul Andre Dubus III de yazar oldu –özel dedektiflik, çiftçilik, barmenlik, oyunculuk ve öğretmenliğin yanısıra. 20 yaşında Cambridge Üniversitesi'nden mezun oldu. Amerika, Kanada ve Meksika'yı gezdi, Atina'ya yerleşti. Bir roman yazmaya çalıştı, olmadı. 1978'den sonra Londra, Berlin, New York, Tokyo, Sidney, Los Angeles, Zanzibar, Amsterdam ve Roma yaşamını sürdürdüğü yerler oldu. İlk kitabı "Kafes Bekçisi ve Diğer Öyküler" 1989'da yayınlandı. Arkasından ilk romanı "Bluesman" geldi. Sonraki birkaç yılda çiftçilik yaparken "Kumdan ve Sisten Ev" romanını yazdı. Kitabın çoğunu sükünet bulduğu mezarlığa park ettiği otomobilinde yazdı. Karakterleri, yaşadıkları zorluklar Dubus III'ün kafasına mıhlanan iki kişiden hayat buldu: Gazetede okuduğu, evinden atılıp arabasında yaşamak zorunda kalan bir kadının hikayesi ve arkadaşının İran hava kuvvetlerinde albay olan, ancak ABD'ye gelince sadece düşük işler bulabilen babası...

k→

KATALONYA'YA SELAM

Olan biten ne allahın belası ise, kim kiminle çarpışıyorsa ve kim kazanıyorsa, bunu baştan keşfetmek pek zordu. Barselona halkı sokak çarpışmalarına ve mahallî coğrafyaya öylesine alışkındı ki, bir çeşit içgüdüyle hangi siyasi partilerin hangi caddeleri ve hangi binaları tutacağını biliyordu. Bir yabancı ise, onlara oranla umutsuz bir durumdadır. Rasatevinden dışarı bakarken, şehrin ana caddelerinden biri olan Ramblas'nın ayırıcı bir hat oluşturduğunu anlayabiliyordum. Ramblas'nın sağındaki işçi mahalleleri koyu anarşistti; solundaki dolambaçlı sokak aralarında karışık bir çarpışma devam ediyordu, ama bu yanda PSUC ve güvenlik askerleri aşağı yukarı kontrolü ellerine almışlardı. Ramblas'nın yukarı ucunda, Plaza de Cataluña çevresinde durum öylesine karmakarışıktı ki, her binada ait olduğu partinin bayrağı dalgalanmasa ne olduğunu kavramak hayli güç olacaktı. Buradaki asıl nirengi noktası, PSUC'nin Plaza de Cataluña'ya hakim olan karargah binası, Hotel Calon idi. Otelin ön cephesini boylu boyunca kaplayan kocaman "Hotel Calon" yazısının son o'suna yakın bir pencerede, meydanı öldürücü bir etkiyle silip süpürebilecek bir makineli tüfekleri vardı. Bizim yüz metre sağımızda, Ramblas'dan aşağı doğru JSU (PSUC'nin İngiltere'deki Komünist Gençlik Birliği'nin muadili Gençlik Derneği) kum torbalarıyla kaplanmış yan pencereleri bizim rasatevinin önüne gelen büyük mağazalardan birini elinde tutuyordu. Kırmızı bayraklarını direkten indirmiş, Katalan ulusal bayrağını çekmişlerdi. Bütün bu belaların başladığı yer olan telefon santralında Katalan ulusal bayrağıyla anarşist bayrağı omuz omuza dalgalanıyorlardı. Orada bir çeşit uzlaşmaya varılmıştı; santral kesintisiz çalışıyor ve binadan hiç ateş açılmıyordu.
George Orwell, Katalonya'ya Selam

l→

LITTLE TONY

m→

MOOG, ROBERT

İçine kapanık, çalışkan, okul arkadaşlarının "inek" muamelesine maruz kalıyor. Annesi onu piyano virtüözü olarak görmek istiyor, ama onun arzusu başka. Okuldan ve piyano derslerinden arta kalan zamanında elektroniğe, teknolojik icatlara kafa yoruyor. 14 yaşındayken, bir hobi dergisinden edindiği bilgilerle bir theremin yapıyor. Theremin, modern sintisayzırın atası; Robert Moog adlı bu çocuk müziğin çehresini değiştirecek enstrümanı icat etmeye doğru ilerliyor...
Aslında 1960'lı yılların ortalarından beri kulaklarımız moog'a aşina. Beatles'ın "Because"u, Donna Summer'ın "I Feel Love"ı, Krafwerk'in "Trans-Europe Express"i ve Stanley Kubrick'in "Otomatik Portakal"ının soundtrack'i moog merkezli ilk popüler örneklerdi. Bu "modern" enstrümanın oluşumu 1920'lere kadar uzanıyor. Rus mucit Leon Theremin, iki metal çubuğa bağlı ahşap bir kutuyu çığır açacak elektronik bir enstrüman olarak sunduğunda tebessümle karşılanmıştı. Theremin adıyla anılan bu enstrümanı kullanmak, 1900'lerde Thaddeus Cahill tarafından geliştirilen ilk mekanik müzikal sintisayzır olan telharmonium'u kullanmak kadar zordu. Kullanıldığı tek alan, "dünyanın uzaylılar tarafından istilasını" konu edinen ikinci sınıf

filmlerdi. 1955'te RCA plak şirketi, ilk modern sintisayzırı geliştirdiğini duyurdu. O yıllardaki bilgisayar prototiplerini andıran bu ağır, hantal aletin kaderi, 1964 yılında, Cornell Üniversitesi'ndeki bir fizik öğrencisinin bir dergiye yazdığı makaleyle değişecekti. Henüz 19 yaşındaki Robert Moog, makalesinde "kendi thereminini kendin üret"i ayrıntısıyla izah ediyordu; gereken malzemenin tutarı sadece 49.95 dolardı. Moog'a sipariş yağmaya başladı ve bir yıl içinde bin adet moog-sintisayzır üretildi. Üniversitelerin ve plak şirketlerinin finanse ettiği RCA sintisayzırı 100 bin dolara malolurken, moog'ların etiket fiyatı 11 bin dolardı.
Moog'un sesin niteliğini denetleyen dört farklı düğmeli jeneratörü, sonraki yıllarda geliştirilen sintisayzırların alfabesi olmuştu. Moog monofonikti, ama 1960'ların sonlarından itibaren, stüdyoların kayıt teknikleri tek bir notadan bir orkestra yaratabilecek kıvama gelmişti. Robert Moog'un müzik dünyasına ikinci armağanı minimoog'du; Jan Hammer gibi rock müzisyenleri sintisayzırın lokomotif enstrüman olabileceğini göstermiş, Joe Zawinul gibi cazcılar, bu aleti cazın geleneksel sound'una yeni renkler getirdiğine kani olmuştu. Sintisayzır "patlaması" minimoog'lar sayesinde vuku buldu. Birçoklarına göre, Moog müzikte demokratikleşmeyi sağlayan isimdi, ama o aslan payının başkalarında olduğu kanaatinde: "Asıl toplumsal dönüşüm Casio ve Yamaha klavyeleriyle gerçekleşti. 100-500 dolar civarındaki bu küçük, taşınabilir, pilli aletleri istediğiniz yere götürüp çalabilirsiniz. Bunlar, 1970'lerin tek kanallı sintisayzırlarından tamamen farklı bir müzik teknolojisinin araçları..."
Robert Moog, bir bakıma müziğin Bill Gates'iydi. Tek farkla: Ticarî zihniyeti yoktu; büyük paralar kazandığı olmuştu, ama hep büyük şirketlerin ağına düşmüş, kazıklar yemiş, sade ve üreten bir hayat sürmüştü. Onun için en büyük ödül, müzik dünyasına bıraktığı enstrümanlardı.

r→

REY, FLORENCE

Fransa'da, 1994 yılında, sevgilisiyle birlikte, üç polisle bir taksi şoförünün öldürülmesi olayına karışan 23 yaşındaki Florence Rey, yirmi yıl hapis cezasına çarptırıldı... Yakınları tarafından sessiz ve utangaç bir genç kız olarak tarif edilen Florence Rey, hayatını değiştiren sevgilisi felsefe öğrencisi Audry Maupin'le tanıştığında henüz 19 yaşındaydı. Duvarında "Katil Doğanlar" filminin posteri olan, anarşist edebiyat kitaplarıyla dolu bir apartman katını paylaşan genç çift, 1994 yılın 4 Ekim günü iki tüfekle Paris sokaklarına daldılar... Önce iki polisin silahını alan genç çift, ardından bir taksiyi durdurarak, şoförü ve içindeki yolcuları rehin aldı. Ancak paniğe kapılan şoförün bir polis arabasının önünde durması üzerine Maupin ve Rey tüfekleriyle gelişigüzel ateş açtı. Olayda iki polis ve taksi şoförü öldü. İkinci kez bir arabayı durdurarak kaçmaya yeltenen çiftin peşine polisin düşmesi üzerine korkunç bir kovalamaca başladı. Ve bu kez bir polis daha öldü, Audry Maupin ağır yaralandı ve ertesi gün öldü... Dava sırasında, Florence Rey, ateş açtığını kabul etti, ancak kimseyi öldürmediğini söyledi. Sevgilisinin peşinden niçin elini kana buladığı sorularını cevapsız bırakan genç kız, sadece yoksulluklarından ve umutsuzluklarından söz etti. Üç polis ile taksi şoförünü öldüren kurşunların Maupin'in silahından çıktığı tespit edildiği halde Florence, yirmi yıl hapis cezasına çarptırıldı.
(Hürriyet gazetesinden, 2 Ekim 1998)

ansiklopedi

a→

ALBATROS

Bir düzineden fazla yırtıcı deniz kuşu birleşerek fırtınakuşları takımının albatrosgiller familyasını oluştururlar. Bütün kuşlar arasında, süzülerek uçuşu en etkileyici olanlardır. Bağırgan albatroslar, 3.40 metrelik kanat açıklıklarıyla, kuşlar arasında büyüklük bakımından en ön sırayı alır. Rüzgarda, çok uzun ve dar kanatlarını hiç çırpmadan bir planör gibi saatlerce havada kalabilir, durgun havalardaysa iri gövdelerini taşımakta güçlük çektikleri için su yüzeyinde dinlenmeyi yeğlerler. Bütün okyanus kuşları gibi deniz suyu

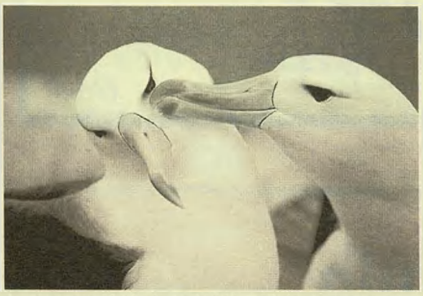

içerler, gemilerin boşalttıkları çöplere yanaştıkları görülse de, genellikle kalamarla beslenirler... Güney yarımkürede, Büyük Okyanus'un kuzeyinde, ender olarak da Atlas Okyanusu'nda yaşarlar, yalnızca üreme amacıyla karaya inerler, büyük gruplar halinde yerleştikleri adalarda kanatlarını açıp gagalarını takırdatarak gürültüyle oynaşırlar... En uzun ömürlü kuş türlerinden olan albatroslar, onları öldürmenin uğursuzluk getireceği yolundaki eski bir inanışın varlığına rağmen, yıllarca kıyıma uğramaktan kurtulamamışlar, denizciler tarafından etleri için avlanırlarken, tüyleriyle kadın şapkalarını süslemişlerdir.

b→

BAHIA

Sözcük anlamı "körfez". Brezilya'nın büyük eyaletlerinden biri; merkezi Salvador. Nüfusu neredeyse tamamen siyahlardan oluşuyor, eyalette adeta bir Afrika kültürü hüküm sürüyor. Bahia'nın sömürgecilik tarihi şöyle: Brezilya'nın yerlileri Ameridyenler yirmi bin yıl önce buradaydılar, ancak Amazon bölgesi dışında kültürleri ve tarihleri tamamen yok oldu. İlk Avrupalı ziyaretçi Portekizli Pedro Cabal, 1500 yılında Bahia'ya geldi. Americo Vespucci, bir yıl sonra oradaydı. Sömürgeciler başta sadece ülkeye adını da veren brasil ağacını ihraç ederken, sonradan şeker pancarı, palmiye ve tütün ekimine yöneldiler. Ameridyenler köleliğe itiraz edince, Afrika'dan köle getirildi. Rio, şeker endüstrisinin zayıflamasıyla nüfus ve önem bakımından Salvador'u geçerek 1763 yılında başkent oldu. Kuzeydoğu bölgesinin tamamı demek olan Bahia, 20. yüzyılın büyük bölümünde ihmal edildi, fakir bırakıldı. Liman geliştirilip petro kimya tesisleri kurulsa da, Bahia, Sao Paola'da görülen endrüstriyel gelişmeyi gösteremedi.

Ama Bahia, koloni döneminden beri ayakta kalan mimarisiyle ve Afrika'nın bozulmamış sözlü tarihinini korumasıyla, her zaman Brezilya'nın kültürel kalbi oldu. 1700'lerden kalma kiliselerde ibadet genellikle gece yapılıyor, gündüz esirler işlerini yapabilsin diye getirilen bu düzen –siyah İsa heykelleriyle– hâlâ sürüyor. Afrikalı, Kızılderili ve Avrupalılardan oluşmuş Brezilya halkı, Bahia'nın bir parça toprağı için savaşan fakir insanların yarattığı "xaxado" ritmiyle, Brezilya topraklarında yeniden siyahların hüküm sürmesini canlandıran "maracatu"yla, Afrikalı kölelerce yapılan "samba de roda" dansıyla, kavgayı andıran "capoeira"yla kültürünü koruyor.

Bahia, Brezilya popüler müziğinin de başkenti: Caetano Veloso, Gilberto Gil, Tom Ze, Gal Costa, Maria Bethânia, Dorival Caymmi gibi emektar isimlerin, Olodum, Reflexu's gibi grupların, Margareth Menezes, Daniela Mercury, Marisa Monte, Silvia Torres gibi gençlerin kaynağı hep Bahia...

Afrika kültürünün ve bilincinin korunduğu, ama reggae'yle, salsayla arasını hemen ısıtan, Karayipler'den Kuzey Amerika sound'larına uzanan bir skaladan etkilenen ritm temelli Bahia müziği, Paul Simon'ın "Rhythms Of The Saints" albümünün de harcını oluşturdu. Georges Moustaki boşuna "Bahia" diye bir şarkı yazmadı.

C→

CHEEVER, JOHN

Amerikalı kısa hikaye yazarı ve romancı, "varoşların Çehov'u". Ana teması, hayatın mânasızlığı, manevi ve duygusal boşluğu oldu. Amerikan taşra orta sınıfının ahlâkını ve yaşam biçimini, temeldeki karanlık bakış açısını yumuşatan alaycı bir mizahla anlattı. Massachussettes doğumlu. Babasının bir ayakkabı fabrikası vardı; 1929'daki borsa krizinde işini kaybedene ve ailesini dağıtana kadar kadar her şey gayet iyiydi. Cheever, 17 yaşında evi terk etti. Thayer Akademisi'nden atıldı. MGM için senaryolar yazdı, dergilere hikayelerini sattı. Bir Avrupa seyahati sonrası New York'a yerleşti ve John Dos Passos, E.E. Cummings gibi yazarlarla arkadaş oldu. Piyade eri olarak katıldığı II. Dünya Savaşı'ndan sonra öğretmenlik yaptı, televizyon için senaryolar yazdı. Guggenheim bursu sayesinde tüm zamanını yazmaya ayırdı. 1950'lerin ortasında roman yazmaya başladı: "Korku, paslı bir bıçak gibidir, evinize almamalısınız. Kansa cesaret kokar. Dik durun. Hayatı sevin. Tatlı bir kadının aşkının tadına varın. İnancınıza güvenin..."

1970'lerin başında Sing Sing hapishanesinde öğretmenlik yaptı. Boston'da depresyon ve alkol bağımlılığı sorunları yüzünden bir ay süreyle rehabilitasyonda kaldı. Genellikle sıradan taşra muhitlerini ve buradaki karakterlerinin kaotik ya da gizli duygularının karşıtlığını yazdı. Ünlü kısa hikayesi "Yüzücü" filme çekildi. Bir havuzdan diğerine yüzüp geçerek evine/kendine/hayatına doğru yola koyulan yüzücüyü Burt Lancaster canlandırdı. Cheever, 1982'de 70 yaşında öldü. Çocukları da edebiyatçı oldu. Dul eşi küçük bir yayıncıyla kısa hikayelerinin yayınlanması konusunda anlaştı. Bu anlaşma, büyük anlaşmazlıklara yol açtı. Ölümünden sonra yayınlanan mektupları ve yazıları, suçluluk hissiyle dolu biseksüelliğini açığa çıkardı. 1978'de Pulitzer Ödülü'nü aldı.

d→

DUBUS, ANDRE

Pulitzer ödülüne aday gösterilmiş Amerikalı yazar. 1936 Louisiana doğumlu. Altı çocuk babası. Kadın karakterlerin psikolojik ve cinsel hayatlarını sunan realizmiyle tanındı. "Kurgu dünyamı, ABD'de en önemli meselenin tüm manevi değerlerimizi kaybetmiş ve bunun yerini doldurucak bir şey de koyamamış olduğumuzu düşünen bir insanın gözünden gördüm" diyordu. İçki ve sigara, karakterlerinin hayatında, alışkanlık, derin zevk, kendini ve mahrem duyguları ifade etmeye yardımcı unsur olarak yer tutan ögelerdi... 1986 yılında bir trafik kazasında yaralılara yardımcı olmaya çalışırken gelen bir arabanın çarpmasıyla sol bacağı dizinden koptu, sağ bacağı da parçalandı. John Updike, Kurt Vonnegut, John Irving, Stephen King gibi yazarların kampanyasıyla para topland, üç yıl fizik tedavisi gördü ve tekerlerli sandalye hayatı başladı. Umutsuzluğa kapıldı, ona yazdıran "sesi" kaybetti, kabullenmeyi öğrendi ve sonunda en sıradan işlerde dahi kutsal bir efsun buldu. Birkaç yıl sonra tekerlekli sandalye hikayeleriyle "ses" geri geldi. Babasıyla ilişkileri, kardeşinin tecavüze uğraması, Katolik inancı, olgunluk, aşk acısı yanında aşksızlık acısıyla yüzleşme, eşcinsel deniz subayının intiharı, kızının beslenme çantasına sandviç hazırlama; konu ne olursa olsun,

İki Dubus: Baba sağda, oğul solda

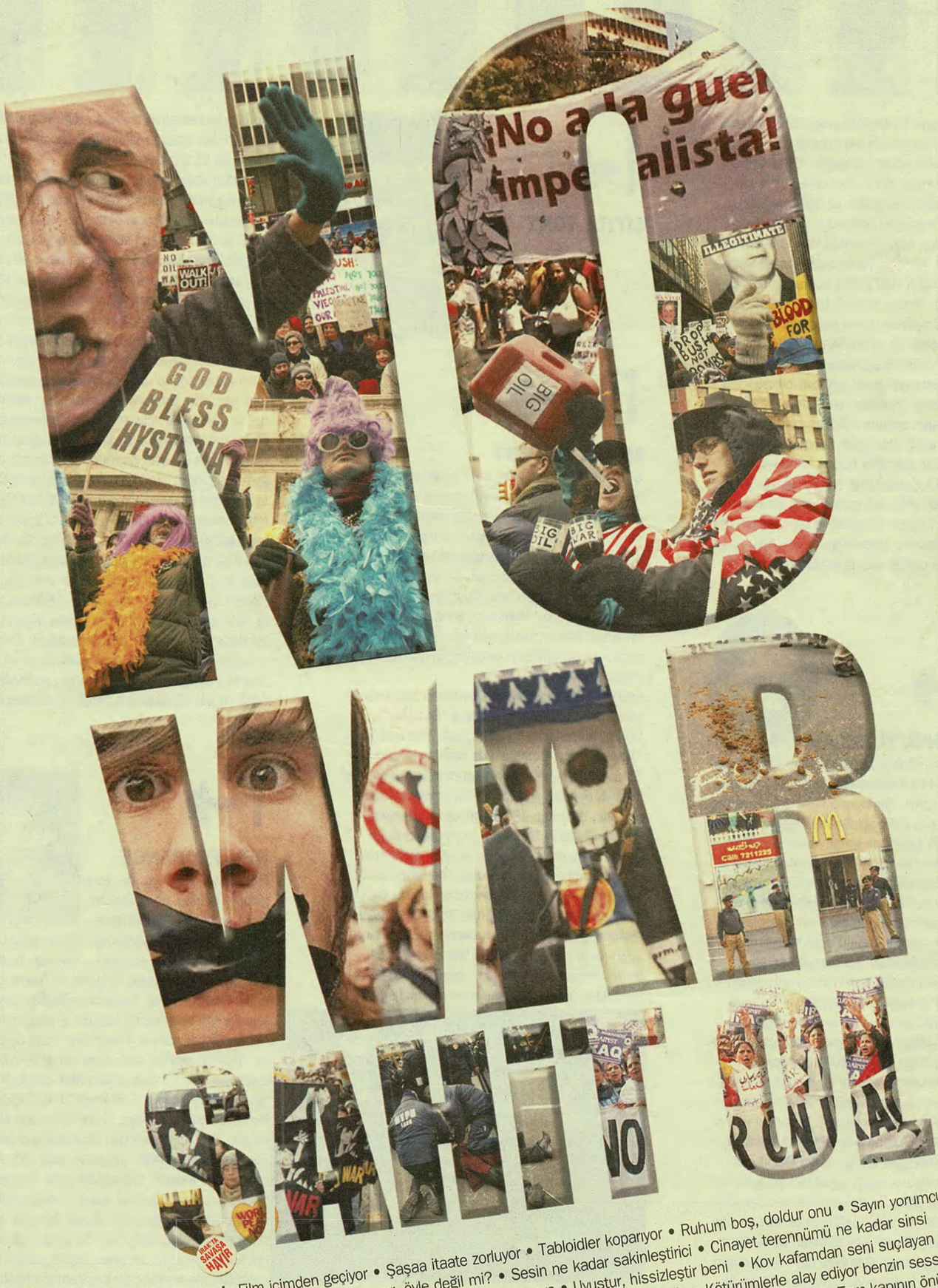

Şahitsin Film içimden geçiyor • Şaşaa itaate zorluyor • Tabloidler koparıyor • Ruhum boş, doldur onu • Sayın yorumcu tazele güvenimi • Bağdat yanıyor, öyle değil mi? • Sesin ne kadar sakinleştirici • Cinayet terennümü ne kadar sinsi • İhtiyacım var tanıklığına • Kan dökülmediğine ikna olmaya • Uyuştur, hissizleştir beni • Kov kafamdan seni suçlayan fikirleri • Evet, otomobiller tekerlekli sandalyelerimiz • Öksürüğüm tanıklığımdır • Kötürümlerle alay ediyor benzin sessizliği • Şimdi geziniyor tabutlarla •• Ama öteki köşede • Uykusuz bir jüri • Zayıf noktanı bulduk senin • Tam kapının önünde •• Şimdi şahitlik yap • Şimdi şahitlik yap • Tam kapının önünde • Şimdi şahitlik yap •• Şaşmaz bir isabetle beslisin yorsun beni • Ey şahit, acıktı karnım • Sakinleştiriyor beni tapınağın • Devam edebiliyorum sayesinde • Bir deri bir kemik •• Köleliğime, alın terime • Boğuluyorum bir ateş yatağının üstünde • Evimi dolduran dumanın içinde • Bir alev topu kopup geliyor • Şahit, yüzün kızarıyor • Boru hatları gürüldüyor • Biz uzanırken mezarımıza •• Pompalar adına kitle mezarları ve belirleniyor fiyatlar ve belirleniyor fiyatlar • Geçmişi denetleyen kimse, o denetliyor istikbali • Şimdiyi denetleyen kimse, o denetliyor geçmişi • Geçmişi denetleyen kimse, o denetliyor istikbali • Denetleyen kim şimdiyi? •• Şahit ol şimdi • Şahit ol • Burnunun dibinde • Şahit ol şimdi • Şahit ol • Burnunun dibinde

RAGE AGAINST THE MACHINE, Testify